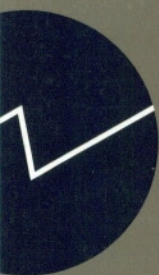

Økonomiske analyser

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

5/97

Konjunkturtendensene

- Utviklingen i norsk og internasjonal økonomi
- Prognoser for norsk økonomi for 1997 og 1998

Artikler

- Kilder til målefeil i konsumprisindeksen
- Inntektsfordelingen 1986-1995
- Fra dadler til olje

Økonomiske analyser

16. årgang

5/97

Innhold

Konjunkturtendensene	3
Internasjonal økonomi	4
Norsk økonomi	10
• Utviklingen hittil i år	10
• Utsiktene for 1997 og 1998	15
<i>Berit Koht og Lasse Sandberg:</i>	
Kilder til målefeil i konsumprisindeksen	22
<i>Jon Epland:</i>	
Inntektsfordelingen 1986-1995: Hvorfor øker ulikheten?	27
<i>Olav Bjerkholt, Robin Choudhury og Knut A. Magnussen:</i>	
Fra dadler til olje – Den økonomiske utvikling i Saudi-Arabia 1970-2000	36
Økonomisk-politisk kalender	46
Reiserapporter	49
Forskningspublikasjoner	50
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser og Economic Survey de siste 12 måneder	55
Tabell- og diagramvedlegg	57

Redaksjonen ble avsluttet tirsdag 3. juni 1997.

Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Knut Moum, tlf. 22 86 48 20, e-post: knm@ssb.no eller Mette Rolland, tlf. 22 86 48 18, e-post: mrd@ssb.no

Konjunkturtendensene er tilgjengelig på internett: <http://www.ssb.no>.

Økonomiske analyser

Redaksjonen: Øystein Olsen (ansv.), Lulie Aslaksen, Ann Lisbeth Brathaug, Helge Brunborg, Bodil M. Larsen, Kjersti-Gro Lindquist, Knut Astor Magnussen, Knut Moum og Knut Einar Rosendahl.
Redaksjonssekretær: Eva Ivås, tlf.: 22 86 45 70 (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau, tlf.: 22 86 48 06 (konjunkturoversikter mv.), telefax: 22 11 12 38. **Design:** Enzo Finger Design. **Trykk:** Falch Hurtigtrykk. **Redaksjonens adresse:** Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo. **Salg og abonnementservice:** Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo, tlf.: 22 00 44 80, telefax: 22 86 49 76.

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har 90-100 ansatte. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 4 seksjoner og ledes av *forskningsdirektør Øystein Olsen*.

- Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
Forskningsjef Nils Martin Stølen
 - Skatteberegninger
 - Arbeidsmarked
 - Mikrosimuleringsmodeller
- Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi
Forskningsjef Torstein A. Bye
 - Miljø og samfunn
 - Internasjonale energimarkeder
 - Olje- og energianalyse
- Seksjon for makroøkonomi
Forskningsjef Ådne Cappelen
 - Konjunkturanalyse
 - Makroøkonomiske beregninger
 - Likevektsmodeller
- Seksjon for mikroøkonometri
Forskningsjef Jørgen Aasness
 - Konsument- og bedriftsatferd
 - Fordelingsanalyse
 - Økonometriske metoder

**Økonomiske analyser utkommer med 9 nummer i året.
Neste utgave publiseres i begynnelsen av september.**

Standardtegn i tabeller	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Konjunkturtendensene

Konjunkturoppgangen i norsk økonomi er nå inne i sitt fjerde år, selv om de kvartalsvise nasjonalregnskapstallene for 1. kvartal i år viser svakere vekst enn gjennomsnittet for fjoråret. En kraftig oppgang i oljeinvesteringene bidrar til å videreføre oppgangskonjunktoren, mens vekstimpulsene fra den tradisjonelle vareeksporten ser ut til å bli svakere i år enn i fjor. Utflating i bilkjøpene bidrar til at oppgangen i husholdningenes forbruk dempes, til tross for rentenedgangen gjennom de to siste kvartalene.

Foreløpige tall for 1. kvartal tyder på at den sterke oppgangen i sysselsettingen fortsetter i nær uendret tempo, og regnet som andel av befolkningen i yrkesaktiv alder vil sysselsettingen i inneværende år komme opp på et historisk sett rekordhøyt nivå. Motstykket er at nedgangen i ledigheten ser ut til å gå noe raskere enn tidligere ventet. Dette trekker i retning av at lønnsimpulsene fra utviklingen i arbeidsmarkedet kan komme til å bli noe sterkere fremover enn gjennom de foregående årene, selv om resultatene fra årets lønnsoppgjør isolert sett ikke bærer bud om en slik utvikling.

Med målsetting om stabil valutakurs er det lite rom for å bruke pengepolitikken til å regulere konjunkturutviklingen i Norge. Dette ble tydelig illustrert i fjor, da Norges Bank i en periode holdt norske renter noe høyere enn rentene i ecu-området. Denne pengepolitikken bidro til en styrking av norske kroner mot ecu, som nå imidlertid langt på vei er

reversert. Det ser dermed ut til at valutakursutviklingen ikke vil bidra til å trekke prisveksten i Norge ned inneværende år. På årsbasis vil inflasjonen trolig bli rundt 2,4 prosent, i overkant av hva som forventes for våre viktigste handelspartnere. Ytterligere nedgang i elektrisitetsprisen i månedene som kommer og utfasing av prisimpulsene fra fjerningen av momskompensasjonen på matvarer fra 1. juli i fjor vil imidlertid bidra til at prisstigningen i andre halvår vil bli noe lavere enn hos handelspartnerne.

For å sikre at pris- og lønnsveksten heller ikke i årene fremover skal avvike for mye fra utviklingen hos handelspartnerne, må en med dagens målsetting om stabil valutakurs være villig til å tilpasse finanspolitikken etter konjunkturutviklingen, samt drive en aktiv inntektspolitikk. Med vedvarende store overskudd i utenriksøkonomien og på offentlige budsjetter kan det raskt bli fristende å tillegge dette hensynet mindre vekt. Størrelsen på overskuddene henger imidlertid sammen med det høye nivået på petroleumsproduksjonen, og gir dermed ikke utrykk for at det er mye ledige ressurser innenlands. I en slik situasjon kan en omlegging av pengepolitikken i kontraktiv retning fremstå som den enkleste muligheten til å dempe en for sterk petroleumsfinansiert konjunkturoppgang. En mer kontraktiv pengepolitikk kan vanskelig gjennomføres uten en tilhørende styrking av norske kroner. Dette vil bidra til å dempe prisstigningen, men også resultere i redusert produksjon og sysselsetting i konkurranseutsatt virksomhet.

Hovedtall for norsk økonomi

Vekstrater i prosent

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BNP	2,7	5,5	3,6	5,3	3,1	4,2
-fastlands-Norge	2,8	4,1	3,1	3,7	2,8	3,2
Konsum i husholdninger mv.	2,2	4,0	2,7	4,7	2,5	2,6
Arbeidsledighetsrate ¹⁾	6,5	5,9	5,4	4,9	4,2	4,0
Konsumprisindeksen	2,3	1,4	2,4	1,3	2,4	1,8

1) Nivå tall i prosent. Justert for brudd i serien fra årsskiftet 1995-96.

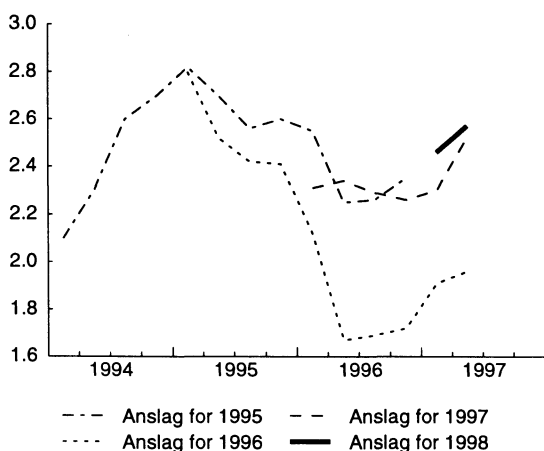
Internasjonal økonomi

Etter at fjoråret konjunkturmessig sett begynte svakt for Norges handelspartnere, økte veksttakten utover høsten, særlig i de kontinentaleuropeiske landene. Det ser nå ut til at en moderat oppgang vil befestes i inneværende år og videre inn i 1998. De engelsktalende industrilandene var i fjor i en gunstigere konjunkturmessig fase, og i USA og Storbritannia ligger det an til klart sterkere vekst i BNP i inneværende år enn i fjor. Etter flere år med svak økonomisk utvikling i Japan viser foreløpige nasjonalregnskaps-tall for 1996 en kraftig økning i produksjonen. Veksttakten vil imidlertid trolig avta betydelig i år som følge av finanspolitiske innstramminger. For handelspartnerne samlet ligger det an til en økning i BNP på 2,4 prosent i år, mens veksten trolig blir noe høyere neste år. Det er ventet fortsatt moderat prisstigning hos handelspartnerne fremover.

Bruttonasjonalproduktet i Tyskland økte med 1,4 prosent fra 1995 til 1996. Det var først og fremst høyere nettoeksport som bidro positivt, noe som trolig gjenspeiler effekten av svekkelsen av den handelsveide valutakursen gjennom 1995 og 1996. Veksten tiltok imidlertid gjennom fjoråret, og korttidsstatistikken for inneværende år peker i retning av noe høyere aktivitet fremover. Industriproduksjonen økte med 0,5 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, og ordretilgangen gikk opp med 1,4 prosent i samme periode. Det var særlig utenlandske ordrer som bidro til veksten, og eksporten økte relativt kraftig i januar og februar. Det er ventet BNP-vekst på i overkant av 2 prosent i 1997. Produksjonsoppgangen er ikke antatt å føre til økning i sysselsettingen, og det ligger an til en arbeidsledighet i inneværende år på over 11 prosent.

Også i Frankrike var den økonomiske utviklingen svak i fjor; foreløpige anslag viser en økning i BNP på 1,5 prosent. Det var i første rekke husholdningenes konsum som

BNP-vekstanslag for Norges handelspartnere for årene 1995 - 1998 gitt på ulike tidspunkter

Kilde: Consensus Forecasts.

Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norges viktigste handelspartnere

Årlig endring i prosent

	1995	1996	1997	1998
USA				
Bruttonasjonalprodukt	2,0	2,4	3,2	2,5
Konsumdeflator	2,3	2,4	2,5	2,7
Kortsiktig rente (nivå)	5,9	5,4	5,6	5,9
Offentlig budsjettbalanse ¹⁾	-1,9	-1,4	-1,1	-1,1
Japan				
Bruttonasjonalprodukt	0,9	3,6	1,7	2,9
Konsumdeflator	-0,4	0,2	0,8	1,0
Kortsiktig rente (nivå)	1,2	0,5	0,7	1,0
Offentlig budsjettbalanse ¹⁾	-3,3	-4,3	-2,8	-1,4
Tyskland				
Bruttonasjonalprodukt	1,9	1,4	2,1	2,5
Konsumdeflator	1,9	1,7	1,8	1,8
Kortsiktig rente (nivå)	4,5	3,2	3,1	3,5
Offentlig budsjettbalanse ¹⁾	-3,5	-3,8	-3,0	-2,7
Frankrike				
Bruttonasjonalprodukt	2,2	1,5	2,1	2,6
Konsumdeflator	1,6	1,7	1,7	1,7
Kortsiktig rente (nivå)	6,5	3,9	3,4	3,6
Offentlig budsjettbalanse ¹⁾	-4,8	-4,1	-3,2	-2,9
Storbritannia				
Bruttonasjonalprodukt	2,4	2,4	3,0	2,7
Konsumdeflator	3,4	2,8	2,5	2,5
Kortsiktig rente (nivå)	6,7	6,0	6,3	6,8
Offentlig budsjettbalanse ¹⁾	-5,5	-4,4	-3,0	-2,0
Italia				
Bruttonasjonalprodukt	3,0	0,7	1,2	2,1
Konsumdeflator	5,7	4,3	2,8	2,9
Kortsiktig rente (nivå)	10,3	8,7	6,8	6,4
Offentlig budsjettbalanse ¹⁾	-7,1	-6,7	-3,5	-4,0
Sverige				
Bruttonasjonalprodukt	3,6	1,1	2,1	2,6
Konsumdeflator	2,4	1,3	1,8	2,2
Kortsiktig rente (nivå)	8,7	5,9	4,3	4,4
Offentlig budsjettbalanse ¹⁾	-7,9	-3,6	-2,0	-0,5
Danmark				
Bruttonasjonalprodukt	2,8	2,4	3,1	2,6
Konsumdeflator	2,1	2,1	2,3	2,6
Kortsiktig rente (nivå)	6,1	3,9	3,5	4,0
Offentlig budsjettbalanse ¹⁾	-1,7	-1,5	0,7	0,8
Nederland				
Bruttonasjonalprodukt	2,1	2,7	2,6	2,9
Konsumdeflator	2,0	1,9	2,2	2,3
Kortsiktig rente (nivå)	4,4	3,0	3,0	3,4
Offentlig budsjettbalanse ¹⁾	-3,5	-2,9	-2,2	-2,0
Memo				
BNP handelspartnere	2,4	2,0	2,4	2,7
Konsumpris handelspartnere	2,1	1,9	2,0	2,1
Ecu-rente	5,9	4,4	4,1	4,4

¹⁾ Prosent av BNP

Kilde: NIESR og Statistisk sentralbyrås egne anslag. For Sverige og Danmark, nasjonale kilder.

bidro til å trekke veksten opp, noe som må ses i lys av myndighetenes midlertidige stimulanser til høyere bilkjøp. Etter at tiltakene ble avsluttet ved utgangen av 3. kvartal 1996, har privat forbruk utviklet seg svakt og konsumbarometeret tyder på fortsatt pessimisme hos franske forbrukere. Investeringene bidro ikke til oppgang i BNP i 1996. Den siste investeringsundersøkelsen peker imidlertid i retning av en moderat økning i investeringene i inneværende år. Den viktigste økonomiske drivkraften har siden andre halvår i fjor vært nettoeksporten, stimulert av en svakere handelsveid franc, og det er ventet at utenriksøkonomien vil bidra til ytterligere oppgang i den økonomiske aktiviteten i år. På denne bakgrunn ligger det derfor til rette for en høyere BNP-vekst i 1997 enn i 1996.

I *Italia* viser foreløpige nasjonalregnskapstall at BNP økte med 0,7 prosent i fjor, så og si utelukkende drevet av nettoeksporten. Appresieringen av lire siden midten av 1995 har imidlertid svekket mulighetene til ytterligere impulser fra utviklingen i nettoeksporten, og for inneværende år er det innenlandsk etterspørsel som trolig vil gi det viktigste vekstbidraget. Industriproduksjonen økte med 1,3 prosent fra 4. kvartal 1996 til 1. kvartal i år, og det er ventet vekst rundt 1 prosent i investeringene i 1997. Konsumentenes optimisme ligger for tiden på et historisk lavmål, noe som ikke antyder vesentlig oppgang i husholdningenes forbruk. Det ligger imidlertid an til høyere reallønnsvekst enn i fjor idet konsumprisveksten ser ut til å bli lavere enn forventet ved inngåelsen av någjeldende lønnsavtaler. I motsatt retning trekker en meget stram finanspolitikk for 1997, med lavere overføringer fra det offentlige til husholdningene. Prognosene antyder derfor svak BNP-vekst i inneværende år på i overkant av 1 prosent, mens veksten kan bli rundt 2 prosent neste år.

I *Storbritannia* økte BNP med 2,4 prosent fra 1995 til 1996. Det var særlig husholdningenes forbruk som bidro positivt, mens bidraget fra nettoeksporten dempet seg gjennom året som følge av sterk appresiering av valutakursen. Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at den høye veksttakten fortsatte i 1. kvartal i år med en økning på 1 prosent fra 4. kvartal i fjor. Det var fortsatt privat konsum som bidro mest til oppgangen, en utvikling som er ventet å fortsette, blant annet med bakgrunn i en sterkere lønnsvekst og bedret formuesituasjon for husholdningene. Arbeidsledigheten er dessuten avtakende, og anslås å komme under 7 prosent i år. BNP-veksten forventes å bli rundt 3 prosent i inneværende år. Det antydes at konjunkturtoppen vil passeres i 1997, og prognosene for 1998 peker mot at veksttakten blir redusert til om lag 2 3/4 prosent.

I *Sverige* viser nasjonalregnskapstall at BNP økte med 1,1 prosent fra 1995 til 1996, en markert nedgang i veksten fra året før. Veksttakten økte imidlertid gjennom fjoråret. I første halvår i fjor var det først og fremst offentlig og privat konsum som utviklet seg svakt, mens nettoeksporten og private investeringer ga positive bidrag. Utover høsten tok imidlertid husholdningenes forbruk seg noe opp, stimulert av en betydelig rentenedgang gjennom fjoråret. Reduksjon av avgiftene på matvarer og biler var også en med-

virkende årsak til konsumveksten. Det er ventet at høye nominelle lønns tillegg kombinert med lav prisstigning vil stimulere husholdningenes konsum i inneværende år. Investeringene, som bidro sterkt til den høye veksten i 1995, viste tegn til avmatning gjennom fjoråret. Denne utviklingen synes å fortsette i år, men det er ventet et sterkere vekstbidrag fra private investeringer allerede neste år. Prognosene antyder en oppgang i BNP på rundt 2 prosent i 1997 og ytterligere økning i 1998.

I *Danmark* viser foreløpige nasjonalregnskapstall at BNP økte med 2,4 prosent fra 1995 til 1996. Det var særlig innenlandsk etterspørsel som bidro med vekstimpulser, mens utviklingen i nettoeksporten hadde en dempende effekt på den økonomiske aktiviteten. Som følge av sterk reallønnsvekst og fallende arbeidsledighet ventes oppgangen i forbruket å fortsette i inneværende år. Økende kapasitetsutnyttelse og lave renter er også antatt å stimulere investeringene. Med høyere aktivitet i olje- og gasssektoren kan BNP-veksten komme opp i rundt 3 prosent i 1997. Oppgangen i privat konsum er ventet å fortsette inn i 1998 som følge av planlagte skattelettelser. Imidlertid antas noe svakere økning i private investeringer i tillegg til sterkere negativ effekt fra nettoeksporten, noe som peker mot en nedgang i veksttakten i BNP i 1998.

BNP i *USA* økte med 2,4 prosent fra 1995 til 1996. Etter en kraftig oppgang i produksjonen i 4. kvartal 1996, viser foreløpige nasjonalregnskapstall at veksttakten tiltok ytterligere i 1. kvartal i år, med en økning i BNP på 5,8 prosent (sesongjustert årlig rate). I 1996 var det først og fremst husholdningenes konsum og private investeringer, særlig i informasjonsteknologisk utstyr, som bidro til veksten i den økonomiske aktiviteten. Oppgangen i privat konsum fortsatte inn i 1. kvartal, i tillegg ga lageroppbyggingen et kraftig vekstbidrag. Tilgjengelig korttidsstatistikk for april antyder noe svakere utvikling i innenlandsk etterspørsel i 2. kvartal. Det er ventet at den viktigste drivkraften i amerikansk økonomi fremover vil være det private forbruket, blant annet med bakgrunn i økt reallønn og en heving av minstelønnen. Dette underbygges av konsumbarometeret som viser at husholdningenes optimisme med hensyn til fremtiden, er stor. Det kan ligge an til en BNP-vekst i overkant av 3 prosent i inneværende år, mens det ventes noe svakere oppgang neste år.

Foreløpige nasjonalregnskapstall for *Japan* viser at produksjonen økte med 3,6 prosent i fjor. Mesteparten av veksten kom i 1. kvartal, med en oppgang på 12,2 prosent (sesongjustert årlig rate), i første rekke drevet av offentlig etterspørsel, og da særlig investeringer. Også private investeringer bidro positivt. Dette gjelder spesielt boliginvesteringene som er anslått å ha økt med over 13 prosent fra 1995. Mot slutten av året tok også veksttakten i husholdningenes forbruk seg opp, trolig som følge av en bebudet avgiftsøkning. Tilgjengelig korttidsstatistikk tyder på at en moderat oppgang er i ferd med å befeste seg, men det er lite trolig at privat innenlandsk etterspørsel vil kunne kompensere for bortfallet av impulser fra offentlig sektor når de store offentlige stimuleringspakkenes som myndighetene har

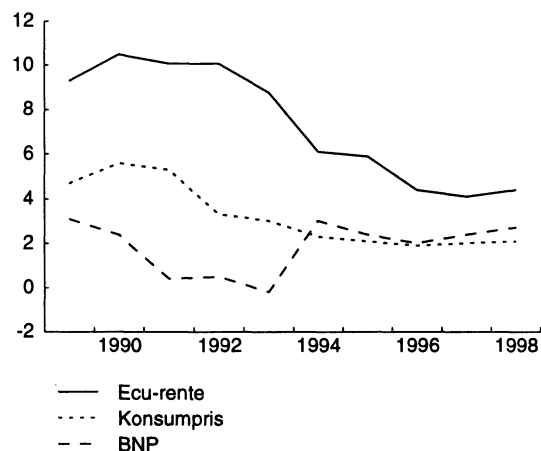
iverksatt i løpet av lavkonjunkturen nå trappes ned. I tillegg la regjeringen opp til skatte- og avgiftsøkninger i inneværende budsjettår (begannte 1. april) som vil dempe utviklingen i husholdningenes forbruk. I motsatt retning trekker imidlertid en forventet oppgang i nettoeksporten i kjølvannet av en kraftig depresiering av yen gjennom to år frem til 1. mai i år. For 1997 peker prognosene samlet sett i retning av en BNP-vekst på vel 1 1/2 prosent, mens det for neste år ventes noe sterkere oppgang.

Prognosene antyder en *prisstigning* for Norges viktigste handelspartnere på 2 prosent i 1997, om lag på linje med fjorårets prisvekst. For de europeiske landene ligger anslagene for konsumprisveksten i år mellom 1,5 og 2,5 prosent for de fleste av landene. I Italia var prisstigningen lenge høy. Inflasjonstakten målt som 12-månedersvekst avtok imidlertid kraftig gjennom 1996 og begynnelsen av 1997, til 1,7 prosent i april. Det er ventet at prisstigningstakten vil holde seg lav gjennom inneværende år. Et usikkerhetsmoment er likevel lønnsveksten, som kan ta seg noe opp etter to år med fallende reallønn. I Sverige ble matmomsen redusert fra 21 til 12 prosent med virkning fra 1. januar 1996. Lavere renter og fallende importpriser som følge av styrking av kronen bidro til ytterligere nedgang i konsumprisene, slik at veksten på 12-månedersbasis ved årsskiftet viste nedgang. I inneværende år har imidlertid høyere priser på matvarer og tobakk samt økte husleier ført til svakt press oppover på prisene, slik at 12-månedersveksten i april var 0,2 prosent. Etterhvert som effekten av den sterkere kronen og det betydelige rentefallet uttømmes, vil inflasjonstakten gradvis øke. Prognosene antyder derfor en gjennomsnittlig økning i konsumprisindeksen i inneværende år på rundt 1 1/2 prosent, mens det for neste år ligger an til en oppgang på nær 2 prosent. I USA er det fortsatt få tegn til høyere inflasjon. Med den historisk sett lave arbeidsledigheten (4,9 prosent i april) har mange analytikere fryktet tiltakende lønnsvekst. Tilgjengelig statistikk for 1. kvartal 1997 antyder imidlertid at de totale arbeidskraftskostnadene bare økte med 3 prosent fra samme periode i

1996. 12-månedersveksten i konsumprisindeksen var i april 2,5 prosent. Det er ventet noe økende prisvekst gjennom inneværende år med bakgrunn i fortsatt oppgang i den økonomiske aktiviteten. Japan har vært gjennom en periode med fallende prisnivå, og i fjor var det nullvekst i konsumprisene i gjennomsnitt. Momsoppgangen 1. april i år på 2 prosentpoeng var hovedårsaken til at konsumprisindeksen på 12-månedersbasis økte med 1,2 prosent i april. Det er ventet en gjennomsnittlig inflasjonstakt på rundt 1 1/4 prosent i år, mens prisveksten trolig vil komme under 1 prosent neste år.

Som følge av lavere økonomisk aktivitet i kontinental-Europa, ble *pengepolitikken* gradvis mer ekspansiv gjennom fjoråret. I Tyskland reduserte Bundesbank både diskontoen (regnes som «gulvet» for pengemarkedsrenten) og Lombardrenten («taket» for pengemarkedsrenten) med 0,5 prosentpoeng i april 1996, til henholdsvis 2,5 og 4,5 prosent. Reporenten (rente på gjenkjøpsavtaler) ble imidlertid først satt ned i august, fra 3,3 til 3,0 prosent. Den siste rentenedsettelsen kom til tross for at økningen i pengemengden var høyere enn det målsønnen tilsier. Imidlertid var pengemengdeveksten avtakende samtidig som prisstigningen var lav og det økonomiske oppsvinget nølende. Den franske sentralbanken fulgte raskt etter med en nedsettelse av intervensjonsrenten med 0,2 prosentpoeng til 3,35 prosent. Frankrike har fortsatt sin strategi med skrittvis å kutte de offisielle rentene, sist i januar i år til 3,10 prosent. De lange rentene har også falt og er nå i underkant av de tyske. I Italia ble sentralbankrentene holdt konstante fra april 1995 til august 1996, da gunstige inflasjonstall førte til en senking av diskontoen med 0,75 prosentpoeng til 8,25 prosent. Ytterligere reduksjoner fulgte gjennom fjoråret, og diskontoen ble sist senket til 6,75 prosent i januar 1997. Siden toppnivået i mars 1995 har de korte markedsrentene i Italia falt med 4 3/4 prosentpoeng. Sentralbanken i Sverige har senket reporenten en rekke ganger siden begynnelsen av 1996, sist 18. desember til 4,10 prosent. Rentesenkningene må ses på bakgrunn av sentralbankens inflasjonsmålsetting (på 1-3 prosent) og den betydelige nedgangen i inflasjonstakten siden høsten 1995. De svenske pengemarkedsrentene falt med om lag 4 1/4 prosentpoeng i fjor. Hittil i år har imidlertid pengemarkedsrenten gått svakt opp. I Storbritannia ble basisrenten (den nedre grensen for pengemarkedsrenten) satt ned fire ganger (hver gang med 0,25 prosentpoeng) fra desember 1995 til juni 1996, da renten kom ned i 5,75 prosent. I tråd med oppgangen i prisstigningstakten utover høsten i fjor ble imidlertid basisrenten satt opp til 6 prosent ved utgangen av oktober. Umiddelbart etter regjeringsskiftet 1. mai i år ble basisrenten hevet til 6,25 prosent. Samtidig innførte myndighetene tilnærmet uavhengighet for sentralbanken ved at ansvaret for å fastsette rentene ble overført fra finansministeren til sentralbanken. Pengepolitikken skal imidlertid fortsatt styres etter det samme regjeringsfastlagte inflasjonsmålet som tidligere (prisstigningen skal ikke overstige 2,5 prosent). Selv om de nominelle rentene nå er lave i Europa, bidrar den lave inflasjonen til at realrentene (spesielt de langsiktige) fortsatt ligger på et høyt nivå historisk sett.

3 måneders Ecu-rente, BNP-vekst og vekst i konsumprisene for Norges handelspartnere
Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Den amerikanske fondsrenten (amerikansk interbankrente) ble sist senket i januar 1996 til 5,25 prosent. Oppgangen i den økonomiske aktiviteten førte til at sentralbanken hevet fondsrenten til 5,5 prosent i mars i år. Til tross for fortsatt moderat prispress er det ventet ytterligere renteoppgang i løpet av sommeren og høsten i inneværende år. I Japan har de siste årenes lavkonjunktur blitt møtt med en gradvis senking av diskontoen, siste gang til rekordlave 0,5 prosent i september 1995. Oppsvinget i fjor var i første rekke drevet av offentlige stimulerings tiltak, og det er ventet at sentralbanken først vil sette opp rentene etter at oppgangen i privat sektor er befestet.

Finanspolitikken i EU-landene er i stor grad innrettet mot å oppnå kriteriene i Maastricht-avtalen, og derved legge grunnlaget for en økonomisk og monetær union. Den svake økonomiske utviklingen det siste året har ført til at det blir vanskeligere enn forventet å innfri budsjettkravet, og flere land har derfor lansert nye innstrammings tiltak for «eksamensåret» 1997. I Tyskland viser foreløpige tall at det offentlige underskuddet i 1996 utgjorde 3,8 prosent av BNP. Dette var en svekkelse av den statsfinansielle situasjonen fra 1995 og skyldes lavere skatteinntekter og økende trygdeutbetalinger som følge av stigende arbeidsledighet. Regjeringens budsjettforslag for 1997 inneholdt en rekke forslag til innstramminger med en samlet reduksjon av utgiftene på 66,5 milliarder mark, fordelt på 25 milliarder både på føderalt og lokalt nivå, samt 16,5 milliarder på sosialbudsjettet. Som følge av høyere arbeidsledighet, og derved større trygdeutbetalinger og lavere skatteinnang enn antatt ved budsjettfremleggelsen, er ytterligere tiltak nødvendig for å få budsjettunderskuddet under 3 prosent av BNP. Regjeringen har derfor foreslått å skrive opp verdien av landets gullbeholdning til markedsverdi (verdien har hittil vært bokført med et mye lavere nivå) og overføre deler av oppskrevet verdi til inntektssiden i budsjettet. Den tyske sentralbanken har gått hardt ut mot forslaget. Uten dette tiltaket vil imidlertid Tyskland trolig ikke klare å oppfylle Maastrichtkriteriet for budsjettunderskuddet i inneværende år.

I Frankrike ble budsjettunderskuddet i 1996 4,1 prosent av BNP, og dette er om lag 1/2 prosentpoeng over regjeringens målsetting. Finanspolitikken har siden sommeren 1995 blitt strammet til, både i form av skatteøkninger og reduserte utgifter. I budsjettet for 1997 ble det foreslått ytterligere innstrammings tiltak, blant annet i form av høyere trygdeavgifter og økning i bensin-, tobakk- og alkoholavgiftene. For å øke budsjettets inntektsside er det dessuten overført pensjonsfond til staten fra statsbedrifter som skal privatiseres. Disse engangsoverføringer er anslått å utgjøre rundt 0,5 prosent av BNP. Foreløpige tall viser imidlertid noe høyere underskudd i trygdebudsjettet enn antatt, og flere nedskjæringer er nødvendig. Venstresidens seier i det nylig avholdte parlamentsvalget kan gjøre det vanskelig å få til ytterligere innstramminger, og prognosene peker i retning av at Frankrike vil få et underskudd i offentlig sektor på i overkant av 3 prosent av BNP i 1997.

Også i Storbritannia viser foreløpige anslag at budsjettunderskuddet ble betydelig redusert i fjor, til tross for at skatteinntektene har blitt lavere enn forventet. I budsjettet for 1997 legges det opp til en reduksjon i offentlige utgifter på rundt 70 milliarder kroner, og det er ventet at underskuddet vil komme ned i 3 prosent av BNP i år. Storbritannia har imidlertid reservert seg mot ØMU-deltakelse, og selv om den nye regjeringen antas å være mer velvillig innstilt til den planlagte monetærunionen enn forgjengeren, er det ikke ventet at Storbritannia vil være blant de første deltakerlandene.

I Italia viser foreløpige tall at det offentlige budsjettunderskuddet i 1996 ble 6,7 prosent av BNP, adskillig høyere enn budsjettet. Noe av underskuddet synes imidlertid å kunne forklares med fremskynding av utbetalinger for derved å redusere underskuddet i 1997. For 1997 har administrasjonen fremmet et ambisiøst budsjett der det tas sikte på innstramminger på 62,5 trillioner lire. Et tilleggsbudsjett ble fremlagt like før påske i år, der det tas sikte på ytterligere innstramminger på rundt 15,5 trillioner lire. Hvis alle tiltakene iverksettes, anslås budsjettunderskuddet til drøyt 3 prosent av BNP. Om lag to tredjedeler av innstrammingen er ventet å komme fra reduserte utgifter, blant annet ved kutt i overføringene til lokale myndigheter. Budsjettstyrkingen består forøvrig av høyere statlige inntekter i form av en midlertidig «Europaskatt» samt «regnskapstiltak». Den økonomiske aktiviteten i Italia er imidlertid svakere enn lagt til grunn i budsjettforslagene og mye tyder på at landet får vansker med å oppfylle budsjettkriteriet for deltakelse i ØMU. Et annet problem er at flere av innstrammings tiltakene er av midlertidig karakter slik at budsjettunderskuddet i 1998 trolig vil øke så fremt ikke politisk følsomme tiltak i form av pensjonsendringer iverksettes.

I Sverige har myndighetenes innstrammingspolitikk pågått i flere år, og bidratt til en betydelig bedring av de offentlige finansene. Budsjettunderskuddet ventes å gå ned fra 3,6 prosent av BNP i fjor til 2 prosent i 1997. (I fjor endret Sverige periodisering for momsinnbetalinger, noe som innebar at inntektene ble 8 milliarder svenske kroner lavere i 1995 og 13 milliarder høyere i 1996. Endringen førte til at det offentlige underskuddet i 1996 nå beregnes til 2,5 prosent av BNP, men en slik tidsforskyvningeffekt renses ut når tall skal rapporteres i henhold til Maastrichtkriteriene.) Selv om den offentlige bruttogjelden fortsatt er høy (om lag 85 prosent av BNP i 1996), betyr dette at Sverige trolig vil være kvalifisert til å delta i den planlagte monetære unionen, men det er uklart om de selv ønsker det.

Som følge av høyere skatteinntekter enn antatt, blant annet på grunn av en markert vekst i kapitalskatten, ble det offentlige underskuddet i USA for budsjettåret 1996 på 107 milliarder dollar eller om lag 1,4 prosent av BNP. I kjølvannet av den høye økonomiske aktiviteten øker regjeringens skatteinntekter, og prognosene peker i retning av ytterligere nedgang i underskuddet i inneværende budsjettår. En nylig inngått avtale mellom regjeringen og de republikanske lederne i Kongressen tar sikte på å balansere

budsjettet i år 2002. Japan har svekket sin budsjettbalanse kraftig som følge av de mange offentlige stimuleringspakkene gjennom den lange nedgangsperioden. Myndighetene har nå iverksatt finanspolitiske innstramminger, blant annet ble momsens hevet fra 3 til 5 prosent 1. april 1997 samtidig som det spesielle inntektsskattefradraget (innført i 1994) ble fjernet. Tiltak utover de som allerede er planlagt, er imidlertid trolig nødvendig for å hindre Japans offentlige nettogjeld (på om lag 13 prosent av BNP i fjor), i å øke på lengre sikt.

Oljemarkedet

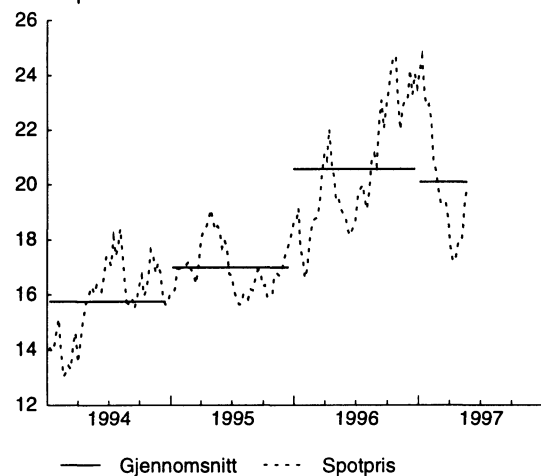
Spotprisen på Brent Blend falt fra et nivå på i underkant av 25 dollar fatet i begynnelsen av januar i år til rundt 17 dollar fatet ved inngangen til april. Etter det markerte fallet i 1. kvartal, har prisen igjen steget noe og lå i begynnelsen av juni på i overkant av 19 dollar fatet.

Den kraftige nedgangen i oljeprisen gjennom årets tre første måneder må ses på bakgrunn av flere faktorer. I desember 1996 fikk Irak gjenoppta en begrenset oljeeksport etter å ha godtatt FN-krav. Avtalen ga Irak mulighet til å eksportere olje for om lag 2 milliarder dollar over en periode på seks måneder, noe som betydde en daglig eksport på 0,6-0,8 millioner fat. Denne produksjonen kom på toppen av en allerede eksisterende overproduksjon i OPEC og medførte en kraftig tilbudsvekst fra OPEC i 1. kvartal 1997. Siden vinteren 1996/97 ble mildere enn forventet, ble lagrene bygget opp med 0,1 millioner fat pr. dag i en periode der oljelagrene normalt reduseres.

I månedskiftet april/mai steg oljeprisen midlertidig opp mot 20 dollar fatet. Økningen ble blant annet forklart med sterk etterspørsel etter bensin i USA, samtidig som det var vedlikeholdsavbrudd i innenlandsk raffineringproduksjon. Dermed var behovet for importert bensin høyere i siste del av mai. I tillegg kom det i en kort periode flere kjøpere inn i oljemarkedet, noe som presset prisene opp. Ved utgangen av mai senket imidlertid flere raffinier i Europa og Asia produksjonen som følge av nedgang i raffineringsmarginen (forskjellen mellom prisen på råolje og raffinerte produkter), samtidig som flere investeringsfond trakk seg ut av oljemarkedet. Dette bidro til at prisen falt til rundt 19 dollar fatet.

Ifølge prognoser fra IEA vil hele 1997 preges av sterk oppbygging av oljelagre, også i 4. kvartal. Dersom OPEC skulle holde produksjonsnivået sitt fra 1. kvartal ut året, vil oljelagrene øke med 2,6 millioner fat pr. dag i 2. og 3. kvartal, mens økningen i 4. kvartal vil bli om lag halvparten av dette. Den antatte lageroppbyggingen i andre halvår skyldes dels forventninger om økt produksjon fra norsk og britisk kontinentalsokkel, dels forventninger om at OPEC vil videreføre sin produksjon på et høyt nivå. Ved utgangen av mai produserte OPEC rundt 2 millioner fat pr. dag over sin selvpålagte kvote på om lag 25 millioner fat pr. dag.

Spotprisen på Brent Blend
Dollar pr. fat.

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly.

OPEC vil holde sitt neste halvårslige møte i begynnelsen av juni. Det er ventet at kvoteproblematikken vil bli viet stor oppmerksomhet, men det er uvisst i hvilken grad OPEC kommer til å gjøre noe med overproduksjonen. Irak hadde 30. mai i år eksportert olje for 2 milliarder dollar, og FN vil innen 9. juni offentliggjøre hvorvidt landet får videreføre eksportavtalen i en ny periode. Det råder fortsatt en viss usikkerhet rundt dette siden USA har uttrykt misnøye med oppfyllingen av noen betingelser knyttet til den opprinnelige avtalen.

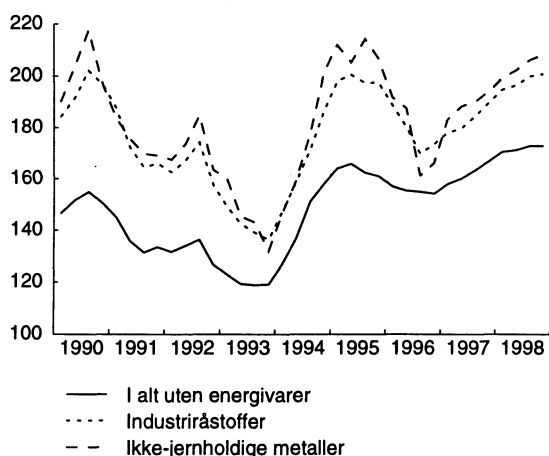
Det er imidlertid trolig at OPEC opprettholder sin nåværende kvoteordning og at FN fornyer avtalen med Irak. Med noe høyere produksjon i Nordsjøen, og kun moderat økning i etterspørselen, kan det dermed ventes et press nedover på oljeprisen gjennom andre halvår i år.

Andre råvaremarkeder

Etter nedgang gjennom første del av 1996 flatet prisene på råvarer utenom energiråstoffer ut mot slutten av fjoråret. I årets tre første måneder har prisene gått opp med om lag 5 prosent. Denne utviklingen må blant annet ses i sammenheng med en viss bedring av konjunkturutviklingen i Europa og sterkere økonomisk vekst i USA. Ifølge AIECE (Foreningen av Europeiske konjunkturinstitutter) vil råvareprisene øke moderat gjennom resten av inneværende år og inn i 1998. Prognosene viser en relativt sterk prisoppgang for metaller og treforedlingsprodukter.

Uregelmessighetene som ble avslørt i det japanske firmaet Sumitomo, utløste et betydelig prisfall på kopper på forsommeren i fjor. Prisene tok seg imidlertid betydelig opp igjen mot slutten av fjoråret og lå i 1. kvartal i år bare 6 prosent under nivået i samme periode i fjor. Det er ventet at økt forbruk, spesielt i Asia, vil føre til fortsatt prisoppgang på kopper, og AIECE anslår en vekst på 7 prosent både i år og neste år. Aluminiumsprisene tok seg også kraftig opp mot slutten av 1996, i første rekke drevet av økt etterspørsel. Lagrene har blitt betydelig redusert og ligger

Indekser for råvarepriser på verdensmarkedet
På dollarbasis, 1975 = 100

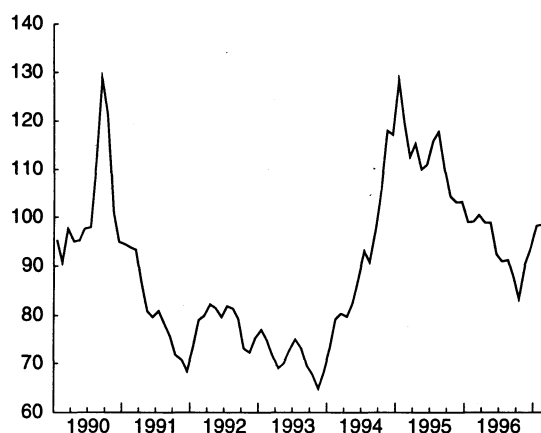
Kilde: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung.

nå 50 prosent under toppnivået for tre år siden. AIECE venter ytterligere oppgang i prisene fremover og anslår en økning på 10 prosent både i år og neste år. Svakere etterspørsel etter stålprodukter bidro til at prisen på nikkel falt gjennom mesteparten av fjoråret. I desember var prisene på det laveste nivået på to og et halvt år, men har siden vært for oppadgående. Forventninger om økt forbruk både i Vest-Europa og i Asia inneværende år er ventet å bringe prisene videre oppover. Etterspørselen etter tinn økte svakt i fjor, mens produksjonen tiltok med 6 prosent. Dette førte til en svak prisutvikling, som ifølge AIECE er ventet å fortsette i inneværende år. Sinkprisen holdt seg relativt stabil gjennom 1996, ettersom et tilbudsunderskudd i OECD-området ble kompensert av økt produksjon i Kina og Øst-Europa. Sinkprisen har tatt seg betydelig opp hittil i år og prisen nådde i mars i år sitt høyeste nivå på fire og et halvt år. AIECE venter fortsatt prisoppgang gjennom resten av året mens det ligger an til utflating i 1998.

Stålproduksjonen avtok svakt i 1996, etter en oppgang året før. Produksjonen falt betydelig i Europa og Japan, men økte i de resterende delene av Asia. Kina overtok etter Japan som verdens største produsent av stål. Avdempet etterspørsel i begynnelsen av fjoråret resulterte i en relativt svak prisutvikling. I 3. kvartal i fjor nådde stålprisene et bunn-nivå, og en liten prisoppgang ble registrert i 4. kvartal. Med utsikter til økende etterspørsel både i Europa og spesielt i Asia, synes det å ligge an til fortsatt moderat prisoppgang i år.

Prisene på landbruksbaserte industriråstoffer gikk ned gjennom hele fjoråret. Fra desember 1995 til desember 1996 var nedgangen 17,8 prosent. Utviklingen var særlig påvirket av at prisen på tremasse falt med 50 prosent i løpet av noen få måneder i begynnelsen av året. Nedgangen må ses i sammenheng med store lagerbeholdninger og sterk konkurranse i bransjen. I mars i år lå imidlertid prisene om lag 8 prosent over nivået i april i fjor, og AIECE venter en viss prisoppgang gjennom siste halvdel av 1997. Etter en lengre periode med betydelig nedgang nådde prisen på tre-

Indeks for aluminiumspriser
På dollarbasis. 1979=100

Kilde: World Metal Statistics.

varer et bunn-nivå på vårparten i fjor. Oppsvinget i det amerikanske og det britiske boligmarkedet bidrar positivt til prisutviklingen, mens fortsatt lav byggeaktivitet i Tyskland trekker i motsatt retning. AIECE legger til grunn svak prisvekst på trevarer i siste halvdel av 1997.

Etter en oppgang frem til mai i fjor, avtok prisene på nærings- og nytelsesmidler med nærmere 18 prosent gjennom resten av året. Dette reflekterer særlig at en sterk økning i kornproduksjonen i siste del av fjoråret presset prisene nedover. Hveteproduksjonen økte f.eks. både som følge av at nye arealer ble tatt i bruk og fordi avlingene var større enn året før. Prisene på grovere kornsorter fulgte i stor grad utviklingen på hvetemarkedet. Basert på antakelser om videre produksjonsøkning legger AIECE til grunn ytterligere nedgang i prisene gjennom 1997. Kaffeprisen falt betydelig fra 1995 til 1996, som følge av forventninger om økt produksjon. Fra begynnelsen av inneværende år snudde utviklingen og kaffeprisene har økt med hele 80 prosent hittil i 1997. En viktig årsak til oppgangen er usikkerhet omkring årets produksjon i Brasil, spesielt frykt for at frost kan ødelegge avlingene samt økende forbruk i produsentlandene. I tillegg førte en havnestreik i Colombia tidligere i år til et press oppover på kaffeprisen. Sammenslutningen av kaffeproduserende land hadde nylig et møte med ønske om å få til en stabilisering av prisutviklingen, men dette kan bli vanskelig å oppnå siden lagrene av kaffe er små. Sukkerprisen falt en del gjennom siste del av 1996 og AIECE venter fortsatt svak prisutvikling på sukker, blant annet som følge av store lagerbeholdninger.

Norsk Økonomi

Utviklingen hittil i år

Ifølge foreløpige, sesongjusterte tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) gikk bruttonasjonalproduktet (BNP) for fastlands-Norge ned med 0,5 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Veksten i etterspørselen fra fastlands-Norge ser også ut til å ha avtatt noe i denne perioden. Det var særlig utviklingen i industri og bergverk som bidro til å bremse utviklingen i produksjonen i fastlands-økonomien, med en sesongjustert nedgang i bruttoproduktet på 1,4 prosent. Produksjonen i andre vareproduserende næringer økte noe, etter sterk nedgang gjennom det meste av fjoråret. Dette forløpet kan i hovedsak føres tilbake til utviklingen i produksjonen i kraftforsyningen, som bidro til å trekke ned veksten i fastlands-Norges BNP med vel 1/2 prosentpoeng i fjor. Til tross for ytterligere oppgang i produksjonen av petroleum, gikk BNP i alt svakt ned i 1. kvartal i år.

Nedgangen i industriproduksjonen i 1. kvartal i år har sammenheng med utviklingen av eksporten av tradisjonelle varer. Volumet av denne delen av eksporten ble redusert med nærmere 2,5 prosent sesongjustert fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Det var utviklingen i eksporten av industriprodukter som trakk ned, mens leveransene av fisk og fiskeprodukter økte. Påsken falt imidlertid i 1. kvartal i år, og det er vanskelig fullt ut å korrigere for variasjonene i plasseringen av påskeuken ved sesongjustering av tallene. Foreløpige eksportverdital for utenrikshandelen med varer for årets første fire måneder tyder på at 1. kvartalstallene kan være påvirket av dette, idet tallene for april viser markert oppgang i forhold til nivået i mars, som på sin side lå lavt i forhold til nivået i januar og februar. Siden eksportprisene trolig ikke har endret seg mye etter den forsiktige

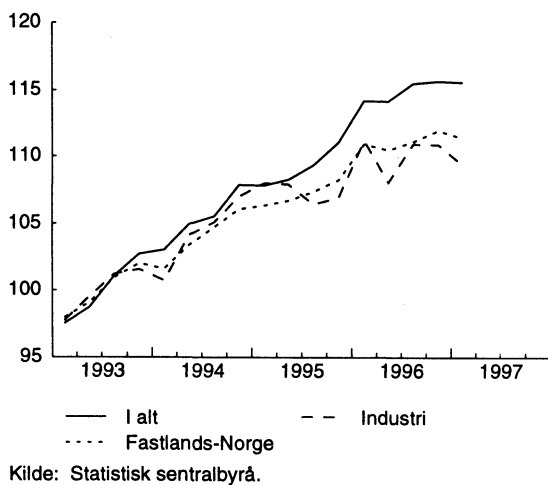
nedgangen fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, avviker utviklingen i eksportvolumet hittil i år neppe mye fra utviklingen i eksportverdien.

Den tradisjonelle vareeksporten ble i fjor trukket opp av sterk vekst i leveransene til land i Asia og Øst-Europa. Dette mønsteret har ikke gjentatt seg inneværende år. Selv om det også i 1997 har vært vekst i eksporten til USA, og leveransene til Japan øker, har dette så langt ikke vært nok til å kompensere for den svake utviklingen i eksporten til Tyskland, Sverige og enkelte andre EU-land.

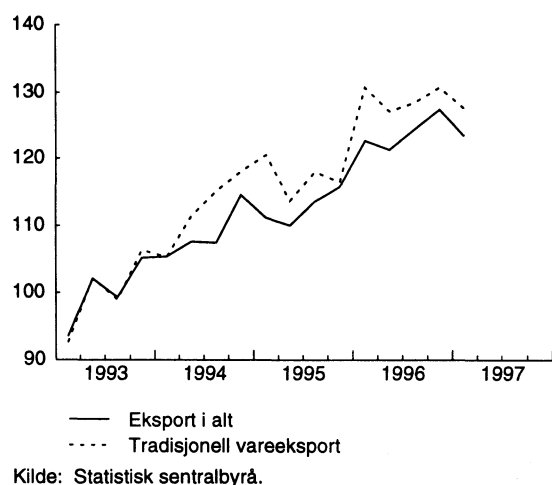
Etter sterk vekst gjennom fjoråret, viste husholdningenes konsum nedgang i 1. kvartal i år. Utviklingen i varekonsumet trakk totalen ned, til tross for ytterligere oppgang i kjøpene av egne transportmidler fra det høye nivået i 4. kvartal i fjor. Den svake utviklingen i varekonsumet i 1. kvartal kan ha sammenheng med plasseringen av påsken. Ifølge foreløpige tall lå detaljomsetningsvolumet i perioden januar-april i år bare moderat lavere enn i 4. kvartal i fjor. Tall for nyregistrering av personbiler fra april og mai peker på sin side i retning av utflating eller forsiktig sesongjustert nedgang i bilkjøpene fra 1. til 2. kvartal i år. Også tjenestekonsumet utviklet seg svakt i 1. kvartal i år, mens nordmenns konsum i utlandet viste vekst. Den kraftige oppgangen i husholdningenes konsum gjennom fjoråret må ses i sammenheng med sterk økning i reallønn og sysselsetting og med endringene i bilavgiftene ved årsskiftet 1995-96.

Ifølge de foreløpige nasjonalregnskapstallene var det sesongjustert ingen endring i investeringene i fastlands-økonomien fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. For private tjenesteytende næringer utenom bolig og vareproduserende

Bruttonasjonalprodukt
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

Eksport
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

næringer utenom industri viste imidlertid investeringene klar nedgang. Investeringene i industrien lå også lavere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor. SSBs investeringsundersøkelse for 2. kvartal kan imidlertid tyde på en viss oppgang på årsbasis inneværende år, og om lag uendret investeringsnivå i industrien neste år. Investeringene i offentlig tjenesteyting ser ut til å ha gått markert opp i 1. kvartal. Denne utviklingen må ses i lys av gjennomføringen av grunnskolereformen, som krever omfattende kommunale investeringer.

Etter nedgang gjennom de fem foregående kvartalene begynte boliginvesteringene å peke oppover igjen i 3. kvartal i fjor, og veksten fortsatte inn i 1. kvartal i år. Utviklingen i tallene for igangsetting av nye boliger frem til og med

april tyder på forsterket oppgang i boliginvesteringene fremover. Den sterke veksten i prisene i annenhåndsmarkedet trekker i samme retning. Ifølge SSBs prisstatistikk økte prisene på brukte boliger reelt sett med vel 7 prosent fra 1995 til 1996. Kvadratmeterprisen på borettslagsboliger og på boliger omsatt gjennom eiendomsmeglere, som gjennom fjoråret økte noe mer enn SSBs prisindeks for brukte boliger, viste begge sterk oppgang i 1. kvartal i år. Justert for den generelle prisstigningen lå de to seriene i 1. kvartal i år henholdsvis 9 og 12 prosent over sine respektive fjorårgjennomsnitt.

Investeringene i oljevirkomheten viste sesongjustert sterk oppgang i 1. kvartal i år, etter nedgang gjennom de tre foregående årene. Anslagene fra SSBs investeringsundersøk-

Konjunkturtendensene i hovedtrekk¹⁾

Vekst fra forrige periode der ikke annet fremgår. Prosent

	1995	1996	Sesongjustert			
			96.2	96.3	96.4	97.1
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,7	4,7	0,1	1,6	1,1	-0,9
Konsum i offentlig forvaltning	1,0	3,3	0,8	1,4	0,6	0,4
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,7	4,8	1,1	4,3	2,1	2,5
- fastlands-Norge	12,9	6,6	0,9	2,3	1,7	-0,0
- oljevirkomhet	-13,8	-4,4	-1,5	3,8	-0,6	10,2
Etterspørsel fra fastlands-Norge ²⁾	4,0	4,7	0,4	1,7	1,1	-0,4
Eksport	3,6	10,0	-1,1	2,6	2,4	-3,2
- råolje og naturgass	8,1	15,5	2,7	3,2	0,7	-0,5
- tradisjonelle varer	4,2	10,3	-2,7	1,0	1,7	-2,4
Import	5,5	6,5	-2,2	6,2	3,3	-0,7
- tradisjonelle varer	9,4	9,3	-0,1	4,0	2,4	-1,5
Bruttonasjonalprodukt	3,6	5,3	-0,0	1,2	0,1	-0,1
- fastlands-Norge	3,1	3,7	-0,4	0,6	0,8	-0,5
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk	1,2	2,0	-0,3	0,4	0,9	1,1
Sysselsatte personer	2,1	2,5	0,9	1,0	0,6	0,5
Arbeidsstyrke	1,6	2,1	0,4	1,2	-0,0	0,4
Arbeidsledighetsrate, nivå ³⁾	5,4	4,9	4,8	4,9	4,4	4,3
Priser						
Konsumprisindeksen ⁴⁾	2,4	1,3	1,0	1,4	1,8	3,1
Eksportpriser tradisjonelle varer	7,1	-1,5	0,2	-0,9	2,1	-0,3
Importpriser tradisjonelle varer	0,7	0,4	-0,4	-0,9	0,9	-2,4
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	31,3	72,7	17,9	18,3	17,2	22,3
MEMO (justerte nivå tall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	5,4	4,8	4,7	4,9	4,4	3,4
Gjennomsnittlig lånerente ⁵⁾	7,7	7,1	7,2	7,0	6,8	6,3
Råoljepris i kroner ⁶⁾	107,5	133,1	127,1	134,1	151,6	141,2
Importveid kronekurs ⁷⁾	101,0	101,2	101,5	101,4	100,7	97,3
Norges Banks Ecu-indeks ⁷⁾	103,6	102,5	102,6	102,6	101,6	97,6

1) Tallene for 1995 kan avvike noe fra tidligere publiserte anslag, som følge av innarbeiding av ny informasjon.

2) Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fastlands-Norge.

3) Ifølge AKU. Tallet for 1995 er korrigert for omleggingen av AKU fra årskiftet 1995/96 og justert opp med 0,5 prosentpoeng i forhold til tidligere publisert anslag.

4) Prosentvis vekst fra samme periode året før.

5) Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner. Anslag.

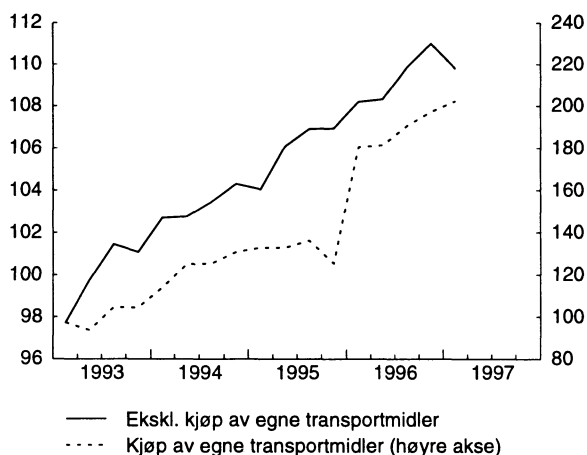
6) Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

7) Høyere indeksverdi innebærer svakere krone.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Konsum i husholdninger m.v.

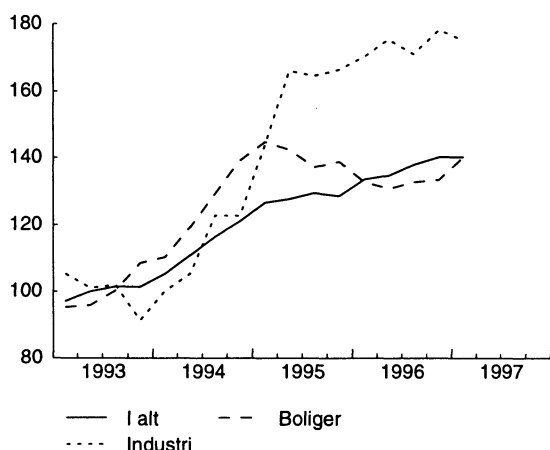
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Investeringer i fastlands-Norge

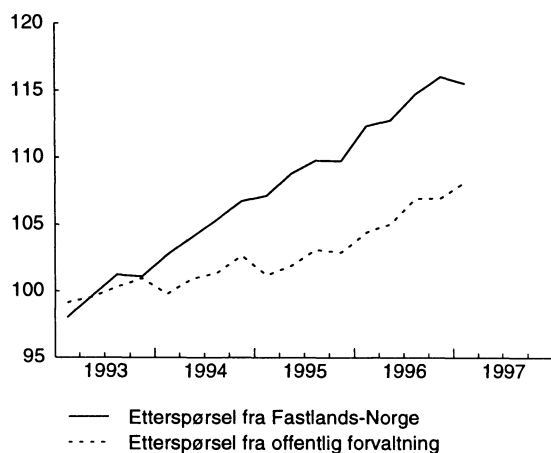
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Etterspørsel fra Fastlands-Norge

Sesongjusterte volumindekser, 1992=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

else for 2. kvartal tyder på at denne delen av investeringene kan få en vekst på rundt 20 prosent i inneværende år. Dette representerer en etterspørselsimpuls mot norske og utenlandske leverandører tilsvarende vel 1 prosent av BNP for fastlands-Norge. Hittil i år er det imidlertid ingen spor etter en slik impuls i produksjonstallene for verkstedindustrien.

Importen av tradisjonelle varer gikk ned med 1,5 prosent sesongjustert i 1. kvartal i år (volum), etter uavbrutt vekst gjennom de fire foregående årene. Utviklingen i importen av biler og andre motorkjøretøyer bidro negativt, mens importen av verkstedprodukter gikk ytterligere noe opp. Importen av skip og oljeplattformer viste noe nedgang fra nivået i 4. kvartal i fjor, men lå likevel høyt i forhold til gjennomsnittet for fjoråret. Prisene på tradisjonelle importvarer falt med nærmere 2,5 prosent sesongjustert fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. I samme periode styrket den importveide valutakursindeksen for norske kroner seg med rundt 3,4 prosent, mens den svekket seg igjen gjennom april og mai.

Ifølge de foreløpige nasjonalregnskapstallene lå lagerinvesteringene klart lavere i 1. kvartal i år enn i samme periode i fjor. I nasjonalregnskapet beregnes disse investeringene som forskjellen mellom tilgang og anvendelse, dvs. som differensen mellom produksjon og import på den ene siden, og leveransene til produktinnsats, eksport, konsum og investeringer på den annen. Fallende lagerinvesteringer kan derfor være en indikasjon på at nasjonalregnskapstallene undervurderer produksjonen (eller importen) eller overvurderer etterspørselen.

Ifølge reviderte nasjonalregnskapstall økte antall sysselsatte med 2,5 prosent i fjor, etter en vekst på 2,1 og 1,3 prosent de to foregående årene. Foreløpige sesongjusterte tall fra SSBs arbeidskraftsundersøkelse (AKU) tyder på at den sterke veksten i tallet på sysselsatte fortsatte inn i 1. kvartal i år. Som følge av en omlegging av AKU ved årsskiftet 1995-96 knytter det seg imidlertid større usikkerhet enn før til tolkningen av utviklingen i sysselsettingstallene. Arbeidsstyrken har også vist sterk vekst gjennom de siste tre årene, og også her ser oppgangen ut til å ha fortsatt inn i 1. kvartal. Veksten i arbeidsstyrken er imidlertid fortsatt lavere enn veksten i sysselsettingen, og ledigheten gikk ytterligere noe ned fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Justert for normale sesongvariasjoner var ledighetsraten ifølge AKU 4,3 prosent i 1. kvartal, den laveste siden slutten av 1988 når det korrigeres for statistikkomleggingen. Arbeidsdirektoratets tall for summen av registrerte ledige og personer på arbeidsmarkedstiltak utenom attføring har falt markert gjennom de siste årene, og nedgangen fortsatte frem til og med mai i år. Tilgangen av ledige plasser ved arbeidskontorene økte med nærmere 12 prosent (sesongjustert) fra andre halvår i fjor til perioden januar-mai i år, etter sterk vekst gjennom fjoråret. Også beholdningen av ledige plasser har gått markert opp gjennom denne perioden. Ifølge SSBs konjunkturbarometer har det de siste kvartalene vært et økende antall industriforetak som rapporterer at tilgangen på arbeidskraft virker begren-

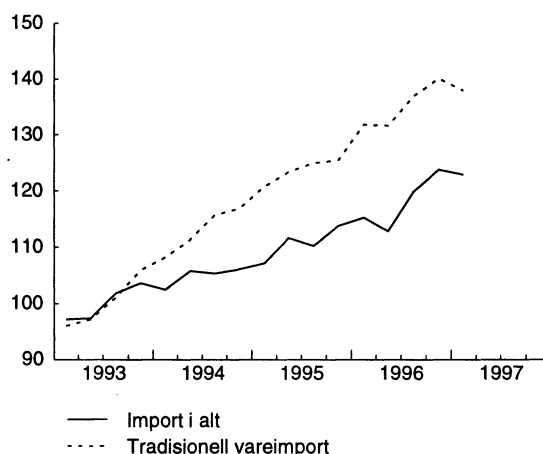
sende på produksjonen. Sesongjustert og glattet var andelen i 1. kvartal i år nærmere 10 prosent vektet med sysselsettingsvekter, om lag som på toppen av høykonjunkturen midt på 1980-tallet.

Konsumprisindeksen lå som gjennomsnitt over årets første fire måneder 3,1 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Målt på 12-måneders basis gikk prisveksten opp fra 1,8 prosent i 4. kvartal i fjor, til 3,1 prosent i 1. kvartal i år, og deretter ned til 2,6 prosent i april. Oppgang i elektrisitetsprisene gjennom andre halvår i fjor og frem til og med januar i år, etterfulgt av markert nedgang i april er en viktig faktor bak dette forløpet. Det forhold at bilavgiftene ble økt pr. 1. januar i år, mens de på samme tidspunkt i fjor ble redusert, bidro til å trekke prisveksten på 12-måneders basis opp fra og med januar i år. Den relativt lave prisveksten på importerte konsumvarer i 1. kvartal kan ha trukket i motsatt retning. Så langt i år har prisveksten vært klart høyere i Norge enn i ecu-området og også høyere enn gjennomsnittet for våre viktigste handelspartnere. Ytterligere nedgang i elektrisitetsprisene og bortfall av effekten av at momskompensasjonen på matvarer ble fjernet fra og med 1. juli i fjor, vil bringe 12-måneders veksten i konsumprisene ned under nivået hos handelspartnerne i andre halvår i år.

Så langt trekker resultatet av årets lønnsoppgjør i retning av at lønnsveksten blir lavere i 1997 enn i 1996. I lys av lønnsomhetsutviklingen i industrien er det grunn til å tro at lønnsglidningen for industriarbeidere kan bli noe svakere i år enn i fjor, og at årslønnsveksten for industriarbeidere dermed kan bli på 3,5 - 4 prosent. Uten et markert bidrag fra lønnsglidning ser det videre ut til at årslønnsveksten i offentlig forvaltning vil havne i nedre del av dette intervallet. Også i en del andre oppgjørsområder ser resultatet ut til å ligge innenfor det samme intervallet. Selv om utviklingen innenfor bygg- og anlegg og for enkelte funksjonærgrupper trolig vil trekke gjennomsnittet opp, er det dermed grunn til å regne med et resultat godt i underkant av fjorårets lønnsvekst på 4,5 prosent, regnet pr. normalårsverk.

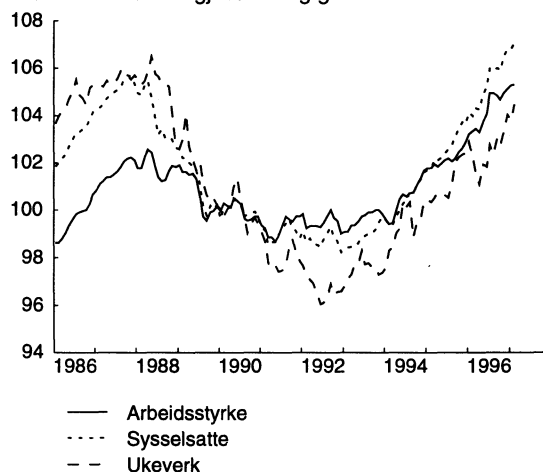
Gjennom 1995 og 1996 styrket norske kroner seg mot ecu, og fra oktober i fjor og frem til og med 9. januar i år ble kronen utsatt for et relativt sterkt appresieringspress. Presset begynte først å avta etter at Norges Bank den 9. januar i år for andre gang på to måneder senket sine signalrenter med et halvt prosentpoeng og sluttet med kursregulerende valutaintervensjoner. Kronekursen styrket seg imidlertid noe frem til månedsskiftet januar/februar, til et nivå om lag 6,6 prosent over gjennomsnittet for fjoråret. Etter dette har kronen svekket seg igjen, både mot ecu og mot en importveid indeks av valutaene til våre viktigste handelspartnere. Ved månedsskiftet mai/juni var bytteforholdet mellom kroner og ecu nesten tilbake på gjennomsnittsnivået fra 1996. Som følge av bilaterale endringer i andre valutakurser innebar dette en importveid svekkelse av kronen på om lag 0,8 prosent i forhold til gjennomsnittet for fjoråret.

Import
Sesongjusterte volumindekser, 1992=100

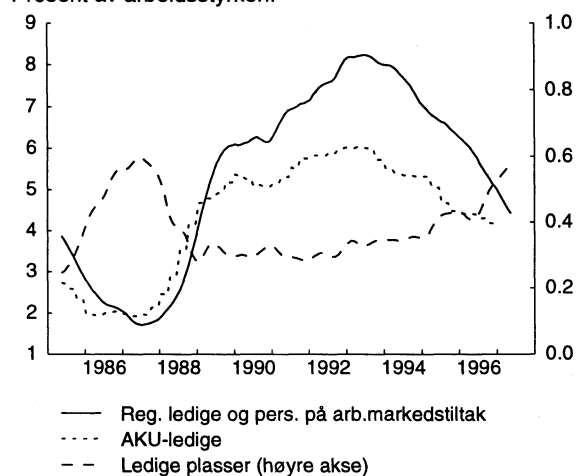
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
1990=100. Sesongjusterte og glattede månedstall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

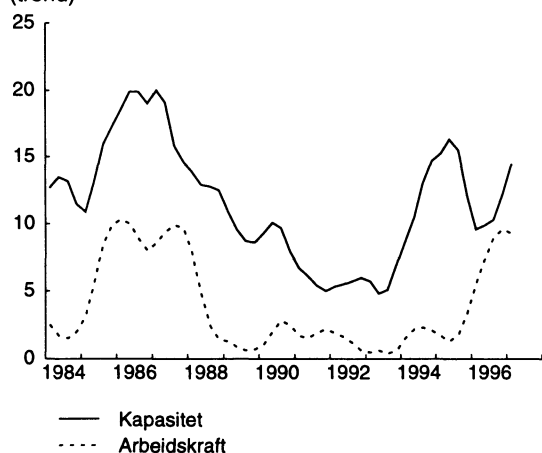
Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser
Prosent av arbeidsstyrken.

Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

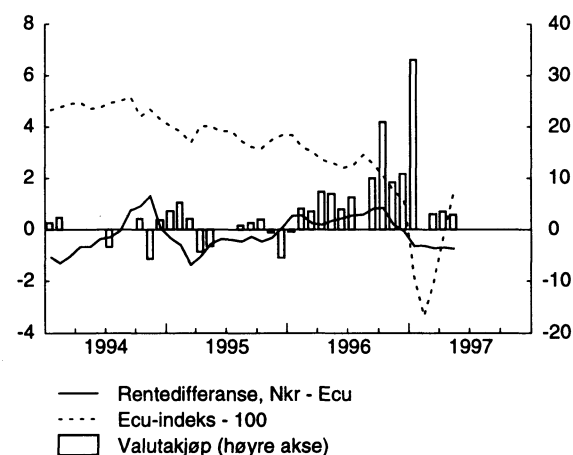
Konjunkturbarometer

Faktorer som begrenser produksjonen (trend)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

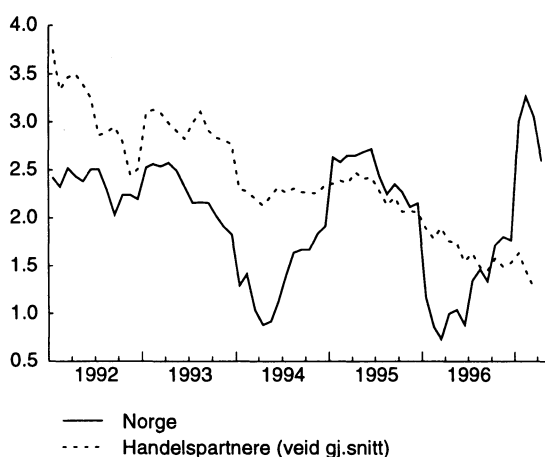
Rentedifferanse og valutakurs mot Ecu og Norges Banks valutaintervensjoner (milliarder kroner)

Kilde: Norges Bank.

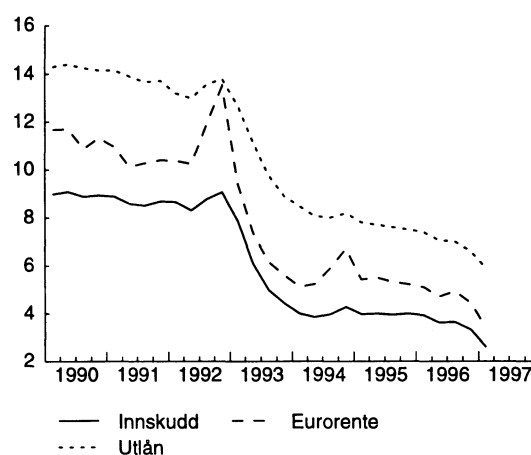
Konsumprisindekser

Prosentvis endring fra samme måned året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Gjennomsnittlig innskudds- og utlånsrenter i private banker og 3 måneders norsk eurorente

Kilde: Norges Bank.

Rentene i pengemarkedet har ligget relativt stabilt etter Norges Banks rentereduksjon den 9. januar i år. 3 måneders renten har holdt seg på et nivå rundt 3,4 prosent, 0,2-0,3 prosentpoeng over den tilsvarende tyske renten og om lag 0,7 prosentpoeng under 3 måneders ecu-rente. Finansinstitusjonene reagerte relativt raskt på rentjusteringen tidlig i januar, og ved utgangen av 1. kvartal i år var husholdningenes gjennomsnittlige rente på lån i private finansinstitusjoner kommet ned under 6 prosent, om lag 1,3 prosentpoeng lavere enn nivået i 1. kvartal i fjor.

Overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet var 22,3 milliarder kroner i 1. kvartal i år, tilsvarende 8,5 prosent av BNP, og nærmere 3 milliarder over nivået i samme periode i fjor. Verdien av olje- og gassseksperten lå om lag 8,5 milliarder kroner over nivået i 1. kvartal i fjor, mens eksporten utenom olje og gass lå vel 1 milliard kroner lavere i verdi. Importen i alt økte med 2,7 milliarder, hvorav rundt en halv milliard kan føres tilbake til økt innførsel av elektrisk kraft. Underskuddet på rente- og stønadsbalansen gikk opp med 1,7 milliarder kroner fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år.

Utsiktene for 1997 og 1998

Selv om de foreløpige nasjonalregnskapstallene for 1. kvartal 1997 antyder en mer moderat utvikling i etterspørsel og produksjon enn tidligere, er dette ikke et tegn på at konjunkturoppgangen er i ferd med å stoppe opp. Dette skyldes blant annet at norsk økonomi trolig vil få sterkere impulser fra petroleumssektoren i 1997 enn lagt til grunn i vår forrige oversikt i februar. Vi regner derfor fortsatt med at fastlandsøkonomien vil vokse med rundt 3 prosent de nærmeste to årene. Det innebærer at presset i arbeidsmarkedet vil øke.

En presentasjon av konsekvensene av ulike antagelser om valutakursutviklingen ble gjort i forrige konjunkturrapport, se ØA nr. 1/97. Der opererte vi med to alternative frem-skrivninger for norsk økonomi i 1997 og 1998 basert på to ulike valutakursantakelser. Det synes nå mest rimelig å legge til grunn vårt alternativ B fra konjunkturoversikten i ØA nr. 1/97 hvor vi antok at importveid kronekurs ville vende tilbake til gjennomsnittsnivået fra 1996 i 2. kvartal 1997. Den norske pengemarkedsrenten er nå nede på et nivå som gjør sentralbankens forsvar av kursleiet mer troverdig enn hva som var tilfellet i 1996, da den lenge ble holdt over ecu-nivå.

Den sterke veksten i norsk økonomi gjennom de siste fire årene har bidratt til frykt for at pris- og kostnadsutviklingen skulle skyte fart. Når det ikke har skjedd så langt, skyldes det at oppgangskonjunktoren startet fra et uvanlig lavt aktivitetsnivå med lav kapasitetsutnyttelse og høy åpen og skjult arbeidsledighet. Den tiltakende prisveksten det siste halvåret var i hovedsak ikke en følge av etterspørselspress, men skyldtes i stor grad forhold på tilbudssiden for elektrisk kraft samt endringer i indirekte skatter. Elektrisitetsprisene er nå på vei nedover. Sammen med fjerningen av momsrefusjonen på matvarer i fjor sommer vil dette bidra til at veksten i konsumprisene regnet på 12-månedersbasis vil bli nesten halvert gjennom 1997, fra et nivå på 3,1 pro-

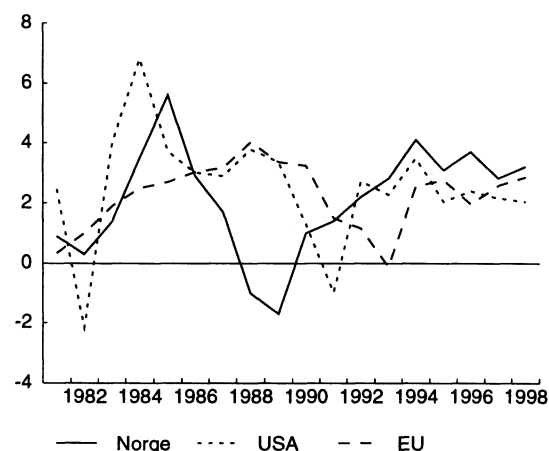
sent i 1. kvartal. Årets lønnsoppgjør peker heller ikke i retning av at kostnadsnivået vil bli presset opp. Riktignok kan lønnsglidningen for enkelte grupper øke, men for andre grupper tilsier lønnsomhetsutviklingen i næringslivet mer moderate lokale tillegg og bonusutbetalinger enn i 1996. Samlet sett opprettholder vi derfor både lønns- og prisprognosene for 1997 fra B-alternativet i forrige konjunkturrapport, som forøvrig ligger nær opp til de prognosene for 1997 som vi presenterte i 1996.

Moderat vekst i Europa i 1997, sterkere i 1998

Mens BNP-veksten hos våre engelskspråklige handelspartnere samt Danmark har vært relativt sterk og vil øke ytterligere i 1997, har Sverige og de store kontinentale EU-landene hatt en svak økonomisk utvikling i 1996. Selv om veksttaket nå er noe økende også for disse landene, og kan bli rundt 2 prosent i 1997, bremses utviklingen i flere av landene av forsøk på å redusere budsjettunderskuddene i en situasjon med høy arbeidsledighet. Hvorvidt den stramme finanspolitikken i EU-landene vil lykkes slik at kriteriene til ØMU oppfylles i tide, er fortsatt uklart.

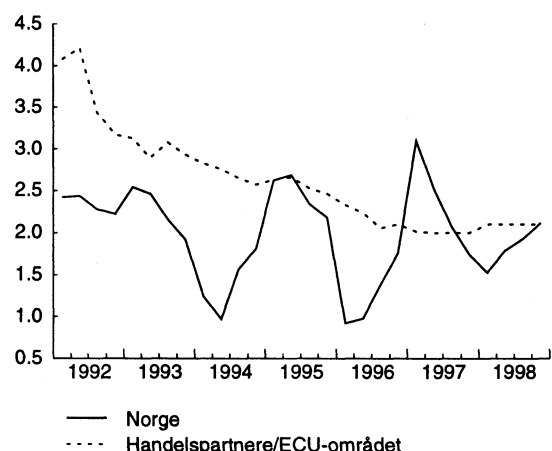
Uklarhetene om den videre ØMU-prosessen gjør at anslagene for rente- og valutakursutviklingen fremover, er svært usikre. Våre anslag, som med en antatt beskjeden økning i de korte rentene både i USA og Europa gjennom 1997 og 1998, baserer seg på en implisitt forutsetning om at ØMU blir realisert. Med en moderat oppgang i den økonomiske veksten på kontinentet, vil det ikke være behov for noe særlige justeringer i rentene. I de engelskspråklige landene har vi allerede fått en svak økning, og vi forventer en tilsvarende oppgang senere i 1997. Med de forholdsvis beskjedne vekst- og inflasjonsutsiktene som legges til grunn, er det lite som tyder på særlige endringer i pengepolitikken i tiden fremover. Økningen i BNP-veksten hos våre handelspartnere vil således stimulere norsk eksport, mens en renteøkning på om lag et halvt prosentpoeng i løpet det

BNP for fastlands-Norge, USA og EU 1981-1998
Prosentvis vekst. Anslag for 1997 og 1998

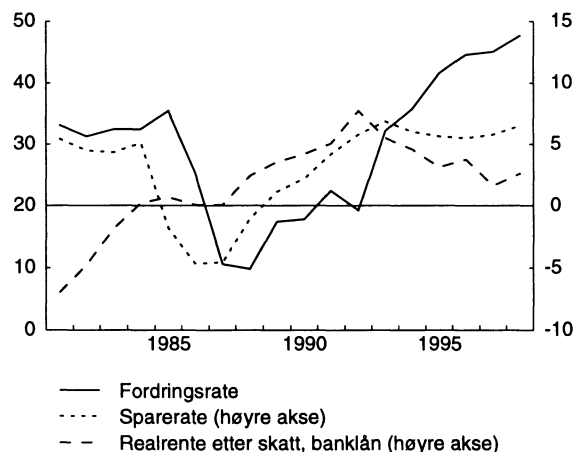
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsumprisindeksen
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå og OECD.

Nettofordringsrate, sparerate og realrente etter skatt 1981 - 1998

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

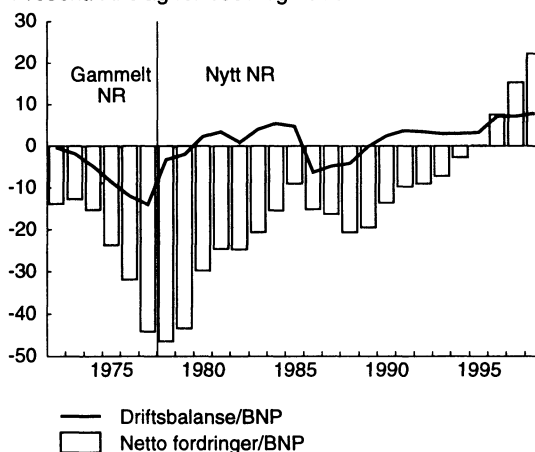
nærmeste halvannet året, neppe vil reduse innenlandsk etterspørsel i Norge i særlig grad. Således vil Norge få noe sterkere impulser fra utlandet samlet sett, i tiden fremover.

Økende vekstimpulser fra petroleumsvirksomheten

Nye anslag fra oljeselskapene viser en ytterligere oppjustering av investeringene i petroleumsvirksomheten i forhold til tidligere anslag. I vår forrige konjunkturoversikt anslø vi investeringsveksten til vel 15 prosent fra 1996 til 1997, mens anslaget nå er i underkant av 20 prosent. Vekstanslaget for 1998 er imidlertid lite endret, og viser fortsatt moderat oppgang fra 1997. Oppjusteringen av anslagene er sterkest for den delen av petroleumsinvesteringene som retter seg mot utlandet, men det er også en oppjustering av anslagene for investeringer basert på norsk produksjon. Mens petroleumsinvesteringene samlet sett falt med om lag 5 prosent fra 1995 til 1996, og således bidro til å moderate den sterke veksten i norsk økonomi, gir de ifølge reviderte anslag en kraftig etterspørselsimpuls i 1997, som vedlikeholdes i 1998. Dette vil gi økt press i offshore-rettet næringsliv som dels allerede har signalisert mangel på kvalifisert arbeidskraft. Med de anslagene vi nå bygger på, vil bruttoinvesteringene i 1998 om lag være tilbake på rekordnivået fra 1993 regnet i 1993-priser etter å ha sunket med vel 20 prosent fra 1993 til 1996. Det er særlig investeringene i feltutbygging som øker sterkt. Det er også disse investeringene som har størst betydning for aktiviteten i norsk økonomi. Investeringene i rørtransport øker også mye, men her retter impulsene seg i hovedsak mot utlandet og bidrar til høy import.

Olje- og gassproduksjonen fortsetter å øke. Det er særlig gassproduksjonen som forventes å øke sterkt - hele 13 prosent i inneværende år - mens oljeproduksjonen antas å øke med 5 prosent. For 1998 ventes veksten å bli vel 8 prosent både for gass og råolje.

Driftsbalanse og fordringer på utlandet som andel av BNP 1972 - 1998
Prosent. Anslag for 1997 og 1998

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Råoljeprisen har holdt seg på et høyere nivå så langt i 1997 enn vi tidligere la til grunn. Vi regner imidlertid fortsatt med at oljeprisen vil falle i tiden fremover til et nivå på 119 kr pr. fat (17 US dollar) i andre halvår 1997 og holde seg der i 1998. For 1997 vil gjennomsnittsprisen da bli 128 kr pr. fat. Dette er noe høyere enn tidligere lagt til grunn og bidrar til å øke anslagene for overskudd på driftsbalansen overfor utlandet og netto finansinvesteringer i offentlig forvaltning.

Uendrede vekstbidrag fra finanspolitikken

Reviderte nasjonalregnskapstall for 1996 viser at offentlig konsum vokste mer enn tidligere antatt. En vesentlig del av oppjusteringen skyldes nye nasjonalregnskapsberegninger for kapitalslit, som ikke har noen direkte etterspørselsvirkning. Imidlertid er også tallene for sysselsetting og vareinnsats i offentlig forvaltning oppjustert. På denne bakgrunn innebærer nå våre tall for veksten i 1997, som i stor grad bygger på anslagene i Revidert nasjonalbudsjett, at vekstbidraget fra offentlig konsum om lag blir det samme i år som i fjor. For 1998 antas det fortsatt en noe svakere vekst. Offentlige bruttoinvesteringer ventes å øke med om lag 4 prosent både i 1997 og i 1998. Det er ikke lagt til grunn endringer i direkte og indirekte skattesatser utover det som allerede er vedtatt, bortsett fra inflasjonsjustering av nominelle satser for 1998. Dette bidrar til å redusere konsumprisveksten regnet på 12-månedersbasis i tiden fremover da endringer i indirekte skatter økte prisstigningstakten både i fjor sommer og fra siste årsskifte.

Fortsatt høy vekst i produksjon og innenlandsk etterspørsel

I 1997 vil økte investeringer i petroleumsvirksomheten og i bolig bidra til at veksttakten i fastlandsøkonomien fortsatt vil være høy. Veksten i husholdningenes konsum og i tradisjonell eksport er derimot anslått å bli lavere enn i 1996. Den store økningen i husholdningenes bilkjøp var en viktig

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser

Prosentvis endring fra året før der ikke annet fremgår

	Regnskap 1996	Fremskrivning					
		SSB 1997	NB ¹⁾ 1997	FIN ²⁾ 1997	SSB 1998	NB ¹⁾ 1998	FIN ²⁾ 1998
Realøkonomi							
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,7	2,5	4	3,2	2,6	3 1/4	2,4
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	3,1	2 1/2	2,0	1,9	1 3/4	1,7
Bruttoinvesteringer i fast kapital	4,8	5,6	8 1/2	8,2	4,6	3 3/4	1,9
-Fastlands-Norge	6,6	5,1	5 1/2	5,8	4,8	4	1,9
-oljeutvinning og rørtransport	-4,4	19,2	19	18,5	4,3	4	1,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ³⁾	4,7	3,1	4	3,4	2,8	3	2,1
Lagerendring ⁴⁾	-0,5	-0,4		-0,1	0,0		0,2
Eksport							
Eksport	10,0	3,3	7	5,1	6,2	5	6,8
- råolje og naturgass	15,5	4,8	10	6,8	8,9	6 3/4	10,1
- tradisjonelle varer	10,3	3,8	6	4,0	5,1	5	5,5
Import	6,5	4,4	8 1/4	5,2	3,0	4 3/4	4,5
- tradisjonelle varer	9,3	2,9	7 1/2	4,0	3,1	4	5,1
Bruttonasjonalprodukt	5,3	3,1	4 1/4	3,9	4,2	3 1/4	3,5
- Fastlands-Norge	3,7	2,8	3 1/4	3,3	3,2	2 3/4	2,3
Arbeidsmarked							
Sysselsatte personer	2,5	2,2	2	2	1,6	1 1/4	1
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,9	4,2	4 1/2	4	4,0	4	4
Priser og lønninger							
Lønn pr. normalårsverk	4,4	3,8	4 1/2	3,5	3,6	5	
Konsumprisindeksen	1,3	2,4	2 3/4	2,5	1,8	2	
Eksportpris tradisjonelle varer	-1,5	-0,8	-1/2	2,5	2,0	1/4	2,6
Importpris tradisjonelle varer	0,4	-0,6	-1	0,5	0,4	0	1,2
Realpris, bolig	7,1	13,4			8,1		
Utenriksøkonomi							
Driftsbalansen, mrd. kroner	72,7	77,3	76	81,3	88,4	81	92
Driftsbalansen i prosent av BNP	7,1	7,2	7		7,9	7	
MEMO:							
Husholdningenes sparerate (nivå)	5,5	5,8	4 3/4	4,7	6,5	4 1/4	5,0
Pengemarkedsrente (nivå)	4,8	3,5			3,9		
Gjennomsnittlig lånerente (nivå) ⁵⁾	7,1	6,1			6,4		
Råoljepris i kroner (nivå) ⁶⁾	132	128	129	125	119	131	118
Internasjonal markedsvekst	2,7	6,3			5,9		
Importveid kronekurs ⁷⁾	0,2	-0,6	-4 ⁸⁾		1,4		

1) NB: Anslag ifølge Norges Bank. Penger og Kreditt 1997/1.

2) FIN: Anslag ifølge Finansdepartementet. Revidert nasjonalbudsjett 1977.

3) Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i fastlands-Norge.

4) Endring i lagerendring i prosent av BNP.

5) Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.

6) Gjennomsnitt norsk oljeproduksjon.

7) Positivt fortegn innebærer depresiering.

8) Industriens effektive valutakurs.

faktor bak veksten i privat forbruk i fjor. Selv om bilkjøpene anslås til å ligge på et høyt nivå også i 1997, regner vi med en svak nedgang i forhold til fjoråret. Eksporten av tradisjonelle varer vokste moderat i begynnelsen av 1997, men vil trolig vise tiltakende vekst gjennom fremskrivningsperioden, drevet av sterkere oppgang i produksjonen hos Norges handelspartnere. Sammen med den sterke økningen i petroleumsinvesteringene i 1997, vil dette gi økte vekstimpulser til norsk industri i tiden fremover. Fortsatt kraftig oppgang i olje- og gassproduksjonen bidrar til at samlet BNP-vekst vil bli høyere enn veksten i fastlandsøkonomien.

For investeringer i næringsvirksomhet i fastlandsøkonomien (utenom boliger), venter vi bare små endringer i tiden fremover. Industriinvesteringene, som kom opp på et historisk sett høyt nivå i 1996, kan vokse litt i inneværende år, men antas å endre seg lite i 1998. Innenfor tjenesteytende virksomhet har oppstarting av en rekke store prosjekter bidratt til veksten i noen år, men her regner vi med små endringer både i 1997 og 1998.

Når en skal vurdere utviklingen i BNP for fastlandsøkonomien i perioden 1996 til 1998, bør en ta hensyn til den ekstraordinære nedgangen i produksjon og distribusjon av

elektrisk kraft gjennom 1996. Isolert sett kan denne nedgangen ha redusert vekstraten for fastlandsøkonomien med rundt 0,5 prosentpoeng fra 1995 til 1996. Det er lagt til grunn at bruttoproduktet i kraftsektoren samlet sett vil være tilbake på 1995-nivå i 1998, slik at vekstraten for 1997 og 1998 blir noe høyere enn hva endringer i etterspørselen normalt skulle tilsi. Nedgangen i veksttakten for BNP for fastlandsøkonomien fra 1996 til 1997 er derfor konjunkturelt sett en del større enn hva våre vekstanslag gir inntrykk av, anslagsvis 3/4 prosentpoeng.

Reviderte tall viser nå en sparerate i husholdningene på 5,6 prosent i henholdsvis 1995 og 1996. Våre anslag impliserer en svak økning i husholdningenes sparerate i 1997, men som følge av en beregnet sterk vekst i boliginvesteringene fremover, vil netto finansinvesteringene synke noe. Dette må også ses på bakgrunn av at husholdningenes kjøp av varige konsumgoder generelt og biler spesielt er antatt å holde seg på et høyt nivå både i 1997 og 1998.

Sterk sysselsettingsvekst og fortsatt fall i ledigheten

Tall fra arbeidskraftundersøkelsen (AKU) viser at sysselsettingen har fortsatt å vokse sterkt inn i 1997 og alle indikatorer for utviklingen i arbeidsledigheten viser at denne faller i om lag samme tempo som tidligere. I noen næringer er det nå mangel på faglært arbeidskraft. Med de anslag for den makroøkonomiske utviklingen som presenteres i denne konjunkturoversikten, vil presset i deler av arbeidsmarkedet tilta i tiden fremover. Dette vil isolert sett gi seg utslag i høyere lønnsgrad. Vi anslår sysselsettingsveksten i 1997 til å bli om lag 2 prosent, men lavere neste år. Ledigheten ser ut til å gå noe mer ned i 1997 enn vi regnet med tidligere og den gjennomsnittlige AKU-ledigheten anslås til vel 4 prosent.

Fallende inflasjonstakt og økende reallønnsvekst

Konsumprisveksten var 3,1 prosent i 1. kvartal 1997. Nedgangen i strømpriser bidrar til at prisveksten vil synke til om lag 2,5 prosent i 2. kvartal. Som nevnt foran, antas det nå at den importveide kursen på norske kroner fremover vil holde seg om lag på gjennomsnittet for 1996. Med lav inflasjon hos viktige handelspartnere regner vi derfor ikke med vesentlige endringer i prisimpulsene fra utlandet. Lønnsoppgjøret våren 1997 ga et resultat om lag som forventet, og lønnsveksten i 1997 ligger nå an til å bli vel en halv prosent lavere enn i 1996, dvs. 3,8 prosent, som er identisk med anslaget i B-alternativet i vår forrige konjunkturoversikt. Det antas heller ikke at rentenivået vil endre seg noe særlig i inneværende år, slik at veksttakten i husleiekomponenten i konsumprisindeksen ikke endres. I andre halvår 1997 vil prisstigningstakten trolig komme under 2 prosent, både som følge av lavere strømpriser og virkningen av avgiftsendringer i fjor.

For 1998 legger vi, som nevnt, til grunn uendrede avgiftsatser reelt. På grunn av avgiftsøkningene i januar i år, vil da prisstigningstakten kunne synke ytterligere i begynnel-

sen av neste år. Gjennom 1998 regner vi imidlertid med at prisstigningstakten vil øke til om lag 2 prosent mot slutten av året. Det er da lagt til grunn at det ikke vil skje store endringer i kraftprisene slik tilfellet var i 1996 og 1997. Med en nominell lønnsvekst i 1998 på linje med den som er beregnet for 1997, vil reallønnsveksten øke til om lag 2 prosent i 1998. Moderat prisvekst på viktige norske eksportvarer bidrar til at vi ikke får noen reprise på den sterke veksten i lønnsomheten i industrien fra 1995. Dette er noe av bakgrunnen for den moderate nominelle lønnsutviklingen. Lavere vekst i konsumprisene trekker ifølge våre beregninger i samme retning.

Store overskudd i utenriksøkonomien tross noe lavere oljepriser

Selv om råoljeprisen forventes å falle utover sommeren, vil økt olje- og gassproduksjon langt på vei kunne kompensere dette når vi ser 1997 og 1998 under ett. Tradisjonell eksport anslås ikke å øke sterkt og prisene på norske eksportprodukter vil vokse moderat. Fraktratene i utenriks sjøfart vil imidlertid kunne øke noe, blant annet som følge av den sterke dollaren. Fortsatt høy vekst i norsk økonomi bidrar til at importen vil vokse klart også fremover, men her vil om lag uendrede importpriser holde veksten i importverdien nede. Våre beregninger antyder derfor at handelsoverskuddet ikke vil endre seg mye i tiden fremover, men bli liggende på om lag 100 mrd. kr på årsbasis. Underskuddet på rente- og stønadbalansen vil reduseres noe som følge av at Norge bygger opp sine nettofordringer på utlandet. En sterkere økning i rentenivået internasjonalt enn det vi har lagt til grunn, vil forsterke denne utviklingen.

Utvikling i noen makroøkonomiske hovedstørrelser

Faste 1993 priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	1995	1996	95.2	95.3	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1
Konsum i husholdninger og										
idelle organisasjoner	439745	460253	110050	110988	110678	113716	113857	115675	117005	116002
Varekonsum	236636	250933	59178	59953	59133	62410	61849	62888	63787	62542
Tjenester	200224	205460	49748	50215	50743	50963	51057	51443	51997	51740
Nordmenns konsum i utlandet.	17412	18384	4816	4315	4529	4157	4536	4891	4799	5167
- Utlendingers konsum i Norge	-14528	-14524	-3692	-3496	-3727	-3813	-3585	-3546	-3579	-3447
Konsum i offentlig forvaltning	184282	190313	45911	46288	46726	46890	47253	47937	48233	48423
Konsum i statsforvaltningen	74479	77587	18576	18701	18864	19091	19255	19570	19671	19801
Konsum i statsforvaltningen, sivilt.	53687	55914	13434	13495	13617	13684	13872	14115	14242	14372
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	20792	21673	5142	5207	5247	5407	5383	5455	5429	5430
Konsum i kommuneforvaltningen	109803	112726	27335	27587	27862	27799	27998	28367	28562	28621
Bruttoinvesteringer i fast kapital.	182235	190998	45762	44106	46828	46114	46636	48622	49627	50882
Oljeutvinning og rørtransport	45753	43752	10810	11377	12255	10871	10710	11121	11050	12175
Utenriks sjøfart og oljeboring.	3146	5062	1713	-957	1126	491	868	1627	2076	2217
Fastlands-næringer	133336	142184	33240	33687	33447	34752	35057	35873	36501	36490
Industri og bergverk	15823	17156	4099	4064	4108	4205	4330	4222	4400	4325
Annen vareproduksjon	11459	11290	2883	2773	2866	2872	2744	2763	2911	2635
Offentlig forvaltning	27689	29014	6886	7142	6593	7202	7166	7468	7178	7628
Boligtjenester	24544	23080	6205	5980	6050	5784	5698	5785	5813	6112
Annen tjenesteyting	53821	61644	13167	13729	13829	14690	15119	15636	16199	15790
Lager.	27455	22872	7609	6489	7673	7302	5624	6025	3921	5957
Bruttoinvesteringer i alt	209691	213870	53371	50596	54501	53416	52260	54647	53547	56840
Innenlandsk anvendelse.	833718	864437	209333	207871	211905	214022	213370	218260	218785	221265
Etterspørsel fra fastlands-Norge.	757363	792751	189201	190962	190852	195359	196167	199486	201739	200915
Eksport i alt.	355919	391488	86893	89743	91443	96837	95782	98234	100635	97449
Tradisjonelle varer	131716	145246	31958	33166	32738	36717	35727	36086	36715	35853
Råolje og naturgass.	125818	145312	30133	30965	34487	34976	35930	37080	37327	37132
Skip og plattformer	10888	8785	3001	3715	2133	2615	2078	1275	2817	1545
Tjenester	87498	92145	21802	21897	22084	22529	22048	23793	23775	22919
Samlet anvendelse.	1189637	1255925	296225	297614	303348	310859	309152	316494	319420	318714
Import i alt	289675	308520	73011	72121	74426	75407	73782	78359	80972	80406
Tradisjonelle varer	197477	215786	49261	49876	50115	52637	52567	54644	55938	55073
Råolje	1244	1176	382	328	185	214	219	226	517	331
Skip og plattformer	13206	13925	2563	2423	5024	3732	2248	3612	4333	4122
Tjenester	77748	77633	20804	19494	19102	18825	18748	19877	20183	20880
Bruttonasjonalprodukt.	899962	947405	223215	225493	228922	235452	235370	238134	238448	238307
Fastlands-Norge.	746445	773844	185810	187001	188441	193138	192306	193460	194940	193914
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	153517	173561	37405	38493	40480	42314	43064	44675	43508	44394
Fastlands-næringer	663381	683450	165251	165965	167326	170737	170250	170809	171654	171837
Industri og bergverk	103209	106024	25942	25593	25708	26736	25974	26662	26653	26292
Annen vareproduksjon	74935	72466	18527	18950	19279	19209	18084	17472	17701	17747
Offentlig tjeneste produksjon	138192	141870	34370	34743	35034	34976	35324	35659	35910	35879
Privat tjenesteproduksjon.	347045	363090	86412	86679	87306	89817	90868	91015	91390	91919
Korreksjonsposter	83064	90394	20559	21036	21115	22401	22056	22651	23286	22077

Utvikling i noen makroøkonomiske hovedstørrelser

Faste 1993 priser. Prosentvis vekst fra forrige periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	1995	1996	95.2	95.3	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1
Konsum i husholdninger og										
idelle organisasjoner	2,7	4,7	1,9	0,9	-0,3	2,7	0,1	1,6	1,1	-0,9
Varekonsum	2,8	6,0	1,4	1,3	-1,4	5,5	-0,9	1,7	1,4	-2,0
Tjenester	2,1	2,6	0,5	0,9	1,1	0,4	0,2	0,8	1,1	-0,5
Nordmenns konsum i utlandet	0,8	5,6	28,3	-10,4	5,0	-8,2	9,1	7,8	-1,9	7,7
- Utlendingers konsum i Norge	-6,9	-0,0	2,2	-5,3	6,6	2,3	-6,0	-1,1	0,9	-3,7
Konsum i offentlig forvaltning	1,0	3,3	1,2	0,8	0,9	0,4	0,8	1,4	0,6	0,4
Konsum i statsforvaltningen	-0,2	4,2	1,3	0,7	0,9	1,2	0,9	1,6	0,5	0,7
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	0,5	4,1	2,2	0,4	0,9	0,5	1,4	1,8	0,9	0,9
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-1,9	4,2	-1,0	1,3	0,8	3,0	-0,5	1,3	-0,5	0,0
Konsum i kommuneforvaltningen	1,8	2,7	1,2	0,9	1,0	-0,2	0,7	1,3	0,7	0,2
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,7	4,8	0,5	-3,6	6,2	-1,5	1,1	4,3	2,1	2,5
Oljeutvinning og rørtransport	-13,8	-4,4	-4,4	5,2	7,7	-11,3	-1,5	3,8	-0,6	10,2
Utenriks sjøfart og oljeboring	-32,1	60,9
Fastlands-næringer	12,9	6,6	0,8	1,3	-0,7	3,9	0,9	2,3	1,7	-0,0
Industri og bergverk	42,0	8,4	15,4	-0,9	1,1	2,3	3,0	-2,5	4,2	-1,7
Annen vareproduksjon	3,7	-1,5	-1,9	-3,8	3,4	0,2	-4,5	0,7	5,4	-9,5
Offentlig forvaltning	1,6	4,8	-2,6	3,7	-7,7	9,2	-0,5	4,2	-3,9	6,3
Boligtjenester	13,0	-6,0	-1,7	-3,6	1,2	-4,4	-1,5	1,5	0,5	5,1
Annen tjenesteyting	14,6	14,5	0,6	4,3	0,7	6,2	2,9	3,4	3,6	-2,5
Lager	100,2	-16,7
Bruttoinvesteringer i alt	10,6	2,0	4,2	-5,2	7,7	-2,0	-2,2	4,6	-2,0	6,1
Innenlandsk anvendelse	4,2	3,7	2,3	-0,7	1,9	1,0	-0,3	2,3	0,2	1,1
Etterspørsel fra fastlands-Norge	4,0	4,7	1,5	0,9	-0,1	2,4	0,4	1,7	1,1	-0,4
Eksport i alt	3,6	10,0	-1,1	3,3	1,9	5,9	-1,1	2,6	2,4	-3,2
Tradisjonelle varer	4,2	10,3	-5,6	3,8	-1,3	12,2	-2,7	1,0	1,7	-2,4
Råolje og naturgass	8,1	15,5	-0,3	2,8	11,4	1,4	2,7	3,2	0,7	-0,5
Skip og plattformer	2,1	-19,3
Tjenester	-2,8	5,3	0,4	0,4	0,9	2,0	-2,1	7,9	-0,1	-3,6
Samlet anvendelse	4,0	5,6	1,3	0,5	1,9	2,5	-0,5	2,4	0,9	-0,2
Import i alt	5,5	6,5	4,1	-1,2	3,2	1,3	-2,2	6,2	3,3	-0,7
Tradisjonelle varer	9,4	9,3	2,2	1,2	0,5	5,0	-0,1	4,0	2,4	-1,5
Råolje	32,0	-5,5	9,5	-14,1	-43,7	15,6	2,2	3,6	128,6	-35,9
Skip og plattformer	7,0	5,4
Tjenester	-3,6	-0,1	13,4	-6,3	-2,0	-1,4	-0,4	6,0	1,5	3,5
Bruttonasjonalprodukt	3,6	5,3	0,4	1,0	1,5	2,9	-0,0	1,2	0,1	-0,1
Fastlands-Norge	3,1	3,7	0,3	0,6	0,8	2,5	-0,4	0,6	0,8	-0,5
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	5,9	13,1	0,7	2,9	5,2	4,5	1,8	3,7	-2,6	2,0
Fastlands-næringer	2,8	3,0	0,2	0,4	0,8	2,0	-0,3	0,3	0,5	0,1
Industri og bergverk	3,0	2,7	-0,1	-1,3	0,4	4,0	-2,8	2,7	-0,0	-1,4
Annen vareproduksjon	8,4	-3,3	1,9	2,3	1,7	-0,4	-5,9	-3,4	1,3	0,3
Offentlig tjenesteproduksjon	1,8	2,7	1,0	1,1	0,8	-0,2	1,0	0,9	0,7	-0,1
Privat tjenesteproduksjon	1,9	4,6	-0,3	0,3	0,7	2,9	1,2	0,2	0,4	0,6
Korreksjonsposter	5,9	8,8	1,0	2,3	0,4	6,1	-1,5	2,7	2,8	-5,2

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prisindekser
 1993 = 100

	Ujustert		Sesongjustert							
	1995	1996	95.2	95.3	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1
Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner . . .	104,0	105,2	103,5	104,1	104,7	103,8	105,1	105,7	106,3	107,8
Konsum i offentlig forvaltning	106,3	109,7	105,8	106,5	107,0	109,1	109,6	109,6	110,7	111,3
Bruttoinvesteringer i fast kapital	105,8	109,1	105,7	106,8	106,8	107,6	108,9	109,0	110,7	108,8
Fastlands-næringer	105,8	109,3	105,9	106,2	106,9	107,7	108,9	109,5	111,1	108,5
Innenlandsk anvendelse	104,7	107,0	104,2	105,3	106,2	104,6	106,6	107,9	108,9	108,9
Etterspørsel fra fastlands-Norge	104,9	107,0	104,5	105,1	105,7	105,7	106,9	107,3	108,2	108,8
Eksport i alt	99,3	105,4	100,4	97,9	98,6	101,4	104,2	105,3	110,4	109,2
Tradisjonelle varer	108,9	107,3	108,4	108,6	108,4	107,0	107,3	106,3	108,5	108,2
Samlet anvendelse	103,1	106,5	103,1	103,1	103,9	103,6	105,9	107,1	109,4	109,0
Import i alt	102,7	103,7	102,2	102,4	102,9	103,2	103,9	103,1	104,7	102,9
Tradisjonelle varer	102,8	103,2	102,9	102,4	102,7	103,7	103,3	102,4	103,3	100,8
Bruttonasjonalprodukt	103,2	107,4	103,3	103,3	104,2	103,7	106,5	108,4	111,0	111,0
Fastlands-Norge	106,3	107,9	105,9	106,8	107,7	105,3	108,0	108,2	110,0	109,5

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prisindekser
 Prosentvis endring fra foregående periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	1995	1996	95.2	95.3	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1
Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner . . .	2,8	1,1	-0,3	0,6	0,6	-0,9	1,3	0,6	0,5	1,4
Konsum i offentlig forvaltning	3,9	3,3	-0,1	0,7	0,5	2,0	0,5	-0,0	1,0	0,6
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,7	3,1	1,6	1,1	-0,0	0,7	1,2	0,1	1,5	-1,7
Fastlands-næringer	3,7	3,3	1,6	0,3	0,7	0,7	1,1	0,5	1,5	-2,4
Innenlandsk anvendelse	3,0	2,2	0,9	1,1	0,8	-1,5	2,0	1,2	0,9	-0,1
Etterspørsel fra fastlands-Norge	3,3	2,0	0,1	0,6	0,6	0,1	1,1	0,4	0,8	0,5
Eksport i alt	2,3	6,2	0,1	-2,5	0,7	2,9	2,7	1,1	4,8	-1,1
Tradisjonelle varer	7,1	-1,5	-1,6	0,3	-0,2	-1,3	0,2	-0,9	2,1	-0,3
Samlet anvendelse	2,8	3,3	0,7	0,0	0,8	-0,3	2,2	1,2	2,1	-0,4
Import i alt	1,0	1,0	-1,1	0,2	0,5	0,3	0,7	-0,8	1,6	-1,7
Tradisjonelle varer	0,7	0,4	-0,2	-0,5	0,3	1,0	-0,4	-0,9	0,9	-2,4
Bruttonasjonalprodukt	3,4	4,1	1,3	-0,0	0,8	-0,5	2,7	1,8	2,4	0,0
Fastlands-Norge	4,5	1,5	1,0	0,9	0,8	-2,2	2,5	0,2	1,6	-0,4

Teknisk merknad om kvartalstallene og fotnoter til tabellene

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes for tiden alle størrelser i faste priser med basis i prisene i 1993, og med vektorer fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenlignings skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1993 som basisår (felles omregningsår). Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå. Sesongjusteringen er basert på reviderte KNR-tall for perioden 1. kvartal 1988 - 1. kvartal 1997.

Kilder til målefeil i konsumprisindeksen

Berit Koht og Lasse Sandberg

Målsettingen med den norske konsumprisindeksen er at den skal være en indikator for utviklingen i levekostnadene. I likhet med i andre land er det mye som tyder på at indeksen overvurderer den faktiske utviklingen i disse kostnadene. På enkelte områder er trolig målefeilene i den norske indeksen mindre enn i andre land, men det er fortsatt rom for forbedringer.

Innledning

Konsumprisindeksen er ment å være en indikator for levekostnadsutviklingen. I forbindelse med lønnsforhandlinger brukes den for eksempel som indikator for den prisstigningen lønnstakerne er stilt overfor som forbrukere. Konsumprisindeksen benyttes også i mange andre sammenhenger, som ved justering av private leiekontrakter og avtaler i næringslivet, og da som uttrykk for endring i pengeverdien. I dagligtale omtales ofte veksten i konsumprisindeksen som inflasjon.

Ved utformingen av den tradisjonelle konsumprisindeksen har det vært lagt stor vekt på bruk av indeksen som et kompensasjonsmål, og den går i sin nåværende form tilbake til 1960 (se boks 1 om konsumprisindeksens utvikling).

Statistisk sentralbyrå publiserer i dag også en såkalt harmonisert konsumprisindeks. Denne er utviklet i samarbeid med EUs statistikkbyrå EUROSTAT, og formålet er å bedre grunnlaget for sammenligning av prisutviklingen mellom land (se boks 2 om harmonisert indeks).

I de siste årene har det foregått en debatt internasjonalt, spesielt i USA, om skjvheter og målefeil som oppstår når en beregner konsumprisindekser. Denne debatten har vært ført både i statistikkmiljøene og for USAs del i stor grad også i media, spesielt etter fremleggelsen av den såkalte Boskin-rapporten, Boskin (1996). Rapporten som er utarbeidet av en gruppe økonomer med inngående kjennskap til den amerikanske konsumprisindeksen, ble overlevert Senatets finanskomite 4. desember 1996. Rapporten tar for seg målefeil i den amerikanske konsumprisindeksen gitt formålet om at indeksen skal være en levekostnadsindeks. Denne problemstillingen er også utgangspunktet for denne artikkelen. For å kunne antyde retningen på feilene tas det utgangspunkt i den «sanne» levekostnadsindeksen. Det er ikke foretatt separate beregninger av målefeilene i den norske konsumprisindeksen, men – delvis med utgangspunkt i utenlandske undersøkelser – antydes både retningen og nivået for hver enkelt målefeil.

Berit Koht, konsulent ved Seksjon for økonomiske indikatorer.
E-post: bkt@ssb.no
Lasse Sandberg, rådgiver ved Seksjon for økonomiske indikatorer.
E-post: san@ssb.no

Figur 1. Årlig endring i konsumprisindeksen fra 1960 til 1996. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Boks 1. Konsumprisindeksen – historikk

Konsumprisindeksen går i sin nåværende form tilbake til og med 1960, og er basert på gjennomsnittsførbruket i private husholdninger i hele befolkningen. Fra 1950 til 1960 publiserte Statistisk sentralbyrå en levekostnadsindeks som refererte seg til forbruket i arbeiderfamilier i byer og industristeder. Fra 1920 til 1950 publiserte Statistisk sentralbyrå en leveomkostningsindeks som refererte seg til en mindre del av arbeiderpopulasjonen enn fra 1950 til 1960. Utover den lavere representativiteten var prinsippene de samme ved beregning av indeksene for de to periodene. Sosialdepartementet utarbeidet fra 1916 en levekostnadsindeks, med juli 1914 som basis. Ved årsskiftet 1918/19 overtok Statistisk sentralbyrå utarbeidelsen av denne indeksen. Husholdningsstørrelse, inntekt, vareutvalg og vekter ble hentet fra en forbruksundersøkelse gjennomført av Kristiania kommunes statistiske kontor, som omfattet arbeiderfamilier i Kristiania, Bergen, Trondheim, Drammen, Kristiansand og Hamar i 1912-13. Kristiania kommunes statistiske kontor utarbeidet en levekostnadsindeks fra 1901 til 1914. For perioden 1865 til 1900 har Statistisk sentralbyrå beregnet en prisindeks for det private konsumet basert på nasjonalregnskapsmaterialet. Denne dekker i prinsippet alt konsum, og skal derfor være representativ for befolkningen.

Hva skal konsumprisindeksen måle?

For å kunne si noe om retningen på målefeilene i den norske konsumprisindeksen må en ha et referansegrunnlag. Målefeilene identifiseres med utgangspunkt i teorien for en «sann» levekostnadsindeks. Dette er naturlig når konsumprisindeksen er ment å være en indikator for nettopp utviklingen i levekostnadene. Det er viktig å være klar over at referansegrunnlaget hviler på strenge forutsetninger om konsumentatferd. Dette diskuteres ikke i denne artikkelen.

I sin enkleste form er levekostnadsindeksen begrenset til ett individ (konsument). Under strenge forutsetninger kan levekostnaden (L) uttrykkes som minimumsutgiften for å oppnå et gitt velferdsnivå. Levekostnadene vil være en funksjon av prisene (P), volumet (X) av varer og tjenester, konsumentens nytte (U), sparing (S) og nivået på offentlige goder (E). På funksjonsform er dette gitt ved:

$$(1) \quad L^0 = I(P^0, X^0, U, S^0, \epsilon^0)$$

Toppskriften refererer seg til periode 0. Den sanne levekostnadsindeksen fra periode 0 til periode 1 er gitt ved forholdet mellom minimumsutgiftene i de to periodene for å oppnå samme velferdsnivå:

$$(2) \quad SLI^{0,1} = \frac{I(P^1, X^1, U, S^1, \epsilon^1)}{I(P^0, X^0, U, S^0, \epsilon^0)}$$

En utvidelse av de individuelle levekostnadsindeksene oppnås ved å aggregere over hele populasjonen til en samfunnets levekostnadsindeks - the social cost of living index, se Pollak (1989). En slik aggregering er ingen triviell operasjon, men blir ikke diskutert i denne artikkelen.

Som en ser av (2), kjennetegnes levekostnadsindeksen av at en måler utviklingen i kostnader over tid, og at en er avhengig av informasjon om flere økonomiske størrelser enn priser når en foretar beregningene. Innenfor indeksteorien er det utviklet flere formler hvor en forsøker å approksimere levekostnadsindeksen. To av de mest brukte formelene er Laspeyres indeks (La) og Paasches indeks (Pa). Som prisindekser er disse er gitt ved:

$$(3) \quad La^{0,1} = \frac{\sum_{i=1}^n p_i^0 x_i^0 \cdot \left(\frac{p_i^1}{p_i^0}\right)}{\sum_{i=1}^n p_i^0 x_i^0} = \frac{\sum_{i=1}^n p_i^1 x_i^0}{\sum_{i=1}^n p_i^0 x_i^0}$$

$$(4) \quad Pa^{0,1} = \frac{\sum_{i=1}^n p_i^1 x_i^1}{\sum_{i=1}^n p_i^0 x_i^1}$$

Boks 2. Harmonisert konsumprisindeks

Den tradisjonelle norske konsumprisindeksen har som målsetting å være en indikator for utviklingen i levekostnadene. I tillegg utarbeider Statistisk sentralbyrå en harmonisert konsumprisindeks hvis hovedformål er internasjonale sammenligninger av prisutviklingen.

Ved internasjonale sammenligninger av prisutviklingen er det av stor betydning at vare- og tjenestegrunnlaget er like godt oppdatert i hvert enkelt land. Varslingsrutiner vil sørge for at statistikkbyråene samtidig innarbeider nye produkter med et gitt salgsvolum i den harmoniserte konsumprisindeksen. Indeksen beregnes utfra felles regler for hvordan prisdata skal justeres ved kvalitetsendringer. Indeksen beregnes også med samme indeksformel for alle land, dvs. en kjedet indeks etter Laspeyres formel med desember som basismåned. Kildene for vektgrunnlaget varierer, enten fra nasjonalregnskapet eller fra forbruksundersøkelser, men vektandelene blir beregnet årlig og vektskiftet skjer i januar hvert år.

Fra januar 1997 omfatter den norske harmoniserte konsumprisindeksen 86 prosent av det private konsumet. Områder som foreløpig er utelatt fra den harmoniserte indeksen, men som derimot er dekket i den tradisjonelle norske konsumprisindeksen, er helse og utdanningstilbud berørt av offentlige overføringer, selveierens bokostnader og enkelte forsikringstjenester. Ved avvik mellom den harmoniserte indeksen og den tradisjonelle konsumprisindeksen vil hovedårsaken være ulik dekningsgrad.

hvor p og x er henholdsvis pris og volum for varer og tjenester. En Laspeyres indeks gitt ved (3) kjennetegnes ved at verdien i periode 1 beregnes utfra volumet av varer og tjenester i periode 0. I Paasches prisindeks er det derimot volumet av varer og tjenester i periode 1 som utgjør basisen. Forenklet kan en si at en konsumprisindeks beregnet etter Laspeyres formel gir svar på spørsmålet «hvor mye koster gårsdagens forbruk i dagens priser», mens en tilsvarende Paasche indeks gir svar på spørsmålet «hvor mye kostet dagens forbruk i gårsdagens priser».

Prisindekser etter Laspeyres og Paasches formler som beregnes fra samme datagrunnlag, vil normalt vise ulike forløp over tid. Om pris og kvantum er negativt korrelert, det vil si at kvantum reduseres når en vare blir dyrere, kan det vises at Laspeyres indeks ligger over Paasches. For mange av varene i konsumprisindeksen er det naturlig å anta at en slik sammenheng eksisterer. Forskjeller i resultatene mellom formelene kan tilskrives den manglende oppdatering av volumet i Laspeyres indeks. Ved en prisendring, vil konsumentene gjennom tilpasninger i sitt forbruk kunne øke sin velferd for ett gitt utgiftsnivå. Paasches indeks tar som en motsatt ytterlighet disse endringene opp i seg ved at den beregnes med løpende vekter. I konsumprisindeksammenheng angir derfor Laspeyres indeks en «øvre grense» og Paasches indeks en «nedre grense» for utviklingen i den sanne levekostnadsindeksen.

Utviklingen av såkalte superlative indekser tar utgangspunkt i nettopp denne kunnskapen om «øvre» og «nedre»

grenser. Et eksempel er Fisher-indeksen som er et geometrisk gjennomsnitt av Laspeyres indeks og Paasches indeks:

$$(5) \quad F^{0,1} = (L_a^{0,1} \cdot P_a^{0,1})^{1/2}$$

En måte å tilnærme den sanne levekostnadsindeksen når en bruker Laspeyres formel, er kjeding av indekser. Ved hyppige skifter av vektandelene vil en således nærme seg resultatene av en superlativ indeks. En kjedet Laspeyres-indeks over t perioder kan skrives som:

$$(6) \quad L_a^{0,t} = L_a^{0,1} \cdot L_a^{1,2} \cdot L_a^{2,3} \cdot \dots \cdot L_a^{t-1,t}$$

Den norske konsumprisindeksen er en «fastkurvindeks» beregnet som en Laspeyres prisindeks. «Kurven» holdes konstant i ett år og indeksen betegnes derfor som en kjedet indeks etter Laspeyres formel med årlig skifte av vektandeler, slik som i (6).

Hvilke feil kan oppstå?

Ettersom konsumprisindeksen er en indikator for levekostnadene, vil det være i forhold til utviklingen i disse kostnadene en må vurdere konsumprisindeksen. En levekostnadsindeks er kjennetegnet ved at konsumenten på ethvert tidspunkt finner en sammensetning av konsumet som minimaliserer utgiften. Som en har sett av utledningen over, vil selv ikke en konsumprisindeks beregnet ved hjelp av en kjedet Laspeyre indeks fullt ut kunne gjenspeile en kontinuerlig endring i konsumet. De målefeilene som dermed oppstår, er inntektseffekter som påvirker konsummønstret over tid, og substitusjonseffekter forårsaket av endringer i relative priser. I tillegg kommer mer tekniske årsaker som utilfredsstillende behandling av kvalitetsendringer og valg av formler på laveste nivå i en indeks – såkalte mikroindekser.

Inntekts- og priseffekter

Inntekts- og priseffekter oppstår ved endringer i henholdsvis inntekt og relative priser. En inntektseffekt forårsakes av at konsumenten bruker relativt mer av inntekten på spesielle konsumgrupper eller tjenesteområder enn tidligere og mindre på andre som en følge av endringer i inntekten. Et eksempel på inntektseffekt er at en normalt observerer mindre utgiftsandel til mat og større til reiser eller andre fritidsrelaterte tjenester ved økning i inntekten, selv om en normalt vil observere at forbruket av nesten alle varer øker absolutt sett.

Substitusjon som følge av endringer i relative priser inntrer på forskjellige måter. For eksempel kan dyrere melk føre til at konsumenten går over til å drikke mer mineralvann. På samme måte kan dyrere kollektivtransport føre til økt bruk av egen bil. Substitusjon skjer også når husholdningene skifter mellom ulike varianter av samme produkt og mellom ulike selgere av samme produkt. Eksempler er kjøp av et kjedespesifikt merke av oppvaskmaskinpulver i stedet for dyrere merkevare og kjøp av bensin på ubetjent stasjon i stedet for betjent stasjon.

Hovedårsaken til målefeil i konsumprisindekser som følge av inntekts- og priseffekter, er for sjeldne revisjoner av vektgrunnlaget i tillegg til utilstrekkelig vektinformasjon. Boskin-rapporten anbefaler bruk av såkalte scannerdata, det vil si opplysninger fra databasene som ligger til grunn for butikkenes avlesing av strekkoder, i så stort omfang som mulig. Videre er det anbefalt hyppige rulleringer av bedrifts- og vareutvalg.

En sammenligning av utredningsresultater vedrørende målefeil på grunn av inntekts- og priseffekter fra USA, Canada, Storbritannia og Sverige viser entydig at de respektive lands konsumprisindekser overestimerer den sanne levekostnadsindeksen. Målt som årlig vekst varierer målefeilen fra 0,15 (Storbritannia) til 0,55 prosentpoeng (USA). Den høye overestimeringen av prisutviklingen i USA skyldes at de beregner en «fastkurvindeks» med vektandeler fra 1982-84. Neste vekt revisjon er planlagt i 1998, og da med vekter fra perioden 1992-94. Nivået på målefeilen for inntekts- og priseffekter i den norske konsumprisindeksen er trolig klart lavere enn anslaget for USA. Hovedårsaken til dette er at Statistisk sentralbyrå foretar årlig skifte av vektandeler og årlige endringer i bedrifts- og vareutvalget.

Vekt revisjon

Internasjonale studier anbefaler årlige vekt revisjoner, se for eksempel Boskin (1996) for en aktuell analyse på USA-data. Vektgrunnlaget i den norske konsumprisindeksen bygger på gjennomsnittlig forbruksutgift pr. husholdning i Norge hentet fra forbruksundersøkelsene. Metoden for utregning av vektgrunnlaget bygger på enkle likeveide gjennomsnitt av budsjettandelene for en tre års periode, dvs. tre års glidende gjennomsnitt. Vektene revideres i august hvert år og for perioden august 1996-juli 1997 er vektene hentet fra undersøkelsene i 1993, 1994 og 1995. I gjennomsnitt er dermed vektgrunnlaget 2 1/2 år gammelt sett i forhold til beregningstidspunktet for indeksen.

Statistisk sentralbyrå har altså valgt ikke å legge resultatene fra en enkelt forbruksundersøkelse til grunn. Begrunnelsen er i hovedsak at størrelsen på de årlige utvalgene til forbruksundersøkelsen generelt ikke gir den stabiliteten i forbrukssammensetningen på detaljert nivå over tid som en med rimelighet vil forvente.

Bedriftsutvalget

I den norske konsumprisindeksen innhentes priser fra vel 2300 utsalgssteder innen detaljhandel og tjenesteyting over hele landet, noe som tilsvarer 5-6 prosent av den aktuelle bedrifts populasjonen. Det er et panelutvalg hvor 1/6 av enhetene skiftes ut hvert år. Bedriftsutvalget til den norske konsumprisindeksen trekkes etter en metode hvor sannsynligheten for å bli trukket ut øker med enhetens omsetning. Dette skal delvis ivareta endringer i konsumentenes valg av utsalgssteder. Bedriftsutvalget trekkes fra det norske Bedrifts- og foretaksregisteret, et offentlig register som dekker populasjonen av norske bedrifter og foretak, se ellers Bråten (1996) for en mer detaljert redegjørelse.

Årlig rullering av bedriftsutvalget i den norske konsumprisindeksen sikrer at strukturelle skift i konsumentenes handlemønster og i bedriftspopulasjonen er dekket på en rimelig god måte. Feilkilder og skjvheteter vil derimot oppstå hvis registeret ikke er tilstrekkelig oppdatert, eller ved feil i viktige kjennetegn i registeret.

Vare- og tjenesteutvalget

Grunnlaget for beregning av konsumprisindeksen er et utvalg av ca. 900 spesifiserte forbruksvarer og tjenesteytelsener. Disse varene og tjenestene kalles representantvarer, og skal sammen representere prisendringer for hele spekteret av varer og tjenester som inngår i husholdningenes private forbruk. Representantvarene revideres årlig i august i forbindelse med endringen i vektgrunnlaget. For å sikre at indeksen har en riktig sammensetning av representantvarer anbefales hyppige oppdateringer av vare- og tjenesteutvalget. Indeksens vare- og tjenesteutvalg blir årlig sendt til bransjeorganisasjoner o.l., som gir råd om utvalget, valg av nye representantvarer og andre forhold av betydning. I de seneste årene har vel 3 til 5 prosent av det totale vare- og tjenesteutvalget blitt skiftet ut hvert år.

Med scannerdata vil en ofte ha priser og omsatt volum for hele spekteret av produkter som omsettes, fordi hele databaser gjøres tilgjengelig for statistiske formål. Ved å beregne gjennomsnittspriser for hele produktspekteret vil en dermed kunne fange opp endringer i konsumentenes varevalg til enhver tid. Derimot kan det være et problem at en ikke nødvendigvis fanger opp kvalitetsendringer i produktspekteret. Statistisk sentralbyrå innhenter scannerdata fra to dagligvarekjeder og Arcus, og jobber med å utvikle nye rutiner slik at dette datamaterialet kan utnyttes på en god måte.

Valg av indeksformel

Som nevnt ovenfor beregnes konsumprisindeksen etter Laspeyres formel, men den norske konsumprisindeksen opererer med to nivåer. Laspeyres formel brukes ved aggregering av indeksene for hver representantvare. Indeksene for hver representantvare betegnes mikroindekser, og er indekser på laveste nivå. Det beregnes en mikroindeks for hver representantvare for hver av de 8 geografiske områdene, det vil si vel 7000 mikroindekser (900 representantvarer fra 8 områder). Disse beregnes som et likeveid gjennomsnitt av prisobservasjonene fra de forretninger som har levert priser for de ulike varene. For hver enkelt representantvare innen et marked beregnes den relative prisendringen som forholdet mellom gjennomsnittsprisen i basisperioden, juli, og beregningstidspunktet. Dette aritmetiske gjennomsnittet for en vare i en region er gitt ved:

$$(7) \quad A = \frac{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n p_i^t}{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n p_i^{juli}}$$

hvor p_i^t og p_i^{juli} er henholdsvis pris for varen i *forretning i på tidspunkt t og juli*. Denne formelen har imidlertid den uheldige egenskapen at produkter som koster mest implisitt veier mest. Endringsraten tenderer dermed til å bli overestimert.

Statistisk sentralbyrå har startet et arbeid som tar sikte på å utrede alternative mikroindeksformler, blant annet bruk av *geometrisk gjennomsnitt*. Det geometriske gjennomsnittet oppfyller de viktigste egenskaper til en mikroindeks. Et eksempel er kriteriet om at prisindeksen skal være *uendret* dersom prisene for et produkt, etter en endring, kommer tilbake til utgangsnivået. Geometrisk gjennomsnitt anses i dag for å være det beste valget for mikroindeksformel selv om bildet ikke er helt entydig, og anbefales blant annet av ILO (International Labour Organization).

Det er vanskelig å finne internasjonale utredninger som tallfester nivået på målefeil som skyldes valg av mikroindeksformel. I Boskin (1996) anslås feilen til å utgjøre 0,25 prosentpoeng av den årlige veksten i den amerikanske konsumprisindeksen.

Kvalitetsendringer

Valg av representantvarer har delvis sammenheng med problemet med kvalitetsendringer. Ved spesifiseringen av representantvaren må en sikre at prisoppgavene som rapporteres over tid, relaterer seg til et produkt av en bestemt kvalitet. I opplegget for den norske konsumprisindeksen er representantvarene derfor beskrevet så detaljert at det skal være mulig å skille mellom pris- og kvalitetsendring. I skjemaet som oppgavegiver fyller ut, er det også to avmerkingsfelt, ett for *ny vare, annen kvalitet* og ett for *ny vare, tilsvarende kvalitet*. Disse benyttes av forretningene i stor grad slik at revisjonsmedarbeider har grunnlag for å identifisere kvalitetsendringer. Alle justeringer er basert på gitte prinsipper og utføres manuelt.

Det er imidlertid vanskelig å justere presist for kvalitetsendringer uten svært detaljert informasjon vedrørende kvalitetsendringer og kostnadskomponenter. En metode som brukes i stadig større grad er såkalt *hedonisk regresjon*. Metoden forutsetter at prisen for et bestemt produkt på et gitt tidspunkt er en funksjon av produktets kvalitetskaraktistika. Metoden er imidlertid ressurskrevende og krever som regel store mengder data. I tillegg kan det være økonomiske problemer ved disse estimeringene. Statistisk sentralbyrå vurderer likevel å bruke denne metoden innenfor enkelte produktområder i konsumprisindeksen.

I Boskin-rapporten er det lagt stor vekt på å belyse målefeil som følge av kvalitetsendringer, og da med ensidig fokus på feil som fører til en overestimert prisutviklingen. Dette har Bureau of Labor Statistics, ansvarlig for den amerikanske konsumprisindeksen, rettet kritikk mot, se Moulton (1996). De studier som finnes på slike problemstillinger, dekker i praksis et lite antall produkter, som har det til felles at kvalitetsendringer har vært identifisert og vurdert som forholdsvis store. Den løpende debatten rundt

kvalitetsproblemer bygger i stor grad på generaliseringer utfra disse eksemplene. Spesielt er teknologiprodukter som pc'er trukket fram som eksempel på varer hvor det har vært klare kvalitetsforbedringer over tid. Det har imidlertid i praksis vist seg vanskelig å tallfeste denne kvalitetsforbedringen. På andre områder vil mange hevde det har skjedd en kvalitetsforringelse, for eksempel på klær, og at en opplever lavere servicenivå i bensinstasjoner, butikker og banker.

Det er ikke gjort noe forsøk på å beregne hvorvidt man i konsumprisindeksen har fått justert fullt ut for alle endringer i kvalitet. Konklusjonen blir derfor ekstra usikker på dette området, men undersøkelser fra USA, Canada og Storbritannia konkluderer med en overestimering opp mot 0,3 prosentpoeng. Målefeilen på dette området viser noe større variasjon enn på de andre områdene som er nevnt i artikkelen.

Konklusjon

Bruk av Laspeyres formel vil føre til en overestimering sett i forhold til den «sanne» levekostnadsutviklingen. Hovedårsaken er at en Laspeyreindeks ikke klarer å fange opp inntekts- og priseffekter. Valget av indeksformel på laveste beregningsnivå, de såkalte mikroindeksene, tenderer også til at konsumprisindeksen overestimerer levekostnadsutviklingen. Når det gjelder behandlingen av kvalitetsendringer på produkter er konklusjonene litt mer usikre, men det er grunn til å tro at konsumprisindeksen også på dette området overestimerer utviklingen i levekostnadene.

Statistisk sentralbyrå har ikke foretatt separate beregninger av målefeil i den norske konsumprisindeksen. Derimot har en sammenholdt flere lands undersøkelser på dette området og sammenlignet de respektive landenes konsumprisindekser med den norske. De analyser som er gjort i USA, Canada, Sverige og Storbritannia anslår at den samlede målefeilen ligger i intervallet 0,4 til 1,1 prosent målt som årlig vekstrate. Tallene er imidlertid beheftet med stor usikkerhet. Enkelte av anslagene har også vært gjenstand for hard kritikk, og blitt karakterisert som mer eller mindre gjetninger.

Løsninger som er valgt i den norske konsumprisindeksen og som trekker i retning av et lavt anslag på målefeilen er:

- Kjedeindeks med årlig skifte av vektandeler (Inntekts- og priseffekter)
- Årlig rullering av utsalgsstedene etter bestemte metodiske kriterier (Inntekts- og priseffekter)
- Hyppig bruk av bransjeorganisasjoner for revisjon av vare- og tjenesteutvalget (Inntekts- og priseffekter)

Derimot kan det også framføres momenter som trekker i retning av større anslag på målefeil enn i andre land. De viktigste er:

- Svakheter ved den valgte mikroindeksformelen
- Manglende metoder for behandling av kvalitetsendringer

Begge disse punktene arbeider Statistisk sentralbyrå nå konkret med, og nye løsninger vil delvis bli innarbeidet i 1998.

Alt i alt er det grunn til å anta at den norske konsumprisindeksen overestimerer utviklingen i levekostnadene, men at nivået med stor grad av sannsynlighet ligger godt under en prosent målt som årlig endring.

Referanser

Boskin, M. J. (1996): Toward a more accurate measure of the cost of living, Final Report to the Senate Finance Committee from the Advisory Commission To Study The Consumer Price Index.

Bråten, A. (1996): Populasjon og utvalg – konsumprisindeksen, Notater 96/61, Statistisk sentralbyrå.

Moulton, B. R. (1996): *Bias in the Consumer Price Index: What is the Evidence?* Washington: Bureau of Labor Statistics.

Pollak, R.A. (1989): *The Theory of the Cost of Living Index*, New York: Oxford University Press.

Inntektsfordelingen 1986-1995: Hvorfor øker ulikheten?

Jon Epland

Nye tall fra Inntekts- og formuesundersøkelsen viser at fordelingen av husholdningsinntekt har blitt noe mer ujevn de siste årene. Selv om en legger til grunn ulike antakelser om graden av stordriftsfordeler innen husholdningene så har ulikheten, målt ved Gini-koeffisienten, økt med om lag 9 prosent fra 1986 til 1995. Det er i toppen av fordelingen de største endringene har funnet sted. Den tidelen personer med høyest disponibel inntekt hadde i perioden en betydelig sterkere vekst i disponibel inntekt enn resten av befolkningen, og de disponerte i 1995 en klart større andel av totalinntekten enn i 1986. For personer i den sentrale delen av fordelingen har imidlertid endringene vært små. Det vil gå fram av artikkelen at utviklingen i kapitalinntektene er den viktigste forklaringen på hvorfor ulikhetene har økt.

Siktemålet med artikkelen er å beskrive endringer i den personlige inntektsfordelingen for perioden 1986 til 1995 ved hjelp av ulike ulikhetsmål og etter at inntektene er justert for forskjeller i husholdningsstørrelse og sammensetning. Det vil i tillegg bli pekt på mulige årsaker til de observerte endringene i fordelingen, blant annet gjennom å studere endringer i inntektsstrukturen til husholdningene i den samme perioden.

Tidligere studier av inntektsfordelingen i Norge gir et forskjellig bilde, avhengig av hvilke populasjoner en gjør analysene på og hvilket inntektsbegrep en benytter. Strøm, Aaberge og Wennemo (1993) har studert inntektsfordelingen (inntekt etter skatt) fra 1970 til 1990 for flere grupper av befolkningen, f.eks. enslige og ektepar med og uten barn. Konklusjonen i denne studien var at inntektsfordelingen innen disse gruppene var stabil over hele perioden. Bojer (1995) har analysert fordelingen av individuelle inntekter (inntekt før skatt) for alle voksne personer og finner at det har skjedd en utjevning i inntekt fra 1982 til 1990, og at dette først og fremst skyldes økt yrkesaktivitet – og dermed større økonomisk likhet – blant kvinner i perioden. Analyser over inntektsfordelingen for alle husholdninger sett under ett, der husholdningsinntektene (inntekt etter skatt) er justert ved hjelp av den såkalte OECD-skalaen, gir igjen et annet bilde. En slik tilnærming viser at inntektsforskjellene ble mindre fra begynnelsen av 1980-tallet til midten av ti-året, men at inntektsforskjellene deretter økte igjen (Epland 1992; Andersen m.fl. 1995).

Denne artikkelen er en videreføring av den siste tilnærmingen, men er basert på et utvidet datamateriale og der en benytter flere alternative ekvivalensskalaer. Artikkelen har følgende disposisjon: Aller først følger en gjennomgang av datagrunnlag og inntektsbegrep. Siden følger en nærmere

redegjørelse for hvilke ekvivalensskalaer som er benyttet for å kunne sammenligne inntektene til husholdninger av ulik størrelse og sammensetning. Siste del presenterer de viktigste resultatene.

Datagrunnlag og inntektsbegrep

Artikkelen baser seg på data fra de årlige inntekts- og formuesundersøkelsene for husholdningene. Inntekts- og formuesundersøkelsene er utvalgsundersøkelser som henter de fleste inntektsopplysninger fra selvangivelsen. Utvalgene til inntektsundersøkelsen har variert i størrelse i perioden, fra vel 9 000 personer (1989) og til over 33 000 personer (1994). I tillegg til inntektsdata fra selvangivelsen, har opplysninger om flere skattefrie inntekter blitt innhentet. Dette gjelder for eksempel barnetrygd, studiestipend og bostøtte. Sosialhjelp er en fordelingsmessig viktig inntektskilde som først kom med i inntektsundersøkelsen i 1990. Dette har tidligere skapt problemer med sammenligninger bakover i tid. Denne inntektskilden har imidlertid nå også blitt tilgjengelig for inntektsundersøkelsene for årene 1986-1989. Det er dermed for første gang mulig å studere endringer i inntektsfordelingen for hele perioden 1986-1995 basert på et inntektsbegrep som også omfatter sosialhjelp.

Disponibel inntekt er i denne artikkelen definert som det potensielle forbruket en kan ha uten å tære på formuen (Simons 1938). Disponibel inntekt framkommer etter følgende inntektsregnskap:

1. Yrkesinntekt
 - lønn (inklusive dagpenger og sykepenger)
 - netto næringsinntekt (før eventuelle nedskrivninger)
2. +Kapitalinntekt
 - renteinntekter
 - aksjeutbytte
 - andre kapitalinntekter (f.eks. diverse skattepliktige realisasjonsgevinster)

Jon Epland, rådgiver ved Seksjon for inntekt- og lønnsstatistikk
E-post: jep@ssb.no

3. +Overføringer
 - ytelser fra folketrygden
 - tjenestepensjon, livrenter, egen pensjonsforsikring
 - bidrag, o.l.
 - barnetrygd
 - bostøtte
 - stipend
 - økonomisk sosialhjelp
 - forsørgerfradrag
4. =Samlet inntekt (1 + 2 + 3)
5. -Utlignet skatt
6. =Disponibel inntekt (4 - 5)

Som det vil gå fram av oppstillingen så er det ikke gjort noen fratrukk for renteutgifter i vår definisjon av disponibel inntekt, og inntekt av egen bolig er heller ikke tatt med under kapitalinntekter. En slik oppstilling avviker dermed f.eks. fra FN's retningslinjer for inntektsstatistikk (UN 1977). Disse retningslinjene anbefaler at gjeldsrenter i forbindelse med næringsvirksomhet og investering i egen bolig blir trukket fra i inntekten (men derimot ikke gjeldsrenter fra lån benyttet til privat forbruk), og at det tilsvarende blir beregnet en inntekt av egen bolig. Begrunnelsen for ikke å trekke fra gjeldsrentene her er gjort ut i fra følgende forhold. For det første så anbefaler FN's retningslinjer at en estimerer en inntekt av egen bolig som tilsvarende det beløpet en ville fått dersom boligen ble utleid til markedspris, fratrukket eventuelle vedlikeholdsutgifter mv. I den norske inntektsstatistikken blir imidlertid inntekt av egen bolig kun verdsatt til 2,5 prosent av boligens ligningsverdi, fratrukket et bunnfradrag på 50 000 kroner (1995). Siden boligens ligningsverdi i de fleste tilfeller ligger langt under det som er markedsverdien, fører dette til en klar underverdning av inntekt av egen bolig.

For det andre er det i inntektsstatistikken ikke praktisk mulig å skille ut gjeldsrenter som er knyttet til boliginvesteringer fra andre typer gjeldsrenter. For flere husholdninger er nok dessuten deler av lån som i navnet er tatt opp til kjøp av egen bolig også blitt benyttet til privat konsum. For næringsdrivende vil det tilsvarende ofte være vanskelig å skille lån tilknyttet næringsvirksomhet fra privat forbruk.

De fleste inntektskomponentene som inngår i inntektsbegrepet er hentet fra selvangivelsen. Dette betyr at inntektsbegrepet vil bli påvirket av endringer i skattereglene. Dette kan skape konsistensproblemer når formålet er å sammenligne inntektsfordelingen over tid. I perioden 1986 til 1988 ble f.eks. både lønns- og kapitalinntektsbegrepet utvidet ved at flere frynsegoder (f.eks. rimelige lån i arbeidsforhold og bruk av firmabil) nå ble regnet som lønnsinntekt og ved at avkastningen på egen livsforsikring ble gjort skattepliktig. Disse endringene førte likevel kun til marginale endringer for husholdningene samlet (Andersen m.fl. 1995). Selv om det er rimelig å anta at disse endringene først og fremst førte til en oppjustering av lønnsinntekten til høytlønte, så vil det gå fram av artikkelen at denne ut-

videlsen av lønnsbegrepet ikke førte til økt ulikhet mellom 1986 og 1988.

Skattereformen i 1992 førte også til endringer i inntektsbegrepet, først og fremst i kalkulasjon av næringsinntekt. Blant annet ble flere av- og nedskrivningsmuligheter redusert, og flere overskuddsavhengige fondsavsetninger fjernet (Thoresen og Aarbu 1995). Disse endringene er likevel i noen grad blitt kontrollert for, siden vi her inkluderer næringsinntekter *før* eventuelle avskrivninger/fondsavsetninger.

Analyseenhet

I analysen er det *person* som er benyttet som analyseenhet, men hver person har blitt tildelt *husholdningens* inntekt. Ut i fra en levekårsbetraktning kan det argumenteres at det er bedre å bruke individet heller enn f.eks. husholdningen som analyseenhet (Danziger & Taussig 1979; Atkinson, Rainwater & Smeeding 1995). Dersom en bruker husholdning som analyseenhet vil f.eks. en husholdning på seks personer telle like mye som en enslig person, dvs. både den enslige og husholdningen på seks ville bli regnet som én analyseenhet, dvs. husholdning. Når en bruker person som enhet vil derimot alle personer telle likt - uansett hvor mange personer det er i husholdningen man tilhører. Det er likevel et problem med en slik tilnærming at vi tar det for gitt at husholdningens økonomiske ressurser blir likt fordelt mellom husholdningsmedlemmene.

Ekvivalensskalaer

Ved sammenligning av inntektsnivå og levestandard for husholdninger av forskjellig størrelse blir inntektene ofte justert ved hjelp av såkalte ekvivalensskalaer eller forbruksenheter. En ekvivalensskala gir for eksempel uttrykk for hvor mye inntekt en husholdning på fire må ha for at deres levestandard skal være like høy som levestandarden til en enslig person med samme inntekt som husholdningen på fire.

Det finnes idag en rekke ulike ekvivalensskalaer i bruk. I Atkinson, Rainwater & Smeeding (1995) er det f.eks. listet opp 55 ulike skalaer som blir benyttet innenfor OECD-området. De fleste ekvivalensskalaer tar først og fremst hensyn til ulikheter i husholdningsstørrelse, eventuelt også andre karakteristika ved husholdningen, f.eks. barnas eller hovedpersonens alder. Noen vekter tilordner i tillegg gradvis synkende vekter med stigende antall husholdningsmedlemmer.

Det kan imidlertid hevdes at også andre forhold vil ha betydning når en skal justere inntekten for ulikheter i behov, f.eks. regionale forskjeller, ulikheter i tilbud og pris på offentlige tjenester og klimatiske forskjeller (Van Praag og Flik 1992), eller om mor (eller far) er yrkesaktiv eller hjemmeverende i en barnefamilie (Bojer 1989). Det har også blitt hevdet at ekvivalensskalaer burde være inntektsavhengig, dvs. at en bør tilordne lavere forbruksvekter til familier som har høy inntekt enn til tilsvarende familier

med lav inntekt (Dubnoff 1985). Andre analyser finner imidlertid ingen systematiske forskjeller mellom inntektsnivå og ekvivalensskala (Rainwater 1990).

De ekvivalensskalaene som vil bli benyttet her tar ikke hensyn til de innvendingene som er nevnt over. Det er derimot snakk om tre sett av enkle skalaer som kun justerer for ulikheter i husholdningsstørrelse og -sammensetning, men som har det til felles at de har blitt benyttet i flere nyere internasjonale studier av inntektsfordeling og fattigdom, og ved at de legger ulik vekt på hvilke stordriftsfordeler husholdningene har.

Graden av stordriftsfordeler kan ellers uttrykkes gjennom en parameter E . Denne parameteren kan variere fra 0 til 1. Jo større E er, desto mindre blir stordriftsfordelene i husholdningen ansett å være, og jo høyere inntekt må flerpersonhusholdningen ha for å kunne sies ha samme levestandard som en enslig person. $E = 0$ tilsvarer en ukorrigert husholdningsinntekt, mens $E = 1$ tilsvarer en husholdningsinntekt dividert med antall personer i husholdningen (pr. capita) (Buhmann m.fl., 1988).

$$(1) \quad E = 0,73$$

Dette er den «originale» OECD-skalaen som ble utarbeidet i forbindelse med OECD sitt arbeid med å konstruere sosiale indikatorer i 1982 (OECD 1982). Disse forbruksvektene tilordner første voksne person vekt lik 1, andre voksne husholdningsmedlem vekt lik 0,7, mens barn får vekt lik 0,5. Barn blir i denne artikkelen definert som personer under 16 år. OECD-skalaen er en relativt «bratt» skala som regner graden av stordriftsfordeler innen husholdningen som små.

I de senere årene har det imidlertid blitt reist kritikk mot den gamle OECD-skalaen nettopp for at den legger for liten vekt på stordriftsfordelene som store husholdninger har, blant annet ut i fra det husholdningene selv oppgir som inntektsbehov ved intervjuundersøkelser (Van Praag og Flik 1992).

$$(2) \quad E = 0,5$$

Av denne grunn har flere nyere inntektsfordelings- og fattigdomsstudier benyttet ekvivalensskalaer som er mindre «bratte» enn de originale OECD vektene. Blant annet benytter den nye OECD-studien: *Income Distribution in OECD Countries* (Atkinson, Rainwater & Smeeding 1995) en ekvivalensskala tilsvarende $E = 0,5$. Også Eurostat har benyttet en tilnærmet lik ekvivalensskala i forbindelsen med en omfattende undersøkelse av fattigdom i Europa på slutten av 80-tallet (Hagenaars, De Vos & Zaidi 1994). Det samme gjelder for den norske Barnefamilieutredningen (NOU 1996: 13).

$$(3) \quad E = 0,33$$

Den tredje ekvivalensskalaen er den som legger større vekt på stordriftsfordelene. Den er konstruert på bakgrunn av in-

tervjuundersøkelser i flere land, og der husholdningenes subjektive vurderinger av hva som er den minste inntekten nødvendig til å få endene til å møtes ligger til grunn (The Minimum Income Question) (Rainwater 1990; Förster 1993).

Tabell 1 summerer opp de ulike forbruksvektene med hensyn til den vekt de gir husholdninger av ulik størrelse:

Tabell 1. Ekvivalensskalaer og husholdningsstørrelse

Husholdningsstørrelse	Ekvivalensskala		
	OECD-82	$E=0,5$	$E=0,33$
1	1,0	1,00	1,00
2	1,7	1,41	1,26
3	2,2	1,73	1,44
4	2,7	2,00	1,58
5	3,2	2,24	1,70
6	3,7	2,45	1,81
E	0,73	0,50	0,33

(Tabellen regner husholdningsmedlem nummer tre og høyere for å være barn)

Tabellen viser for eksempel at en husholdning på to voksne og to barn, i følge OECD-82 vektene vil måtte ha 270 000 kroner i inntekt for å ha tilsvarende økonomisk velferd som det en enslig person med en inntekt på 100 000 kroner har. For de andre vektene vil det være tilstrekkelig for barnefamilien med en inntekt på hhv. 200 000 kroner ($E=0,5$) eller 158 000 kroner ($E=0,33$) for å ha tilsvarende inntektsnivå som en enslig med 100 000 kroner i inntekt.

Endringer i inntektsfordelingen 1986-1995

Endringer i inntektsfordelingen blir først målt ved hjelp av Gini-koeffisienter. Gini-koeffisienten (G) er et summarisk mål på ulikhet som kan variere fra 0 til 1. Ulikheten er større jo større G er. Dersom $G = 0$ er inntekten likt fordelt mellom alle individer i gruppen, mens $G = 1$ betyr at en person mottar all inntekt. For en nærmere drøfting av G og andre ulikhetsmål viser vi til Aaberge (1986).

Tabell 2 gir et nokså entydig bilde på utviklingen i ulikhet, uansett hvilken ekvivalensskala som benyttes. Perioden 1986-1988 var kjennetegnet av en stabil og jevn inntektsfordeling, der G endret seg lite. Fra 1988 til 1989 økte derimot ulikheten kraftig og lå stabilt på dette høyere nivået fram til 1992. Etter 1992 har igjen ulikheten økt. Selv om vi tar hensyn til den statistiske usikkerheten målt ved standardavviket¹ kan vi slå fast at uansett valg av ekvivalens-

¹ Standardavviket vil vise om de observerte endringene i Gini-koeffisienten er statistisk utsangskraftige, eller ikke. Som en «tommelfingerregel» er det vanlig å beregne et intervall på +/- 2 ganger standardavviket til Gini-koeffisienten for å få et 95 prosent konfidensintervall. Først når intervallene til to koeffisienter ikke overlapper hverandre kan en si at forskjellen mellom de to koeffisientene er statistisk utsangskraftige.

Tabell 2. Utviklingen i ulikhet i fordelingen av disponibel inntekt, ved tre ulike valg av ekvivalensskala. 1986 - 1995. * Gini-koeffisienter. Standardavvik i parentes (Personer med negativ husholdningsinntekt er utelatt)

	OECD-82	E=0,5	E=0,33	Antall observasjoner
1986	0,223 (0,002)	0,234 (0,002)	0,246 (0,002)	14267
1987	0,224 (0,003)	0,235 (0,003)	0,247 (0,003)	9569
1988	0,221 (0,002)	0,227 (0,002)	0,238 (0,002)	9366
1989	0,235 (0,004)	0,245 (0,004)	0,258 (0,004)	9308
1990	0,232 (0,003)	0,241 (0,003)	0,254 (0,003)	16163
1991	0,234 (0,003)	0,244 (0,003)	0,255 (0,004)	24300
1992	0,232 (0,003)	0,243 (0,003)	0,257 (0,003)	23990
1993	0,238 (0,004)	0,248 (0,004)	0,261 (0,004)	9844
1994	0,247 (0,003)	0,258 (0,003)	0,271 (0,003)	33555
1995	0,244 (0,004)	0,254 (0,003)	0,267 (0,003)	26293

*En ekstremobservasjon er utelatt i 1989 undersøkelsen
Kilde: Statistisk sentralbyrå. Inntekts- og formuesundersøkelsen

skala, så var inntektsfordelingen mer ulik i 1995, sammenlignet med 1986.

For to av ekvivalensskalaene kan vi også slå fast at ulikheten i 1995 var større enn i 1990.

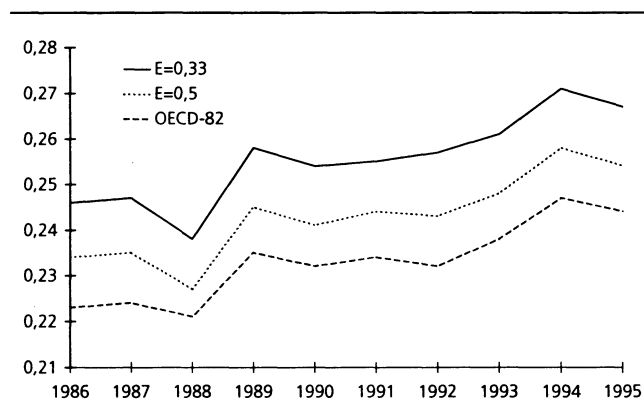
Tabellen viser ellers at det er den tradisjonelle OECD-skalaen som viser den jevneste fordelingen, mens den skalaen som regner stordriftsfordelene som størst ($E = 0,33$) viser størst ulikhet. Dette er i samsvar med tidligere studier som har vist at G er lavest ved bruk av en ekvivalensskala der E ligger i området 0,6 til 0,7 (Coulter m.fl. 1992; NOU 1996: 13).

Tabell 2 er framstilt grafisk i figur 1.

I tabell 3 skal vi se nærmere på endringene i fordelingen. Et summarisk mål som G kan ikke fortelle oss hvor i fordelingen eventuelle endringer finner sted. En måte å belyse dette på er å dele personene inn i ti like store inntektsklasser (desiler) sortert etter størrelsen på inntekten. Desil 1 vil da være den tidelen av personene med lavest husholdningsinntekt, mens desil 10 vil være tidelen med høyest inntekt. Tabellen viser hvor stor andel av totalinntekten som hver tidel disponerer. Dersom fordelingen var helt lik ville alle desilgruppene disponere 10 prosent hver av totalinntekten.

Vi har imidlertid nå foretatt en avgrensning av populasjonen. Vi har utelatt personer som tilhører studenthusholdninger². Dette er gjort for å kontrollere for den sterke økningen i antall studenter som har funnet sted mellom 1986 og 1995, og som kan være med på å influere på fordelingen når delgruppene er små (f.eks. desilgrupper). De fleste studenter vil nemlig ha lav inntekt siden den viktigste inn-

Figur 1. Utviklingen i ulikhet i fordelingen av disponibel inntekt, ved tre ulike valg av ekvivalensskala. 1986 - 1995. Gini-koeffisienter (Samme populasjon som tabell 2)

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Inntekts- og formuesundersøkelsen.

tektskilden til studentene – studielånet – ikke registreres som inntekt i inntektsundersøkelsen. En økning i antallet personer med lav inntekt som følge av studier oppfattes likevel neppe som et levekårsproblem.

I tillegg benytter vi nå bare en av de tre ekvivalensskalaene ($E=0,5$), siden alle tre viste mer eller mindre samme trend når det gjaldt å beskrive endringer i Gini-koeffisienten.

Tabell 3 bekrefter at det har funnet sted en inntektsspredning i perioden, og at det særlig er i toppen av fordelingen at det har skjedd endringer. Den tidelen personer med lavest ekvivalentinntekt (desil 1) har fått redusert sin andel av totalinntekten fra 4,2 prosent i 1986 til 3,9 prosent i 1995. Vi ser også at desilgruppe 2, 3 og 4 også gradvis har fått redusert sin andel av totalinntekten i perioden, mens endringene for desilgruppe 5-9 er små. Det er derimot den tidelen personer med størst ekvivalentinntekt (desil 10) som klart har økt sin andel av totalinntekten på bekostning av alle andre; fra 19,5 prosent i 1986 til 21 prosent i 1995. Også den kumulative fordelingen viser gradvis reduserte inntektsandeler for de 40 prosent av personene med lavest ekvivalentinntekt, og en tilsvarende økning i desil 10.

I tabell 4 ser vi nærmere på inntektsutviklingen i perioden for de ulike inntektsgruppene. Tabellen viser gjennomsnittlig ekvivalentinntekt ($E = 0,5$) for desilgruppe 1 og 10 og gjennomsnittet for alle personer. I tillegg til gjennomsnittstall skal vi også se på utviklingen i desilgrensene. Desilgrense 1 (P10) vil da være den observasjonen som deler desilgruppe 1 og 2, mens desilgrense 9 (P90) tilsvarende er grenseverdien mellom desil 9 og 10. P50 vil være medianinntekten, dvs. den midterste observasjonen i fordelingen. Desilgrensene vil i mindre grad enn gjennomsnittsinntekter bli influert av tilfeldige utslag som følge av ekstremobservasjoner.

² Studenthusholdninger er her definert som husholdninger som mottok studielån i løpet av inntektsåret, og der hovedinntektstakeren i husholdningen ikke var yrkestilknyttet eller trygdemottaker.

Tabell 3. Fordelingen av husholdningens disponible inntekt pr. forbruksenhet, for personer. (E=0,5). 1986-1995.* Prosent
(Personer med negativ husholdningsinntekt og personer i studenthusholdninger er utelatt)

	Desil									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1986	4,2	5,9	7,1	8,1	8,9	9,8	10,8	12,0	13,7	19,5
1987	4,2	5,9	7,1	8,1	9,0	9,8	10,6	11,9	13,6	19,9
1988	4,2	6,0	7,2	8,1	9,0	9,9	10,8	11,9	13,6	19,2
1989	4,0	5,8	7,0	8,0	8,8	9,7	10,6	11,9	13,7	20,6
1990	4,1	5,9	7,0	8,0	8,9	9,8	10,8	11,9	13,6	20,2
1991	4,0	5,9	7,0	7,9	8,8	9,7	10,7	11,9	13,6	20,5
1992	4,0	5,9	7,0	8,0	8,9	9,8	10,8	12,0	13,7	20,0
1993	4,0	5,8	6,9	7,9	8,8	9,7	10,6	11,8	13,6	20,8
1994	3,8	5,7	6,8	7,9	8,8	9,7	10,7	11,9	13,6	21,1
1995	3,9	5,7	6,9	7,9	8,8	9,7	10,6	11,8	13,6	21,0

	Kumulativ fordeling								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1986	4,2	10,1	17,2	25,3	34,2	44,0	54,7	66,7	80,5
1987	4,2	10,1	17,2	25,3	34,2	44,0	54,6	66,5	80,1
1988	4,2	10,2	17,4	25,6	34,6	44,4	55,2	67,2	80,8
1989	4,0	9,9	16,9	24,8	33,6	43,3	53,9	65,8	79,4
1990	4,1	9,9	17,0	25,0	33,9	43,6	54,4	66,3	79,8
1991	4,0	9,9	17,0	24,9	33,7	43,4	54,0	65,9	79,5
1992	4,0	9,8	16,8	24,8	33,7	43,5	54,3	66,3	80,0
1993	4,0	9,8	16,7	24,7	33,5	43,1	53,8	65,6	79,2
1994	3,8	9,4	16,3	24,2	33,0	42,7	53,4	65,3	78,9
1995	3,9	9,6	16,5	24,4	33,3	43,0	53,6	65,5	79,0

* En ekstremobservasjon er utelatt i tallene for 1989

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Inntekts- og formuesundersøkelsen

Tabell 4. Utvikling i husholdningenes disponible inntekt pr. forbruksenhet for personer. (E=0,5). 1986-1995. 1995-kroner.* Desilgjennomsnitt og grenseverdier
(Samme populasjon som i tabell 3)

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	Endring i prosent		
											1986-1990	1990-1995	1986-1995
Gjennomsnitt													
Desil 1	66978	69172	69022	64759	65524	67580	66821	67987	63118	66232	-2,2	1,1	-1,1
Alle	160601	166674	163240	161371	161576	168074	168325	170001	167094	168929	0,6	4,6	5,2
Desil 10	313538	331899	314159	331654	325730	345303	336265	353885	352226	354463	3,9	8,8	13,1
Desilgrenser													
P10	84303	87789	8998	83211	84273	87964	87036	86764	83550	86591	0,0	2,8	2,7
P50	150008	156756	154466	148693	150908	155142	157767	156843	154944	156452	0,6	3,7	4,3
P90	238984	245490	241252	239104	237998	248720	253010	252453	248910	249569	-0,4	4,9	4,4
D10/D1	4,68	4,80	4,55	5,12	4,97	5,11	5,03	5,21	5,58	5,35			
P90/P10	2,83	2,80	2,74	2,87	2,82	2,83	2,91	2,91	2,98	2,88			

* Omregnet til 1995-kroner ved hjelp av konsumprisindeksen

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Inntekts- og formuesundersøkelsen

Tabellen bekrefter at gjennomsnittsinntektene har økt betydelig mer for personene i toppen av fordelingen, enn for de i den nedre delen av fordelingen. Vi ser at desilgruppe 10 økte gjennomsnittsinntekten med hele 13 prosent fra 1986 til 1995 målt i faste kroner, mens desilgruppe 1 faktisk hadde en realinntektsnedgang på ca. 1 prosent. Gjennomsnittlig ekvivalentinntekt for alle personer økte med vel 5 prosent.

Går vi over fra å se på endringer i gjennomsnittsinntekter til endringer i desilgrensene så blir imidlertid bildet noe mer nyansert. Det er fremdeles slik at personer i toppen av fordelingen har økt inntekten mer enn personer i den nedre delen, men forskjellene er nå betydelig mindre. Vi ser for eksempel at P90 bare økte med 4,4 prosent fra 1986 til 1995, mens tilsvarende økning for P10 var på 2,7 prosent. Dette kan tolkes som at den sterke veksten i gjennomsnitts-

Tabell 5. Fordelingen av ulike typer husholdningsinntekter pr. forbruksenhet, for personer. Etter desilfordelt disponibel inntekt pr. forbruksenhet (E=0,5). 1986, 1990 og 1995
(Samme populasjon som tabell 3)

	Lønn	Næringsinntekt	Kapitalinntekt	Overføringer
Alle	100	100	100	100
1986				
1	1,1	1,0	3,1	17,3
2	3,8	2,4	5,1	15,6
3	6,2	3,5	6,1	11,9
4	8,2	4,7	5,7	10,3
5	9,3	4,9	7,5	10,0
6	11,3	4,8	8,1	7,6
7	12,2	7,4	8,8	8,6
8	13,7	12,2	10,3	6,8
9	16,5	12,2	13,8	5,9
10	17,6	46,9	31,5	5,9
1990				
1	1,1	0,3	3,8	14,4
2	2,9	1,7	6,1	17,0
3	5,6	3,3	6,0	12,9
4	7,7	4,4	5,8	10,7
5	9,5	4,4	6,1	9,6
6	10,7	6,4	7,1	8,8
7	12,5	7,6	8,4	7,7
8	14,2	10,2	9,7	6,7
9	16,0	15,7	10,6	6,7
10	19,9	46,1	36,3	5,4
1995				
1	1,2	0,9	2,7	12,7
2	2,6	1,7	3,0	16,7
3	4,8	2,9	3,5	14,9
4	7,4	4,2	3,3	11,5
5	9,4	5,0	3,5	9,5
6	11,3	4,9	4,0	8,0
7	12,5	7,1	4,9	7,8
8	14,7	8,4	5,0	6,6
9	16,8	15,0	7,6	5,9
10	19,4	49,7	62,6	6,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Inntekts- og formuesundersøkelsen

inntektene til desilgruppe 10 først og fremst skyldes at det er noen få i denne gruppen som har økt inntektene veldig mye. Dette blir også bekreftet når vi ser på forholdstallet mellom hhv. desil 10 og 1, betegnet med D10 og D1, og P90 og P10. Mens dette forholdstallet har økt betydelig når det gjelder desilgjennomsnittene, så er endringene vesentlig mindre når det gjelder forholdet mellom desilgrensene.

Endringer i inntektsstrukturen

Vi skal i det neste avsnittet se på om det har skjedd endringer i inntektsstrukturen til husholdningene som kan være med på å forklare de observerte endringene i ulikheten.

I følge inntektsregnskapet over, kan den samlede husholdningsinntekten deles inn i fire ulike typer inntekter: lønns-

inntekt (som i inntektsundersøkelsen også vil omfatte sykepenger og dagpenger), netto næringsinntekt (før av- og nedskrivninger), kapitalinntekt (dvs. renteinntekter og avkastning på verdipapirer) og mottatte overføringer (pensjoner og stønader).

Tabell 5 viser hvordan disse inntektene er fordelt mellom de ulike desilgruppene for årene 1986, 1990 og 1995. Vi ser for eksempel at den tidelen av personene med høyest ekvivalentinntekt (desil 10) mottok 18 prosent av all lønnsinntekt i 1986, mens den tidelen med lavest inntekt bare mottok 1 prosent av all lønn. Fordelingen av næringsinntekten var betraktelig skjevere enn for lønn. Her mottok den tidelen med høyest inntekt hele 47 prosent av all næringsinntekt. Som forventet er forholdet omvendt når det gjelder overføringer. Personer med de laveste ekvivalentinntektene var også de som mottok størstedelen av overføringene.

Utviklingen fra 1986 til 1995 viser at fordelingen av lønnsinntekt har vært relativt stabil i perioden. Desilgruppe 10 har imidlertid økt sin lønnsandel noe, men denne endringen fant sted fra 1986 til 1990. Også fordelingen av næringsinntekten har vært relativt stabil i perioden selv om vi også her registrerer en enda større konsentrasjon i toppen av fordelingen. Det er imidlertid innen kapitalinntektene at de mest dramatiske forskyvningene har funnet sted. Tabellen viser her at mens desilgruppe 10 disponerte 32 prosent av all kapitalinntekt i 1986, så disponerte de hele 63 prosent i 1995, og mesteparten av denne endringen har funnet sted på 1990-tallet.

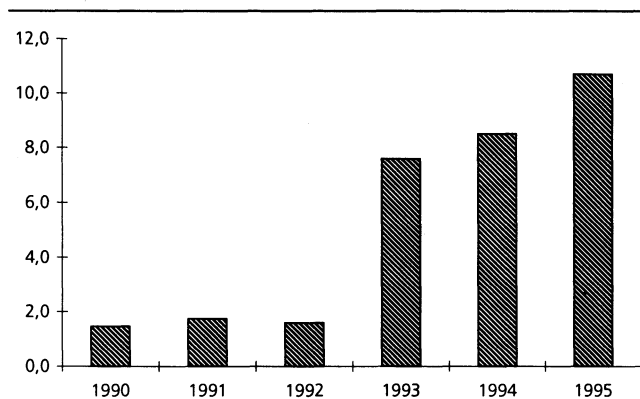
Når det gjelder fordelingene av overføringene så viser tabellen at en mindre del av overføringene gikk til personer i desilgruppe 1 i 1995, sammenlignet med 1986. Dette skyldes nok for en stor del endringer innen pensjonistgruppen. Det er nå de yngre pensjonistene som mottar de største overføringene på grunn av økte tilleggspensjoner og tjenestepensjoner, og nye pensjonister finner en stadig færre av i desil 1.

Aksjeutbytte

Det er altså særlig kapitalinntektene som har blitt mer ulikt fordelt på 90-tallet, og det viser seg at det først og fremst er utviklingen i aksjeutbytte som har ført til at inntektsfordelingen har blitt mer ujevn. Aksjeutbytte har tradisjonelt vært en liten inntektskilde for husholdningene. I følge selvangivelsen ble det ikke utbetalt mer enn i underkant av 2 milliarder kroner i utbytte til husholdningene for hvert av årene 1990 til 1992. Dette endret seg betydelig i 1993 da 7,6 milliarder 1995-kroner ble utbetalt i utbytte. Utbetalt utbytte økte ytterligere både i 1994 og 1995. Fra å utgjøre mindre enn én prosent av husholdningenes brutto kapitalinntekter i 1986, utgjorde aksjeutbytte hele 36 prosent av kapitalinntektene i 1995.

Det ble tidligere antatt at de høye aksjeutbyttene i 1993 og 1994 kunne skyldes ettervirkninger av skattereformen i 1992, og at utbyttene ville bli redusert for senere år

Figur 2. Utviklingen i utbetalt aksjeutbytte. Mrd. 1995-kroner*

* Omregnet til 1995-kroner ved hjelp av konsumprisindeksen

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Innteks- og formuesundersøkelsen og selvangivelsesstatistikk

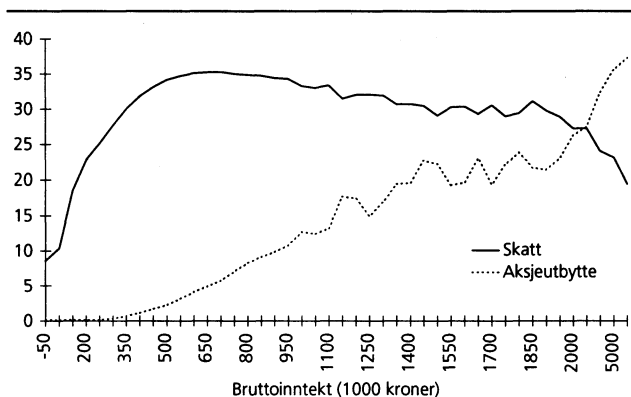
(Thoresen og Aarbu 1995; Ukens statistikk 22/96). Imidlertid så viser figur 2 at utbytte økte kraftig også i 1995, til 10,7 milliarder kroner. Det er derfor mer naturlig å se på det økte utbyttet som et resultat av økt inntjening og økt markedsverdi for selskapene. Børsstatistikk viser for eksempel at forholdet mellom utbetalt utbytte og aksjeselskapenes markedsverdi har vært relativt konstant for hele perioden 1984-1994 (NOU 1995: 16, s.42).

Aksjeutbytte er imidlertid en inntektskilde som er svært skjevt fordelt mellom husholdningene. I 1994 mottok for eksempel de 5 prosent av personene som hadde høyest ekvivalentinntekt 88 prosent av alt aksjeutbytte.

I tillegg til at den sterke økningen i utbytte i seg selv har ført til større inntektsulikhet, så kan også endringer i skatte-reglene ha medvirket til å forsterke denne ulikheten. Etter skattereformen i 1992 ble aksjeutbytte i praksis skattefri inntekt for aksjonærene, ettersom all skatt på utbytte nå ble betalt på selskapets hånd. (I praksis blir selskapets skatt «godtgjort» aksjonæren i form av et skattefradrag. I 1995 ble nærmere 3 milliarder kroner på denne måten godtgjort norske aksjonærer). Den sterke økningen i aksjeutbytte er dermed en medvirkende årsak til at progressiviteten i skattesystemet har blitt noe svekket de siste årene (Statistisk sentralbyrå 1997; kapittel 2).

Dette forholdet blir illustrert i figur 3. Figuren viser gjennomsnittsskatten, dvs. utlignet skatt i prosent av selvangivelsens bruttoinntekt, for alle personer 17 år og over i 1995, etter ulike intervaller for bruttoinntekt. Siden datagrunnlaget her er et register som omfatter alle bosatte personer, er det mulig å ha en mer detaljert inndeling enn det som tidligere har vært mulig med utvalgsdata. Figuren viser som forventet at gjennomsnittsskatten til å begynne med øker med stigende inntekt. Personer med 150 000 kroner i bruttoinntekt fikk for eksempel utlignet en skatt tilsvarende 19 prosent av bruttoinntekten, og skatten økte til 28 prosent for de med bruttoinntekt på 300 000 kroner. Gjennomsnittsskatten fortsetter å øke med inntekten, men når toppen for personer med bruttoinntekter på om lag

Figur 3. Utlignet skatt og aksjeutbytte i prosent av bruttoinntekt. Personer 17 år og over. 1995

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Selvangivelsesstatistikk 1995

650 000 kroner. For disse er gjennomsnittsskatten ca. 35 prosent. For personer med inntekter over dette går gjennomsnittsskatten gradvis nedover. Personer med en million kroner i bruttoinntekt hadde for eksempel en gjennomsnittsskatt på 33 prosent, mens personer med 2 millioner i bruttoinntekt hadde en skatt som utgjorde 27 prosent av bruttoinntekten. For de med over 5 millioner i bruttoinntekt er gjennomsnittsskatten kommet under 20 prosent. Nå var det imidlertid svært få personer (færre enn 600) som var registrert med så høy bruttoinntekt i 1995.

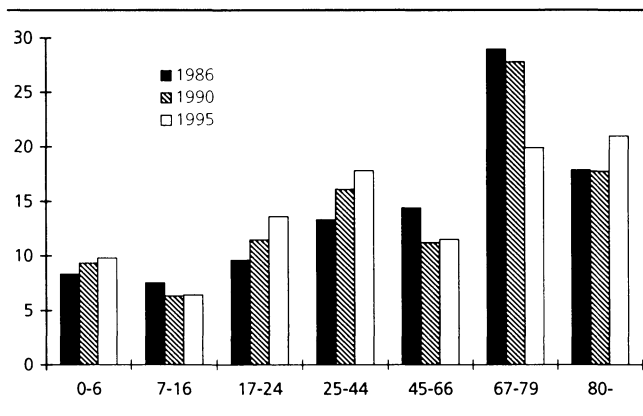
Figur 3 viser også at det er en klar sammenheng mellom nivået på gjennomsnittsskatten og mottatt aksjeutbytte. Når gjennomsnittsskatten flater ut, så øker tilsvarende andelen som aksjeutbytte utgjør av bruttoinntekten. I tillegg må det nevnes at en annen årsak til at gjennomsnittsskatten går ned for de med store bruttoinntekter, er at inntektssammensetningen for disse er forskjellig fra vanlige lønnsinntakere ved at en større andel av bruttoinntekten generelt består av kapitalinntekter (både i form av utbytte, men også i form av andre kapitalinntekter). Kapitalinntekter blir som kjent lavere beskattet enn arbeidsinntekter.

Demografiske endringer

Vi skal avslutningsvis se hvilke personer som befinner seg hhv. i bunnen og toppen av inntektsfordelingen, og om det har funnet sted demografiske endringer mellom 1986 og 1995 som påvirker inntektsfordelingen. Figur 4 viser alderssammensetningen til alle personer i desil 1. Vi ser for eksempel at i 1986 var den største enkeltgruppen i desil 1 personer i alderen 67-79 år (29 prosent). Personer over 80 år utgjorde den nest største gruppen med 18 prosent, mens det var relativt få barn (0-6 år) som tilhørte husholdninger med så lav ekvivalentinntekt (vel 8 prosent).

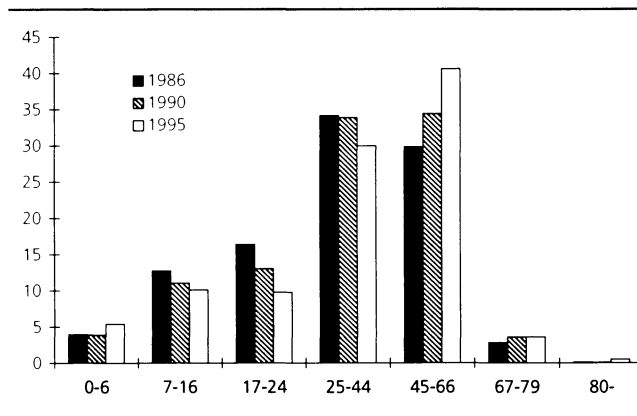
Når det gjelder utviklingen fra 1986 til 1995 så ser vi at det har blitt noen flere barn og unge i desilgruppe 1 (aldersgruppene 0-6 år, 17-24 år og 25-44). Merk likevel at personer i studenthushold ikke inngår i datamaterialet. Den største økningen finner vi imidlertid blant de aller eldste (80 år og over). Mens altså 18 prosent av personene i desil

Figur 4. Andel personer i desilgruppe 1 for husholdningens disponible inntekt pr. forbruksenhet, etter alder. 1986, 1990 og 1995. (E=0,5)
(Samme populasjon som tabell 3)

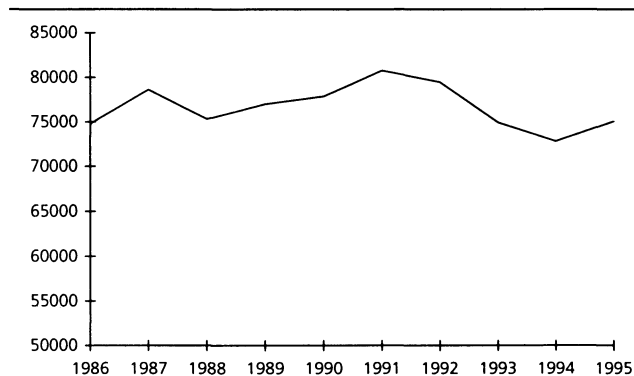
Kilde: Statistisk sentralbyrå. Inntekts- og formuesundersøkelsen

Figur 6. Andel personer i desilgruppe 10 for husholdningens disponible inntekt pr. forbruksenhet, etter alder. 1986, 1990 og 1995. (E=0,5)
(Samme populasjon som tabell 3)

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Inntekts- og formuesundersøkelsen

Figur 5. Utviklingen i disponibel realinntekt for enslige minstepensjonister 1986-1995. 1995-kroner*

* Omregnet til 1995-kroner ved hjelp av konsumprisindeksen

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Inntekts- og formuesundersøkelsen

I var 80 år og over i 1986, var andelen økt til 21 prosent i 1995. Siden det samtidig har funnet sted en betydelig reduksjon i andelen yngre pensjonister (67-79 år) i gruppen, er det nå de aller eldste som utgjør den største enkeltgruppen i desil 1. Denne endringen har funnet sted på 90-tallet.

Det er kanskje overraskende at det har blitt flere eldre i desil 1, siden pensjonistene som gruppe har hatt en relativt gunstig inntektsutvikling i samme periode (Finansdepartementet 1997). Det viser seg imidlertid at en stor andel (42 prosent) av de aller eldste pensjonistene er enslige pensjonister som kun mottar folketrygdens minstepensjon (minstepensjonister). Denne gruppen har, i motsetning til yngre pensjonister, hatt en betydelig realinntektsnedgang på 90-tallet. Dette blir belyst i figur 5 som viser utviklingen i gjennomsnittlig disponibel realinntekt for enslige minstepensjonister fra 1986 til 1995. Som figuren viser hadde enslige minstepensjonister en jevn økning i den realdisponible inntekten fra 1988 til 1991, mens inntekten deretter ble betydelig redusert. En enslig minstepensjonist hadde derfor en disponibel inntekt i 1995 som ikke var høyere enn i 1986, målt i faste kroner (ca. 75 000 kroner),

og betydelig under nivået for 1991 (80 700 1995-kroner). Årsaken til inntektsnedgangen til minstepensjonistene etter 1991 skyldes nesten i sin helhet reduserte renteinntekter. Enslige minstepensjonisters renteinntekter ble omtrent halvert fra 1991 til 1995, som følge av rentefallet etter 1992.

Vi skal for ordens skyld også se på endringer i sammensetningen i desilgruppe 10 i perioden (figur 6). Figuren viser at det mellom 1986 og 1995 har skjedd en sterk økning i andelen personer i aldersgruppen 45-66 år, mens det har blitt stadig færre yngre personer i den høyeste inntektsklassen. I 1995 var 4 av 10 personer i desil 10 mellom 45 og 66 år.

Oppsummering

Formålet med artikkelen er å beskrive endringer i fordelingen av ekvivalentinntekt for alle personer i perioden 1986 til 1995. Selv om det er sannsynlig at bruk av alternative ekvivalensskalaer enn de som er benyttet her ville vist andre tall for sammensetningen av de ulike inntektsklassene, er det lite sannsynlig at valg av ekvivalensskala har betydning når formålet er å beskrive endringer.

Resultatene har vist at inntektsforskjellene ble noe større i perioden og at dette i første rekke skyldtes utviklingen i kapitalinntektene. En sterk økning i aksjeutbytte etter 1992 bidro til at personer i toppen av fordelingen fikk en mye kraftigere inntektsøkning enn andre, mens reduserte renteinntekter bidro til at flere eldre pensjonister ble plassert i bunnen av fordelingen.

Utviklingen i den personlige inntektsfordelingen de nærmeste årene vil i stor grad være avhengig av den videre utviklingen i aksjeutbytte, på grunn av denne inntektskomponentens skjeve fordeling og spesielle skattemessige behandling. Aksjeutbytte blir først utdelt til aksjonærene året etter regnskapsåret. Det er derfor regnskapsåret 1994 som ligger til grunn for de store utbytteutdelingene i 1995.

Siden selskapenes resultater for regnskapsårene 1995 og 1996 også var svært gode, tilsier dette at utbetalt utbytte kan bli høyt også for inntektsårene 1996 og 1997. I såfall er det ikke sannsynlig at inntektsforskjellene vil bli mindre de neste årene.

Referanser

Andersen, A., J. Epland, R. Kjeldstad og J. Lyngstad (1995): *Husholdningenes økonomi*, Statistiske analyser 8, Statistisk sentralbyrå.

Atkinson, A.B., L. Rainwater og T.M. Smeeding (1995): *Income Distribution in OECD Countries. Evidence from the Luxembourg Income Study*, Social Policy Studies 18, OECD.

Bojer, H. (1989): Forbruksvekter i inntektsstatistikk, *Sosialøkonomen*, 7, 16-19.

Bojer, H. (1995): Kvinner, menn og inntektsulikhet i Norge 1970-1990, *Sosialøkonomen*, 7/8, 22-28.

Buhmann, B., L. Rainwater, G. Schmaus og T.M. Smeeding (1988): Equivalence Scales, Well-being, Inequality and Poverty: Sensitivity Estimates Across Ten Countries Using the Luxembourg Income Study (LIS) Database, *Review of Income and Wealth* 34, 115-142.

Coulter, F.A.E., F.A. Cowell og S.P. Jenkins (1992): Equivalence Scale Relativities and the Extent of Inequality and Poverty, *The Economic Journal* 102, 414, 1067-1082.

Danziger, S. og M.K. Taussig (1979): The Income Unit and the Anatomy of Income Distribution, *The Review of Income and Wealth* 25, 365-375.

Dubnoff, S. (1985): How Much Income is Enough? Measuring Public Judgements, *Public Opinion Quarterly* 49, 285-299.

Epland, J. (1992): Inntektsfordelingen i 80-årene, *Økonomiske analyser* 1992, 2, Statistisk sentralbyrå, 17-26.

Finansdepartementet (1997) *Langtidsprogrammet 1998-2001: Fakta og analyser*, Særskilt vedlegg til St.meld. nr. 4 (1996-1997).

Förster, M.F. (1993): Comparing Poverty in 13 OECD Countries: Traditional and Synthetic Approaches, Luxembourg Income Study, Working Paper 100.

Hagenaars, A.J.M., K. de Vos og M.A. Zaidi (1994): *Poverty Statistics in the Late 1980s: Research based on micro-data*. Report submitted to Eurostat, Rotterdam: Erasmus University.

NOU 1995: 16 *Fra sparing til egenkapital*, Finans- og tolldepartementet, Oslo: Akademika.

NOU 1996: 13 *Offentlige overføringer til barnefamilier*, Barne- og familiedepartementet, Oslo: Akademika.

OECD (1982): *The OECD List of Social indicators*, OECD.

Rainwater, L. (1990): Poverty and Equivalence as Social Constructions, Luxembourg Income Study, Working Paper 55.

Simons, H.C. (1938): *Personal Income Taxation*, Chicago: University of Chicago Press.

Statistisk sentralbyrå (1996): Endringer i inntektsfordelingen 1986-1994, *Ukens statistikk* 1996, 22, 12-13.

Statistisk sentralbyrå (1997): *Inntekt, skatt og overføringer 1997*, Statistiske analyser 14.

Strøm S., T. Wennemo og R. Aaberge (1993): *Inntektsulikhet i Norge: 1973-1990*, Rapporter 93/17, Statistisk sentralbyrå.

Thoresen, T.O. og K.O. Aarbu (1995): Skattereformen og progressivitet i skattesystemet, *Økonomiske analyser* 1995, 9, Statistisk sentralbyrå, 31-37.

United Nations (1977): Provisional Guidelines on Statistics of the Distribution of Income, Consumption and Accumulation of Households, Study M 61.

Van Praag, B.M.S. og R.J. Flik (1992): Subjective Poverty. Report submitted to Eurostat. Working Party on «Indicators of Poverty», Luxembourg, 13/14 November.

Aaberge, R. (1986): On the Problem of Measuring Inequality, Discussion Papers 14, Statistisk sentralbyrå.

Fra dadler til olje

– Den økonomiske utvikling i Saudi-Arabia 1970-2000*

Olav Bjerkholt, Robin Choudhury og Knut A. Magnussen

Saudi-Arabia står for de fleste som oljestaten par excellence. Landet har som største oljeprodusent innen OPEC utøvd en betydelig innflytelse på verdens oljemarked gjennom de siste 25 år. Det er knapt noe eksempel i verdenshistorien på at høsting av en naturressurs i et enkelt land har hatt så stor virkning for verdens råvareforsyning og globale økonomiske forhold som den saudiske oljeutvinningen. Samtidig har oljeinntektene skapt grunnlag for å bygge opp et moderne samfunn i et av verdens karrigste områder. Oljeepoken i Saudi-Arabia er langt fra over, men oljen gir ikke lenger det samme grunnlag for fortsatt vekst i inntekt pr. innbygger. Artikkelen ser nærmere på den økonomiske utviklingen i Saudi-Arabia fra 1970 til 1994 med omfattende utbygging av infrastruktur og næringsliv. Den økonomiske utviklingen er forsøkt belyst ved hjelp av en makroøkonomisk modell for Saudi-Arabia, konstruert av Statistisk sentralbyrå for det saudiarabiske planleggingsdepartementet. Aktuelle problemstillinger i økonomien blir drøftet mot slutten av artikkelen i tilknytning til den sjette utviklingsplanen som gjelder for perioden 1995-1999. Innledningsvis gis det noe bakgrunnsinformasjon om territoriale, historiske, politiske og institusjonelle forhold med vekt på momenter som har betydning for forståelse av den økonomiske utviklingen.

Innledning

Saudi-Arabia utgjør fire femtedeler av den arabiske halvøy, et område om lag syv ganger større enn Norge, og har en hjemmehørende befolkning på 12-13 mill. Landet har grense over land til Jordan, Irak, Kuwait, Qatar, De forente arabiske emirater, Oman og Yemen, dessuten til det fastlandsforbundne øyriket Bahrain, og har korte avstander over Rødehavet til Etiopia, Sudan og Egypt og over den persiske gulf til Iran. Flere av grensene er verken presist fastlagt eller internasjonalt anerkjent. Landets omfattende territorium, mange naboland og tidvis konfliktfylte forhold til flere av nabostatene utgjør en viktig del av bakgrunnen for prioriteringen av ytre sikkerhet gjennom meget høye militærutgifter, militær og sivil støtte til andre land og generelle sikkerhetstiltak, herunder sensur og overvåking.

Det saudiarabiske kongedømme er av ny dato. Det ble erklært opprettet 23. september 1932 og har ingen historisk presedens i noe tidligere rike som har omfattet størstedelen

* Artikkelen er skrevet på bakgrunn av et prosjekt Statistisk sentralbyrå har utført med FN som oppdragsgiver for det saudiarabiske planleggingsdepartement. Prosjektet gikk ut på å utvikle modellverktøy for bruk i den økonomiske planleggingen i Saudi-Arabia og ble gjennomført i perioden januar 1995 til mars 1996. I et videreføringsprosjekt arbeider Statistisk sentralbyrå med tilpasning av modellverktøyet for bruk i den 7. femårsplanen for Saudi-Arabia 2000-2004.

Olav Bjerkholt, professor ved Sosialøkonomisk institutt, Universitetet i Oslo. E-post: olav.bjerkholt@econ.uio.no
Robin Choudhury, konsulent ved Seksjon for makroøkonomi. E-post: rch@ssb.no
Knut A. Magnussen, forsker ved Seksjon for makroøkonomi. E-post: kam@ssb.no

av den arabiske halvøy. Betegnelsen "saudi" i landets navn uttrykker slektsnavnet til landets første monark, kong Abdul-Aziz Al-Saud – også kjent som Ibn Saud – og til den kongefamilien som har regjert siden. Trolig er dette det eneste eksempel i moderne tid på at en stat har fått navn etter landets mektigste familie. Beduinætten Al-Saud har sin hjemstavn i Diriya nær dagens hovedstad Riyadh, men ble drevet i landflyktighet til dagens Kuwait av den tyrkiske visekongen i Egypt tidlig på 1800-tallet. Forut for opprettelsen av kongedømmet Saudi-Arabia i 1932 hadde det siden 1902 foregått et erobringstokt av Al-Saud-familien under ledelse av Abdul-Aziz. Det første framstøtet var erobring av Riyadh fra en rivaliserende beduinætt i 1902. Den senere kong Abdul-Aziz klarte gjennom militære operasjoner, utnyttning av interessenemotsetninger, snedighet, allianser basert på slektsbånd og ekteskap og strategisk motivert bistand fra Storbritannia først å vinne herredømme over det sentrale arabiske platå (Najd) og deretter å overta kontrollen med de tidligere tyrkisk-kontrollerte områder langs Rødehavet (Hejaz) og den persiske gulf (Hasa). Etter første verdenskrig var således Abdul-Aziz den eneste uavhengige arabiske lederen.

Styreformen i Saudi-Arabia er monarkisk enevelde. Kongen er statsoverhode og samtidig statsminister. Det finnes ikke noe parlament, og det avholdes ikke valg. Et visst indre press for reformer etter gulf-krigen medførte at det i 1993 ble opprettet en rådgivende forsamling ("Majlis-Al-Shura") med 60 medlemmer oppnevnt av kongen. Kong Abdul-Aziz døde i 1953 og etterlot seg 47 sønner. Fire av dem har etter tur styrt landet, den nåværende kong Fahd siden 1982. Kongefamilien antas å omfatte om lag 5000 direkte mannlige etterkommere etter kong Abdul-Aziz. Regjeringen omfatter flere medlemmer av kongefamilien, bl.a. er første visestatsminister og sjef for nasjo-

nalgarden prins Abdullah, annen visestatsminister og forsvarsminister prins Sultan og innenriksminister prins Naif alle kongens halvbrødre. Andre sentrale regjeringsposter er først og fremst finansminister, oljeminister og planleggingsminister.

Saudi-Arabia er en islamsk stat der 85-90 prosent av innbyggerne er Sunni-muslimer av den konservative Wahhabi-sekten som oppsto på den arabiske halvøy på 1700-tallet. Kongefamilien har historisk vært nært knyttet til det wahhabiske presteskapet. Forvaltning og rettsvesen er basert på svært strenge tolkinger av Koranen og islamsk lov ("sharia"). Samfunnsliv og sosiale relasjoner er preget av overleverte religiøse tolkinger og tradisjonelle holdninger samtidig med at samfunnet gjennom de siste 25 år har gjennomgått en bemerkelsesverdig modernisering gjennom investeringer i infrastruktur og moderne teknologi. Kvinner har få muligheter til å delta i arbeidslivet på grunn av de religiøst baserte krav om total atskillelse mellom menn og kvinner.

Det saudi-arabiske regimet har også indre fiender og konflikter, særlig knyttet til fundamentalistiske strømninger innen islam, til mangelen på demokrati, ytringsfrihet og rettssikkerhet og til kostnadene ved å opprettholde den store kongefamilien. Oljeinntektene har imidlertid gitt muligheter for å stille velferdsgoder som utdanningsmuligheter, helsetjenester og inntektsstøtte til rådighet for innbyggerne i et betydelig omfang. Den strategiske betydning som Saudi-Arabia har for verdens oljeforsyning og spesielt forholdet til USA og Storbritannia, som er de viktigste leverandører av militærutstyr, har nok også i betydelig grad bidratt til å dempe kritikk utenfra på et menneskerettighetsgrunnlag. Stabiliteten i regimet kan være mindre reell enn det gis inntrykk av.

Saudi-Arabia følger Hijra-kalenderen når det gjelder tidsregning. Det innebærer at kalenderåret er 11 dager kortere enn i vår (gregorianske) kalender. Ifølge Hijra-kalenderen begynte år 1418 den 7. mai 1997, mens 1419 altså vil begynne 11 dager tidligere til neste år. Uoverensstemmelsen i lengde og sammenfall mellom de to kalendere skaper problemer, f.eks. ved omregning av økonomiske og statistiske data. En femårsplanperiode etter Hijra er således 55 dager kortere enn fem år, en femti år gammel person (etter Hijra) bare 48 og et halvt år, osv.

Saudi-Arabia har verdens største oljeressurser, men er samtidig verdens tørreste stat. Gjennomsnittlig nedbørsmengde er 5-10 cm pr. år. Høytliggende områder i sørvest (Asir) kan få 50 cm regn, mens store deler av det store ørkenområdet Rub' al-Khali ("the Empty Quarter") i sørøst praktisk talt ikke har nedbør. De knappe vannforekomstene er således i utgangspunktet et klart hinder for økonomisk utvikling. Vannforekomstene gjennom det naturlig kretsløp er imidlertid supplert gjennom tapping av dyptliggende, ikke-fornybare, vannreservoarer samt utbygging av en omfattende vannforsyning basert på avsalting av havvann.

Saudi-Arabias oljehistorie er omtrent like lang som landets historie. Olje ble først funnet i området omkring den persiske gulf i 1920-årene, og oljeselskapene viste etter hvert interesse for det saudi-arabiske territoriet. Et amerikansk oljeselskap ble i 1933 gitt konsesjon for 66 år for leting, produksjon og eksport av råolje på svært gunstige betingelser. Olje ble funnet i kommersielt utnyttbare mengder i 1938, og ytterligere forekomster ble påvist i etterfølgende år. Aramco-selskapet, som ble dannet som et konsortium av fire amerikanske selskaper, sto for utnyttningen. Konseksjonsavtalen ble etterhvert gjort gunstigere for Saudi-Arabia, og i 1950 endret til en 50-50 profittdeling. Det samme året ble en rørledning gjennom Jordan, Syria og Libanon til Middelhavet åpnet, og oljeinntekter ble raskt viktigste inntektskilde. I 1960 var produksjonen 1,3 mill. fat pr. dag og i 1970 3,8 mill. fat pr. dag. I 1970 overtok Saudi-Arabia 25 prosent av Aramco-selskapet, og hadde sikret seg god kontroll over inntektene. Aramco ble overtatt i sin helhet i 1980 og senere omdøpt til Saudi Aramco. I tillegg til oljen har landet store gassreserver. Hele gassproduksjonen brukes innenlands, både i industrien og i private husholdninger. I 1995 var produksjonen på 39,6 mrd. kubikkmeter (til sammenligning var Norges produksjon 31,3 mrd. kubikkmeter).

Den økonomiske utvikling 1970-1994

Oljeinntektene ble raskt Saudi-Arabias helt dominerende inntektskilde, og de var i alt vesentlig inntekter som gikk direkte til statsmakten ved kongen og den kongelige familie. Fra midten av 1960-årene ble en del av oljeinntektene mer systematisk forsøkt utnyttet til å bygge ut infrastruktur og fremme landets økonomiske utvikling. Fra 1970 ble den økonomiske utvikling organisert gjennom femårige utviklingsplaner utarbeidet av Planleggingsdepartementet. Den første utviklingsplanen gjaldt for perioden 1970-74, den andre for 1975-79 og videre fram til den nåværende sjette utviklingsplanen som gjelder perioden 1995-1999.¹ Det viktigste formålet med utviklingsplanene var å etablere en plan for disponering av oljeinntektene, som i 1970 utgjorde det alt vesentlige av statsinntektene og en stor del av nasjonalinntekten, til infrastruktur og næringsutvikling. Utenriksbalansen og offentlige finanser var i de første planperiodene i liten grad en skranke for vekstambisjonene, mens manglende absorpsjonskapasitet på grunn av for lite utbygd infrastruktur og knapphet på arbeidskraft la begrensninger på ekspansjonsplanene. Situasjonen for Saudi-Arabia (og en del av de øvrige OPEC-land) var således svært ulik de fleste utviklingsland.

Et av tiltakene for å fremme økonomisk planlegging og utvikling var utbygging av et nasjonalregnskap, som ble etablert med 1969 som basisår. For tidligere år eksisterer det ikke nasjonalregnskapstall for Saudi-Arabia. Utvikling-

¹ Utviklingsplanene følger Saudi-Arabias fiskale år som går over to halvår i Hijra-kalenderen. Den første femårsplanen gjaldt således for fiskalårene fra 1390/91 til 1394/95. Den nåværende sjette planen løper over fiskalårene 1415/16 til 1419/20, dvs. etter gregoriansk kalender fra desember 1994 til oktober 1999.

en av saudi-arabisk økonomi gjennom de fem utviklingsplanperiodene som er fullført kan således beskrives i nasjonalregnskapstall.² (Nasjonalregnskapstallene brukt i artikkelen bygger på omregning av nasjonalregnskapet til 1989-priser som fastprisbasis.)

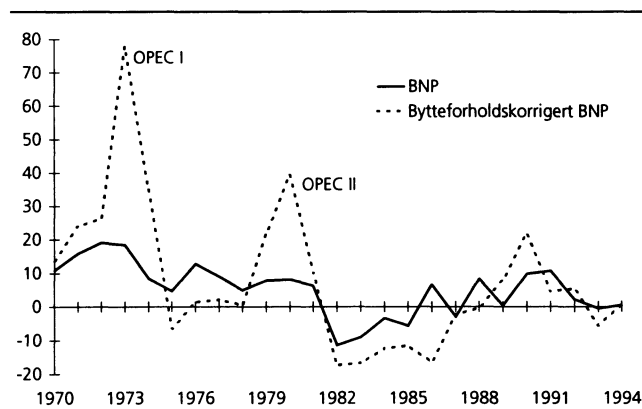
Første utviklingsplan 1970-74

Alt ved oppstarten av den første utviklingsplanen hadde Saudi-Arabia et solid inntektsgrunnlag i oljeinntekter. Produksjonskapasiteten hadde blitt bygd ut til om lag 4 mill. fat pr. dag og en gunstig ordning hadde blitt oppnådd med oljeselskapene som sto for utvinningen. Oljeprisen var imidlertid relativ lav etter en lengre periode med stagnerende og svakt fallende oljepris. Budsjettet for de fem årene i første planperiode var på SR (Saudi riyals) 56,2 mrd. (\$13,8 mrd.). I oktober 1973, dvs. midt i planperioden, brøt Yom Kippur-krigen mellom Israel og araberstatene ut og utløste en handelsblokkade for eksport av råolje til vestlige land fra de arabiske OPEC-lands side. Saudi-Arabia spilte en betydelig rolle i etableringen av blokkaden, også i å avvikle den i 1974. Handelsblokkaden førte ikke til reelle avbrudd i forsyninger av olje, selv om rasjonerings tiltak ble satt i verk i en rekke land. Den viktigste virkning var at oljeprisen ble tredoblet og Saudi-Arabias inntektsgrunnlag økte dramatisk.

Saudi-Arabia innledet i den første planperioden en eksepsjonell og langvarig vekstperiode, basert på vekst i oljeproduksjonen og utbygging av nye næringer og infrastruktur som varte helt til etter OPEC II. Veksten i bruttonasjonalproduktet i perioden 1970 til 1981 var på hele 10,4 prosent pr. år, se figur 1. Bruttonasjonalprodukt målt i faste priser gir ikke et dekkende uttrykk for inntektsveksten i en ressursbasert økonomi som den saudi-arabiske. Veksttaktene for BNP (i faste priser) omfatter bare volumveksten i oljeproduksjonen, mens prisvirkningen kommer med bare i den grad oljeinntektene gir vekst i andre næringer. En alternativ indikator for inntektsvekst er bytteforholdskorrigert BNP, BNP^* , som beregnes som $BNP^* = p_{BNP} BNP / p_D$, der p_{BNP} er prisindeks for BNP og p_D er indeks for innenlandsk prisnivå. BNP^* kan også uttrykkes som $BNP^* = BNP + (p_A / p_D - 1)A - (p_B / p_D - 1)B$ der A er eksport, p_A er eksportprisindeks, B er import og p_B er importprisindeks. Figur 1 viser hvorledes oljeprisøkningen i OPEC I (1973-74) og OPEC II (1979-80) og fallet i oljeprisen fra 1982 og utover kommer til uttrykk i bytteforholdskorrigert BNP.

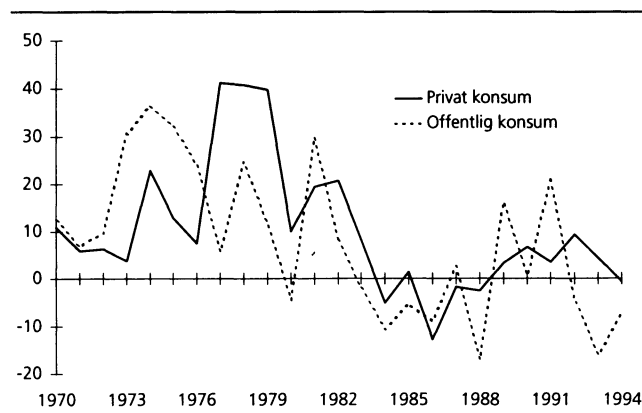
Oljeinntektene akkumulerte seg i første omgang i landets driftsbalanse overfor utlandet, men en betydelig del ble etterhvert utnyttet til import av investerings- og konsumvarer. I perioden 1970-74 steg privat konsum med 10,0 pro-

Figur 1. BNP og bytteforholdskorrigert BNP. Prosentvis endring fra året før

Kilde: Central Department of Statistics, Saudi-Arabia.

Figur 2. Privat og offentlig konsum. Prosentvis endring fra året før

Kilde: Central Department of Statistics, Saudi-Arabia.

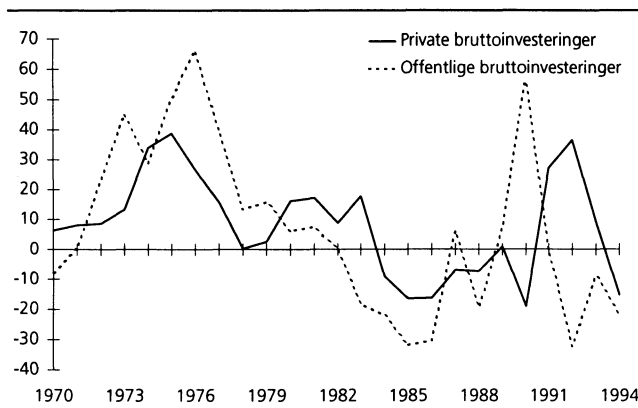
sent pr. år, mens veksten i bruttoinvesteringene var på hele 19,1 prosent pr. år, se henholdsvis figur 2 og 3. Figur 2 viser at oljeinntektsøkningen tidlig på 1970-tallet umiddelbart slo ut i økt offentlig konsum (som også omfatter forsvarsutgifter). Veksten i privat konsum ble spesielt sterk i annen planperiode (1975-79), men ble da også påvirket av den store økningen i importert arbeidskraft. Figuren viser at veksten i offentlig og privat konsum har vært betydelig lavere fra første halvdel av 1980-tallet på grunn av lavere oljepris. Utslagene rundt 1991 kan hovedsakelig forklares med gulf-krigen.

Andre utviklingsplan 1975-79

Det høye nivået som oljeprisen hadde kommet opp på og forventninger om enda høyere inntekter framover, medførte at budsjettet for andre planperiode ble satt til hele SR 498,2 mrd. (\$143,7 mrd.), hvorav SR 78,2 mrd. til forsvaret. I den andre utviklingsplanen var de viktigste målene utbyggingen av infrastruktur for å fremme den økonomiske ekspansjonen. Rask økonomisk vekst forutsatte en import som langt oversteg kapasiteten til de eksisterende havner og transportveier. Tilgjengelig arbeidskraft som kunne mobiliseres var svært beskjeden, både målt ved an-

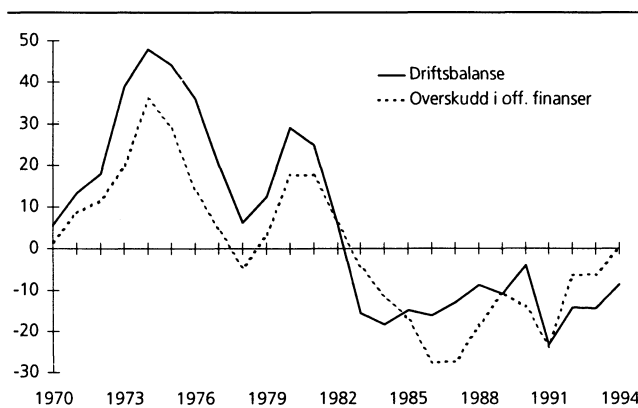
² Det saudi-arabiske nasjonalregnskapet har imidlertid en rekke svakheter, bl.a. er fastprisbasis for beregning av bruttonasjonalproduktet fortsatt 1969, sluttleveringene foreligger bare i løpende verdier og detaljeringnivået er beskjeden. Begrenset omfang og kvalitet av økonomisk statistikk for Saudi-Arabia innebærer også at bruk av nasjonalregnskapstallene som grunnlag for å beskrive en utvikling med særdeles kraftige år-til-år utslag kan bli noe tvilsom, jf. Bjerkholt (1993).

Figur 3. Private og offentlige bruttoinvesteringer. Prosentvis endring fra året før

Kilde: Central Department of Statistics, Saudi-Arabia.

Figur 4. Driftsbalanse og overskudd i offentlige finanser. Andel av BNP

Kilde: Central Department of Statistics, Saudi-Arabia.

tall personer i arbeidsstyrken og enda mer når kvalifikasjoner tas i betraktning. Planene kunne ikke gjennomføres uten en betydelig import av arbeidskraft, noe som også krevde utbygging av infrastruktur, bl.a. boliger.

Den industrielle utvikling ble i stor grad konsentrert om to helt nye industribyer, Jubail på gulf-kysten og Yanbu mot Rødehavet. Utbyggingen var forutsatt fullført i løpet av ti år til en samlet kostnad av om lag \$70 mrd. Begge de nye industrikompleksene var forutsatt basert på utnytting av oljeressursene. Jubail skulle etter planen ha tre petroleumsraffinerier, seks petrokjemiske anlegg, et aluminiumsverk og et stålverk samt havn og infrastruktur for en moderne by. Yanbu var planlagt i noe mindre skala med to petroleumsraffinerier, et gassprosesseringsanlegg og et petrokjemisk kompleks, samt havn, lettindustri og moderne urban infrastruktur. Siden all olje- og gassutvinning foregikk på østkysten måtte Yanbu forsynes med olje og naturgass via rørledninger tvers over Saudi-Arabia.

Veksten gjennom den andre utviklingsperioden var alt i alt imponerende og bidro langt på vei til å legge grunnlaget for en næringsutvikling med stor vekt på utnytting av olje- og gassressursene. Flaskehalsene i mangel på infrastruktur

forårsaket forsinkelser i framdrift, men langt mindre enn pessimistiske utenlandske vurderinger ga uttrykk for. Bruttoinvesteringsveksten i annen planperiode (1975-79) var på hele 24,0 prosent pr. år, mens veksten i privat konsum på 28,4 prosent pr. år også ble influert av den omfattende importen av arbeidskraft, se figur 2 og 3. Den store investeringsboomen foregikk fra tidlig på 1970-tallet til oljeprisene begynte å falle i 1982. Offentlige investeringer har etter det vist en svak fallende tendens, med unntak for årene 1989-90.

Tredje utviklingsplan 1980-84

Den tredje utviklingsplanen ble forberedt mens oljeprisen var på vei mot nye høyder som følge av omveltningen i Iran mot slutten av 1978, noe som resulterte i bortfall av oljeeksport. Planen var i hovedsak orientert mot å fremme næringsutvikling utenom de petroleumsbaserte næringene som var tilgodesett i utviklingsprosjektene satt i gang i andre planperiode. Særlig ble det lagt vekt på jordbruksutviklingen, bl.a. for å styrke selvforsyningsgraden som et beredskapstiltak. Det ble også lagt vekt på å bedre kvalifikasjonsnivået for saudiarabisk arbeidskraft, hovedsakelig for å bli mindre avhengig av importert arbeidskraft, samt å styrke privat sektor. Planbudsjettet var på SR 783 mrd. (\$228,9 mrd.) utenom forsvarsutgifter.

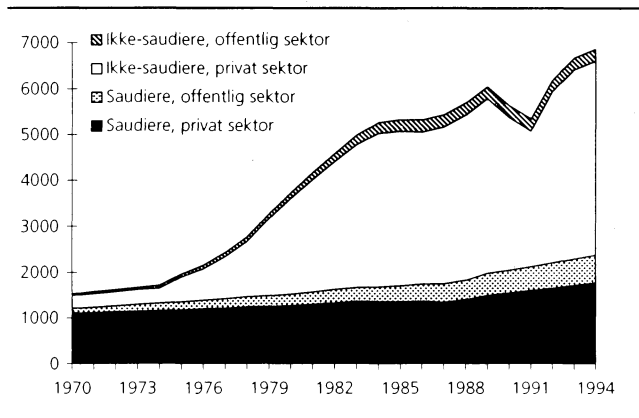
Krigen mellom Iran og Irak bidro til et ytterligere kraftig hopp i oljeprisen i 1980, men OPECs bue var spent for høyt! Markedet la i de etterfølgende år et sterkt press nedover på prisene. OPEC forsvarte prisene ved å la Saudi-Arabia opptre som "svingprodusent" med dramatisk reduksjon i oljeeksporten. Som det fremgår av figur 1 kom resultatene tydelig til uttrykk i BNP-tallene, som falt med 7,3 prosent pr. år i perioden 1982-1985. Oljekorrigert BNP, som også påvirkes av den ugunstige prisutviklingen, falt med hele 14,5 prosent pr. år i samme periode.

Konsum- og investeringsutviklingen fulgte omslaget i inntektene, noe som fremgår av henholdsvis figur 2 og 3. Etter en bruttoinvesteringsvekst på 9,7 prosent pr. år i de tre første årene i planperioden (1980-82), viste de to siste årene (1983-84) en nedgang på 11,6 prosent. De tilsvarende vekstrater for privat konsum var 16,7 prosent og 1,6 prosent. Tydeligst kom omslaget i landets økonomiske utvikling til uttrykk i driftsbalansen og overskuddet i offentlige finanser der den lange årrekken med positive og til dels svært store overskudd overfor utlandet ble avløst av en uavbrutt rekke negative balanser fram til i dag, se figur 4. Utviklingen av driftsbalansen og overskudd i offentlige finanser viser hvordan inntektene raskt hopet seg opp når oljeprisen ble mangedoblet. De store overskuddene fra OPEC I og OPEC II er langt på vei spist opp av underskudd både i driftsbalanse og offentlige finanser siden 1983.

Fjerde utviklingsplan 1985-89

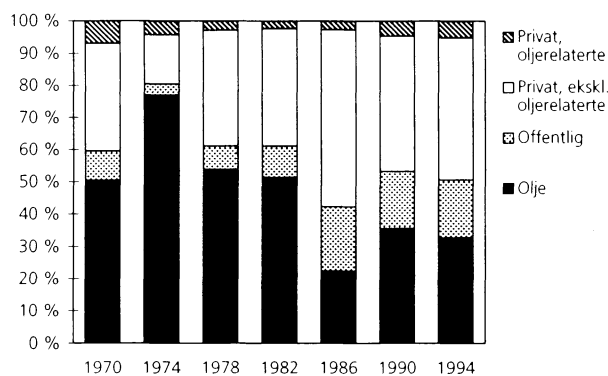
Den fjerde utviklingsplanen ble utformet før det var klart hvor mye oljeprisene skulle komme til å falle. Planbudsjettet var på hele SR 1000 mrd. (\$271 mrd.), men mer enn 30

Figur 5. Fordeling av sysselsettingen mellom saudiere og ikke-saudiere i privat og offentlig sektor. 1000 personer

Kilde: Ministry of Planning, Saudi-Arabia.

Figur 6. Nærings sammensetning. Andel av BNP

Kilde: Central Department of Statistics, Saudi-Arabia.

prosent var avsatt til forsvarsformål. De viktigste generelle mål for denne planen var større effektivitet, styrking av ikke-oljeavhengige inntektskilder innen jordbruk, finansielle tjenester og annet næringsliv, ytterligere styrking av privat sektor for å fremme vekst samt utvikling av samarbeidet mellom gulf-landene. Avsaltings-, vannings- og elektrisitetkapasiteten skulle økes for å fremme disse målene, sammen med en utvidelse av helsevesenet og utbygging av nye industriområder. Gjennomgang av det til dels generøse subsidie- og stønadssystemet ble varslet, og siktemålet om saudifisering av arbeidsmarkedet ble gjen tatt.

Omslaget som følge av fallet i oljeprisene rammet den fjerde utviklingsplanen og en rekke av de konkrete prosjektene ble utsatt da inntektene sviktet. Bruttoinvesteringene falt til dels betydelig fra år til år gjennom planperioden, bortsett fra en beskjeden vekst i 1989. Privat konsum falt med gjennomsnittlig 2,5 prosent pr. år gjennom perioden. Den omfattende militære oppbyggingen fortsatte imidlertid ufortrødent gjennom store våpenkontrakter med USA og Storbritannia.

Den økonomiske veksten som oljeinntektene muliggjorde kunne ikke lett seg realisere uten storstilt import av arbeidskraft fra arabiske naboland og asiatiske land som Filippinene, Pakistan, India og Sri Lanka. Figur 5 viser utviklingen i arbeidsstyrken i Saudi-Arabia siden 1970. Fra 1979 har sysselsettingen av utenlandsk arbeidskraft vært større enn den saudiarabiske. Den fjerde utviklingsplanen tok til orde for saudifisering, dvs. redusere utenlandsk arbeidskraft gjennom økt utnyttning av saudiarabisk arbeidskraft, men resultatene var beskjedne. Etterhvert vil imidlertid økt yrkesdeltaking og sysselsetting av saudiarabisk arbeidskraft bli mer påtrengende målsettinger.

Figur 6 viser at oljevirkosomhet og direkte oljerelaterte næringer har utgjort en stor, men varierende, andel av saudiarabisk verdiskaping. I 1994 var andelen fortsatt om lag 39 prosent. Framveksten av ikke-oljerelaterte næringer har skjedd med stor offentlig deltaking.

Femte utviklingsplan 1990-94

Den femte utviklingsplanen hadde et samlet budsjett på SR 753 mrd. (\$201,1 mrd.). De viktigste generelle mål for planperioden var styrking av offentlige finanser, spesielt fra ikke-oljeavhengige kilder, økt vekt på privat sektor i den økonomiske utvikling, bedre arbeids- og opplæringsmuligheter for saudisk arbeidskraft, tiltak for å fremme importsustitusjon og økt eksport, diversifisering av økonomien, og balansert regional utvikling. Privat sektor skulle styrkes ved at en betydelig andel statskontrakter, f.eks. for bygge- og anleggsarbeider, skulle reserveres for saudiarabiske foretak.

Utviklingen i denne planperioden ble sterkt berørt av gulfkrigen etter Iraks invasjon av Kuwait. Over en tredjedel av budsjettmidlene for planperioden gikk til styrking av Saudi-Arabias forsvar og militære aktiviteter. I tillegg betalte Saudi-Arabia en betydelig del av krigførende lands utgifter ved å trekke på landets reserver i utlandet, trolig med et beløp i størrelsesorden \$50 mrd.

Vekstratene for BNP, bruttoinvesteringer og privat konsum i planperioden var moderate. Beskjedne utsikter for oljemarkedet og vedvarende underskudd i utenriksregnskapet og i statsbudsjettet antydte at de gylne årene var over. Imidlertid var olje- og gassreservene fortsatt enorme, og økt framtidig markedsrett for Saudi-Arabia etterhvert som oljereservene tømmes ut i andre land kunne gi forhåpninger om lysere tider. Foran den sjettede planen gjorde nok tanker om den langsiktige bærekraftigheten i den saudiarabiske økonomi seg gjeldende i større grad enn tidligere. Viktige momenter her er den sterke befolkningsveksten, vannforsyningen, den lave yrkesdeltakingen, avhengigheten av en importert arbeidskraft i et omfang større enn landets egen arbeidsstyrke og de relativt beskjedne resultater når det gjelder redusert oljeavhengighet ikke bare i handelsbalansen, men også for offentlige finanser.

Modellering av saudi-arabisk økonomi

Saudi-Arabia er dårlig utviklet når det gjelder makroøkonomiske miljøer, og manglende offentlighetstradisjon gjør det vanskelig å oppnå innsyn. I Statistisk sentralbyrås prosjekt for det saudi-arabiske planleggingsdepartementet kunne en således i minimal grad bygge på tidligere erfaringer og resultater. I alt ble det i prosjektet utviklet tre makroøkonomiske modeller, tilpasset ulike brukerformål. I denne artikkelen anvendes av en av disse, Implementation Model, som er utviklet med tanke på å brukes av planleggingsdepartementet til å overvåke gjennomføringen av landets femårsplaner. Modellen er også tenkt brukt i selve planleggingsprosessen og til mer ad hoc pregede virkningsberegninger. Ved å benytte foreløpige indikatorer og korttidsstatistikk for den løpende økonomiske utviklingen kan modellen gi et oppdatert bilde av økonomiens tilstand, og på grunn av tidsforsinkelsen før nasjonalregnskapstallene blir publisert, til å gi anslag på mellomliggende år.

Trekk ved modellen

Implementation Model kan karakteriseres som etterspørseorientert, og er best egnet for kort- til mellomlang-siktige beregninger. Den bygger på flere datakilder, men viktigst er det årlige nasjonalregnskapet. Spesifikasjonen av modellen er preget av hvilke data som har vært tilgjengelige. Dette gjelder spesielt sentrale størrelser som investeringer, import og sysselsetting, som ikke er fordelt etter produksjonssektorer. Når det gjelder lønninger og privat konsum kunne en oppsplitting på saudiere og ikke-saudiere medvirket til å forbedre modellen. Det er grunn til å tro at de to gruppene har forskjellig sparerate og forbruksmønster.

Modellen har 16 produksjonssektorer og 22 sluttleveringskomponenter. Sammenhengene mellom tilgang og anvendelse er detaljert beskrevet ved modellens kryssløpsligninger. Produksjonen i hver sektor bestemmes ved å veie sammen etterspørselskomponentene, korrigert for import, med kryssløpskoeffisientene som vektorer. Da det ikke finnes kryssløpstabeller som er integrert med nasjonalregnskapet i Saudi-Arabia, er kryssløpsstrukturen estimert ut fra annen tilgjengelig informasjon. En detaljert beskrivelse av kryssløpsstrukturen er gitt i Johansen og Magnussen (1996).

I tillegg til sammenhengen mellom produksjon og sluttleveringer, samt definisjonsmessige sammenhenger, består modellen av adferdsligninger knyttet til virkemåten i den private, ikke-oljebaserte, delen av den saudiske økonomien. Privat konsum, investeringer i privat sektor, sysselsetting i privat sektor, lønnsrate og faktorpriser er alle størrelser som blir tallfestet ved estimerte ligninger.

Privat konsum har de siste fem årene utgjort mellom 45 og 50 prosent av brutto nasjonalprodukt, og er dermed den største etterspørselskomponenten i økonomien. I modellen er privat konsum beskrevet ved en makrokonsumfunksjon som bestemmer konsumet som en funksjon av husholdningenes realdisponible inntekt, netto finansformue og konsum i foregående periode. I tillegg har vi funnet at real-

oljeprisen er med på å forklare konsumet. Realdisponibel inntekt består av lønnsinntekt, husholdningenes andel av overskudd i private bedrifter og overføringer fra offentlig sektor (trygder og stønader). Det bør også nevnes at det offentlige ikke innkrever skatt på arbeidsinntekt i Saudi-Arabia. Når totalt konsum er fastlagt (inkludert utlendingers konsum i Saudi-Arabia) fordeles dette ut på ni undergrupper ved et lineært utgiftssystem. Fordelingen på undergruppene avhenger av relative priser mellom gruppene og av total forbruksutgift.

Arbeidsmarkedet domineres av utenlandske arbeidstakere. I 1994 utgjorde ikke-saudiere to tredjedeler av antall sysselsatte. Av antall saudiere i arbeidsfør alder (over 12 år) var bare 30,2 prosent i arbeid. Den lave deltakelsen skyldes bl.a. en svært ung aldersstruktur (halvparten av befolkningen er under 15 år), mange unge under utdanning og ekstremt lav yrkesdeltakelse blant kvinner (under 5,5 prosent). Beskrivelsen av sysselsettingen i privat sektor bygger på en bakenforliggende produktfunksjon med arbeidskraft og realkapital som innsatsfaktorer. Sysselsettingen avhenger av størrelsen på produksjonen og av hvor mye kapital som brukes. På lang sikt vil en økning i produksjonen følges av en like stor økning i sysselsettingen. Det er substitusjon mellom arbeidskraft og kapital slik at en økning i bruken av kapital vil redusere bruken av arbeidskraft, men effekten er forholdsvis beskjeden. I offentlig sektor følger sysselsettingen produksjonen ved å anta at produktiviteten er konstant. Sysselsettingen av saudiere følger ved å anta at sysselsettingen av ikke-saudiere er bestemt av myndighetene gjennom streng immigrasjonskontroll og arbeidstillatelser.

Reallønnen i privat sektor avhenger av produktiviteten i sektoren og av lønnen i offentlig sektor. Lønsmottagerne blir således ikke kompensert for prisstigning hvis ikke kompensasjonen kan motiveres ut fra en produktivitetsøkning eller økt offentlig lønn. På lang sikt vil all produktivitetstas ut i form av økte lønninger. Offentlig sektor er lønnsledende i den forstand at høyere lønninger her fører til høyere lønninger i privat sektor. En mulig begrunnelse kan være at en ønsker å motvirke at arbeidskraften flytter til offentlig sektor.

Private investeringer er delt inn i tre kategorier som er beskrevet ved adferdsligninger. Investeringer i boliger bestemmes av husholdningenes realdisponible inntekt, mens investeringer i næringsbygg og i transport og maskiner bestemmes av driftsresultatet i private bedrifter. I tillegg er offentlig investeringskreditt med på å forklare investeringene i de to førstnevnte kategoriene.

Utenriksøkonomien er dominert av inntektene fra petroleumsvirksomheten. Eksport av raffinerte petroleumprodukter, petrokjemi og råolje utgjør i underkant av 90 prosent av landets eksportinntekter. Ser vi bort fra perioden 1983 til 1989, har handelsbalansen vært positiv fra slutten av 1960-årene og frem til i dag. I modellen er eksporten delt inn i fire kategorier; Råolje og naturgass, Raffinerte petroleumprodukter, Petrokjemi og Annen eksport. For

kategoriene Råolje og naturgass og Raffinerte petroleumsprodukter er eksporten bestemt ved at produksjonen er eksogent gitt. Total import blir bestemt gjennom kryssløpet ved å veie sammen importen av de ulike sluttleveringskomponentene med vektorer fra basisåret. En gjennomsnittlig importandelsparameter justeres for å ta hensyn til endringer i totalimporten som skyldes for eksempel økte inntekter. Endringer i sammensetningen av importen, for eksempel som følge av endringer i relative priser, fanges ikke opp ved denne metoden. Mesteparten av importen til Saudi-Arabia er ikke-konkurrerende, noe som gjør det vanskelig å beskrive endringer i importandelene ut fra endringer i relative priser mellom import og hjemmeproduserte varer.

For åtte produksjonssektorer er faktorprisene (prisindekser for bruttoprodukt til faktorpris, eksklusive indirekte skatter) bestemt ved adferdsligninger. Faktorprisene blir hovedsakelig bestemt av importpriser og lønnskostnader, men også av produktivitet, subsidier og i noen grad av krysspriseffekter. Hvis det ikke finnes substitusjonsmuligheter mellom bruk av innenlandsk produserte og importerte innsatsfaktorer kan importprisene påvirke faktorprisene direkte gjennom bruken av disse, i motsatt tilfelle kan importprisene ha en konkurransemessig effekt. Da importpriser og lønnskostnader ikke er sektorspesifisert i nasjonalregnskapet benyttes aggregert importpris og lønninger for privat eller offentlig sektor. I de fleste produksjonssektorene er det liten effekt av importprisen, noe som tyder på at importerte innsatsfaktorer eller konkurranse fra utlandet har liten betydning, men kan også skyldes mangel på informasjon om sektorspesifikke særtrekk. Prisligningene bestemmer implisitt en mark-up til å dekke kapitalavkastning og profitt.

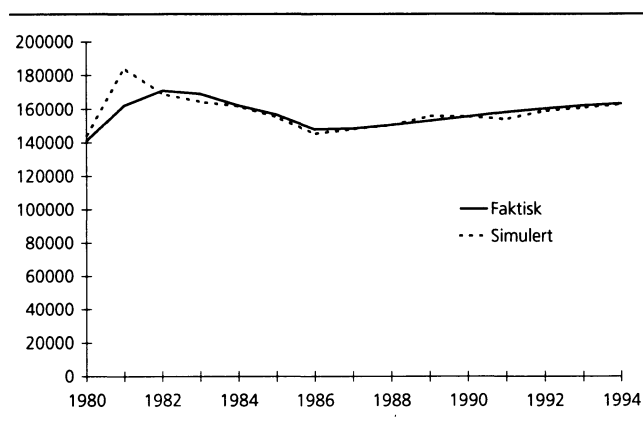
Kryssløpsstrukturen beskriver sammenhengen mellom pris på sluttleveringer, som f.eks. konsum, og pris på produksjon i de ulike sektorene. Siden leveranser til sluttleveringer enten dekkes gjennom innenlands produksjon eller ved import, vil prisene avhenge av importprisen, markedsandelen mellom import og hjemmeproduserte varer, og av prisen på innenlandsk produksjon i samtlige sektorer. En sektors relative betydning for prisen avhenger av hvor mye denne sektoren leverer til den respektive kategorien.

En viktig trekk ved modellen er samvariasjonen mellom viktige etterspørselskomponenter og produksjon og sysselsetting. Økt konsum øker produksjonen, mens økt produksjon øker konsumet gjennom økt disponibel realinntekt for husholdningene (via økte lønninger og økt driftsresultat i private bedrifter). Produksjonen påvirker også investeringene gjennom driftsresultat i private bedrifter, mens investeringene påvirker produksjonen i kraft av å være en betydelig etterspørselskomponent.

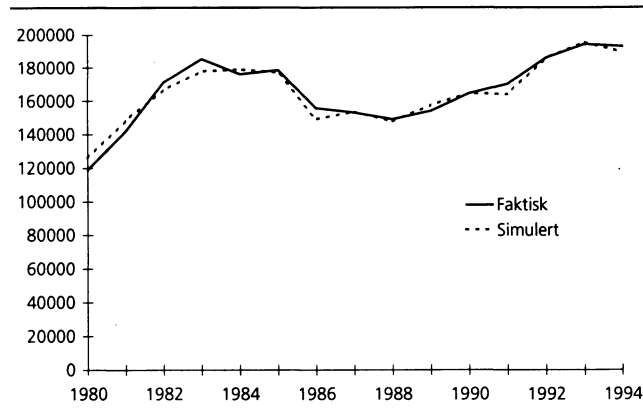
Historiske beregninger

Hvor gode prognoseegenskaper en økonomisk modell har blir ofte vurdert ut i fra dens evne til å si noe om fremtidige verdier på de størrelser man ønsker å beregne. Etter-

Figur 7. Faktisk og simulert BNP i privat sektor. Millioner SR

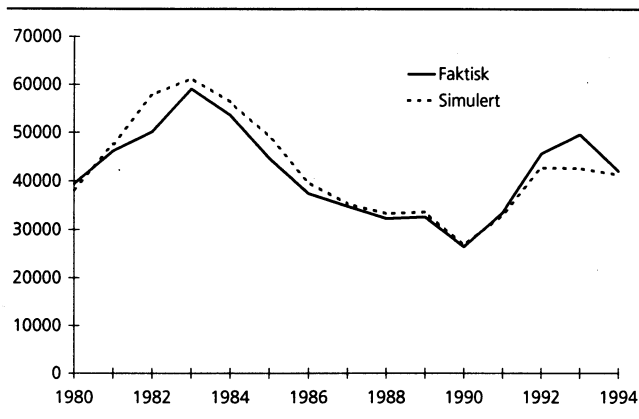
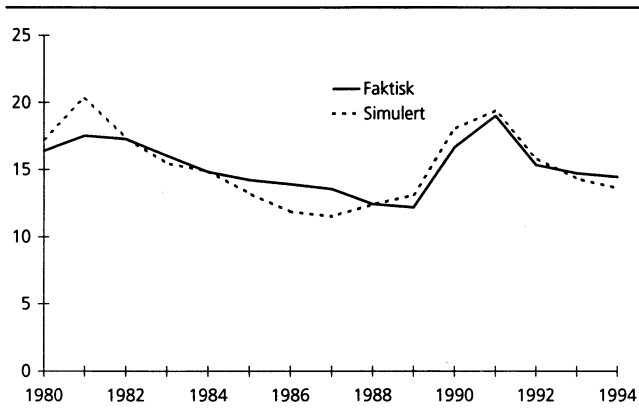
Figur 8. Faktisk og simulert privat konsum. Millioner SR

som tiden går kan man sammenligne prognosene med faktiske verdier. Et problem er imidlertid å skille mellom feil som skyldes gale anslag på eksogene variable og feil som skyldes spesifikasjonen av modellen. Ved å bruke historiske verdier for de eksogene variablene får vi testet hvor godt modellen føyer seg til historiske data. I dette avsnittet vil vi presentere noen beregninger der Implementation Model benyttes i historiske simuleringer når restledd i adferdsligninger er satt lik null. Vi sammenligner deretter beregnede og historiske verdier. Vi utfører også en kontrafaktisk beregning der vi innfører en inntektsskatt.

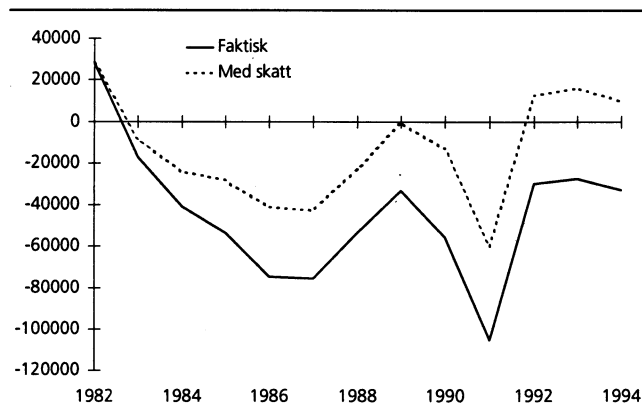
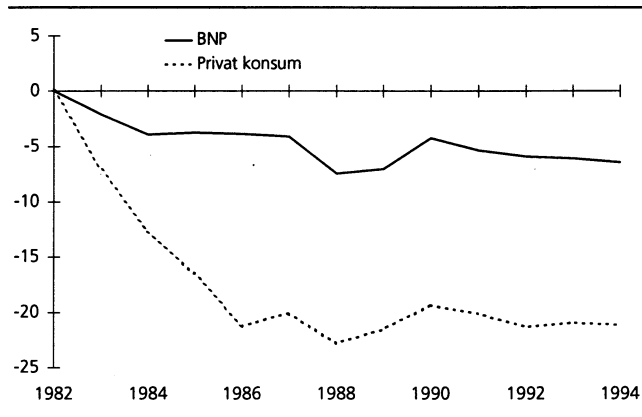
Den historiske simuleringen er gjennomført for perioden 1980-94. Simuleringsperioden dekkes dermed av estimeringsperioden for alle de økonometriske ligningene. Dette betyr at vi ikke får testet hvor god modellen er til å predikere etter estimeringsperiodens utløp, som jo vil være tilfellet i praksis når femårsplanene skal utarbeides. På den annen side er simuleringen dynamisk, noe som betyr at det er beregnede verdiene av endogene variable som benyttes. Dette impliserer at feilprediksjoner har mulighet til å akkumulere seg over tid, og er derfor en betydelig sterkere test av modellen enn om vi skulle basert oss på statisk simulering.

Resultatene for BNP i privat sektor (utenom olje) er fremstilt i figur 7, og viser at modellen på en relativt god måte

Figur 9. Faktiske og simulerte bruttoinvesteringer i privat sektor. Millioner SR**Figur 10. Faktisk og simulert lønnsrate. Millioner SR pr. 1000 personer**

fanger opp utviklingen. Med unntak fra de 2-3 første årene treffer modellen både nivået på BNP og utviklingen over tid meget bra, og det er ingen klar tendens til systematisk under- eller overpredikering. Det gode resultatet for BNP henger igjen sammen med at modellen forklarer de viktigste etterspørselskomponentene i modellen godt. Spesielt gjelder det føyningen for privat konsum, som er vist i figur 8. For private bruttoinvesteringer treffes også nivået jevnt over bra, men det er tendens til overpredikering i perioden frem til 1990, se figur 9. For det nominelle bildet av økonomien er situasjonen ikke like tilfredsstillende, noe som særlig skyldes at det har vært vanskelig å modellere produsentprisene med det tilgjengelige datamaterialet. Lønnsdannelsen i privat sektor ser imidlertid ut til å være godt representert i modellen, se figur 10.

Siden modellen forklarer den historiske makroøkonomiske utviklingen på 1980-tallet rimelig godt, kan det være interessant å skissere en alternativ utvikling ved hjelp av modellen. Vi tar utgangspunkt i perioden etter den betydelige reduksjonen i oljeinntektene fra 1983, som følge av Saudi-Arabias rolle som svingprodusent i oljemarkedet. Både offentlig konsum og investeringer ble strammet til i denne perioden, men likevel med en betydelig forverring av offentlige finanser, som sammen med driftsbalansen gikk over fra betydelige overskudd til vedvarende underskudd.

Figur 11. Offentlige finanser. Faktisk og med skatt. Millioner SR**Figur 12. Virkning på BNP og privat konsum av å innføre skatt. Prosentvis avvik fra historisk verdi**

I en alternativ beregning har vi innført en skatt på husholdningenes inntekt gradvis fra 1983. I dette året er skattesatsen satt til 5 prosent, stigende med 5-prosentpoengs intervaller til et nivå på 20 prosent som ble opprettholdt fra 1986. I hovedsak kan en si at dette tiltaket ifølge modellen ville hatt positive effekter for offentlige budsjetter, se figur 11, og driftsbalansen, mens veksten i økonomien ville blitt svakere enn den faktiske utviklingen i perioden, se figur 12. I gjennomsnitt falt BNP i privat sektor med 1,5 prosent pr. år fra 1983-89, mens nedgangen i vår alternative bane er 3,5 prosent pr. år. Det er spesielt privat konsum som rammes, med en nedgang som i gjennomsnitt er mer enn 3 prosentpoeng større enn i den historiske banen. Tiltaket har en varig negativ effekt, siden det ikke er noen effekt fra f.eks. økt arbeidsledighet på lønnsdannelsen. Redusert behov for arbeidskraft løses ved å redusere antallet ikke-saudiere. For investeringene er de tilsvarende forskjeller i underkant av 2 prosentpoeng. Dempingen av innenlandsk etterspørsel virker positivt på driftsbalansen, som ifølge modellberegningene gradvis ville nærmet seg balanse i 1990.

Selv om veksten blir lavere når vi innfører inntektsskatt, er virkningen på den offentlige budsjettssituasjonen positiv. Siden en i Saudi-Arabia ikke har arbeidsledighetstrygd, fører ikke lavere vekst til en økning i offentlige stønader.

Nettoeffekten på budsjettet er derfor svært likt skatteprovenyet. Mens det offentlige underskuddet i prosent av BNP historisk var oppe i 29 prosent midt på 1980-tallet, er det maksimale underskuddet i den alternative beregningen rundt 16 prosent. For Saudi-Arabia må en vente relativt store svingninger i offentlige inntekter i takt med oljeprisen. Det er imidlertid spesielt interessant å se på tallene for 1989, dvs. etter en treårsperiode med relativt stabil råoljepris (nær det som kan synes som et langsiktig likevektsnivå). I dette året var underskuddet over 10 prosent av BNP, men med den skatt som skissert over, ville budsjettet vært i balanse. Økonomien ville dermed vært betydelig bedre rustet til det neste sjokket som fulgte; Iraks invasjon av Kuwait høsten 1990. Krigen førte til at underskuddene økte betydelig i begynnelsen på 1990-tallet, mens vår kontrafaktiske beregning anslår overskudd på budsjettene.

Aktuelle problemstillinger i saudisk økonomi 1995-2000

I den sjette utviklingsplanen ble strategien for den økonomiske utviklingen frem mot årtusenskiftet lansert. Hovedtrekkene i planen, som i relativt stor grad kan sies å være en videreføring av målsettingene i den forrige planen, understreker at planperiodene ikke kan sees adskilt, men at langsiktige målsettinger ligger til grunn. De viktigste målsettingene er å utvikle og øke jobbmulighetene for saudisk arbeidskraft, øke effektiviteten i offentlig og privat sektor, og dyrke frem privat sektors rolle i den nasjonale økonomien. Virkemidlene som skal tas i bruk for å nå målsettingene er også spesifisert i planen. I offentlig sektor skal det innføres helt konkrete tiltak og detaljerte mål i hver etat for å erstatte ikke-saudisk arbeidskraft med saudiere. For den private sektoren er det utviklet insentiver som bl.a. knytter lån fra myndighetene direkte opp mot de individuelle private bedrifters bidrag til å nå målsettingen om økt saudifisering. Det er også innført påbud om at en viss andel av alle nyansatte i løpet av et år, avhengig av bedriftens størrelse, skal være saudiere.

Tiltakene for å øke privat sektors rolle i den nasjonale økonomien omfatter bl.a. å overføre offentlige bedrifter til privat sektor, og finansiering av offentlige prosjekter ved å hente inn privat kapital. Ønsket om å styrke privat sektor er samtidig et ønske om diversifisering av økonomien bort fra oljerelatert virksomhet. Spesielt anses det som viktig å styrke jordbruket og industrien. Det fokuseres også på muligheter og problemer knyttet til om saudiere har den rette utdanningen for å overta jobber som i dag er besatt av ikke-saudiere. En annen sak, som ikke er nevnt i planen, er om de er motivert til å ta slike jobber, som i dag er betydelig dårligere betalt enn den gjennomsnittlige lønnen for saudiene.

Målsettingen om mer effektivitet og bedre ressursutnyttelse er vel en erkjennelse av at offentlige utgifter har vært for høye. Dette gjelder spesielt de omfattende investeringsprogrammene som i flere tilfeller har vært overdimensjonerte. I den sjette utviklingsplanen understrekes det at både offentlige og private investeringer, i økende grad, må re-

flektere en optimal utnyttelse av ressursene, og at de må vurderes ut fra kostnad og nytte, samt ut fra risiko og avkastning. I forbindelse med effektivitet og utnyttelse av ressurser, nevnes det også at inntektssubsidier og trygdeutbetalinger vil fortsette å vokse, men at subsidier på offentlige varer og tjenester gradvis vil avta, slik at prisen på disse blir lik kostnadene ved å produsere dem. Disse tiltakene begrunnes med en dramatisk økning i etterspørselen etter varer og tjenester fra det offentlige, som f.eks. vann, strøm, helsetjenester, transport og kommunikasjon. Deler av denne politikken ble implementert allerede fra begynnelsen av 1995, da bensinprisene som følge av reduserte subsidier ble fordoblet (til et nivå tilsvarende en krone pr. liter!) og ved avgift på lokale telefonsamtaler som før hadde vært gratis. En viktig makroøkonomisk følge av de reduserte subsidiene var at konsumprisene økte med 5 prosent i 1995. Denne dreiningen av politikken skyldtes nok ikke bare ressursargumenter, vel så viktig var antakelig hensynet til de offentlige budsjetter, som var i en anstrengt situasjon etter gulf-krigen. Ytterligere reduksjoner av subsidiene ble likevel ikke foretatt i fjor og er heller ikke foretatt i 1997, ifølge statsbudsjettet som ble lagt frem i januar i år. Dette har antakelig sammenheng med den gunstige oljeprisutviklingen det siste året.

En sentral målsetting i den sjette utviklingsplanen er at den økonomiske veksten må bli mer balansert og bærekraftig, noe som spesielt henspeiler på utnyttelsen av knappe naturressurser. Dette gjelder i særlig grad vann, der om lag 80 prosent av behovet i dag dekkes av ikke-fornybare vannkilder. Avsalting står bare for rundt 5 prosent av vannforbruket, og det resterende kommer fra fornybare kilder. Jordbruket er det klart største problemet når det gjelder høyt vannforbruk, og den fortsatt sterke satsingen på denne sektoren kan derfor virke underlig. Det er likevel et faktum at jordbruksprodukter er et av de få områder av eksporten som ikke er relatert til petroleum, og som dermed bidrar til diversifisering av økonomien.

Det makroøkonomiske bildet som ble tegnet i den sjette utviklingsplanen ser hittil ut til å ha vært noe optimistisk. Det ble anslått en BNP-vekst på 3,8 prosent pr. år, drevet av sterk oppgang i offentlig konsum og investeringer. Også privat konsum og investeringer i privat sektor ble anslått til å vokse betydelig, mens det ble lagt til grunn en nedgang i oljeinvesteringene. Så langt i planperioden har imidlertid den økonomiske veksten blitt betydelig svakere. I 1995-96 økte BNP med i gjennomsnitt om lag 2 prosent, og anslag i EIU (1997) og fra IMF gir inntrykk av at denne veksttakten vil vedvare i år og neste år.

Den sjette utviklingsplanen er utviklet uten tilfredsstillende modellverktøy og det er derfor interessant å forsøke å etterprøve den ved hjelp av Implementation Model. Vi har foretatt en slik beregning ved å utnytte de eksogene forutsetninger som fremgår av plandokumentet, f.eks. vekst-rater for offentlig konsum og investeringer, og for oljeinvesteringene. Avvikene er betydelige. Modellberegningene viser en oppgang i privat konsum på 5,4 prosent, som er 2 prosentpoeng mer enn i planen. Veksten i invester-

ingene i privat sektor og i importen blir derimot om lag 1 prosentpoeng lavere enn lagt til grunn i planen, mens eksportveksten (som i stor grad er eksogen) er på linje med plantallene. Samlet sett blir BNP-veksten om lag 1 prosentpoeng høyere basert på Implementation Model enn i planen. I lys av modellberegningene ser det i hovedtrekk ut til at den sjettede utviklingsplanen gir et relativt konsistent bilde av den makroøkonomiske utviklingen. Et mulig unntak er importveksten, som antakelig er for høy sett på bakgrunn av modellberegningene. Det bør også påpekes at modellen bare i liten grad tar hensyn til forhold på tilbudsiden i økonomien, slik at vi f.eks. ikke får vurdert om investeringsutviklingen skaper tilstrekkelig vekst i kapitalen relativt til produksjonen.

Utsiktene fremover

Ser en på utsiktene lenger fram for Saudi-Arabia, ser en lett at utfordringene er store. En kan stille spørsmål ved bærekraftigheten på lang sikt i den økonomien som er utviklet siden 1970. Olje og gass er det fortsatt rikelige forekomster av, men oljeprisen vil neppe øke over tid slik at den alene kan sikre inntektsvekst. Som det framgår ovenfor, har myndighetene allerede lenge trukket på de reserver som ble bygd opp før 1983 for å opprettholde et høyt aktivitetsnivå. Saudi-Arabia kan heller ikke øke oljeproduksjonen nevneverdig på grunn av virkningen det vil få for verdensmarkedet. OPEC vil riktignok komme til å spille en større rolle igjen når det gjelder andel av internasjonalt omsatt råolje når andre oljeproduiserende land etterhvert får avtakende produksjon. Befolkningsveksten i Saudi-Arabia er i dag den høyeste i verden. En demografisk transisjon mot lavere fødselsrater vil trolig tvinge seg fram på tross av religiøs motstand, men grunnlaget er likevel lagt for en betydelig høyere befolkningsøkning på sikt. Vannforsyningen på lang sikt er høyst usikker. Bruken av ikke-fornybare vannkilder er idag uforholdsmessig stor og medfører en uttømming i løpet av noen tiår. Avsalting av sjøvann i stort omfang er energikrevende, og ikke uten miljøproblemer. Saudifisering av arbeidsmarkedet som myndighetene lenge har arbeidet for, ser ut til å være en vanskelig og langvarig prosess.

Landet har også betydelige politiske problemer knyttet til religiøse motsetninger, misnøye med den arkaiske styreformene og kostnader ved kongefamilien og mangel på mulighet for å utøve demokratiske rettigheter. Omfanget av militærutgiftene er meget betydelige og en stor belastning for statsfinansene. Saudi-Arabia har også brukt betydelige midler på politisk motivert militær og økonomisk bistand til andre arabiske og muslimske land. Trangere økonomiske kår øker sannsynligheten for destabilisering.

Referanser

Bjerkholt, O. (1993): Review of Macroeconomic Modelling Needs of the Ministry of Planning of the Kingdom of Saudi Arabia, Notater 93/25, Statistisk sentralbyrå.

Choudhury, R. og K.A. Magnussen (1996): The Implementation Model. Technical Documentation of Computer Programs and Procedures, Documents 96/9, Statistisk sentralbyrå.

EIU (1997): Country Report 1st quarter 1997 Saudi Arabia, The Economist Intelligent Unit.

Johansen, P.R. og K.A. Magnussen (1996): The Implementation Model. A Macroeconomic Model for Saudi Arabia, Documents 96/13, Statistisk sentralbyrå.

Ministry of Planning, Kingdom of Saudi Arabia (1996): Sixth Development Plan, 1415-1420 A.H./1995-2000 A.D.

Saudi Arabian Monetary Agency (1993): Annual Report, 1412/1413 (1992).

Økonomisk-politisk kalender 1997

Februar

5. Kværner får kontrakt med Exxon på å bygge plattformen i forbindelse med utbyggingen ved Sakhalin øya utenfor Øst-Russland. Kontrakten er verdt om lag 6,5 milliarder kroner.

6. Selskapet Dolphin i Stavanger får kontrakt med Statoil på lete- og produksjonsboring i åtte år fremover. Kontrakten gjelder boreriggen «Borgland Dolphin» og er verdt 2,2 milliarder kroner. I forbindelse med oppdraget skal boreriggen bygges om for om lag 100 millioner dollar.

7. Smedvig får i oppdrag å bygge en ny femtegenerasjonsrigg for Norsk Hydro, samt en femårskontrakt på boring med riggen. For Smedvig blir investeringen på 1,8 milliarder kroner, mens borekontrakten er verdt 2,2 milliarder kroner.

7. DSND Subsea inngår en kontrakt med Norsk Hydro i forbindelse med utbyggingen av Oseberg Øst. Kontrakten er verdt 170 millioner kroner.

8. Smedvig forlenger en kontrakt med Statoil inngått i 1992 med fem år. Kontrakten gjelder all borevirksomhet på de tre Statfjordfeltene og er verdt om lag 800 millioner kroner.

13. Oljedirektoratet legger frem sin ressursanalyse som viser at Norge foreløpig har produsert en tredjedel av de utvinnbare oljeressursene og at vi har igjen elleve ganger så mye gass som er produsert til nå. Totale utvinnbare reserver er oppgradert med 15 prosent siden forrige ressursanalyse for to år siden. Økt utvinning fra eksisterende felt og forventede nye funn er årsaken til oppgraderingen.

15. Kværner Kleven inngår en kontrakt med District Offshore om bygging av et offshorefartøy til 170 millioner kroner.

17. IT-bedriften Hand-El Scandinavia fra Halden skal sammen med en svensk bedrift levere totalløsningen for en planlagt kraftbørs i California. Avtalen er verdt 140 millioner kroner og selskapet har opsjon på ytterligere leveranser.

18. Folketrygdfondet oppnådde et verdikorrigert resultat på om lag 9,5 milliarder kroner for 1996 mot 10,3 milliarder kroner året før. Den verdikorrigerede avkastningsraten var 10,2 prosent mot 12,5 prosent året før.

21. Norges Bank gjenopptar valutakjøpene for Statens Petroleumsfond. Frem til 10. januar hadde Norges Bank kjøpt valuta for om lag 31 milliarder kroner, mens overskuddet på statsbudsjettet er anslått til 55,4 milliarder kroner. Dermed gjenstår det valutakjøp for 24,4 milliarder kroner.

21. Som første norske selskap passerer Statoil 100 milliarder kroner i omsetning. Økningen skyldes hovedsakelig økt produksjon og høyere oljepris.

25. Scandinavian Rock Group får kontrakten på å bygge Oslofjordforbindelsen. Selskapet skal grave den 7,5 kilometer lange undervannstunnelen for 346 millioner kroner.

26. Det nederlandske selskapet CSM NV får konsesjon av Nærings- og handelsdepartementet til å overta sukkerdivisjonen Malaco fra Kraft Freia Marabou. CSM betaler 1,1 milliard kroner for Malaco. Selskapet skal fortsatt drive sin virksomhet i Norge.

Mars

4. Gammon Pte Ltd., som er 50 prosent eid av Kværner, får en kontrakt på bygging av et boligkompleks i Singapore til en verdi av 400 millioner kroner.

5. Maritime Hydraulics får en kontrakt på leveranser av riggutstyr i forbindelse med ombygging av boreplattformen Borgland Dolphin. Kontrakten er verdt 180 millioner kroner.

6. ADtrans (tidligere Strømmen Verksted) tildeles en kontrakt på bygging av seksten krengetog for NSB. Kontrakten er verdt en milliard kroner.

8. Statoils nye markedsorganisasjon for Skandinavia, Statoil Marketing, velger Leo Burnett som sitt nye reklamebyrå. Avtalen er verdt 130 millioner kroner.

11. Maritime Hydraulics får en kontrakt på leveranser av riggutstyr til Smedvigs rigg «West Furure II». Kontrakten er verdt 250 millioner kroner. Riggen skal leveres til det japanske selskapet Hitachi Zosen Corp.

13. Gammon Construction, som er deleid av Kværner, får en kontrakt på nær 600 millioner kroner for bygging av et 39 etasjers kontorbygg i Hong Kong. Byggingen tar til umiddelbart og skal ferdigstilles i januar 1999.

15. Kværner inngår en intensjonsavtale i Indonesia på leveranser av et kjemikalie- og energigjenvinningsanlegg. Kontrakten har en verdi på mellom 340 og 375 millioner kroner.

17. LO og YS blir hver for seg enige med NHO om lønnsoppgjøret i privat sektor for 1997. Alle får et generelt tillegg på 80 øre pr. time, dessuten gis det inntil kr 1 ekstra til ulike overenskomster. Lokale forhandlinger skal føres på basis av de enkelte overenskomster slik at tillegg gis på grunnlag av den enkelte bedrifts økonomiske situasjon. Dagens avtalefestede pensjonsordning (AFP) utvides til å

inkludere 63-åringer fra 1. oktober 1997 og 62-åringer fra 1. mars 1998.

18. Kværner får kontrakten på bygging av produksjonsskipet på Jotunfeltet, mens Heerema Tønsberg får kontrakten på bygging av brønnehodeplattformen. Kontraktene er verdt henholdsvis 2 og 1,5 milliarder kroner.

18. Kværner Construction i Florida inngår tre nye kontrakter på bygging av skoler verdt 450 millioner kroner. Kontraktene gjelder bygging av en ny ungdomsskole i Sun City til 190 millioner kroner, ombygging av en skole i Orlando til 190 millioner kroner og bygging av en ny enhet ved University of Central Florida til 70 millioner kroner.

20. Kværner Warnow verftet i Tyskland får en kontrakt på å bygge 5 nye containerskip for det britisk-nederlandske rederiet P&O Nedlloyd. Kontrakten er verdt 220 millioner dollar.

21. Aker Maritime får en kontrakt med Norsk Hydro på byggingen av dekket til Oseberg D. Dekket skal bygges ved Aker Verdalen og koster 1,6 milliarder kroner. Aker Verdalen får også en kontrakt på byggingen av stålunderstellet til brønnehodeplattformen til Jotun. Dette er en underleveranse til Heerema Tønsberg (jf. 18. mars), verdt mellom 250 og 300 millioner kroner.

21. Et utvalg ledet av Gudmund Restad som utreder budsjettreformer i tilknytning til statsbudsjettet, foreslår at ekstra utbytte fra statseide bedrifter ikke lenger skal brukes til å finansiere Stortingets påplussninger i statsbudsjettet i innspurten av budsjettforhandlingene.

25. Kværner og Statoil undertegner en kontrakt om bygging av oljefeltet Siri i dansk sektor av Nordsjøen. Kontrakten er verdt omlag 1,5 milliarder kroner.

April

3. Santech Micro Group (SMG) får en distribusjonskontrakt med Telenor til en verdi av 180 millioner kroner. Kontrakten gjelder leveranser av 12 800 datamaskiner til hjemmebruk for Statoils ansatte.

5. Kværner Kleven i Ulsteinvik får en kontrakt på bygging av ytterligere et offshore-fartøy for District Offshore. Kontrakten er verdt 170 millioner kroner.

8. Aukra Industrier får kontrakten på å bygge en kjemikalietanker for Anders Utkilsens Rederi i Bergen. Kontrakten er verdt mellom 250 og 300 millioner kroner.

9. Statoil tildeles fem nye operatørskap på britisk kontinentalsokkel i den 17. konsesjonsrunden, mens Saga Petroleum tildeles ett operatørskap.

15. Smedvig inngår en intensjonsavtale på oljeboring i Thailand med planlagt start i januar 1998. Kontrakten har en varighet på minimum to år, og verdien for denne perioden er 185 millioner kroner.

16. For første gang siden 1994 koster en dollar mer en syv kroner.

16. BP Norge starter boringen av den første norske dypvannsbrønnen. Plattformen Ocean Alliance har 1270 meter vann under seg på Nykhøgda sørvest for Røst i Lofoten. Geologene er 80 prosent sikre på å finne gass og 25 prosent sikre på å finne kommersiell olje.

16. Aker Maritime kjøper det finske verftet Mäntyluoto Works for å bygge såkalte Sparplattformer for oljeleting på dypt vann. Verftet har 510 ansatte.

22. Norsk Hydro gir klarsignal for igangsetting av en omfattende modernisering av karbonanleggene i Årdal. Investeringene består av vedlikehold og oppgradering av eksisterende produksjonsutstyr og er kostnadsberegnet til 500 millioner kroner.

24. Statoil inngår en intensjonsavtale med Aker Engineering for leveranser i forbindelse med utbyggingen av Åsgard B-plattformen. Avtalen er verdt 480 millioner kroner.

24. Kvaerner Govan-verftet i Skottland får en kontrakt med selskapet Toisa Ltd. på bygging av to plattformforsyningskip til en verdi av 300 millioner kroner.

30. Norsk Hydro tildeler Kværner Installasjon en kontrakt på 400 millioner kroner for modifikasjons- og sammenstillingsarbeider på Osebergplattformen.

Mai

6. Petroleum Geo-Services inngår en kontrakt med Oil and Natural Gas Corporation of India for innsamling, prosessering og tolkning av seismiske data utenfor kysten av Vest-India. Kontrakten er verdt 50 millioner dollar.

9. Leif Høegh & Co. kjøper ut sin britiske medinvestor i kjøleskipsektoren og blir samtidig 50/50 partner med Safmarine fra Sør-Afrika i verdens største kjøleskipsrederi, Unicoool. Leif Høegh & Co. legger inn aktiva med en bruttoverdi på 1,75 milliarder kroner i Unicoool.

9. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i Stortinget går inn for en samlet kommunal og statlig bevilgning til nye skolebøker i forbindelse med grunnskolereformen på 1,34 milliarder kroner.

10. Thorvald Klaveness Gruppen, et av Norges største privateide rederier, overtar Andenæs Eiendom AS for mellom 250 og 300 millioner kroner.

10. Landsbanken AS og Samvirke forsikring AS får konsesjon fra Finansdepartementet til å danne det nye finanskonsernet Landsbanken-Samvirkegruppen AS. Det nye selskapet er eid med en tredel av LO, en tredel av fagforbundene i LO, og en tredel av Folksam og NKL. Det nye selskapet får en forvaltningskapital på over 20 milliarder kroner og 1200 ansatte.

12. 45 000 griser skal selges billig til utlandet for å dempe den norske overproduksjonen. Det siste året har produksjonen i Norge økt med 8 prosent mens etterspørselen er redusert med 5 prosent. Norske bønder kommer til å få 100 millioner kroner mindre i inntekter enn planlagt.

13. Kværner Construction og Gammon Construction, som er 50 prosent eid av Kværner, inngår en kontrakt på byggingen av et vannreservoar for myndighetene i Hong Kong. Kontrakten er på 270 millioner kroner.

13. Regjeringen legger frem revidert nasjonalbudsjett for 1997. Bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge er oppjustert med 0,75 prosentpoeng til 3,25 prosent mot 3,7 prosent i fjor. Oppjusteringen skyldes økt offentlig etterspørsel og litt høyere investeringer i privat sektor. Anslagene på pris- og lønnsveksten fra saldert budsjett på henholdsvis 2,5 og 3,5 prosent opprettholdes.

16. Norges Bondelag og Staten blir enige om inntektsoppgjøret. Bøndene får et tillegg på 928 millioner kroner for avtaleperioden 1997-98. Tillegget vil gi en inntektsvekst på om lag 3,5 prosent, eller 4 200 kroner, pr. årsverk.

20. Staten og Kværner kommer frem til en løsning som sikrer driften av Kværner Kimek minst tre år fremover. I denne perioden vil den mekaniske bedriften jobbe med reparasjoner og vedlikehold for marinen for å holde driften i gang. Etter tre år håper bedriften på muligheter fra den planlagte olje- og gassvirksomheten i Barentshavet.

21. Et utvalg ledet av professor Eivind Smith skal granske bankkrisen på nytt. Utvalget skal studere årsakene til krisen og myndighetenes, bankenes og Bankenes Sikringsfonds handlemåter før og under krisen. Utvalget skal også se på hvordan tilsvarende kriser er blitt håndtert i andre land.

22. Gjennom sitt datterselskap i USA, Eastern Energy, kjøper Statoil selskapet Blazer Energy for fire milliarder kroner. Målsettingen med oppkjøpet er å få innpass på det amerikanske olje- og gassmarkedet.

23. Kværner Kleven inngår kontrakt med Thorm UK Ltd. på bygging av to ankerhåndteringsfartøyer. Kontrakten er verdt 350 millioner kroner.

27. De stats- og kommuneansatte får sin tariffavtale. Hovedtrekkene i avtalen er at 63-åringene fra 1. oktober 1997, og 62-åringene fra 1. mars 1998 kan pensjonere seg. Alle ansatte får 2 500 kroner mer i lønn pr. år, utvalgte grupper får inntil 900 kroner utover dette. De statsansatte skal forhandle lokalt om ytterligere rundt en milliard kroner. For de kommuneansatte er om lag 380 millioner kroner satt av til lokale forhandlinger.

27. Det internasjonale råd for havforskning tilrår reduserte sildekvoter neste år for å bygge opp igjen bestanden. For norsk vårgytende sild foreslår rådet et maksimalt uttak på 1,3 millioner tonn for 1998, mot årets kvote på 1,5 millioner tonn.

29. Et selskap eid 50/50 av Jepsen Skibsrederi og Compania Sud Americana de Vapores S.A. fra Chile bestiller to frakteskip fra Hyundai-verftet i Sør-Korea. Kontraksprisen er om lag 700 millioner kroner.

29. Kværner Oil & Gas UK får en kontrakt på vedlikeholdsarbeid på 5 plattformer på britisk sokkel. Kontrakten er verdt 220 millioner kroner.

30. Norge slår Brasil 4-2 i en privatlandskamp i fotball på Ullevål Stadion.

30. Rederiet Dyvi AS bestiller to frakteskip for biler. Skipene skal bygges i Kroatia og koster 250 millioner kroner hver. Skipene kan frakte 4 300 biler hver og er knyttet til Volkswagen for fem år.

Juni

3. Norge og EU blir enige om en ny avtale for eksport av norsk laks til EU. Avtalen vil sikre norske eksportører mot antidumpingtiltak og subsidieanklager de neste fem årene. Til gjengjeld må hver enkelt lakseeksportør skrive under på en individuell avtale med EU-kommisjonen. De som nekter vil få en straffetoll på 14 prosent. Prisen skal være 26,35 kroner pr. kilo i gjennomsnitt og bare unntaksvis understige 22,40 kroner pr. kilo. Norge forplikter seg til å øke eksportavgiften fra 0,75 prosent til 3 prosent fra 1. juli i år. Norges eksport av laks til EU får ikke lov til å øke med mer enn 11 prosent i år og 10 prosent hvert av de fire neste årene. Eksportveksten skal beregnes ut fra fjorårets eksportvolum på 220 000 tonn. Norge kan fritt øke eksporten til andre deler av verden.

Reiserapporter

Workshop om harmonisering av nordiske elektrisitetsavgifter

København, Danmark, 23 og 24 april

Finn Roar Aune og Torstein Bye

I forbindelse med et prosjekt om nordisk avgiftsharmonisering på elektrisitetsområdet som Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi har hatt for en nordisk ad-hoc-gruppe tilknyttet de enkelte lands energiministerier, var Finn Roar Aune og Torstein Bye på en workshop i København hvor nordisk harmonisering av elektrisitetsavgifter var tema. Deltagere for øvrig på workshopen var for det meste fra den nordiske elektrisitetsbransjen og forvaltningen. Første dag av workshopen hadde en nordisk vinkling, og de fleste foredragene ble holdt av bransjefolk. Bye fortalte om resultatene fra prosjektet som SSB hadde hatt for den nordiske ad-hoc-gruppen. Dagen ble avsluttet med en paneldebatt hvor bransjefolk, forvaltning og forskere var deltagere. Bye var en av to som representerte forskersiden, den andre var Lars Bergman fra Handelshögskolan i Stockholm. Andre dag var arbeidsspråket engelsk, og foredragsholdere fra blant annet Nederland, Tyskland og Storbritannia presenterte sine synspunkter. En representant for EU-kommisjonen, Stephen Bill, ga innblikk i kommisjonens synspunkter på avgiftsharmonisering.

Forskningspublikasjoner

Nye utgivelser

Statistiske analyser

Inntekt, skatt og overføringer 1997

SA 14, 1997. Sidetall 172.
ISBN 82-537-4330-0

Statistisk sentralbyrå utarbeider statistikk over inntektsutviklingen og fordelingen av inntekt og skatter på ulike grupper i befolkningen. I forbindelse med dette er det også utviklet metoder og modeller for å analysere skattesystemets og overføringsordningenes virkning på inntektsfordelingen og bruk av samfunnets produktive ressurser. Publikasjonen *Inntekt, skatt og overføringer 1997* formidler statistikk og forskningsresultater fra dette området.

Publikasjonen er utformet med tanke på bruk i undervisning på høyskole- og universitetsnivå, i offentlig forvaltning og organisasjoner, i statistikkformidling og media, og som oppslagsverk. *Inntekt, skatt og overføringer 1997* representerer en videreføring og utvidelse av Statistisk sentralbyrås Aktuelle skattetall som sist kom ut i 1991 (Rapporter 91/17).

Inntekt, skatt og overføringer 1997 består av tre hoveddeler. Publikasjonen er disponert slik at del I omhandler inntekt og skatt for personer og husholdninger. Del II tar opp enkelte sider ved trygdesystemet og samspillet mellom trygd og skatt. Del III omhandler inntekt fra næringsvirksomhet og bedriftsbeskatning, med spesiell vekt på omleggingen av bedriftsbeskatningen under skattereformen i 1992. Et innledningskapittel introduserer hovedtrekkene i de etterfølgende kapitlene, og presenterer en del oppsummerende materiale, bl.a. internasjonale sammenligninger av skattenivå, hovedtall for skatteinntekter, sammenligning av skattenivå for ulike familietyper i Norge og skatter og subsidier på konsum. Del IV inneholder et tabellvedlegg som utfyller presentasjonen i enkelte av kapitlene.

På grunn av lang produksjonstid for statistikk som bygger på selvangivelsesdata, er det i hovedsak inntekts- og skatteforhold fram til 1994 som omtales i denne publikasjonen. Årstallet 1997 i tittelen refererer derfor bare til utgivelsesåret, av hensyn til konsistens med framtidige utgaver av denne rapporten.

Publikasjonen er et samarbeidsprosjekt mellom Seksjon for inntekt og lønn i Avdelingen for næringsstatistikk og Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller i Forskningsavdelingen. Iulie Aslaksen har vært redaktør for publikasjonen. Jon Epland, Erik Fjærli, Per Morten Holt, Sigrun Kristoffersen, Solfrid Malo, Ann Synnøve Moe, Anne Sørbråten og Arild Torgersen har deltatt i redaksjonen. Ann Lisbeth Brathaug og flere andre medarbeidere ved Seksjon for nasjonalregnskap har bidratt med materiale om bl.a. avgifter og subsidier. En rekke medarbeidere ved flere seksjoner har bidratt med råd og innspill. Marit Vågdal og de andre medarbeiderne i publiseringsgruppa har stått for redigering og ferdigstilling av publikasjonen. Charlotte Koren takkes for bidrag til framstillingen i flere av kapitlene.

Rapporter

Svein Erik Førre:

Er store foretak mer forskningsintensive? En anvendelse av diagnostiske metoder

Rapporter 97/11, 1997. Sidetall 33.
ISBN 82-537-4413-7

Denne analysen ser på sammenhengen mellom forskningsintensitet og foretaksstørrelse for norske industriforetak. En presisering av Schumpeters hypotese om at store foretak er mer innovative enn små danner utgangspunktet for de empiriske analysene. Ulike modelleringer av sammenhengen mellom FoU og størrelse blir diskutert, og diagnostiske metoder blir nytet som et veiledende redskap ved valg av modell og drøftingen av estimatene som følger av modellvalget. Resultatene viser at det hersker en nær positiv sammenheng mellom FoU og størrelse, men at FoU-intensiteten generelt avtar.

Discussion Papers

Solveig Glomsrød, Maria Dolores Monge A. og Haakon Vennemo:

Structural Adjustment and Deforestation in Nicaragua

DP no. 193, 1997. Sidetall 26.

This paper investigates the impact of structural adjustment policies on deforestation

taking place when the agricultural frontier advances into forest reserves in Nicaragua. A computable general equilibrium model incorporating deforestation by squatters is used for policy simulations. The opportunity cost of migrating to the frontier does not simply depend on wage income opportunity, but also on market prices of basic grain which determine the capacity to consume beyond subsistence food level within a certain real wage. Reducing public expenditures both conserve forests and enhance economic growth, while showing positive distributional effects. On the other hand, a strong conservation trend following a sales tax increase is driven by increasing poverty in rural areas. Noticeably, there are policies which initially intensify deforestation, but turn out to ease the pressure on forests over time. Rapid economic growth does not ensure less pressure on forest reserves.

Frode Johansen og Tor Jakob Klette:

Wage and Employment Effects of Payroll Taxes and Investment Subsidies
DP no. 194, 1997. Sidetall 22.

Using a panel of manufacturing plant we study how payroll taxes and investment subsidies affect wages and demand for labor and capital. We exploit the regional subsidy schemes for labor and capital in Norway. Our empirical analysis finds that a large part of changes in payroll taxes is shifted over to wages. This result suggests that changes in payroll taxes have a limited direct effect on employment. Our study of investment subsidies finds evidence of substitution between labor and capital, with an elasticity of substitution of about 0.4 at the plant level. This indicates that increased taxation of capital will have a positive substitution effect on the demand for labor.

Reprints

Sverre Grepperud:

Soil Conservation and Governmental Policies in Tropical Areas: Does Aid Worsen the Incentives for Arresting Erosion?

Reprints no. 103:129-140, 1997. Sidetall 12.

Reprint from *Agricultural Economics* Vol. 12, 1995.

Documents

Helge Brunborg og Erik Aurbakken:
**Evaluation of Systems for Registration
 and Identification of Persons in Mozambique**

Documents 97/8, 1997. Sidetall 41.

The field work for this report was done during a two-week visit to Mozambique in December 1994 to evaluate the quality and usefulness of the systems for population registration and identification. The work was done on behalf of the Norwegian Refugee Council, which has been supporting registration and identification activities in the Tete and Maputo provinces to assist returning refugees and internally displaced persons to reintegrate into civil society. The project was funded by SIDA and the Ministry of Foreign Affairs of Norway.

We are grateful to everybody we met for their helpful and friendly reception and their patient explanation of the Mozambican system. We are particularly grateful to Nina Berg and Margaret Vikki of the office of the Norwegian Refugee Council in Maputo, for their assistance and excellent organisation of our stay. Nina Berg has also contributed by writing appendices C and D.

A first print of this report was presented in January 1995 as a mission report. There has been considerable interest in the report since then, not only in Mozambique but also in other countries facing the needs for identification and registration of persons. The mission report was, therefore, later translated into Portuguese. The Portuguese version is available from the Norwegian Refugee Council's offices in Maputo and Oslo as well as from the authors.

It seems natural to include this report in the series of project and mission reports of common interest for a wider audience, which has recently been established by the International Consulting Office of Statistics Norway.

Notater

Audun Langørgen:
**Faktorer bak variasjoner i kommunal
 ressursbruk til pleie og omsorg**
 Notater 97/35, 1997. Sidetall 19.

Svein Erik Førre:
Registerdataene i lys av industristatistikken
 Notater 97/36, 1997. Sidetall 21.

Kristian Gimming:
Virkninger på prisutviklingen på naturgass i Vest-Europa ved innføring av felles karbonavgift
 Notater 97/37, 1997. Sidetall 40.

Målsettingen for arbeidet som legges frem i denne oppgaven er å klargjøre hvordan den fremtidige prisutvikling på naturgass i Vest-Europa kan bli påvirket ved innføring av karbonavgifter på forbruk av de fossile brensler.

Notatet er laget ved Forskningsavdelingen, Statistisk sentralbyrå, og er en hovedoppgave ved Sosialøkonomisk institutt, Universitetet i Oslo.

Tidligere utgivelser

Sosiale og økonomiske studier

Ådne Cappelen, Robin Choudhury og Torbjørn Eika:

Petroleumsvirksomheten og norsk økonomi 1973-1993. **SØS 93, 1996.**

Karl Ove Aarbu og Bård Lian:
Skattereformen og delingsmodellen. En empirisk analyse. **SØS 94, 1996.**

Tor Jakob Klette og Astrid Mathiassen:
Vekst og fall blant norske industri-bedrifter. Om nyetablering, nedlegging og omstilling. **SØS 95, 1996.**

Knut H. Alfsen, Torstein Bye og Erling Holmøy (eds.):
MSG-EE: An Applied General Equilibrium Model for Energy and Environmental Analyses. **SØS 96, 1996.**

Statistiske analyser

Naturressurser og miljø 1996. **SA 9, 1996.**

Naturressurser og miljø 1997. **SA 16, 1997.**

Rapporter

Einar Bowitz, NilsØyvind Mæhle, Virza S. Sasmitawidjaja og Sentot B. Widoyono:
MEMLI The Indonesian Model for Environmental Analysis. Technical Documentation. **Rapporter 96/1.**

Knut Einar Rosendahl:
Helseeffekter av luftforurensning og virkninger på økonomisk aktivitet. Generell metode med anvendelse på Oslo. **Rapporter 96/8.**

Knut H. Alfsen, Pål Boug og Dag Kolsrud:
Energy demand, carbon emissions and acid rain. Consequences of a changing Western Europe. **Rapport 96/12.**

Marie W. Arneberg:
Theory and Practice in the World Bank and IMF Economic Policy Models. Case study Mozambique. **Rapport 96/1.**

Knut Olav Oftedal:
Framskrivning av markedssituasjonen for helse og sosialpersonell fram mot år 2030. **Rapport 96/15.**

Mona I. Hansen, Tor Arnt Johnsen og Jan Øyvind Oftedal:

Det norske kraftmarkedet til år 2020. Nasjonale og regionale fremskrivninger. **Rapporter 96/16.**

Taran Fæhn og Torbjørn Hægeland:
Effektive satser for næringsstøtte 1994. **Rapporter 96/18.**

Solveig Glomsrød, Anett Christin Hansen og Knut Einar Rosendahl:
Integrering av miljøkostnader imakroøkonomiske modeller. **Rapporter 96/23.**

Torbjørn Eika og Kjersti-Gro Lindquist:
Konjunkturimpulser fra utlandet. **Rapporter 97/2.**

Knut Olav Oftedal:
Arbeidstilbudet fra sykepleiere og leger ved endret studie- og arbeidsmønster. **Rapporter 97/8.**

Discussion Papers

Torbjørn Hægeland:
Monopolistic Competition, Resource Allocation and the Effects of Industrial Policy. **DP no. 161, 1996.**

Sverre Grepperud:
Poverty, Land Degradation and Climatic Uncertainty. **DP no. 162, 1996.**

Sverre Grepperud:
Soil Conservation as an Investment in Land. **DP no. 163, 1996.**

Kjell Arne Brekke:
Soil Wealth in Tanzania. **DP no. 164, 1996.**

John K. Dagsvik, Dag G. Wetterwald og Rolf Aaberge:
Potential Demand for Alternative Fuel Vehicles. **DP no. 165, 1996.**

John K. Dagsvik:
Consumer Demand with Unobservable Product Attributes. Part I: Theory. **DP no. 166, 1996.**

John K. Dagsvik:
Consumer Demand with Unobservable Product Attributes. Part II: Inference. **DP no. 167, 1996.**

Rolf Aaberge, Anders Björklund, Markus Jäntti, Mårten Palme, Peder J. Pedersen, Nina Smith og Tom Wennemo:
Income Inequality and Income Mobility in the Scandinavian Countries Compared to the United States. **DP no. 168, 1996.**

Karine Nyborg:
Some Norwegian Politicians' Use of Cost-Benefit Analysis. **DP no. 169, 1996.**

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl:
Market Power, International CO2 Taxation and Petroleum Wealth. **DP no. 170, 1996.**

Rolf Aaberge, Ugo Colombino og Steinar Strøm:
Welfare Effects of Proportional Taxation: Empirical Evidence from Italy, Norway and Sweden. **DP no. 171, 1996.**

John K. Dagsvik:
Dynamic Choice, Multistate Duration Models and Stochastic Structure. **DP no. 172, 1996.**

John K. Dagsvik:
Aggregation in Matching Markets. **DP no. 173, 1996.**

Hilde Christiane Bjørnland:
The Dynamic Effects of Aggregate Demand, Supply and Oil Price Shocks. **DP no. 174, 1996.**

Annegrete Bruvoll og Karin Ibenholt:
Future Waste Generation. Forecasts Based on a Macroeconomic Model. **DP no. 175, 1996.**

Taran Fæhn og Leo Andreas Grünfeld:
Recent Leaps Towards Free Trade. The Impact on Norwegian Industry and Trade Patterns. **DP no. 176, 1996.**

Ray Barrell og Knut A. Magnussen:
Counterfactual Analyses of Oil Price Shocks using a World Model. **DP no. 177, 1996.**

Einar Bowitz og Stein Inge Hove:
Business cycles and fiscal policy: Norway 1973-93. **DP no. 178, 1996.**

Hilde Christiane Bjørnland:
Sources of Business Cycles in Energy Producing Economies The case of Norway and United Kingdom. **DP no. 179, 1996.**

Karine Nyborg:
The Political Man and Contingent Valuation: Motives Do Count. **DP no. 180, 1996.**

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl:
Gains from Cartelisation in the Oil Market. **DP no. 181, 1996.**

Rolf Aaberge og Iulie Aslaksen:
Decomposition of the Gini Coefficient by Income Components: Various Types of Applications and Interpretations. **DP no. 182, 1996.**

Brita Bye:
Taxation, Unemployment and Growth: Dynamic Welfare Effects of "Green" Policies. **DP no. 183, 1996.**

Tor Jakob Klette og Frode Johansen:
Accumulation of R&D Capital and Dynamic Firm Performance: A Not-so-fixed Effect Model. **DP no. 184, 1996.**

Brita Bye:
Environmental Tax Reform and Producer Foresight: An Intertemporal Computable General Equilibrium Analysis. **DP no. 185, 1996.**

Sverre Grepperud:
Soil Depletion Choices under Production and Price Uncertainty. **DP no. 186, 1997.**

Nils-Martin Stølen og Turid Åvitsland:
Has Growth in Supply of Educated Persons Been Important for the Composition of Employment? **DP no. 187, 1997.**

Jens Aune, Solveig Glomsrød, Vegard Iversen og Henrik Wiig:
Structural Adjustment and Soil Degradation in Tanzania. A CGE-model Approach with Endogenous Soil Productivity. **DP no. 189, 1997.**

Erik Biørn og Tor Jakob Klette:
Panel Data with Error-in-Variables: A Note on Essential and Redundant Orthogonality Conditions in GMM-estimation. **DP no. 190, 1997.**

Einar Bowitz og Ådne Cappelen:
Incomes Policies and the Norwegian Economy 1973-93. **DP no. 192, 1997.**

Reprints

Snorre Kverndokk:
Tradeable CO₂ Emission Permits: Initial Distribution as a Justice Problem. **Reprints no. 82, 1996.** Reprint from *Environmental Values*, vol. 4, 1995, 129-148.

Iulie Aslaksen, Trude Fagerli og Hanne A. Gravningsmyhr:
Measuring Household Production in an InputOutput Framework: the Norwegian Experience. **Reprints no. 83, 1996.** Reprint from *Statistical Journal of the United Nations*, vol. 12, no. 2, 1995, 111-131.

Iulie Aslaksen og Charlotte Koren:
Det ubetalte husholdsarbeidet omfang og fordeling. **Reprints no. 84, 1996.** Særtrykk fra *Tidsskrift for samfunnsforskning* nr. 1, 1995, 3-30.

Iulie Aslaksen og Charlotte Koren:
Taxation, Time Use and the Value of Unpaid Labor: Policy Implications for the Redistribution of Income. **Reprints no. 85, 1996.** Reprint from *Review of Radical Political Economics*, vol. 24, no. 2, 1992, 8-16.

Knut H. Alfsen, Mario A. De Franco, Solveig Glomsrød og Torgeir Johnsen:
The Cost of Soil Erosion in Nicaragua. **Reprints no. 86, 1996.** Reprint from *Ecological Economics*, vol. 16, no. 1, 1996, 129-145.

Bjørn E. Naug og Ragnar Nymoen:
Pricing to Market in a Small Open Economy. **Reprints no. 87, 1996.** Reprint from *Scandinavian Journal of Economics*, vol. 98, no. 3, 1996, 329-350.

Bjørn E. Naug:
Hva bestemmer utviklingen i importpriserne? **Reprints no. 88, 1996.** Særtrykk fra *Sosialøkonomen* nr. 1, 1996, 32-40

Erling Holmøy og Haakon Vennemo:
A General Equilibrium Assessment of a Suggested Reform in Capital Income Taxation. **Reprints no. 89, 1996.** Reprint from *Journal of Policy Modeling*, vol. 17, no. 6, 1995, 531-556.

Snorre Kverndokk:
Global CO₂ Agreements: A Cost-Effective Approach. **Reprints no. 90, 1997.** Reprint from *The Energy Journal*, vol. 14, No. 2, 1993, 91-112.

Petter Jakob Bjerve:
Røynslar frá ráðgjæving i utviklingsland. **Reprints no. 91, 1997.** Særtrykk fra *Sosialøkonomen*, nr. 11, 1996, 32-38.

Leo A. Grünfeld: Monetary Aspects of Norwegian Business Cycles: An Exploratory Study Based on Historical Data. - **Reprints no. 94, 1997.** Reprint from *Scandinavian Economic History Review*, vol. 44, no. 1, 1996, 43-65.

Samuel Fankhauser og Snorre Kverndokk:
The Global Warming Game - Simulations of a CO₂-reduction Agreement. **Reprints no. 95, 1997.** Reprint from *Resource and Energy Economics*, vol. 18, no. 1 & no. 2, 1996, 83-102.

Rolf Aaberge: Unemployment Duration Models with Non-stationary Inflow and Unobserved Heterogeneity. **Reprints no. 96, 1997.** Reprint from *Ricerche Economiche*, vol. 50, 1996, 163-172.

Kjell Arne Brekke og Richard B. Howarth:
Is Welfarism Compatible with Sustainability? **Reprints no. 97, 1997.** Reprint from *Nordic Journal of Political Economy* Vol. 23, No. 1, 1996.

Tor Arnt Johnsen, og Fridtjof F. Unander:
Norwegian Residential Energy Demand. Coordinated use of a System Engineering and a Macroeconomic Model. **Reprints no. 99, 1997.** Reprint from *Modeling, Identification and Control*, Vol. 17, No. 3, 1996

Sverre Grepperud:
Population Pressure and Land Degradation. The Case of Ethiopia. **Reprints no. 100, 1997.** Reprint from *Journal of Environmental Economics and Management*, Vol. 30, 1996

Kjell Arne Brekke, Hilde Lurås og Karine Nyborg:
Allowing Disagreement in Evaluations of Social Welfare. **Reprints no. 101, 1997.** Reprint from *Journal of Economics*, Vol. 63, No. 3, 1996

Bodil Larsen:
Economic Impacts of Reducing NO_x Emissions in Norway. **Reprints no. 102, 1997.** Reprint from *Environmental & Resource Economics* Vol. 9, 1997

Documents

Dag Kolsrud:
Documentation of Computer Programs that Extend the SEEM Model and Provide a Link to the RAINS Model. **Documents 96/1.**

Elin Berg:
Some Results from the Literature on the Impact of Carbon Taxes on the Petroleum Wealth. **Documents 96/4.**

Olav Bjerkholt, Kjell Arne Brekke og Robin Choudhury:
The Century Model on the Long Term Sustainability of the Saudi Arabian Economy. **Documents 96/7.**

Karine Nyborg:

Environmental Valuation, CostBenefit Analysis and Policy Making: A Survey. **Documents 96/12.**

Per Richard Johansen og Knut A. Magnussen:
The Implementation Model. A Macroeconomic Model for Saudi Arabia. **Documents 96/13.**

Ådne Cappelen og Knut A. Magnussen:
The Selection Model. A General Equilibrium Model for Saudi Arabia. **Documents 96/14.**

Pål Boug og Leif Brubakk:
Impacts of Economic Integration on Energy Demand and CO2 emissions on Western Europe. **Documents 96/15.**

John K. Dagsvik:
Probabilistic Models for Qualitative Choice Behavior: An Introduction. **Documents 96/16.**

Knut H. Alfsen og Knut Einar Rosendahl:
Economic Damage of Air Pollution. **Documents 96/17.**

Mette Rolland:
Military expenditure in Norway's main partner countries for development assistance. **Documents 96/20.**

Petter Jakob Bjerve:
Contributions of Ragnar Frisch to National Accounting. **Documents 96/21.**

Nils Martin Stølen:
Effects on Wages from Changes in Payroll Taxes in Norway. **Documents 96/22.**

Torstein Bye og Snorre Kverndokk:
Nordic Negotiations on CO2 Emissions Reduction. The Norwegian Negotiation Team's Considerations. **Documents 96/25.**

Sverre Grepperud:
The impact of Policy on Farm Conservation Incentives in Developing Countries: What can be Learned from Theory? - **Documents 97/2.**

Mette Rolland:
Military Expenditure in Norway's Main Partner Countries for Development Assistance. Revised and Expanded Version. - **Documents 97/3.**

Erling Joar Fløttum, Frank Foyn, Tor Jakob Klette, Per Øivind Kolbjørnsen, Svein Longva og Jan Erik Lystad:
What Do the Statisticians Know about the Information Society and the Emerging User Needs for New Statistics? **Documents 97/6.**

Notater

Bård Lian og Karl Ove Aarbu:
Dokumentasjon av LOTTEAS. **Notater 96/8.**

Dennis Fredriksen:
Datagrunnlaget for modellen MOSART, 1993. **Notater 96/9.**

Sverre Grepperud og Ann Christin Bøeng:
Konsekvensene av økte oljeavgifter for råoljepris og etterspørsel etter olje. Analyser i PETRO og WOM. **Notater 96/10.**

Karsten Gerdrup:
Inntektsfordeling og økonomisk vekst i norske fylker: En empirisk studie basert på data for perioden 1967-93. **Notater 96/16.**

Annegrete Bruvoll:
Konsekvenser av ulike håndteringsmåter for avfall. **Notater 96/31.**

Mette Rolland:
Militærutgifter i Norges prioriterte samarbeidsland. **Notater 96/33.**

Anett Christin Hansen:
Analyse av individers preferanser over lotterier basert på en stokastisk modell for usikre utfall. **Notater 96/35.**

Bjørn Helge Vatne:
En dynamisk spillmodell. Dokumentasjon av dataprogrammer. **Notater 96/36.**

Kjersti-Gro Lindquist og Bjørn E. Naug:
Makroøkonometriske modeller og konkurransevne. **Notater 96/44.**

Rolf Golombek og Snorre Kverndokk (red.): Modeller for elektrisitet og gassmarkedene i Norge, Norden og Europa **Notater 96/45.**

Finn Roar Aune:
Konsekvenser av en nordisk avgiftsharmonisering på elektrisitetsområdet. **Notater 96/53.**

Elin Berg og Kristin Rypdal:
Historisk utvikling og fremskrivning av forbruket av noen miljøskadelige produkter. **Notater 97/2.**

Ådne Cappelen:
SSBs arbeid med investeringsrelasjoner: erfaringer og planer. **Notater 97/5.**

Kjersti-Gro Lindquist:
Database for energiintensive næringer. Tall fra industristatistikken. **Notater 97/30.**

Innholdsfortegnelse for ØKONOMISKE ANALYSER (ØA) og ECONOMIC SURVEY (ES) de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser og Economic Survey kan fås ved henvendelse til Eva Ivås, Statistisk sentralbyrå, telefon: 22 86 45 70, telefax: 22 11 12 38, E-post: eiv@ssb.no

Økonomiske Analyser

ØA 5/96:

Konjunkturtendensene 3-19.

Mette Rolland: Økonomisk utvikling utenom OECD-området, 20-25.

Torbjørn Eika: Petroleumsvirksomheten og norsk økonomi, 26-33.

Karin Ibenholt: Grunnlag for analyser av bærekraftig forbruk, 34-42.

Knut Einar Rosendahl: Helseeffekter av partikkelforurensning i Oslo, 43-52.

Helge Brunborg og Siri Eriksen: U-landsdemografisk forskning i Norge, 53-62.

ØA 6/96:

Konjunkturtendensene, 3-53.

Torbjørn Eika og Tor Arnt Johnsen: Mot normalt: Virkninger av ubalanser i kraftmarkedet, 54-59.

ØA 7/96

Mette Rolland: Militærutgifter i Norges prioriterte samarbeidsland, 3-13.

Knut H. Alfsen og Pål Boug: Energiforbruk og luftforurensning i et Vest-Europa i forandring, 14-22.

Per Richard Johansen: For stram pengepolitikk i Europa, 23-29.

Ole Sandvik: Omlegging av arbeidskraftundersøkelsen (AKU), 30-34.

ØA 8/96

Rolf Aaberge, Arne S. Andersen og Tom Wennemo: Er årlig lavinntekt et godt mål for fattigdom? Lavinntekt i Norge 1979-1993, 3-11.

Knut H. Alfsen og Pål Boug: Bærekraftig økonomi? Noen alternative modellscenarier for Norge mot år 2030, 12-21.

Knut Olav Ofstedal: Marked for omsorg mot år 2030, 22-28.

Mette Lund og Alf Torstensen: Utviklingen på arbeidsmarkedet målt ved brutto- og nettoendringer, 29-35.

Tore Halvorsen og Elisabeth Nørgaard: Omlegging av utenriksregnskapet, 36-40.

ØA 9/95:

Konjunkturtendensene, 3-21.

Ingeborg Folløy Solli: Eneforsørgere som selvforsørgere? En analyse av mot-

takere av overgangsstønad og deres tilknytning til arbeidsmarkedet, 22-28.

Annegrete Bruvoll: Avfallsavgifter. En studie av avgifter på emballasjeråvarer, 29-35.

ØA 1/97:

Økonomisk utsyn over året 1996, 3-95.

ØA 2/97:

Torbjørn Eika og Kjersti-Gro Lindquist: Konjunkturimpulser fra utlandet, 3-11.

Iulie Aslaksen, Trude Fagerli og Hanne A. Gravningsmyhr: Tidsbruk, husholdningsproduksjon og utvidet inntekt i barnefamilier, 12-18.

Leif Andreassen: Ledighet og økt tilstrømning til høyere utdanning, 19-24.

Knut Ø. Sørensen: Økonomisk utvikling i fylkene 1990-1992 belyst med fylkesfordelt nasjonalregnskap, 25-29.

ØA 3/97:

Tor Arnt Johnsen: Opp og ned: Prisutviklingen i spotmarkedet for elektrisitet, 3-7.

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl: Kartellgevinster i oljemarkedet, 8-17.

Anett C. Hansen og Harald Selte: Luftforurensning og sykefravær i Oslo – er det en sammenheng? 18-24.

ØA 4/97:

Svein Longva og Thor Olav Thoresen: Hvordan skal det gis økonomisk støtte til barn og barnefamilier? Noen resultater fra Barnefamilieutvalgets innstilling

Elin Berg, Pål Boug og Snorre Kverndokk: Miljøvirkninger av norsk gassalg

Nasjonalregnskapstall for 1978-1996

Offentlige finanser 1978-1996

Economic Survey

ES 2/96:

Economic trends, 3-24.

Bodil Merethe Larsen and Runa Nesbakken: Carbon taxation and some effects on CO₂ emissions in Norway 1987-1994, 25-31.

Knut H. Alfsen and Pål Boug: European integration, energy demand and emissions to air, 32-42.

ES 3/96:

Economic trends, 3-25.

Jørgen Aasness, Iulie Aslaksen and Hanne A. Gravningsmyhr: Distributional efficiency of direct taxation, 26-31.

Inger Texmon: Leaving the parental home among young adults, 32-42.

ES 4/96:

Economic trends, 3-24.

Ingvild Svendsen: Expectations in the Norwegian economy, 25-33.

Jon Petter Nossen: General government finances in Norway in an international perspective, 34-42.

ES 1/97:

Economic survey 1995, 3-46.

Elisabeth Nørgaard and Tore Halvorsen: Revision of the balance of payments, 47-52.

Mette Rolland: Military expenditure in Norway's main partner countries for development assistance, 53-66.

Tabell- og diagramvedlegg

Innhold

Side

A. Nasjonalregnskap for Norge

Tabell A1	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner.....	1*
Tabell A2	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Millioner kroner.....	2*
Tabell A3	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	3*
Tabell A4	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	4*
Tabell A5	Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner.....	5*
Tabell A6	Produksjon. Faste 1993-priser. Millioner kroner.....	6*
Tabell A7	Produksjon. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	7*
Tabell A8	Produksjon. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	8*
Tabell A9	Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner.....	9*
Tabell A10	Produktinnsats. Faste 1993-priser. Millioner kroner.....	10*
Tabell A11	Produktinnsats. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	11*
Tabell A12	Produktinnsats. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	12*
Tabell A13	Bruttoprodukt. Løpende priser. Millioner kroner.....	13*
Tabell A14	Bruttoprodukt. Faste 1993-priser. Millioner kroner.....	14*
Tabell A15	Bruttoprodukt. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	15*
Tabell A16	Bruttoprodukt. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	16*
Tabell A17	Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner.....	17*
Tabell A18	Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Millioner kroner.....	17*
Tabell A19	Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	18*
Tabell A20	Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	18*
Tabell A21	Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner.....	19*
Tabell A22	Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Millioner kroner.....	19*
Tabell A23	Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	20*
Tabell A24	Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	20*
Tabell A25	Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner.....	21*
Tabell A26	Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1993-priser. Millioner kroner.....	22*
Tabell A27	Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	23*
Tabell A28	Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	24*
Tabell A29	Eksport. Løpende priser. Millioner kroner.....	25*
Tabell A30	Eksport. Faste 1993-priser. Millioner kroner.....	26*
Tabell A31	Eksport. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	27*
Tabell A32	Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	28*
Tabell A33	Import. Løpende priser. Millioner kroner.....	29*
Tabell A34	Import. Faste 1993-priser. Millioner kroner.....	30*
Tabell A35	Import. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	31*
Tabell A36	Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	32*
Tabell A37	Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner.....	33*

B. Konjunkturindikatorer for Norge

Tabell B1:	Olje- og gassproduksjon.....	34*
Tabell B2:	Produksjonsindeks etter næring og varetype.....	34*
Tabell B3:	Industriproduksjonen - produksjonsindeksen.....	34*
Tabell B4:	Ordretilgang - industri.....	35*
Tabell B5:	Ordreserver - industri.....	35*
Tabell B6:	Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning.....	36*
Tabell B7:	Industriinvesteringer i verdi - Investeringsundersøkelsen.....	36*
Tabell B8:	Boligbygging.....	36*
Tabell B9:	Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks.....	37*
Tabell B10:	Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år.....	37*
Tabell B11:	Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen.....	37*
Tabell B12:	Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer.....	37*
Tabell B13:	Timefortjeneste.....	38*
Tabell B14:	Konsumprisindeksen.....	38*
Tabell B15:	Engrospriser.....	38*
Tabell B16:	Utenrikshandel - verditall.....	39*
Tabell B17:	Utenrikshandel - indekser.....	39*

Diagrammer

Olje- og gassproduksjon	40*
Produksjonsindeksen	40*
Ordreindeksen - industri	41*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	42*
Ordreindeksen - bygge- og anleggsvirksomhet	42*
Arbeidsledighet og sysselsetting	43*
Antatte og utførte investeringer i industrien	43*
Detaljomsætning mv.	43*
Lønninger	43*
Konsum- og engrospriser	44*
Nominell rente på tre-måneders plasseringer	44*
Utenrikshandel	44*

C. Nasjonalregnskapstall for utvalgte OECD-land

Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt	45*
Tabell C2: Privat konsum	45*
Tabell C3: Offentlig konsum	45*
Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital	46*
Tabell C5: Eksport av varer og tjenester	46*
Tabell C6: Import av varer og tjenester	46*
Tabell C7: Privat konsumdeflator	47*
Tabell C8: Lønnskostnader pr. sysselsatt	47*
Tabell C9: Sysselsetting	47*
Tabell C10: Arbeidsledigheten	48*
Tabell C11: Korte renter	48*
Tabell C12: Budsjettbalanse	48*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	457 548	484 268	113 660	113 193	123 096	134 319	120 399
Varekonsum	245 840	262 365	60 376	61 328	64 590	76 071	62 992
Tjenester	208 681	217 474	53 449	51 449	56 118	56 459	56 937
Husholdningenes kjøp i utlandet	18 001	19 652	3 031	4 189	7 936	4 496	3 453
Utlendingers kjøp i Norge	-14 974	-15 223	-3 196	-3 773	-5 547	-2 707	-2 983
Konsum i offentlig forvaltning	195 840	208 862	51 162	51 680	52 730	53 289	53 794
Konsum i statsforvaltningen	78 726	84 231	20 628	20 835	21 260	21 509	21 519
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	56 823	60 651	14 850	14 999	15 305	15 496	15 541
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	21 903	23 580	5 777	5 836	5 954	6 013	5 979
Konsum i kommuneforvaltningen	117 114	124 631	30 535	30 846	31 471	31 781	32 275
Bruttoinvestering i fast kapital	192 843	208 375	45 735	49 725	52 422	60 493	51 445
Oljeutvinning og rørtransport	48 152	47 492	10 199	12 363	12 287	12 644	12 638
Utenriks sjøfart og oljeboring	3 564	5 467	1 068	821	1 565	2 012	2 534
Fastlands-næringer	141 126	155 416	34 469	36 541	38 570	45 837	36 273
Industri og bergverk	16 455	18 196	3 434	4 272	4 697	5 793	3 457
Annen vareproduksjon	12 019	12 096	2 253	3 211	3 140	3 492	2 135
Offentlig forvaltning	29 368	31 767	6 829	6 889	8 020	10 029	7 633
Boligtjenester	26 481	26 089	6 341	6 189	6 586	6 973	6 969
Annen tjenesteyting	56 803	67 268	15 612	15 980	16 127	19 549	16 079
Lager	26 951	23 596	12 798	6 048	5 402	-651	7 786
Bruttoinvesteringer i alt	219 793	231 972	58 533	55 773	57 824	59 842	59 232
Innenlandsk anvendelse	873 181	925 102	223 355	220 646	233 651	247 450	233 425
Etterspørsel fra fastlands-Norge	794 514	848 546	199 291	201 413	214 396	233 445	210 466
Eksport i alt	353 296	412 679	99 005	98 612	102 870	112 192	106 429
Tradisjonelle varer	143 424	155 849	40 386	37 375	36 785	41 303	39 074
Råolje og naturgass	113 231	156 688	34 593	36 717	40 000	45 378	43 150
Skip og plattformer	10 581	9 151	2 604	2 175	1 341	3 031	1 691
Tjenester	86 060	90 991	21 422	22 345	24 744	22 480	22 514
Samlet anvendelse	1 226 477	1 337 781	322 360	319 258	336 521	359 642	339 854
Import i alt	297 471	319 986	75 636	75 250	81 345	87 755	78 384
Tradisjonelle varer	202 935	222 613	53 992	53 525	53 945	61 151	53 231
Råolje	1 121	1 445	218	255	261	711	380
Skip og plattformer	12 863	14 290	3 776	2 340	3 714	4 460	4 253
Tjenester	80 552	81 638	17 650	19 130	23 425	21 433	20 520
Bruttonasjonalprodukt	929 006	1 017 794	246 728	244 008	255 174	271 885	261 475
Fastlands-Norge	793 730	834 819	205 575	200 917	207 942	220 385	211 583
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	135 276	182 975	41 153	43 091	47 232	51 500	49 892
Fastlands-næringer	695 477	727 088	180 754	175 025	180 701	190 608	187 857
Industri og bergverk	115 043	119 515	30 345	29 313	29 207	30 650	27 216
Annen vareproduksjon	79 293	80 875	21 781	16 003	20 930	22 162	21 982
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	147 649	157 908	38 688	39 083	39 873	40 266	41 021
Privat tjenesteproduksjon	353 492	368 790	89 940	90 628	90 691	97 531	97 638
Korreksjonsposter	98 253	107 731	24 822	25 892	27 241	29 777	23 725

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	439 745	460 253	109 507	107 867	116 841	126 038	111 004
Varekonsum	236 636	250 934	58 475	58 846	61 582	72 031	58 335
Tjenester	200 224	205 460	51 251	48 652	53 237	52 321	52 074
Husholdningenes kjøp i utlandet	17 412	18 384	2 847	3 939	7 369	4 228	3 383
Utlendingers kjøp i Norge	-14 528	-14 524	-3 066	-3 570	-5 347	-2 541	-2 788
Konsum i offentlig forvaltning	184 282	190 313	46 777	46 977	48 258	48 302	48 086
Konsum i statsforvaltningen	74 479	77 587	19 092	19 113	19 727	19 655	19 532
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	53 687	55 914	13 730	13 759	14 210	14 215	14 062
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	20 792	21 673	5 362	5 354	5 517	5 441	5 470
Konsum i kommuneforvaltningen	109 803	112 726	27 684	27 864	28 532	28 646	28 554
Bruttoinvestering i fast kapital	182 235	190 998	42 411	45 491	48 333	54 762	47 623
Oljeutvinning og rørtransport	45 753	43 752	9 549	11 388	11 345	11 469	11 422
Utenriks sjøfart og oljeboring	3 146	5 062	930	750	1 436	1 946	2 487
Fastlands-næringer	133 336	142 184	31 931	33 354	35 552	41 347	33 714
Industri og bergverk	15 823	17 156	3 245	4 061	4 433	5 417	3 376
Annen vareproduksjon	11 459	11 290	2 117	3 012	2 928	3 234	2 041
Offentlig forvaltning	27 689	29 014	6 333	6 265	7 369	9 048	7 088
Bolitjenester	24 544	23 080	5 726	5 461	5 798	6 094	6 031
Annen tjenesteyting	53 821	61 644	14 511	14 555	15 025	17 554	15 178
Lager	27 456	22 873	12 028	5 939	5 265	-358	8 512
Bruttoinvesteringer i alt	209 691	213 871	54 439	51 430	53 598	54 405	56 135
Innenlandsk anvendelse	833 718	864 438	210 723	206 273	218 698	228 745	215 225
Etterspørsel fra fastlands-Norge	757 363	792 751	188 215	188 197	200 652	215 687	192 804
Eksport i alt	355 919	391 488	97 491	94 459	97 908	101 629	97 899
Tradisjonelle varer	131 716	145 246	37 620	34 741	34 657	38 227	36 620
Råolje og naturgass	125 818	145 312	35 546	35 613	36 388	37 765	37 498
Skip og plattformer	10 888	8 785	2 615	2 078	1 275	2 817	1 545
Tjenester	87 498	92 145	21 709	22 028	25 588	22 820	22 236
Samlet anvendelse	1 189 637	1 255 926	308 213	300 733	316 606	330 374	313 124
Import i alt	289 675	308 520	73 539	72 848	78 817	83 316	77 267
Tradisjonelle varer	197 477	215 786	52 162	52 129	52 702	58 794	53 609
Råolje	1 244	1 176	214	219	226	517	331
Skip og plattformer	13 206	13 925	3 732	2 248	3 612	4 333	4 122
Tjenester	77 748	77 633	17 432	18 253	22 277	19 671	19 204
Bruttonasjonalprodukt	899 962	947 405	234 678	227 885	237 787	247 056	235 861
Fastlands-Norge	746 445	773 844	192 163	185 474	193 999	202 208	191 196
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	153 517	173 561	42 515	42 411	43 788	44 848	44 665
Fastlands-næringer	663 381	683 450	170 669	164 135	171 497	177 149	169 820
Industri og bergverk	103 209	106 024	27 428	26 072	25 051	27 473	26 304
Annen vareproduksjon	74 935	72 466	19 632	14 357	19 521	18 956	17 889
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	138 192	141 870	34 786	35 093	35 839	36 152	35 684
Privat tjenesteproduksjon	347 045	363 090	88 823	88 613	91 086	94 568	89 944
Korreksjonsposter	83 064	90 394	21 494	21 339	22 502	25 059	21 376

3*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A3. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,7	4,7	5,4	3,3	4,5	5,4	1,4
Varekonsum	2,8	6,0	7,5	4,5	4,8	7,3	-0,2
Tjenester	2,1	2,6	3,0	2,3	2,5	2,6	1,6
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,8	5,6	8,5	-6,9	13,0	4,7	18,8
Utlendingers kjøp i Norge	-6,9	-0,0	8,0	-3,2	-0,4	-3,6	-9,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,0	3,3	3,4	2,7	3,7	3,2	2,8
Konsum i statsforvaltningen	-0,2	4,2	4,3	3,3	4,8	4,3	2,3
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	0,5	4,1	4,1	3,1	4,8	4,6	2,4
Konsum i statsforvaltningen, forsvar.	-1,9	4,2	4,7	3,8	5,0	3,4	2,0
Konsum i kommuneforvaltningen	1,8	2,7	2,8	2,4	2,9	2,5	3,1
Bruttoinvestering i fast kapital	3,7	4,8	1,7	1,7	9,9	5,6	12,3
Oljeutvinning og rørtransport	-13,8	-4,4	-4,6	-0,4	-2,7	-9,4	19,6
Utenriks sjøfart og oljeboring	-32,1	60,9	-46,3	-51,2	.	91,2	167,3
Fastlands-næringer	12,9	6,6	6,6	5,0	6,3	8,3	5,6
Industri og bergverk	42,0	8,4	18,0	5,9	4,7	8,2	4,0
Annen vareproduksjon	3,7	-1,5	-1,5	-4,7	-1,3	1,7	-3,6
Offentlig forvaltning	1,6	4,8	4,9	2,0	4,3	7,1	11,9
Boligtjenester.	13,0	-6,0	-8,0	-8,2	-3,6	-4,1	5,3
Annen tjenesteyting	14,6	14,5	13,5	14,7	14,2	15,6	4,6
Lager.	100,2	-16,7	7,5	-20,6	4,6	.	-29,2
Bruttoinvesteringer i alt	10,7	2,0	3,0	-1,5	9,4	-2,2	3,1
Innenlandsk anvendelse	4,2	3,7	4,3	1,9	5,5	3,1	2,1
Etterspørsel fra fastlands-Norge	4,0	4,7	5,1	3,4	4,6	5,5	2,4
Eksport i alt	3,6	10,0	10,7	10,1	8,9	10,3	0,4
Tradisjonelle varer	4,2	10,3	9,1	11,4	8,6	11,9	-2,7
Råolje og naturgass.	8,1	15,5	15,8	19,3	19,3	8,6	5,5
Skip og plattformer	2,1	-19,3	28,3	-30,8	-65,7	32,1	-40,9
Tjenester.	-2,8	5,3	4,1	1,1	7,6	8,4	2,4
Samlet anvendelse	4,0	5,6	6,2	4,4	6,5	5,2	1,6
Import i alt	5,5	6,5	7,3	1,2	8,5	8,9	5,1
Tradisjonelle varer	9,4	9,3	9,0	7,0	9,2	11,7	2,8
Råolje.	32,0	-5,5	-38,7	-42,8	-31,1	179,9	55,1
Skip og plattformer	7,0	5,4	16,8	-12,3	49,1	-13,8	10,5
Tjenester.	-3,6	-0,1	1,7	-10,1	2,8	5,6	10,2
Bruttonasjonalprodukt	3,6	5,3	5,9	5,4	5,9	4,0	0,5
Fastlands-Norge	3,1	3,7	4,3	3,4	3,8	3,3	-0,5
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	5,9	13,1	14,1	15,2	16,3	7,3	5,1
Fastlands-næringer.	2,8	3,0	3,5	2,9	3,3	2,4	-0,5
Industri og bergverk.	3,0	2,7	2,7	0,3	4,5	3,6	-4,1
Annen vareproduksjon	8,4	-3,3	5,5	-3,2	-5,7	-8,9	-8,9
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning.	1,8	2,7	2,6	2,7	2,7	2,6	2,6
Privat tjenesteproduksjon	1,9	4,6	3,7	5,0	5,3	4,5	1,3
Korreksjonsposter	5,9	8,8	10,4	7,1	7,7	10,1	-0,5

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

 Tabell A4. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
 Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,8	1,1	-0,4	1,6	1,6	1,5	4,5
Varekonsum	2,4	0,6	-0,3	0,0	0,8	1,7	4,6
Tjenester	3,4	1,6	-0,6	3,3	2,3	1,4	4,8
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,9	3,4	3,9	5,4	3,8	0,4	-4,1
Utlendingers kjøp i Norge	2,2	1,7	1,4	2,0	1,7	1,7	2,6
Konsum i offentlig forvaltning	3,9	3,3	3,1	3,8	2,8	3,4	2,3
Konsum i statsforvaltningen	3,7	2,7	2,6	3,5	2,0	2,7	2,0
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	3,9	2,5	2,5	3,5	1,8	2,2	2,2
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,3	3,3	2,8	3,7	2,5	4,1	1,4
Konsum i kommuneforvaltningen	4,0	3,7	3,5	4,0	3,4	3,8	2,5
Bruttoinvestering i fast kapital	3,7	3,1	3,3	3,4	2,1	3,5	0,2
Oljeutvinning og rørtransport	3,1	3,1	2,6	3,3	2,5	4,0	3,6
Utenriks sjøfart og oljeboring	12,1	-4,6	14,0	11,5	43,1	-10,7	-11,2
Fastlands-næringer	3,7	3,3	3,1	3,1	2,9	3,8	-0,3
Industri og bergverk	3,1	2,0	3,2	1,2	2,3	1,7	-3,2
Annen vareproduksjon	3,3	2,1	2,8	1,6	2,4	2,0	-1,7
Offentlig forvaltning	3,8	3,2	2,7	3,5	2,6	3,9	-0,1
Boligtjenester	3,4	4,8	4,4	4,7	4,9	5,0	4,4
Annen tjenesteyting	4,2	3,4	2,8	3,2	2,8	4,5	-1,5
Lager	-7,2	5,1	7,9	-2,0	8,6	102,1	-14,0
Bruttoinvesteringer i alt	2,5	3,5	4,2	2,9	2,7	4,1	-1,9
Innenlandsk anvendelse	3,0	2,2	1,6	2,4	2,2	2,5	2,3
Etterspørsel fra fastlands-Norge	3,3	2,0	1,1	2,4	2,2	2,4	3,1
Eksport i alt	2,3	6,2	1,0	3,9	7,5	12,2	7,1
Tradisjonelle varer	7,1	-1,5	-2,9	-0,9	-2,5	0,5	-0,6
Råolje og naturgass	-1,6	19,8	6,7	9,9	27,2	35,4	18,2
Skip og plattformer	-2,2	7,2	3,3	3,9	10,9	11,1	9,9
Tjenester	1,0	0,4	0,7	3,6	-1,2	-1,3	2,6
Samlet anvendelse	2,8	3,3	1,4	2,8	3,7	5,2	3,8
Import i alt	1,0	1,0	-0,1	1,6	0,9	1,6	-1,4
Tradisjonelle varer	0,7	0,4	0,6	0,3	0,1	0,5	-4,1
Råolje	-2,0	36,4	9,2	25,3	40,2	50,3	12,4
Skip og plattformer	-3,7	5,4	5,7	10,5	3,3	3,9	2,0
Tjenester	2,5	1,5	-3,3	3,5	1,9	3,1	5,5
Bruttonasjonalprodukt	3,4	4,1	1,8	3,2	4,6	6,5	5,4
Fastlands-Norge	4,5	1,5	0,7	2,1	1,1	2,0	3,4
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	-2,6	19,6	9,6	10,1	26,4	32,3	15,4
Fastlands-næringer	3,8	1,5	0,6	2,1	1,0	2,2	4,4
Industri og bergverk	9,4	1,1	1,5	1,2	1,5	0,3	-6,5
Annen vareproduksjon	3,5	5,5	2,5	2,3	4,2	12,1	10,8
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	4,1	4,2	4,2	4,2	4,1	4,2	3,4
Privat tjenesteproduksjon	2,0	-0,3	-1,6	1,7	-1,1	-0,1	7,2
Korreksjonsposter	10,1	0,8	0,7	1,3	1,1	0,1	-3,9

5*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
I alt	1 553 699	1 669 380	407 916	406 087	411 897	443 481	427 866
Jordbruk	24 219	24 074	4 538	4 829	9 211	5 495	4 765
Skogbruk	3 955	3 514	1 399	887	345	883	1 232
Fiske og fiskeoppdrett	16 637	17 150	4 749	3 873	4 043	4 485	4 159
Olje og gassutvinning	137 809	187 826	41 576	43 972	48 374	53 903	51 876
Utv. av råolje og naturgass.	132 290	180 746	40 119	42 394	46 474	51 760	49 629
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	5 520	7 080	1 458	1 578	1 901	2 143	2 246
Bergverksdrift	4 481	4 595	1 101	1 190	1 078	1 227	974
Industri	363 338	378 090	96 094	93 013	90 186	98 798	91 137
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	84 399	87 857	21 173	22 732	20 988	22 964	21 530
Tekstil, bekledning og skotøy	5 840	5 961	1 518	1 434	1 372	1 637	1 446
Treforedling	22 934	20 114	5 609	4 811	4 716	4 979	4 588
Grafisk produksjon	27 680	30 442	7 825	7 448	7 187	7 982	6 732
Raffinering	14 160	18 175	3 891	4 230	4 793	5 261	4 715
Kjemiske råvarer	20 780	19 806	5 108	4 537	5 065	5 096	4 876
Kjemiske og mineralske prod.	26 168	27 254	7 151	6 857	6 229	7 017	6 180
Metaller	35 504	34 641	9 148	8 876	8 237	8 380	8 501
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	101 367	108 581	28 236	26 036	25 879	28 430	26 685
Trevare-, møbelindustri og annen industri	24 505	25 259	6 435	6 053	5 719	7 053	5 883
Kraftforsyning	31 550	28 128	9 601	6 029	4 878	7 620	8 556
Bygg og anlegg	100 489	107 595	25 006	25 974	26 699	29 915	26 154
Varehandel	145 263	154 658	36 333	36 472	37 411	44 441	37 444
Hotell og restaurant	24 629	26 264	5 689	6 096	7 203	7 276	5 847
Rørtransport.	15 634	18 621	4 485	4 429	4 667	5 040	5 005
Samferdsel	112 220	115 752	28 541	31 113	28 038	28 060	31 087
Sjøfart	58 710	60 822	14 917	15 389	15 369	15 146	15 470
Utenriks sjøfart	54 444	56 381	13 816	14 136	14 189	14 240	14 304
Innenriks sjøfart	4 266	4 440	1 101	1 253	1 180	906	1 166
Bank og forsikring	54 301	52 300	11 339	13 025	12 740	15 196	15 156
Boligtjenester	74 955	76 902	19 041	19 209	19 280	19 372	19 576
Forretningsmessig tjenesteyting	90 088	99 035	25 599	23 652	22 362	27 423	27 170
Privat tjenesteyting	79 441	84 656	21 703	20 159	22 088	20 706	22 818
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	215 978	229 399	56 203	56 776	57 923	58 496	59 438
Statsforvaltningen	77 708	82 500	20 213	20 418	20 832	21 038	20 998
Sivilt	55 477	58 921	14 436	14 582	14 878	15 025	15 027
Forsvar	22 231	23 579	5 777	5 836	5 954	6 013	5 972
Kommuneforvaltningen	138 270	146 899	35 991	36 359	37 092	37 459	38 440
Fastlands-næringer.	1 345 812	1 406 552	348 038	343 549	344 667	370 298	356 681
Markedsrettet	1 234 501	1 333 460	325 432	322 931	327 107	357 989	341 505
Ikke markedsrettet	319 198	335 920	82 483	83 155	84 790	85 491	86 361

6*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A6. Produksjon. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
I alt	1 506 449	1 570 246	389 883	382 807	390 239	407 317	392 701
Jordbruk	25 135	25 162	4 766	5 113	9 854	5 429	4 882
Skogbruk	3 299	2 576	1 004	642	261	669	973
Fiske og fiskeoppdrett	16 412	17 469	4 533	4 056	4 321	4 559	4 369
Olje og gassutvinning	151 010	172 646	42 239	42 183	43 651	44 573	44 442
Utv. av råolje og naturgass.	145 425	165 963	40 833	40 717	41 859	42 554	42 454
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	5 586	6 683	1 406	1 466	1 792	2 019	1 988
Bergverksdrift	4 449	4 505	1 070	1 163	1 066	1 206	966
Industri	339 663	348 705	89 536	86 024	82 906	90 239	86 715
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	84 367	85 659	20 993	22 415	20 336	21 915	20 610
Tekstil, bekledning og skotøy	5 706	5 766	1 480	1 396	1 318	1 571	1 450
Treforedling	18 084	16 862	4 474	4 048	4 067	4 273	4 284
Grafisk produksjon	26 091	27 027	6 964	6 631	6 376	7 055	6 795
Raffinering	14 990	16 569	3 933	3 864	4 447	4 325	4 290
Kjemiske råvarer	18 196	18 101	4 717	4 090	4 636	4 658	4 514
Kjemiske og mineralske prod.	24 740	25 568	6 759	6 391	5 827	6 591	6 172
Metaller	28 502	29 425	7 515	7 363	7 133	7 414	7 673
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	96 644	100 714	26 788	24 285	23 576	26 065	25 208
Trevare-, møbelindustri og annen industri	22 344	23 014	5 913	5 540	5 189	6 372	5 720
Kraftforsyning	29 548	25 142	8 905	5 564	4 302	6 371	6 869
Bygg og anlegg	92 929	95 141	22 558	22 905	23 502	26 175	22 589
Varehandel	141 887	150 830	35 663	35 876	36 421	42 871	35 231
Hotell og restaurant	24 153	25 110	5 470	5 758	7 160	6 722	5 478
Rørtransport	15 455	18 255	4 425	4 353	4 577	4 900	4 907
Samferdsel	113 064	120 430	28 192	30 612	31 826	29 799	30 020
Sjøfart	62 081	63 422	15 550	15 770	16 020	16 082	16 357
Utenriks sjøfart	57 865	59 039	14 453	14 538	14 859	15 189	15 202
Innenriks sjøfart	4 216	4 383	1 097	1 232	1 161	893	1 155
Bank og forsikring	51 246	51 185	12 584	12 605	12 956	13 040	12 742
Boligtjenester	73 444	74 077	18 484	18 504	18 526	18 564	18 680
Forretningsmessig tjenesteyting	85 466	91 020	24 023	21 825	20 484	24 689	24 582
Privat tjenesteyting	74 454	76 740	19 711	18 462	19 821	18 746	20 132
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	202 753	207 831	51 170	51 394	52 585	52 683	52 767
Statsforvaltningen	73 346	75 300	18 615	18 625	19 055	19 005	18 887
Sivilt	52 233	53 616	13 251	13 269	13 533	13 563	13 416
Forsvar	21 113	21 684	5 364	5 356	5 522	5 442	5 471
Kommuneforvaltningen	129 407	132 531	32 555	32 768	33 530	33 679	33 880
Fastlands-næringer	1 282 118	1 320 306	328 767	321 733	327 151	342 655	328 151
Markedsrettet	1 203 808	1 261 639	313 646	306 441	312 272	329 280	314 740
Ikke markedsrettet	302 641	308 607	76 238	76 367	77 967	78 036	77 962

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A7. Produksjon.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
I alt	3,2	4,2	4,9	3,8	4,9	3,4	0,7
Jordbruk	2,6	0,1	-0,1	-0,3	-0,1	1,0	2,4
Skogbruk	12,7	-21,9	-22,0	-21,9	-21,8	-21,8	-3,1
Fiske og fiskeoppdrett	11,0	6,4	14,4	11,1	8,4	-5,2	-3,6
Olje og gassutvinning	7,0	14,3	16,1	17,8	17,9	6,7	5,2
Utv. av råolje og naturgass	7,7	14,1	17,0	17,0	17,5	6,1	4,0
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-7,4	19,6	-5,6	42,8	28,6	20,4	41,4
Bergverksdrift	2,5	1,3	6,3	-0,8	-2,6	2,5	-9,8
Industri	2,2	2,7	2,5	0,1	4,4	3,9	-3,2
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	1,5	1,5	4,2	0,3	0,8	1,0	-1,8
Tekstil, bekledning og skotøy	-3,7	1,1	-10,9	-4,3	9,9	13,4	-2,0
Treforedling	4,6	-6,8	-5,1	-10,4	-6,7	-4,9	-4,2
Grafisk produksjon	3,4	3,6	4,1	4,8	3,9	1,7	-2,4
Raffinering	-9,4	10,5	0,4	1,8	17,7	23,6	9,1
Kjemiske råvarer	-0,0	-0,5	-1,6	-9,5	5,4	3,9	-4,3
Kjemiske og mineralske prod.	6,8	3,3	3,3	3,6	3,2	3,3	-8,7
Metaller	-2,3	3,2	1,6	3,7	3,3	4,4	2,1
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	5,5	4,2	4,5	-0,2	7,7	5,2	-5,9
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1,6	3,0	0,4	2,8	5,0	4,1	-3,3
Kraftforsyning	8,8	-14,9	7,8	-13,9	-29,5	-27,0	-22,9
Bygg og anlegg	4,8	2,4	4,8	1,6	1,8	1,6	0,1
Varehandel	3,0	6,3	6,7	5,6	5,0	7,7	-1,2
Hotell og restaurant	-0,5	4,0	3,6	3,6	3,8	4,7	0,2
Rørtransport	7,8	18,1	16,8	17,7	21,0	17,0	10,9
Samferdsel	7,8	6,5	7,6	7,1	7,6	3,8	6,5
Sjøfart	0,3	2,2	-1,8	0,6	4,1	6,0	5,2
Utenriks sjøfart	0,8	2,0	-1,9	0,2	3,9	6,1	5,2
Innenriks sjøfart	-6,1	4,0	-0,7	5,5	6,6	4,5	5,3
Bank og forsikring	0,4	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	1,3
Boligtjenester	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	1,1
Forretningsmessig tjenesteyting	1,8	6,5	4,7	6,5	8,7	6,5	2,3
Privat tjenesteyting	2,6	3,1	4,0	2,8	2,7	2,8	2,1
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	0,8	2,5	2,8	2,1	2,7	2,4	3,1
Statsforvaltningen	-1,1	2,7	3,3	2,2	2,8	2,4	1,5
Sivilt	-1,0	2,6	3,3	2,1	2,5	2,7	1,3
Forsvar	-1,3	2,7	3,2	2,3	3,5	1,9	2,0
Kommuneforvaltningen	1,9	2,4	2,6	2,1	2,6	2,3	4,1
Fastlands-næringer	2,8	3,0	3,8	2,2	3,3	2,7	-0,2
Markedsrettet	3,8	4,8	5,5	4,3	5,7	3,7	0,3
Ikke markedsrettet	0,5	2,0	2,4	1,7	2,0	1,8	2,3

8*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A8. Produksjon.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
I alt	2,8	3,1	1,1	3,0	3,2	4,9	4,1
Jordbruk	-3,6	-0,7	-4,1	-3,0	-0,3	3,8	2,5
Skogbruk	16,1	13,8	14,7	13,0	13,3	13,3	-9,1
Fiske og fiskeoppdrett	-4,2	-3,1	-6,2	-10,4	-7,7	10,7	-9,1
Olje og gassutvinning	-2,0	19,2	6,9	10,0	25,8	33,9	18,6
Utv. av råolje og naturgass.	-1,9	19,7	7,1	10,0	26,6	35,2	19,0
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-2,4	7,2	3,6	10,3	7,5	7,7	9,0
Bergverksdrift	0,1	1,3	0,4	1,8	0,6	2,1	-2,0
Industri.	4,9	1,4	0,8	1,5	1,4	1,8	-2,1
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	-0,2	2,5	0,3	1,5	3,6	4,8	3,6
Tekstil, bekledning og skotøy	2,6	1,0	0,1	0,7	2,1	1,2	-2,7
Treforedling	23,5	-5,9	6,4	-3,9	-12,3	-13,2	-14,6
Grafisk produksjon	3,4	6,2	6,4	6,1	6,1	6,0	-11,8
Raffinering.	-1,3	16,1	8,3	15,2	16,0	22,9	11,1
Kjemiske råvarer	8,1	-4,2	-5,7	-4,7	-6,1	0,2	-0,3
Kjemiske og mineralske prod.	4,4	0,8	0,8	2,1	1,1	-0,8	-5,3
Metaller	14,9	-5,5	-3,2	-2,2	-7,3	-9,4	-9,0
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	4,0	2,8	1,2	2,5	4,1	3,4	0,4
Trevare-, møbelindustri og annen industri	3,4	0,1	-1,7	-0,6	1,4	1,3	-5,5
Kraftforsyning	7,7	4,8	-0,0	1,8	6,7	12,4	15,5
Bygg og anlegg	4,8	4,6	4,4	4,6	4,7	4,6	4,4
Varehandel	3,8	0,2	0,1	-0,6	0,1	0,8	4,3
Hotell og restaurant	0,7	2,6	2,3	2,8	2,5	2,7	2,6
Rørtransport.	5,8	0,8	1,7	1,5	2,4	-1,8	0,6
Samferdsel	-0,4	-3,2	2,8	2,3	-11,8	-5,1	2,3
Sjøfart	0,9	1,4	2,2	2,2	1,3	-0,0	-1,4
Utenriks sjøfart	1,0	1,5	2,5	2,3	1,3	-0,0	-1,6
Innenriks sjøfart	-0,4	0,1	-0,5	0,4	0,3	0,2	0,6
Bank og forsikring	1,5	-3,6	-23,9	10,7	4,8	-1,5	32,0
Boligtjenester	1,4	1,7	1,7	1,9	1,7	1,5	1,7
Forretningsmessig tjenesteyting	2,8	3,2	2,1	3,5	3,6	3,7	3,7
Privat tjenesteyting	4,3	3,4	3,2	3,4	3,4	3,5	2,9
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	3,9	3,6	3,3	4,0	3,4	3,8	2,6
Statsforvaltningen	3,7	3,4	2,8	3,9	3,3	3,6	2,4
Sivilt	3,9	3,5	2,8	4,0	3,6	3,4	2,8
Forsvar	3,3	3,3	2,8	3,7	2,5	4,1	1,4
Kommuneforvaltningen	4,0	3,7	3,5	4,0	3,5	3,8	2,6
Fastlands-næringer.	3,3	1,5	0,6	2,4	0,9	2,1	2,7
Markedsrettet	2,6	3,1	0,7	2,9	3,2	5,3	4,6
Ikke markedsrettet	3,5	3,2	2,9	3,5	3,1	3,3	2,4

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A9. Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
I alt	752 591	789 335	193 214	195 373	191 279	209 470	197 511
Jordbruk	12 078	11 796	2 015	4 655	3 115	2 012	2 143
Skogbruk	662	536	208	133	53	142	195
Fiske og fiskeoppdrett	9 220	9 947	2 414	2 341	2 485	2 707	2 418
Olje og gassutvinning	31 846	37 513	8 869	9 041	9 586	10 017	9 920
Utv. av råolje og naturgass.	28 540	33 445	8 032	8 153	8 498	8 762	8 690
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3 306	4 068	837	888	1 088	1 256	1 231
Bergverksdrift	2 669	2 768	647	714	651	756	595
Industri	250 107	260 403	66 203	64 176	61 405	68 619	64 300
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	68 238	70 423	17 045	18 189	16 658	18 531	16 821
Tekstil, bekledning og skotøy	3 607	3 669	932	881	842	1 013	921
Treforedling	15 109	14 272	3 869	3 475	3 349	3 579	3 473
Grafisk produksjon	15 608	16 513	4 263	4 064	3 867	4 319	3 962
Raffinering	12 793	16 947	3 646	3 807	4 537	4 957	4 625
Kjemiske råvarer	13 815	13 196	3 491	3 037	3 243	3 425	3 380
Kjemiske og mineralske prod.	16 223	16 647	4 378	4 202	3 760	4 308	4 043
Metaller	23 492	23 778	6 149	5 993	5 637	5 999	6 284
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	64 634	67 519	17 954	16 286	15 621	17 657	16 600
Trevare-, møbelindustri og annen industri	16 589	17 437	4 475	4 241	3 891	4 831	4 190
Krafftforsyning	7 418	6 445	2 222	1 418	1 123	1 683	1 776
Bygg og anlegg	68 180	70 860	16 654	17 043	17 472	19 692	16 352
Varehandel	56 819	61 789	14 409	14 732	14 815	17 833	14 481
Hotell og restaurant	13 567	14 487	3 088	3 314	4 144	3 942	3 171
Rørtransport	1 636	1 994	471	473	503	547	544
Samferdsel	56 333	57 751	13 925	15 771	13 720	14 334	15 172
Sjøfart	41 712	43 060	10 058	10 714	10 592	11 696	11 572
Utenriks sjøfart	39 130	40 347	9 385	9 933	9 911	11 119	10 829
Innenriks sjøfart	2 583	2 713	673	781	681	577	744
Bank og forsikring	16 370	16 673	3 899	3 596	4 203	4 975	4 809
Boligtjenester	12 399	12 761	3 142	3 187	3 202	3 231	3 127
Forretningsmessig tjenesteyting	41 728	45 453	11 766	10 873	10 223	12 591	12 401
Privat tjenesteyting	31 873	33 589	8 503	8 096	8 623	8 366	8 723
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	68 329	71 491	17 516	17 694	18 051	18 231	18 418
Statsforvaltningen	33 550	35 778	8 766	8 855	9 034	9 124	9 116
Sivilt	23 013	24 325	5 960	6 020	6 142	6 203	6 198
Forsvar	10 537	11 453	2 806	2 835	2 892	2 921	2 918
Kommuneforvaltningen	34 779	35 713	8 750	8 839	9 017	9 107	9 302
Ind. målte bank- og finanstjen.	29 645	30 018	7 205	7 403	7 314	8 097	7 395
Fastlands-næringer	650 335	679 464	167 285	168 524	163 965	179 690	168 824
Markedsrettet	627 638	659 936	161 666	163 381	158 942	175 948	164 874
Ikke markedsrettet	95 309	99 381	24 343	24 590	25 023	25 425	25 243

10*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A10. Produktinnsats. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
I alt	720 946	744 594	184 409	183 984	182 892	193 309	186 052
Jordbruk	11 563	11 144	1 932	4 393	2 941	1 878	2 019
Skogbruk	612	478	186	119	48	124	180
Fiske og fiskeoppdrett	9 029	9 730	2 325	2 272	2 477	2 656	2 366
Olje og gassutvinning	30 636	35 138	8 510	8 522	8 923	9 183	9 147
Utv. av råolje og naturgass.	27 466	31 345	7 712	7 690	7 906	8 037	8 018
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3 171	3 793	798	832	1 017	1 146	1 128
Bergverksdrift	2 536	2 567	610	663	607	687	550
Industri	238 368	244 618	62 568	60 452	58 313	63 285	60 826
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	66 158	67 100	16 425	17 568	15 907	17 200	16 120
Tekstil, bekledning og skotøy	3 518	3 555	912	861	813	969	894
Treforedling	13 459	12 550	3 329	3 013	3 027	3 180	3 188
Grafisk produksjon	14 619	15 143	3 902	3 716	3 573	3 953	3 807
Raffinering	13 821	15 277	3 626	3 563	4 100	3 987	3 955
Kjemiske råvarer	13 002	12 934	3 371	2 922	3 313	3 328	3 225
Kjemiske og mineralske prod.	15 357	15 870	4 196	3 967	3 617	4 091	3 831
Metaller	21 670	22 372	5 714	5 598	5 423	5 637	5 834
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	61 600	64 222	17 096	15 478	15 020	16 628	16 108
Trevare-, møbelindustri og annen industri	15 165	15 596	3 998	3 767	3 521	4 310	3 864
Kraftforsyning	7 109	6 072	2 137	1 346	1 049	1 541	1 654
Bygg og anlegg	64 075	65 600	15 554	15 793	16 205	18 048	15 576
Varehandel	53 903	57 300	13 548	13 629	13 836	16 287	13 384
Hotell og restaurant	13 032	13 548	2 951	3 107	3 863	3 627	2 956
Rørtransport.	1 552	1 833	444	437	460	492	493
Samferdsel	54 236	56 130	13 297	14 739	14 382	13 712	14 149
Sjøfart	40 965	41 841	10 256	10 388	10 562	10 635	10 887
Utenriks sjøfart	38 625	39 408	9 647	9 705	9 918	10 139	10 246
Innenriks sjøfart	2 340	2 432	609	683	644	496	641
Bank og forsikring	15 690	15 908	3 893	3 450	4 025	4 540	4 346
Boligtjenester	11 382	11 480	2 865	2 868	2 871	2 877	2 895
Forretningsmessig tjenesteyting	39 676	42 254	11 152	10 132	9 509	11 461	11 412
Privat tjenesteyting	30 626	31 632	8 086	7 653	8 137	7 756	8 294
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	64 561	65 961	16 384	16 301	16 746	16 531	17 083
Statsforvaltningen.	31 596	32 773	8 168	8 125	8 291	8 189	8 408
Sivilt.	21 617	22 195	5 536	5 493	5 602	5 564	5 651
Forsvar	9 978	10 578	2 631	2 633	2 688	2 626	2 757
Kommuneforvaltningen.	32 965	33 188	8 216	8 175	8 455	8 342	8 675
Ind. målte bank- og finanstjen.	31 395	31 358	7 709	7 722	7 938	7 989	7 836
Fastlands-næringer.	618 737	636 856	158 098	157 598	155 654	165 506	158 331
Markedsrettet	599 583	621 539	153 963	153 580	151 783	162 213	154 623
Ikke markedsrettet	89 968	91 697	22 736	22 682	23 171	23 107	23 593

11*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A11. Produktinnsats.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
I alt	2,9	3,3	4,0	2,1	3,8	3,3	0,9
Jordbruk	-4,9	-3,6	-6,4	-3,1	-2,7	-3,4	4,5
Skogbruk	12,7	-21,9	-22,0	-21,9	-21,8	-21,8	-3,1
Fiske og fiskeoppdrett	13,8	7,8	12,4	14,2	12,7	-4,3	1,7
Olje og gassutvinning	6,0	14,7	14,4	19,1	18,7	7,7	7,5
Utv. av råolje og naturgass.	7,7	14,1	17,0	17,0	17,5	6,1	4,0
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-6,7	19,6	-5,6	42,8	28,6	20,4	41,4
Bergverksdrift	2,6	1,3	6,3	-0,8	-2,6	2,5	-9,8
Industri.	1,9	2,6	2,4	-0,0	4,3	4,0	-2,8
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	1,5	1,4	4,0	0,3	0,7	0,9	-1,9
Tekstil, bekledning og skotøy	-3,7	1,1	-10,9	-4,3	9,9	13,4	-2,0
Treforedling	4,6	-6,8	-5,1	-10,4	-6,7	-4,9	-4,2
Grafisk produksjon	3,4	3,6	4,1	4,8	3,9	1,7	-2,4
Raffinering	-9,3	10,5	0,4	1,8	17,7	23,6	9,1
Kjemiske råvarer	0,0	-0,5	-1,6	-9,5	5,4	3,9	-4,3
Kjemiske og mineralske prod.	6,8	3,3	3,3	3,6	3,2	3,3	-8,7
Metaller	-2,3	3,2	1,6	3,7	3,3	4,4	2,1
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	5,7	4,3	4,7	-0,1	7,6	5,2	-5,8
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1,6	2,8	0,1	2,6	4,9	4,0	-3,3
Kraftforsyning	9,0	-14,6	7,7	-13,7	-28,7	-26,4	-22,6
Bygg og anlegg	3,8	2,4	4,8	1,6	1,8	1,6	0,1
Varehandel	5,7	6,3	6,7	5,6	5,0	7,7	-1,2
Hotell og restaurant	-0,5	4,0	3,6	3,6	3,8	4,7	0,2
Rørtransport.	7,7	18,1	16,8	17,7	21,0	17,0	10,9
Samferdsel	8,6	3,5	8,6	6,5	-0,2	-0,2	6,4
Sjøfart	2,6	2,1	-1,8	0,5	4,0	6,1	6,2
Utenriks sjøfart	2,8	2,0	-1,9	0,2	3,9	6,1	6,2
Innenriks sjøfart	-0,6	4,0	-0,7	5,5	6,6	4,5	5,3
Bank og forsikring	6,1	1,4	9,5	-15,6	4,7	8,0	11,6
Boligtjenester	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	1,1
Forretningsmessig tjenesteyting	1,8	6,5	4,7	6,5	8,7	6,5	2,3
Privat tjenesteyting	2,4	3,3	4,2	2,9	2,9	3,0	2,6
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	-1,3	2,2	3,3	1,0	2,6	1,8	4,3
Statsforvaltningen	-4,5	3,7	4,9	2,9	3,7	3,4	2,9
Sivilt.	-3,6	2,7	4,3	1,4	2,3	2,7	2,1
Forsvar	-6,5	6,0	6,4	6,0	6,7	5,0	4,8
Kommuneforvaltningen	2,1	0,7	1,8	-0,8	1,5	0,3	5,6
Ind. målte bank- og finanstjen.	3,0	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	1,6
Fastlands-næringer.	2,8	2,9	4,1	1,5	3,2	3,0	0,1
Markedsrettet	3,6	3,7	4,4	2,3	4,3	3,7	0,4
Ikke markedsrettet	-1,1	1,9	2,9	1,0	2,2	1,6	3,8

12*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A12. Produktinnsats.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
I alt	2,4	1,6	0,1	2,5	1,1	2,5	1,3
Jordbruk	3,5	1,3	-0,4	1,1	1,9	2,7	1,8
Skogbruk	3,7	3,8	3,8	3,9	3,5	3,7	-3,4
Fiske og fiskeoppdrett	-0,0	0,1	-0,1	-0,9	-1,4	2,2	-1,6
Olje og gassutvinning	1,9	2,7	1,2	2,9	3,5	3,3	4,1
Utv. av råolje og naturgass.	1,8	2,7	1,3	2,8	3,5	3,3	4,1
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3,1	2,8	0,8	3,7	3,4	3,3	4,0
Bergverksdrift	2,9	2,4	1,3	3,0	2,4	2,8	1,8
Industri	2,9	1,5	0,4	1,6	1,3	2,5	-0,1
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	1,9	1,8	-0,7	-0,1	2,6	5,2	0,6
Tekstil, bekledning og skotøy	0,8	0,7	-0,4	1,3	0,6	0,9	0,8
Treforedling	9,9	1,3	5,5	2,9	-2,1	-1,2	-6,3
Grafisk produksjon	4,4	2,1	3,4	3,7	1,0	0,6	-4,7
Raffinering	-0,9	19,9	7,4	11,1	25,6	34,8	16,3
Kjemiske råvarer	3,7	-4,0	-3,0	-1,3	-6,6	-4,8	1,2
Kjemiske og mineralske prod.	2,6	-0,7	-1,5	1,1	-1,4	-1,0	1,1
Metaller	0,1	-2,0	-1,4	0,8	-2,8	-4,3	0,1
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	3,0	0,2	0,1	1,2	-0,4	-0,2	-1,9
Trevare-, møbelindustri og annen industri	5,7	2,2	1,7	3,3	1,8	2,1	-3,1
Kraftforsyning	2,3	1,7	-0,5	2,5	3,2	3,3	3,2
Bygg og anlegg	3,9	1,5	1,2	1,8	1,4	1,6	-1,9
Varehandel	2,6	2,3	0,9	4,2	2,1	2,1	1,7
Hotell og restaurant	0,8	2,7	-0,6	2,6	3,3	4,8	2,5
Rørtransport	3,2	3,2	2,3	3,1	3,8	3,4	4,1
Samferdsel	0,4	-0,9	2,2	4,1	-8,0	-1,7	2,4
Sjøfart	4,3	1,1	-4,9	2,5	0,2	6,3	8,4
Utenriks sjøfart	4,5	1,1	-5,2	2,2	0,3	6,6	8,6
Innenriks sjøfart	1,8	1,0	-1,1	5,5	-1,3	0,8	4,9
Bank og forsikring	5,1	0,5	-6,6	4,9	3,2	-0,1	10,5
Boligtjenester	5,0	2,0	1,4	2,1	2,3	2,4	-1,5
Forretningsmessig tjenesteyting	3,0	2,3	0,1	3,9	3,1	2,4	3,0
Privat tjenesteyting	3,0	2,0	0,6	3,1	2,3	2,2	0,0
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	3,6	2,4	1,3	3,6	2,0	2,8	0,8
Statsforvaltningen	3,7	2,8	1,6	3,7	2,8	3,1	1,0
Sivilt	3,9	2,9	1,4	4,2	3,3	2,9	1,9
Forsvar	3,2	2,5	2,2	2,5	1,9	3,6	-0,7
Kommuneforvaltningen	3,5	2,0	0,9	3,5	1,2	2,4	0,7
Ind. målte bank- og finanstjen.	-7,7	1,4	-4,4	-0,0	3,1	7,0	1,0
Fastlands-næringer	2,9	1,5	0,5	2,6	0,9	2,0	0,8
Markedsrettet	2,8	1,4	0,1	2,5	0,8	2,3	1,5
Ikke markedsrettet	3,8	2,3	1,4	3,2	2,0	2,6	-0,1

13*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A13. Bruttoprodukt. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Bruttonasjonalprodukt	929 006	1 017 794	246 728	244 008	255 174	271 885	261 475
Jordbruk	12 142	12 278	2 523	175	6 097	3 483	2 622
Skogbruk	3 293	2 977	1 191	754	292	741	1 037
Fiske og fiskeoppdrett	7 416	7 203	2 335	1 532	1 558	1 778	1 741
Olje og gassutvinning	105 963	150 313	32 708	34 932	38 789	43 885	41 955
Utv. av råolje og naturgass.	103 749	147 301	32 086	34 241	37 976	42 998	40 940
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2 214	3 012	621	690	813	887	1 016
Bergverksdrift	1 812	1 827	454	476	426	471	379
Industri	113 230	117 688	29 891	28 837	28 781	30 179	26 837
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	16 161	17 433	4 128	4 542	4 330	4 433	4 709
Tekstil, bekledning og skotøy	2 233	2 292	586	553	530	624	526
Treforedling	7 825	5 842	1 740	1 335	1 366	1 400	1 116
Grafisk produksjon	12 073	13 928	3 562	3 384	3 320	3 663	2 770
Raffinering	1 367	1 228	245	423	257	304	89
Kjemiske råvarer	6 965	6 610	1 617	1 500	1 822	1 671	1 496
Kjemiske og minerale prod.	9 946	10 607	2 773	2 656	2 469	2 709	2 137
Metaller	12 012	10 862	2 999	2 883	2 600	2 381	2 217
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	36 733	41 062	10 281	9 750	10 258	10 773	10 086
Trevare-, møbelindustri og annen industri	7 916	7 823	1 961	1 812	1 828	2 222	1 693
Kraftforsyning	24 132	21 683	7 379	4 611	3 756	5 937	6 780
Bygg og anlegg	32 309	36 734	8 353	8 931	9 228	10 223	9 802
Varehandel	88 444	92 868	21 924	21 740	22 597	26 609	22 963
Hotell og restaurant	11 062	11 776	2 601	2 782	3 059	3 334	2 677
Rørtransport.	13 998	16 627	4 014	3 956	4 164	4 493	4 461
Samferdsel	55 887	58 001	14 616	15 341	14 317	13 726	15 915
Sjøfart	16 998	17 762	4 860	4 675	4 778	3 449	3 898
Utenriks sjøfart	15 314	16 035	4 431	4 204	4 279	3 121	3 476
Innenriks sjøfart	1 683	1 727	428	472	499	328	422
Bank og forsikring	37 931	35 627	7 440	9 429	8 537	10 221	10 347
Boligtjenester	62 556	64 141	15 899	16 023	16 079	16 141	16 450
Forretningsmessig tjenesteyting	48 360	53 583	13 833	12 779	12 139	14 832	14 769
Privat tjenesteyting	47 568	51 067	13 200	12 063	13 464	12 340	14 094
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	147 649	157 908	38 688	39 083	39 873	40 266	41 021
Statsforvaltningen	44 158	46 722	11 447	11 563	11 798	11 914	11 883
Sivilt	32 464	34 596	8 476	8 562	8 736	8 822	8 829
Forsvar	11 694	12 126	2 971	3 001	3 062	3 092	3 054
Kommuneforvaltningen	103 491	111 186	27 241	27 520	28 075	28 352	29 138
Ind. målte bank- og finanstjen.	-29 645	-30 018	-7 205	-7 403	-7 314	-8 097	-7 395
Merverdi- og investeringsavgift	88 345	95 385	22 281	22 607	23 689	26 808	22 017
Andre produktskatter, netto	37 409	41 968	9 214	10 452	10 516	11 786	9 142
Statistiske avvik	2 144	396	531	235	351	-720	-40
Fastlands-næringer.	695 477	727 088	180 754	175 025	180 701	190 608	187 857
Markedsrettet	606 863	673 524	163 766	159 551	168 165	182 042	176 631
Ikke markedsrettet	223 890	236 539	58 140	58 565	59 767	60 066	61 119

14*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A14. Bruttoprodukt. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Bruttonasjonalprodukt	899 962	947 405	234 678	227 885	237 787	247 056	235 861
Jordbruk	13 572	14 018	2 833	720	6 913	3 551	2 864
Skogbruk	2 687	2 098	818	523	213	545	793
Fiske og fiskeoppdrett	7 383	7 739	2 208	1 784	1 844	1 903	2 003
Olje og gassutvinning	120 374	137 508	33 729	33 661	34 728	35 390	35 296
Utv. av råolje og naturgass.	117 959	134 619	33 121	33 027	33 953	34 517	34 436
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2 415	2 889	608	634	775	873	859
Bergverksdrift	1 913	1 938	460	500	458	519	415
Industri	101 295	104 087	26 968	25 571	24 593	26 954	25 889
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	18 209	18 559	4 568	4 847	4 429	4 715	4 490
Tekstil, bekledning og skotøy	2 188	2 211	567	536	506	603	556
Treforedling	4 625	4 313	1 144	1 035	1 040	1 093	1 096
Grafisk produksjon	11 472	11 884	3 062	2 916	2 803	3 102	2 988
Raffinering	1 169	1 292	307	301	347	337	335
Kjemiske råvarer	5 194	5 167	1 347	1 167	1 323	1 330	1 288
Kjemiske og mineralske prod.	9 383	9 697	2 564	2 424	2 210	2 500	2 341
Metaller	6 832	7 053	1 801	1 765	1 710	1 777	1 839
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	35 044	36 492	9 692	8 807	8 556	9 437	9 099
Trevare-, møbelindustri og annen industri	7 179	7 418	1 916	1 773	1 668	2 061	1 857
Kraftforsyning	22 438	19 070	6 769	4 218	3 253	4 830	5 215
Bygg og anlegg	28 854	29 541	7 004	7 112	7 297	8 127	7 014
Varehandel	87 985	93 530	22 115	22 246	22 584	26 584	21 847
Hotell og restaurant	11 121	11 561	2 519	2 651	3 297	3 095	2 522
Rørtransport.	13 903	16 422	3 980	3 916	4 118	4 408	4 414
Samferdsel	58 828	64 300	14 895	15 874	17 445	16 087	15 871
Sjøfart	21 116	21 582	5 294	5 382	5 458	5 448	5 470
Utenriks sjøfart	19 240	19 631	4 806	4 834	4 942	5 050	4 956
Innenriks sjøfart	1 876	1 951	488	548	517	398	514
Bank og forsikring	35 555	35 277	8 691	9 155	8 931	8 500	8 396
Boligtjenester	62 062	62 597	15 619	15 636	15 655	15 687	15 785
Forretningsmessig tjenesteyting	45 790	48 766	12 871	11 693	10 974	13 227	13 170
Privat tjenesteyting	43 828	45 107	11 625	10 809	11 684	10 990	11 839
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	138 192	141 870	34 786	35 093	35 839	36 152	35 684
Statsforvaltningen	41 751	42 527	10 447	10 500	10 764	10 815	10 479
Sivilt	30 616	31 421	7 714	7 777	7 931	8 000	7 765
Forsvar	11 135	11 106	2 733	2 723	2 833	2 816	2 714
Kommuneforvaltningen	96 441	99 343	24 338	24 593	25 075	25 337	25 205
Ind. målte bank- og finanstjen.	-31 395	-31 358	-7 709	-7 722	-7 938	-7 989	-7 836
Merverdi- og investeringsavgift	82 191	86 562	20 524	20 542	21 511	23 985	20 815
Andre produktskatter, netto	30 170	32 870	8 131	7 964	8 350	8 426	7 796
Statistiske avvik.	2 098	2 319	548	555	579	637	601
Fastlands-næringer.	663 381	683 450	170 669	164 135	171 497	177 149	169 820
Markedsrettet	604 225	640 100	159 683	152 861	160 489	167 067	160 116
Ikke markedsrettet	212 673	216 911	53 501	53 684	54 796	54 929	54 369

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A15. Bruttoprodukt.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Bruttonasjonalprodukt	3,6	5,3	5,9	5,4	5,9	4,0	0,5
Jordbruk	10,0	3,3	4,7	20,7	1,1	3,5	1,1
Skogbruk	12,7	-21,9	-22,0	-21,9	-21,8	-21,8	-3,1
Fiske og fiskeoppdrett	7,8	4,8	16,6	7,3	3,0	-6,6	-9,3
Olje og gassutvinning	7,3	14,2	16,5	17,4	17,7	6,4	4,6
Utv. av råolje og naturgass.	7,6	14,1	17,0	17,0	17,5	6,1	4,0
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-8,3	19,6	-5,6	42,8	28,6	20,4	41,4
Bergverksdrift	2,5	1,3	6,3	-0,8	-2,6	2,5	-9,8
Industri	3,0	2,8	2,6	0,3	4,6	3,6	-4,0
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	1,7	1,9	4,8	0,6	1,3	1,2	-1,7
Tekstil, bekledning og skotøy	-3,6	1,1	-10,9	-4,3	9,9	13,4	-2,0
Treforedling	4,5	-6,8	-5,1	-10,4	-6,7	-4,9	-4,2
Grafisk produksjon	3,3	3,6	4,1	4,8	3,9	1,7	-2,4
Raffinering	-10,2	10,5	0,4	1,8	17,7	23,6	9,1
Kjemiske råvarer	-0,2	-0,5	-1,6	-9,5	5,4	3,9	-4,3
Kjemiske og mineralske prod.	6,7	3,3	3,3	3,6	3,2	3,3	-8,7
Metaller	-2,5	3,2	1,6	3,7	3,3	4,4	2,1
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv. . .	5,2	4,1	4,0	-0,3	7,9	5,3	-6,1
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1,6	3,3	1,1	3,0	5,3	4,2	-3,1
Kraftforsyning	8,7	-15,0	7,9	-14,0	-29,7	-27,2	-22,9
Bygg og anlegg	7,1	2,4	4,8	1,6	1,8	1,6	0,1
Varehandel	1,4	6,3	6,7	5,6	5,0	7,7	-1,2
Hotell og restaurant	-0,5	4,0	3,6	3,6	3,8	4,7	0,2
Rørtransport	7,8	18,1	16,8	17,7	21,0	17,0	10,9
Samferdsel	7,0	9,3	6,8	7,6	15,0	7,5	6,6
Sjøfart	-3,8	2,2	-1,8	0,7	4,1	6,0	3,3
Utenriks sjøfart	-2,9	2,0	-1,9	0,2	3,9	6,1	3,1
Innenriks sjøfart	-12,1	4,0	-0,7	5,5	6,6	4,5	5,3
Bank og forsikring	-1,9	-0,8	-4,1	7,4	-2,1	-3,9	-3,4
Boligtjenester	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	1,1
Forretningsmessig tjenesteyting	1,7	6,5	4,7	6,5	8,7	6,5	2,3
Privat tjenesteyting	2,7	2,9	3,8	2,6	2,6	2,6	1,8
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	1,8	2,7	2,6	2,7	2,7	2,6	2,6
Statsforvaltningen	1,7	1,9	2,0	1,7	2,1	1,7	0,3
Sivilt	0,9	2,6	2,6	2,7	2,6	2,6	0,7
Forsvar	4,0	-0,3	0,3	-1,1	0,6	-0,8	-0,7
Kommuneforvaltningen	1,8	3,0	2,9	3,1	3,0	3,0	3,6
Ind. målte bank- og finanstjen.	3,0	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	1,6
Merverdi- og investeringsavgift	3,0	5,3	6,5	4,0	4,5	6,2	1,4
Andre produktskatter, netto	4,6	9,0	9,7	7,7	8,0	10,4	-4,1
Statistiske avvik	918,7	10,5	6,7	6,7	9,2	19,4	9,6
Fastlands-næringer	2,8	3,0	3,5	2,9	3,3	2,4	-0,5
Markedsrettet	4,1	5,9	6,7	6,4	7,0	3,8	0,3
Ikke markedsrettet	1,2	2,0	2,1	1,9	2,0	1,9	1,6

16*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A16. Bruttoprodukt.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Bruttonasjonalprodukt	3,4	4,1	1,8	3,2	4,6	6,5	5,4
Jordbruk	-9,7	-2,1	-6,4	-41,5	-1,2	4,7	2,8
Skogbruk	19,0	15,8	16,8	14,8	15,3	15,4	-10,1
Fiske og fiskeoppdrett	-8,6	-7,3	-12,1	-21,7	-16,2	26,1	-17,8
Olje og gassutvinning	-3,1	24,2	8,6	12,0	32,8	43,5	22,6
Utv. av råolje og naturgass.	-2,9	24,4	8,6	11,9	33,3	44,2	22,7
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-9,5	13,7	7,7	20,0	13,5	14,6	15,6
Bergverksdrift	-3,9	-0,4	-0,9	0,1	-2,1	0,9	-7,5
Industri	9,6	1,1	1,5	1,2	1,5	0,3	-6,5
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	-8,4	5,8	4,4	8,0	7,7	3,4	16,0
Tekstil, bekledning og skotøy	5,6	1,6	0,9	-0,3	4,6	1,6	-8,4
Treforedling	62,1	-19,9	8,3	-18,1	-30,0	-33,6	-33,1
Grafisk produksjon	2,0	11,4	10,3	9,1	12,8	13,2	-20,3
Raffinering	-4,5	-18,8	23,1	73,4	-50,9	-49,4	-66,5
Kjemiske råvarer	18,0	-4,6	-10,9	-10,8	-5,3	12,0	-3,4
Kjemiske og mineralske prod.	7,4	3,2	4,7	3,7	5,3	-0,5	-15,6
Metaller	61,8	-12,4	-6,6	-7,9	-15,7	-20,0	-27,6
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	5,8	7,3	3,1	4,6	11,9	10,0	4,5
Trevare-, møbelindustri og annen industri	-1,0	-4,4	-8,6	-8,8	0,6	-0,3	-10,9
Kraftforsyning	9,4	5,7	0,1	1,6	7,8	15,3	19,3
Bygg og anlegg	6,9	11,1	11,5	10,2	11,8	11,0	17,2
Varehandel	4,5	-1,2	-0,3	-3,5	-1,2	0,0	6,0
Hotell og restaurant	0,5	2,4	5,9	3,0	1,4	0,2	2,7
Rørtransport	6,1	0,6	1,6	1,3	2,3	-2,4	0,2
Samferdsel	-1,3	-5,0	3,3	0,5	-14,7	-7,9	2,2
Sjøfart	-7,2	2,2	21,0	1,5	3,8	-16,9	-22,4
Utenriks sjøfart	-7,4	2,6	23,5	2,5	3,9	-18,3	-23,9
Innenriks sjøfart	-4,7	-1,3	0,5	-7,1	2,6	-0,9	-6,3
Bank og forsikring	0,2	-5,3	-30,3	13,9	5,4	-1,7	44,0
Boligtjenester	0,7	1,7	1,7	1,9	1,6	1,4	2,4
Forretningsmessig tjenesteyting	2,6	4,0	3,9	3,2	4,1	4,9	4,3
Privat tjenesteyting	5,1	4,3	4,9	3,7	4,2	4,4	4,9
Tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning	4,1	4,2	4,2	4,2	4,1	4,2	3,4
Statsforvaltningen	3,8	3,9	3,7	4,1	3,6	4,0	3,5
Sivilt	3,9	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,5
Forsvar	3,4	4,0	3,4	4,9	3,0	4,5	3,5
Kommuneforvaltningen	4,2	4,3	4,4	4,2	4,3	4,3	3,3
Ind. målte bank- og finanstjen.	-7,7	1,4	-4,4	-0,0	3,1	7,0	1,0
Merverdi- og investeringsavgift	6,3	2,5	1,3	2,0	2,8	3,7	-2,6
Andre produktskatter, netto	3,1	3,0	-3,6	1,1	4,9	8,7	3,5
Statistiske avvik	-83,3	-6,3	-44,5	-59,5	.	.
Fastlands-næringer	3,8	1,5	0,6	2,1	1,0	2,2	4,4
Markedsrettet	2,4	4,8	1,4	3,4	5,7	8,5	7,6
Ikke markedsrettet	3,4	3,6	3,6	3,6	3,5	3,6	3,4

17*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A17. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i alt	653 388	693 130	164 822	164 873	175 827	187 609	174 193
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	457 548	484 268	113 660	113 193	123 096	134 319	120 399
Konsum i husholdninger	434 551	460 217	107 679	107 243	117 064	128 231	114 096
Konsum i ideelle organisasjoner	22 997	24 051	5 981	5 949	6 033	6 089	6 303
Konsum i offentlig forvaltning	195 840	208 862	51 162	51 680	52 730	53 289	53 794
Konsum i statsforvaltningen	78 726	84 231	20 628	20 835	21 260	21 509	21 519
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	28 007	30 147	7 377	7 450	7 603	7 718	7 738
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	21 903	23 580	5 777	5 836	5 954	6 013	5 979
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	28 816	30 504	7 474	7 549	7 703	7 778	7 803
Konsum i kommuneforvaltningen	117 114	124 631	30 535	30 846	31 471	31 781	32 275
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	97 540	104 176	25 524	25 783	26 305	26 564	27 381
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	19 574	20 455	5 011	5 062	5 166	5 217	4 895
Personlig konsum	583 094	618 591	146 561	146 426	157 004	168 601	155 517
Kollektivt konsum	70 293	74 539	18 262	18 447	18 823	19 008	18 676

Tabell A18. Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i alt	624 027	650 567	156 284	154 843	165 100	174 340	159 090
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	439 745	460 253	109 507	107 867	116 841	126 038	111 004
Konsum i husholdninger	418 273	438 615	104 095	102 509	111 417	120 594	105 443
Konsum i ideelle organisasjoner	21 471	21 639	5 412	5 358	5 424	5 444	5 561
Konsum i offentlig forvaltning	184 282	190 313	46 777	46 977	48 258	48 302	48 086
Konsum i statsforvaltningen	74 479	77 587	19 092	19 113	19 727	19 655	19 532
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	26 624	28 228	6 878	6 912	7 219	7 219	7 131
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	20 792	21 673	5 362	5 354	5 517	5 441	5 470
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	27 063	27 686	6 852	6 847	6 990	6 996	6 931
Konsum i kommuneforvaltningen	109 803	112 726	27 684	27 864	28 532	28 646	28 554
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	91 412	94 099	23 089	23 255	23 826	23 929	24 163
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	18 391	18 628	4 595	4 609	4 706	4 717	4 391
Personlig konsum	557 780	582 580	139 475	138 033	147 886	157 186	142 298
Kollektivt konsum	66 247	67 986	16 809	16 810	17 213	17 154	16 792

18*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A19. Hovedtall for konsum.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i alt.	2,2	4,3	4,8	3,1	4,3	4,8	1,8
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,7	4,7	5,4	3,3	4,5	5,4	1,4
Konsum i husholdninger	3,1	4,9	5,6	3,5	4,7	5,6	1,3
Konsum i ideelle organisasjoner	-3,5	0,8	1,8	0,2	0,5	0,6	2,8
Konsum i offentlig forvaltning	1,0	3,3	3,4	2,7	3,7	3,2	2,8
Konsum i statsforvaltningen	-0,2	4,2	4,3	3,3	4,8	4,3	2,3
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	1,5	6,0	5,1	4,5	7,5	6,9	3,7
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-1,9	4,2	4,7	3,8	5,0	3,4	2,0
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	-0,4	2,3	3,1	1,7	2,1	2,3	1,2
Konsum i kommuneforvaltningen	1,8	2,7	2,8	2,4	2,9	2,5	3,1
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	0,5	2,9	3,0	2,7	3,3	2,8	4,7
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	9,3	1,3	1,8	0,8	1,2	1,4	-4,5
Personlig konsum	2,3	4,4	5,0	3,3	4,4	5,1	2,0
Kollektivt konsum	1,6	2,6	3,2	2,1	2,8	2,4	-0,1

Tabell A20. Hovedtall for konsum.

Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i alt.	3,1	1,8	0,7	2,3	2,0	2,0	3,8
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,8	1,1	-0,4	1,6	1,6	1,5	4,5
Konsum i husholdninger	2,7	1,0	-0,6	1,5	1,5	1,4	4,6
Konsum i ideelle organisasjoner	5,6	3,8	3,4	4,1	3,9	3,8	2,6
Konsum i offentlig forvaltning	3,9	3,3	3,1	3,8	2,8	3,4	2,3
Konsum i statsforvaltningen	3,7	2,7	2,6	3,5	2,0	2,7	2,0
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	3,8	1,5	2,3	2,8	0,0	1,0	1,2
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,3	3,3	2,8	3,7	2,5	4,1	1,4
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	4,0	3,5	2,7	4,1	3,7	3,4	3,2
Konsum i kommuneforvaltningen	4,0	3,7	3,5	4,0	3,4	3,8	2,5
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	4,1	3,8	3,7	4,0	3,4	3,9	2,5
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	3,5	3,2	2,6	3,7	3,3	3,1	2,2
Personlig konsum	3,1	1,6	0,4	2,1	1,9	1,9	4,0
Kollektivt konsum	3,7	3,3	2,7	3,9	3,2	3,5	2,4

19*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A21. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i husholdninger	434 551	460 217	107 679	107 243	117 064	128 231	114 096
Matvarer, drikkevarer og tobakk	93 326	96 704	21 697	23 865	24 932	26 210	22 060
Klær og skotøy	25 848	26 578	5 462	6 251	6 255	8 610	5 519
Bolig, lys og brensel	100 411	104 394	27 219	24 887	24 365	27 923	29 530
Møbler og husholdningsartikler	28 107	29 473	6 624	6 096	7 207	9 547	6 727
Helsepleie	10 980	11 747	2 802	2 889	2 949	3 107	3 002
Transport	68 951	78 478	17 902	19 875	21 237	19 464	18 710
Fritidssysler og underholdning	40 343	42 852	10 480	8 861	11 534	11 978	10 611
Utdanning	1 965	2 056	489	440	549	577	506
Hotell- og restauranttjenester	24 212	25 692	5 341	5 901	7 381	7 070	5 534
Andre varer og tjenester	37 380	37 812	9 828	7 763	8 265	11 957	11 427
Husholdningenes kjøp i utlandet	18 001	19 652	3 031	4 189	7 936	4 496	3 453
Utlendingers kjøp i Norge	-14 974	-15 223	-3 196	-3 773	-5 547	-2 707	-2 983
Varekonsum	245 840	262 365	60 376	61 328	64 590	76 071	62 992
Tjenester	185 684	193 423	47 468	45 500	50 085	50 371	50 635
Tjenestekonsum, bolig	80 726	82 897	20 455	20 721	20 780	20 941	21 209
Tjenester, annet	104 958	110 526	27 013	24 778	29 305	29 430	29 426

Tabell A22. Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i husholdninger	418 273	438 615	104 095	102 509	111 417	120 594	105 443
Matvarer, drikkevarer og tobakk	89 582	91 079	20 720	22 596	23 209	24 554	20 245
Klær og skotøy	25 308	26 906	5 667	6 293	6 404	8 542	5 601
Bolig, lys og brensel	97 434	98 929	26 272	23 789	23 075	25 793	26 694
Møbler og husholdningsartikler	27 679	28 694	6 489	5 935	7 017	9 253	6 539
Helsepleie	10 095	10 401	2 488	2 569	2 606	2 738	2 619
Transport	64 805	73 845	17 026	18 601	20 052	18 166	17 195
Fritidssysler og underholdning	39 360	41 738	10 173	8 730	11 123	11 713	10 146
Utdanning	1 852	1 853	446	400	495	511	445
Hotell- og restauranttjenester	23 602	24 515	5 117	5 559	7 297	6 542	5 194
Andre varer og tjenester	35 673	36 795	9 917	7 666	8 117	11 095	10 170
Husholdningenes kjøp i utlandet	17 412	18 384	2 847	3 939	7 369	4 228	3 383
Utlendingers kjøp i Norge	-14 528	-14 524	-3 066	-3 570	-5 347	-2 541	-2 788
Varekonsum	236 636	250 934	58 475	58 846	61 582	72 031	58 335
Tjenester	178 753	183 822	45 838	43 294	47 813	46 876	46 513
Tjenestekonsum, bolig	78 665	79 398	19 774	19 842	19 865	19 916	20 016
Tjenester, annet	100 088	104 424	26 065	23 452	27 947	26 960	26 497

20*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A23. Konsum i husholdninger.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i husholdninger	3,1	4,9	5,6	3,5	4,7	5,6	1,3
Matvarer, drikkevarer og tobakk	3,8	1,7	3,4	0,5	0,4	2,6	-2,3
Klær og skotøy	-4,1	6,3	5,3	4,1	6,6	8,5	-1,2
Bolig, lys og brensel	1,5	1,5	3,6	1,0	1,0	0,4	1,6
Møbler og husholdningsartikler	5,2	3,7	6,4	1,1	2,2	4,7	0,8
Helsepleie	-0,3	3,0	1,7	2,5	3,5	4,4	5,3
Transport	3,6	14,0	13,4	11,7	13,1	17,8	1,0
Fritidssystemer og underholdning	4,1	6,0	6,9	6,1	3,5	7,8	-0,3
Utdanning	-1,2	0,0	-0,4	1,1	-1,1	0,6	-0,3
Hotell- og restauranttjenester	4,8	3,9	3,9	3,4	3,9	4,2	1,5
Andre varer og tjenester	4,4	3,1	3,1	3,3	2,6	3,4	2,6
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,8	5,6	8,5	-6,9	13,0	4,7	18,8
Utlendingers kjøp i Norge	-6,9	-0,0	8,0	-3,2	-0,4	-3,6	-9,1
Varekonsum	2,8	6,0	7,5	4,5	4,8	7,3	-0,2
Tjenester	2,8	2,8	3,2	2,6	2,8	2,8	1,5
Tjenestekonsum, bolig	1,2	0,9	1,2	0,8	0,7	1,0	1,2
Tjenester, annet	4,1	4,3	4,7	4,1	4,3	4,2	1,7

Tabell A24. Konsum i husholdninger.

Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Konsum i husholdninger	2,7	1,0	-0,6	1,5	1,5	1,4	4,6
Matvarer, drikkevarer og tobakk	2,2	1,9	0,8	1,2	2,7	2,8	4,1
Klær og skotøy	0,8	-3,3	-3,9	-3,9	-3,4	-2,4	2,2
Bolig, lys og brensel	2,2	2,4	0,6	2,1	2,6	4,3	6,8
Møbler og husholdningsartikler	0,7	1,2	1,1	1,0	1,0	1,4	0,8
Helsepleie	6,3	3,8	6,2	4,1	3,2	2,1	1,8
Transport	4,1	-0,1	-1,0	1,5	-0,2	-0,9	3,5
Fritidssystemer og underholdning	1,3	0,2	0,2	-0,5	0,4	0,3	1,5
Utdanning	3,1	4,6	5,1	5,1	4,3	4,1	3,7
Hotell- og restauranttjenester	1,4	2,2	1,9	2,4	2,2	2,2	2,1
Andre varer og tjenester	7,6	-1,9	-9,6	4,0	1,5	-1,1	13,4
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,9	3,4	3,9	5,4	3,8	0,4	-4,1
Utlendingers kjøp i Norge	2,2	1,7	1,4	2,0	1,7	1,7	2,6
Varekonsum	2,4	0,6	-0,3	0,0	0,8	1,7	4,6
Tjenester	3,1	1,3	-1,1	3,2	2,1	1,1	5,1
Tjenestekonsum, bolig	1,3	1,7	1,3	2,3	1,9	1,5	2,4
Tjenester, annet	4,6	0,9	-2,9	4,0	2,3	0,7	7,2

21*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A25. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Bruttoinvestering i fast kapital	192 843	208 375	45 735	49 725	52 422	60 493	51 445
Bygg og anlegg	78 151	82 932	19 080	19 633	20 604	23 615	20 037
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledn.	17 939	20 413	4 119	4 921	5 852	5 521	5 385
Oljeutvinnings- plattform, bore-rigger og moduler	25 911	24 176	4 983	6 446	6 256	6 491	7 064
Skip og båter	5 029	7 433	1 680	1 181	1 861	2 711	2 870
Transportmidler	19 776	25 355	5 876	6 416	5 678	7 385	5 855
Maskiner og utstyr	46 035	48 066	9 997	11 128	12 170	14 770	10 233
Jordbruk	5 054	5 293	914	1 612	1 493	1 274	931
Skogbruk	533	550	137	137	137	139	139
Fiske og fiskeoppdrett	535	551	148	113	159	131	206
Olje og gassutvinning	41 730	40 680	8 676	10 626	10 396	10 983	11 551
Utv. av råolje og naturgass	42 066	41 499	8 974	10 777	10 409	11 340	11 540
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning.	-335	-819	-298	-151	-13	-357	11
Bergverksdrift	462	375	76	66	127	105	38
Industri	15 993	17 821	3 358	4 206	4 569	5 688	3 418
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	3 305	3 230	592	700	674	1 264	616
Tekstil, beklædning og skotøy	196	209	41	46	71	51	61
Treforedling	1 826	1 448	339	284	243	582	213
Grafisk produksjon	880	966	204	228	227	307	200
Raffinering	425	324	73	43	140	67	23
Kjemiske råvarer	2 171	1 708	472	464	446	326	338
Kjemiske og mineralske prod.	1 523	2 034	345	438	590	661	347
Metaller	1 368	2 922	432	735	763	992	755
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2 975	3 122	606	790	767	959	544
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1 323	1 859	255	478	648	479	321
Kraftforsyning	4 953	4 698	797	1 083	1 127	1 691	578
Bygg og anlegg	945	1 004	258	266	224	256	281
Varehandel	18 374	21 337	5 057	5 036	5 095	6 149	4 937
Hotell og restaurant	1 806	2 009	522	494	497	496	486
Rørtransport	6 087	5 993	1 224	1 586	1 878	1 304	1 098
Samferdsel	18 887	23 304	5 031	5 654	5 450	7 169	5 506
Sjøfart	4 591	7 009	1 563	1 095	1 747	2 603	2 714
Utenriks sjøfart	3 899	6 286	1 366	972	1 578	2 369	2 523
Innenriks sjøfart	692	722	197	123	169	233	191
Bank og forsikring	4 234	4 876	1 043	1 095	1 261	1 477	1 140
Boligtjenester	26 481	26 089	6 341	6 189	6 586	6 973	6 969
Forretningsmessig tjenesteyting	6 433	8 115	2 010	1 984	1 920	2 201	2 052
Privat tjenesteyting	6 378	6 903	1 751	1 593	1 734	1 824	1 767
Offentlig forvaltning	29 368	31 767	6 829	6 889	8 020	10 029	7 633
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	13 466	14 110	3 205	2 989	3 462	4 454	3 324
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	15 902	17 657	3 624	3 900	4 558	5 575	4 309
Fastlands-næringer	141 126	155 416	34 469	36 541	38 570	45 837	36 273

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A26. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Bruttoinvestering i fast kapital	182 235	190 998	42 411	45 491	48 333	54 762	47 623
Bygg og anlegg	72 324	73 456	17 244	17 346	18 175	20 690	17 369
Oljeboring, oljeføting, olje-og gassrørledn.	17 067	18 885	3 895	4 543	5 406	5 040	4 868
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	24 623	22 134	4 622	5 926	5 770	5 815	6 368
Skip og båter	4 592	6 971	1 527	1 098	1 712	2 634	2 817
Transportmidler	18 110	22 172	5 338	5 412	5 283	6 138	5 517
Maskiner og utstyr	45 519	47 381	9 784	11 166	11 988	14 444	10 684
Jordbruk	4 852	4 980	866	1 524	1 392	1 199	904
Skogbruk	500	498	125	125	124	125	125
Fiske og fiskeoppdrett	487	498	134	101	144	118	200
Olje og gassutvinning	39 744	37 421	8 107	9 772	9 612	9 930	10 436
Utv. av råolje og naturgass	40 080	38 241	8 406	9 923	9 625	10 287	10 425
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning.	-336	-819	-298	-151	-13	-357	11
Bergverksdrift	450	353	73	62	121	97	38
Industri	15 373	16 803	3 173	3 999	4 312	5 320	3 337
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	3 171	3 024	561	659	636	1 168	599
Tekstil, bekledning og skotøy	191	201	39	44	69	49	60
Treforedling	1 772	1 375	314	269	233	560	209
Grafisk produksjon	849	920	196	220	217	288	201
Raffinering	404	290	69	39	124	59	23
Kjemiske råvarer	2 058	1 591	439	437	415	299	311
Kjemiske og mineralske prod.	1 460	1 901	325	414	550	612	341
Metaller	1 319	2 727	407	687	708	924	724
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2 876	2 999	582	771	738	909	545
Trevare-, møbelindustri og annen industri	1 273	1 774	242	457	623	451	323
Kraftforsyning	4 740	4 408	754	1 025	1 061	1 569	551
Bygg og anlegg	881	906	237	238	207	224	260
Varehandel	17 364	19 521	4 707	4 602	4 740	5 472	4 632
Hotell og restaurant	1 709	1 836	481	450	459	445	447
Rørtransport	5 673	5 511	1 144	1 465	1 720	1 183	997
Samferdsel	17 920	21 407	4 665	5 113	5 140	6 489	5 311
Sjøfart	4 179	6 575	1 420	1 018	1 608	2 530	2 663
Utenriks sjøfart	3 483	5 882	1 229	901	1 449	2 303	2 476
Innenriks sjøfart	696	694	191	117	158	227	187
Bank og forsikring	3 977	4 408	961	993	1 140	1 314	1 032
Boligtjenester	24 544	23 080	5 726	5 461	5 798	6 094	6 031
Forretningsmessig tjenesteyting	6 057	7 346	1 858	1 787	1 763	1 939	1 893
Privat tjenesteyting	6 098	6 433	1 648	1 494	1 623	1 669	1 676
Offentlig forvaltning	27 689	29 014	6 333	6 265	7 369	9 048	7 088
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	12 728	12 901	2 978	2 693	3 217	4 013	3 151
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	14 960	16 113	3 355	3 572	4 151	5 035	3 937
Fastlands-næringer	133 336	142 184	31 931	33 354	35 552	41 347	33 714

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A27. Bruttoinvestering i fast realkapital.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Bruttoinvestering i fast kapital	3,7	4,8	1,7	1,7	9,9	5,6	12,3
Bygg og anlegg	14,3	1,6	4,1	0,3	1,4	0,8	0,7
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	-18,5	10,7	13,8	6,3	6,7	17,1	25,0
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	-5,4	-10,1	-17,2	-4,3	3,6	-20,2	37,8
Skip og båter	-30,7	51,8	-26,7	-40,7	.	91,1	84,5
Transportmidler	17,6	22,4	15,4	22,4	19,1	32,7	3,3
Maskiner og utstyr	4,6	4,1	4,1	4,3	2,7	5,1	9,2
Jordbruk	9,3	2,6	1,7	3,7	2,2	2,4	4,4
Skogbruk	2,1	-0,4	-0,6	-0,4	-0,1	-0,4	-0,1
Fiske og fiskeoppdrett	-35,1	2,3	-19,7	-35,3	58,5	63,8	48,9
Olje og gassutvinning	-9,9	-5,8	-12,9	-2,1	3,4	-11,1	28,7
Utv. av råolje og naturgass	-10,2	-4,6	-9,6	-0,5	1,2	-9,0	24,0
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning.	-37,3	143,9	.	.	-93,9	160,6	.
Bergverksdrift	69,8	-21,6	-26,8	-39,6	15,0	-31,9	-47,2
Industri	41,3	9,3	19,7	7,2	4,4	9,4	5,2
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	18,6	-4,6	5,5	-20,7	-8,7	5,1	6,8
Tekstil, bekledning og skotøy	-3,2	5,5	-34,1	-16,6	76,0	24,5	55,2
Treforedling	186,3	-22,4	69,6	-34,2	-62,5	0,3	-33,2
Grafisk produksjon	-14,3	8,4	3,6	53,8	38,8	-20,2	2,7
Raffinering	57,1	-28,1	-5,7	-74,2	37,8	-34,8	-66,6
Kjemiske råvarer	174,0	-22,7	35,9	-32,8	-34,4	-33,6	-29,3
Kjemiske og mineralske prod.	21,8	30,2	22,1	29,2	15,1	54,9	5,0
Metaller	48,1	106,7	29,5	155,1	115,8	126,9	77,9
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	26,9	4,3	12,0	29,7	-5,6	-7,3	-6,3
Trevare-, møbelindustri og annen industri	23,3	39,3	26,5	48,6	103,4	-3,6	33,8
Kraftforsyning	2,0	-7,0	-2,2	-13,9	-10,7	-1,4	-26,8
Bygg og anlegg	22,5	2,8	1,5	7,5	1,8	0,6	9,6
Varehandel	11,5	12,4	12,4	12,1	10,9	14,1	-1,6
Hotell og restaurant	11,9	7,4	15,7	1,6	6,7	6,2	-7,1
Rørtransport.	-32,7	-2,9	59,9	0,7	-20,1	-12,4	-12,8
Samferdsel	26,3	19,5	17,9	24,6	19,3	16,9	13,9
Sjøfart	-29,6	57,4	-26,6	-40,1	.	87,0	87,5
Utenriks sjøfart	-32,7	68,9	-28,7	-41,2	.	99,5	101,5
Innenriks sjøfart.	-8,8	-0,3	-9,9	-30,3	35,5	14,2	-2,3
Bank og forsikring	23,4	10,8	9,1	6,1	10,8	16,1	7,4
Boligtjenester	13,0	-6,0	-8,0	-8,2	-3,6	-4,1	5,3
Forretningsmessig tjenesteyting	2,2	21,3	17,5	19,4	21,1	27,3	1,9
Privat tjenesteyting	6,0	5,5	6,5	4,1	4,9	6,3	1,7
Offentlig forvaltning.	1,6	4,8	4,9	2,0	4,3	7,1	11,9
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	-3,7	1,4	1,2	-6,3	0,2	8,3	5,8
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	6,7	7,7	8,4	9,2	7,7	6,2	17,4
Fastlands-næringer.	12,9	6,6	6,6	5,0	6,3	8,3	5,6

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

 Tabell A28. Bruttoinvestering i fast realkapital.
 Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Bruttoinvestering i fast kapital	3,7	3,1	3,3	3,4	2,1	3,5	0,2
Bygg og anlegg	4,3	4,5	4,2	4,5	4,6	4,6	4,3
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	2,6	2,8	1,8	3,4	2,6	3,3	4,6
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	3,2	3,8	3,5	3,6	2,5	5,5	2,9
Skip og båter	8,2	-2,6	9,7	9,8	79,4	-9,3	-7,4
Transportmidler	9,9	4,7	1,1	5,9	1,9	8,9	-3,6
Maskiner og utstyr	0,4	0,3	1,7	-1,2	0,6	0,2	-6,3
Jordbruk	1,6	2,0	2,5	1,4	2,6	1,8	-2,4
Skogbruk	4,6	3,6	3,6	3,3	3,8	3,7	2,1
Fiske og fiskeoppdrett	8,6	0,8	6,7	7,7	-3,0	-17,1	-6,5
Olje og gassutvinning	2,8	3,5	3,1	3,7	2,5	4,6	3,4
Utv. av råolje og naturgass	2,8	3,4	2,8	3,6	2,6	4,4	3,7
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning.	-1,7	0,2	-1,9	-4,4	0,1	0,2	-0,9
Bergverksdrift	3,9	3,4	3,1	2,8	3,1	4,7	-4,6
Industri	3,0	1,9	3,2	1,1	2,3	1,6	-3,2
Næringsmiddel-, drikkevare- og tobakksindustri	3,4	2,5	2,4	2,1	2,9	2,3	-2,6
Tekstil, bekledning og skotøy	1,8	1,1	3,8	0,6	0,7	-0,1	-4,3
Treforedling	2,0	2,2	3,8	2,1	2,0	0,9	-5,8
Grafisk produksjon	3,1	1,2	2,7	0,8	2,1	1,0	-4,5
Raffinering	3,4	5,8	4,6	6,2	5,9	6,4	-5,9
Kjemiske råvarer	4,1	1,8	4,8	0,4	1,7	1,8	1,4
Kjemiske og mineralske prod.	3,7	2,5	2,9	1,5	2,7	2,6	-4,2
Metaller	2,0	3,4	4,3	3,5	4,4	1,5	-1,7
Verkstedindustri og skipsbyggingsindustri mv.	2,5	0,6	1,8	-0,5	1,1	0,7	-4,3
Trevare-, møbelindustri og annen industri	2,7	0,9	2,5	0,6	0,7	1,2	-5,7
Kraftforsyning	3,3	2,0	2,4	0,8	2,1	2,5	-0,9
Bygg og anlegg	9,2	3,3	2,2	2,8	2,9	5,4	-0,4
Varehandel	4,8	3,3	2,7	2,4	3,1	4,7	-0,8
Hotell og restaurant	3,1	3,6	3,6	3,1	3,3	4,4	0,2
Rørtransport.	5,1	1,3	-0,1	1,7	2,3	1,1	2,9
Samferdsel	4,5	3,3	2,3	4,0	2,0	4,4	-3,9
Sjøfart	8,7	-3,0	9,7	9,8	64,4	-8,4	-7,4
Utenriks sjøfart	10,8	-4,5	10,4	9,9	54,1	-9,7	-8,3
Innenriks sjøfart	-1,9	4,8	5,8	9,9	4,3	-0,3	-1,0
Bank og forsikring	4,1	3,9	3,7	3,4	4,0	4,4	1,8
Boligtjenester	3,4	4,8	4,4	4,7	4,9	5,0	4,4
Forretningsmessig tjenesteyting	4,2	4,0	3,2	3,4	3,6	5,7	0,2
Privat tjenesteyting	2,7	2,6	2,8	1,7	2,5	3,2	-0,8
Offentlig forvaltning.	3,8	3,2	2,7	3,5	2,6	3,9	-0,1
Bruttoinvestering, statsforvaltningen	3,7	3,4	2,1	4,7	1,7	4,8	-2,0
Bruttoinvestering, kommuneforvaltningen	3,9	3,1	3,2	2,6	3,2	3,3	1,3
Fastlands-næringer.	3,7	3,3	3,1	3,1	2,9	3,8	-0,3

25*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A29. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Eksport i alt	353 296	412 679	99 005	98 612	102 870	112 192	106 429
Varer	267 236	321 688	77 583	76 267	78 126	89 712	83 915
Råolje og naturgass	113 231	156 638	34 593	36 717	40 000	45 378	43 150
Skip, nybygde	4 138	4 257	641	1 249	596	1 771	1 288
Skip, eldre	5 791	3 765	1 584	718	655	808	333
Oljeplattformer og moduler, nye	63	59	11	12	25	11	22
Oljeplattformer, eldre	492	943	344	172	34	393	18
Produksjonshull	97	127	24	24	31	48	30
Andre varer	143 424	155 849	40 386	37 375	36 785	41 303	39 074
Jordbruk, skogbruk og fiske	6 767	7 035	1 683	1 798	1 654	1 900	1 870
Bergverksprodukter	2 271	2 342	662	600	549	531	478
Industriprodukter	133 142	145 484	37 470	34 762	34 485	38 767	36 678
Nærings- og nytelsesmidler	17 164	19 528	5 277	4 066	4 607	5 578	5 007
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 138	2 207	546	515	540	606	557
Trevarer	3 003	2 864	678	710	710	766	718
Treforedlingsprodukter	12 864	11 593	3 262	2 807	2 792	2 732	2 555
Grafiske produkter	378	559	147	126	131	155	118
Raffinerte oljeprodukter	12 996	17 147	3 927	4 036	4 128	5 056	5 069
Kjemiske råvarer mv.	12 019	12 107	3 204	2 775	3 084	3 044	2 941
Kjemiske og mineralske produkter	8 923	9 597	2 364	2 301	2 516	2 416	2 393
Metaller	29 798	30 756	8 159	7 723	7 048	7 826	7 559
Verkstedprodukter	31 065	35 970	9 109	8 981	8 172	9 708	8 945
Andre industriprodukter	2 794	3 156	797	722	757	880	816
Elektrisk kraft	1 244	988	571	215	97	105	48
Tjenester	86 060	90 991	21 422	22 345	24 744	22 480	22 514
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	45 198	46 801	11 475	11 743	11 777	11 806	11 860
Oljevirkosomhet, div. tjenesteksport	624	714	177	177	180	180	186
Oljeboring mv.	1 159	1 131	264	263	374	230	394
Rørtransport	2 176	3 424	736	685	855	1 148	1 074
Reisetrafikk	14 974	15 223	3 196	3 773	5 547	2 707	2 983
Andre tjenester	21 929	23 698	5 574	5 704	6 011	6 409	6 017

26*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A30. Eksport. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Eksport i alt	355 919	391 488	97 491	94 459	97 908	101 629	97 899
Varer	268 422	299 343	75 781	72 432	72 321	78 809	75 663
Råolje og naturgass	125 818	145 312	35 546	35 613	36 388	37 765	37 498
Skip, nybygde	3 935	3 880	600	1 159	541	1 580	1 159
Skip, eldre	6 307	3 789	1 638	713	648	790	321
Oljeplattformer og moduler, nye	60	54	10	11	23	10	20
Oljplattformer, eldre	492	943	344	172	34	393	18
Produksjonshull	94	119	23	22	29	45	28
Andre varer	131 716	145 246	37 620	34 741	34 657	38 227	36 620
Jordbruk, skogbruk og fiske	7 342	8 376	1 786	2 060	2 199	2 331	1 999
Bergverksprodukter	2 271	2 326	636	590	556	545	510
Industriprodukter	121 152	134 068	34 915	32 004	31 841	35 307	34 079
Nærings- og nytelsesmidler	16 763	18 739	5 087	4 062	4 511	5 079	4 885
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 188	2 229	562	532	535	600	574
Trevarer	2 556	2 583	617	649	636	680	645
Treforedlingsprodukter	9 406	9 748	2 531	2 376	2 460	2 381	2 279
Grafiske produkter	377	590	169	158	135	128	135
Raffinerte oljeprodukter	14 872	16 357	4 196	3 934	4 084	4 144	4 176
Kjemiske råvarer mv.	9 928	10 573	2 903	2 358	2 653	2 660	2 642
Kjemiske og mineralske produkter	8 595	9 336	2 321	2 183	2 431	2 400	2 537
Metaller	22 484	25 443	6 451	6 174	5 952	6 867	6 724
Verkstedprodukter	31 241	35 426	9 315	8 880	7 722	9 509	8 693
Andre industriprodukter	2 743	3 045	764	699	722	860	789
Elektrisk kraft	950	476	283	88	61	44	32
Tjenester	87 498	92 145	21 709	22 028	25 588	22 820	22 236
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	48 199	49 177	12 038	12 110	12 377	12 652	12 662
Oljevirkosomhet, div. tjenesteeksport	591	654	166	164	163	161	167
Oljeboring mv.	1 173	1 068	255	244	353	217	349
Rørtransport	2 116	3 118	694	644	788	993	987
Reisetrafikk	14 528	14 524	3 066	3 570	5 347	2 541	2 788
Andre tjenester	20 891	23 603	5 491	5 296	6 560	6 256	5 282

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A31. Eksport.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Eksport i alt	3,6	10,0	10,7	10,1	8,9	10,3	0,4
Varer	5,9	11,5	12,8	13,1	9,4	10,9	-0,2
Råolje og naturgass	8,1	15,5	15,8	19,3	19,3	8,6	5,5
Skip, nybygde	-14,2	-1,4	14,5	-46,7	-39,8	365,0	93,3
Skip, eldre	21,9	-39,9	12,7	-7,0	-74,0	-50,4	-80,4
Oljeplattformer og moduler, nye	455,4	-9,7	-10,6	.	-47,9	164,2	92,4
Oljplattformer, eldre	-41,0	91,7	.	364,9	-86,6	125,9	-94,8
Produksjonshull	59,6	26,8	1,9	-3,9	20,2	86,0	20,6
Andre varer	4,2	10,3	9,1	11,4	8,6	11,9	-2,7
Jordbruk, skogbruk og fiske	14,8	14,1	11,1	26,5	25,0	-0,7	11,9
Bergverksprodukter	-2,2	2,4	24,0	6,8	-0,8	-15,7	-19,8
Industriprodukter	3,4	10,7	8,7	11,1	8,6	14,3	-2,4
Nærings- og nytelsesmidler	2,2	11,8	16,3	17,0	6,5	8,6	-4,0
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-5,0	1,9	-9,2	1,1	5,5	12,0	2,1
Trevarer	-4,3	1,0	-10,9	5,7	7,4	3,5	4,5
Treforedlingsprodukter	4,6	3,6	-2,7	3,8	7,8	6,5	-10,0
Grafiske produkter	-16,1	56,6	95,3	71,0	28,7	37,6	-20,3
Raffinerte oljeprodukter	0,0	10,0	-0,8	-1,6	9,4	42,5	-0,5
Kjemiske råvarer mv.	-3,2	6,5	6,4	2,5	2,9	14,6	-9,0
Kjemiske og mineralske produkter	7,5	8,6	8,6	-2,8	17,3	12,2	9,3
Metaller	-4,7	13,2	2,6	12,7	12,2	26,9	4,2
Verkstedprodukter	15,0	13,4	20,8	23,6	7,4	3,9	-6,7
Andre industriprodukter	8,1	11,0	15,6	14,8	1,8	12,6	3,3
Elektrisk kraft	80,6	-49,9	32,8	-52,8	-76,8	-84,6	-88,6
Tjenester	-2,8	5,3	4,1	1,1	7,6	8,4	2,4
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	0,2	2,0	-1,9	0,2	3,9	6,1	5,2
Oljevirkosomhet, div. tjenesteeksport	-4,4	10,6	12,1	8,9	12,7	8,8	1,1
Oljeboring mv.	-34,5	-8,9	-26,8	-11,3	11,1	-6,7	37,0
Rørtransport	-3,2	47,4	17,4	25,6	55,2	96,5	42,3
Reisetrafikk	-6,9	-0,0	8,0	-3,2	-0,4	-3,6	-9,1
Andre tjenester	-3,5	13,0	17,6	4,4	18,5	11,4	-3,8

28*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A32. Eksport.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Eksport i alt	2,3	6,2	1,0	3,9	7,5	12,2	7,1
Varer	2,8	7,9	1,1	3,9	10,5	16,1	8,3
Råolje og naturgass	-1,6	19,8	6,7	9,9	27,2	35,4	18,2
Skip, nybygde	8,9	4,4	2,5	2,8	4,4	4,1	4,0
Skip, eldre	-9,4	8,2	3,5	12,7	12,0	8,8	7,3
Oljeplattformer og moduler, nye	3,1	3,7	2,5	2,8	4,4	4,1	4,0
Oljplattformer, eldre	-1,9	-	-	-	-	-	-
Produksjonshull	-0,4	3,3	2,4	4,0	3,2	3,2	3,6
Andre varer	7,1	-1,5	-2,9	-0,9	-2,5	0,5	-0,6
Jordbruk, skogbruk og fiske	-11,3	-8,9	-10,6	-14,3	-16,5	4,5	-0,7
Bergverksprodukter	-0,4	0,7	-1,1	2,5	-0,5	0,4	-10,0
Industriprodukter	8,4	-1,3	-3,0	-0,3	-1,6	-0,0	0,3
Nærings- og nytelsesmidler	1,9	1,8	-0,2	-0,4	1,0	6,1	-1,2
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2,0	1,3	-2,3	0,6	4,7	2,7	-0,1
Trevarer	6,3	-5,6	-11,5	-9,0	-2,6	1,9	1,4
Treforedlingsprodukter	32,3	-13,0	3,4	-9,8	-21,5	-22,9	-13,0
Grafiske produkter	19,5	-5,6	-23,2	-18,1	7,2	18,6	0,7
Raffinerte oljeprodukter	-3,6	20,0	7,7	15,0	17,7	39,4	29,7
Kjemiske råvarer mv.	14,7	-5,4	-10,5	-6,3	-5,9	2,9	0,9
Kjemiske og mineraliske produkter	5,9	-1,0	-3,1	4,4	1,8	-6,5	-7,4
Metaller	19,1	-8,8	-4,3	-4,9	-10,9	-14,8	-11,1
Verkstedprodukter	1,6	2,1	-4,5	3,4	5,6	4,6	5,2
Andre industriprodukter	-0,2	1,7	-1,8	2,9	10,6	-3,4	-0,9
Elektrisk kraft	-0,5	58,6	31,1	88,4	33,4	89,1	-26,4
Tjenester	1,0	0,4	0,7	3,6	-1,2	-1,3	2,6
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	1,4	1,5	2,5	2,3	1,3	-0,1	-1,7
Oljevirkosomhet, div. tjenesteeksport	2,4	3,4	2,5	2,8	4,4	4,1	4,0
Oljeboring mv.	-1,8	7,1	3,6	10,3	7,5	7,7	9,0
Rørtransport	5,4	6,8	9,8	10,6	22,4	-11,8	2,6
Reisetrafikk	2,2	1,7	1,4	2,0	1,7	1,7	2,6
Andre tjenester	-0,3	-4,4	-5,9	6,6	-11,1	-5,1	12,2

29*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A33. Import. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Import i alt	297 471	319 986	75 636	75 250	81 345	87 755	78 384
Varer	216 919	238 348	57 986	56 120	57 920	66 322	57 864
Skip, nybygde og eldre	6 324	6 325	1 799	652	1 494	2 380	2 303
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	359	282	33	32	192	25	36
Oljevirkosomhet, diverse varer	6 180	7 683	1 944	1 656	2 028	2 055	1 914
Andre varer	204 056	224 058	54 210	53 780	54 206	61 862	53 611
Jordbruk, skogbruk og fiske	7 890	8 088	2 299	1 907	1 730	2 152	1 935
Råolje	1 121	1 445	218	255	261	711	380
Bergverksprodukter	2 802	2 906	835	663	667	741	722
Industriprodukter	191 995	208 274	50 612	50 229	50 365	57 068	49 787
Nærings- og nytelsesmidler	8 927	9 493	2 162	2 339	2 505	2 487	2 227
Tekstiler, bекledningsvarer og skotøy	15 201	15 344	4 059	2 971	4 519	3 795	4 161
Trevarer	3 883	4 104	947	1 031	998	1 128	1 007
Treforedlingsprodukter	6 469	6 370	1 693	1 545	1 486	1 646	1 530
Grafiske produkter	2 799	3 386	836	712	852	986	820
Raffinerte oljeprodukter	8 828	9 362	2 084	2 232	2 483	2 563	2 505
Kjemiske råvarer mv.	9 449	9 070	2 306	2 363	2 264	2 137	2 172
Kjemiske og mineralske produkter	20 551	21 757	5 277	5 511	5 285	5 684	5 174
Metaller	21 043	22 701	5 685	5 735	5 260	6 021	5 437
Verkstedprodukter	77 813	83 343	20 618	20 225	19 308	23 192	19 627
Andre industriprodukter	6 587	7 049	1 683	1 556	1 658	2 152	1 774
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	10 445	16 295	3 262	4 009	3 747	5 277	3 353
Elektrisk kraft	248	3 345	246	726	1 183	1 190	787
Tjenester	80 552	81 638	17 650	19 130	23 425	21 433	20 520
Driftsutgifter skipsfart ekskl. bunkers	19 726	20 052	4 601	4 863	4 920	5 668	5 786
Driftsutgifter Oljeboring ekskl. bunkers	1 354	1 227	359	288	306	274	219
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	4 257	4 140	795	1 092	1 095	1 158	1 230
Reisetrafikk	26 923	29 128	5 407	6 581	10 254	6 886	5 770
Andre tjenester	28 292	27 091	6 488	6 306	6 850	7 447	7 515

30*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A34. Import. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Import i alt	289 675	308 520	73 539	72 848	78 817	83 316	77 267
Varer	211 927	230 887	56 107	54 595	56 540	63 644	58 063
Skip, nybygde og eldre	6 873	6 490	1 871	663	1 505	2 451	2 362
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	517	407	42	48	268	49	38
Oljevirkksomhet, diverse varer	5 816	7 029	1 819	1 537	1 839	1 833	1 722
Andre varer	198 721	216 962	52 375	52 347	52 928	59 312	53 940
Jordbruk, skogbruk og fiske	7 023	7 288	1 963	1 711	1 636	1 978	1 656
Råolje	1 244	1 176	214	219	226	517	331
Bergverksprodukter	2 434	2 459	705	566	557	632	593
Industriprodukter	187 811	203 698	49 355	49 309	49 631	55 403	50 543
Nærings- og nytelsesmidler	8 297	8 671	1 944	2 140	2 335	2 251	2 051
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	15 900	15 691	4 181	3 211	4 525	3 774	4 278
Trevarer	3 431	3 711	870	928	902	1 011	926
Treforedlingsprodukter	5 510	5 594	1 422	1 341	1 332	1 498	1 437
Grafiske produkter	2 770	3 121	742	632	806	941	855
Raffinerte oljeprodukter	9 117	8 365	1 996	2 029	2 248	2 092	2 154
Kjemiske råvarer mv.	8 854	9 078	2 346	2 283	2 251	2 198	2 115
Kjemiske og mineralske produkter	20 620	22 607	5 553	5 671	5 359	6 024	5 432
Metaller	18 862	21 485	5 212	5 347	5 119	5 807	5 244
Verkstedprodukter	78 155	84 180	20 485	20 809	19 683	23 202	21 090
Andre industriprodukter	6 549	6 773	1 649	1 519	1 602	2 002	1 769
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	9 746	14 422	2 953	3 399	3 469	4 602	3 193
Elektrisk kraft	209	2 341	138	543	877	782	817
Tjenester	77 748	77 633	17 432	18 253	22 277	19 671	19 204
Driftsutgifter skipsfart ekskl. bunkers	19 522	19 918	4 876	4 905	5 012	5 125	5 635
Driftsutgifter Oljeboring ekskl. bunkers	1 301	1 156	344	271	288	253	201
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	4 089	3 864	760	1 025	1 012	1 067	1 127
Reisetrafikk	26 050	27 264	5 079	6 188	9 522	6 475	5 654
Andre tjenester	26 786	25 432	6 374	5 863	6 443	6 752	6 588

31*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A35. Import.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Import i alt	5,5	6,5	7,3	1,2	8,5	8,9	5,1
Varer	9,3	8,9	9,2	5,6	10,9	10,0	3,5
Skip, nybygde og eldre	-13,4	-5,6	-20,4	-58,6	78,2	18,1	26,2
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	102,7	-21,4	-32,3	-26,8	198,8	-83,7	-10,1
Oljevirkosomhet, diverse varer	40,0	20,9	132,6	71,5	23,5	-30,8	-5,3
Andre varer	9,5	9,2	8,6	6,6	9,0	12,3	3,0
Jordbruk, skogbruk og fiske	7,0	3,8	3,3	-8,9	8,8	13,7	-15,6
Råolje	32,0	-5,5	-38,7	-42,8	-31,1	179,9	55,1
Bergverksprodukter	2,0	1,0	27,3	-16,1	-2,1	-0,8	-15,9
Industriprodukter	9,7	8,5	8,8	7,0	7,6	10,3	2,4
Nærings- og nytelsesmidler	4,0	4,5	11,2	-0,0	0,7	7,8	5,5
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1,6	-1,3	-10,0	-0,1	-0,8	8,4	2,3
Trevarer	3,2	8,2	0,0	5,9	15,2	12,0	6,4
Treforedlingsprodukter	5,9	1,5	-1,1	0,5	1,2	5,5	1,0
Grafiske produkter	7,6	12,6	14,3	4,6	19,4	11,8	15,2
Raffinerte oljeprodukter	14,8	-8,2	-4,4	-10,8	-8,9	-8,5	7,9
Kjemiske råvarer mv.	8,3	2,5	9,0	0,5	3,2	-2,3	-9,9
Kjemiske og mineralske produkter	9,9	9,6	10,6	6,8	8,8	12,3	-2,2
Metaller	1,0	13,9	17,4	9,2	12,6	16,6	0,6
Verkstedprodukter	17,2	7,7	11,2	9,7	6,6	4,0	3,0
Andre industriprodukter	7,5	3,4	4,4	4,8	3,6	1,5	7,2
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	-3,8	48,0	28,8	23,8	47,0	96,0	8,2
Elektrisk kraft	-54,5	.	155,9	391,0	.	.	489,7
Tjenester	-3,6	-0,1	1,7	-10,1	2,8	5,6	10,2
Driftsutgifter skipsfart ekskl. bunkers	0,2	2,0	-1,9	0,2	3,9	6,1	15,6
Diftsutgifter Oljeboring ekskl. bunkers	50,6	-11,2	38,7	-15,9	-30,8	-19,8	-41,6
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	-36,8	-5,5	16,1	-31,4	-19,6	56,6	48,4
Reisetrafikk	1,9	4,7	7,4	-3,3	9,6	3,8	11,3
Andre tjenester	-5,2	-5,1	-2,6	-18,4	-0,7	2,7	3,4

32*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A36. Import.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Import i alt	1,0	1,0	-0,1	1,6	0,9	1,6	-1,4
Varer	0,4	0,9	0,9	0,9	0,5	1,1	-3,6
Skip, nybygde og eldre	-8,7	5,9	3,2	10,5	10,2	3,5	1,4
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-30,0	-0,1	-6,3	-12,6	-17,6	-14,1	21,3
Oljevirkosomhet, diverse varer	4,3	2,9	2,5	2,8	4,4	4,1	4,0
Andre varer	0,6	0,6	0,6	0,4	0,3	0,8	-4,0
Jordbruk, skogbruk og fiske	5,4	-1,2	2,6	-0,3	-4,4	-3,4	-0,2
Råolje	-2,0	36,4	9,2	25,3	40,2	50,3	12,4
Bergverksprodukter	-0,8	2,6	-0,6	7,8	7,5	-3,6	2,8
Industriprodukter	0,7	0,0	0,4	-0,1	-0,3	0,1	-3,9
Nærings- og nytelsesmidler	2,5	1,8	3,8	1,1	1,6	0,7	-2,4
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-1,7	2,3	3,0	2,6	2,0	1,2	0,2
Trevarer	6,9	-2,3	-4,7	-1,5	-1,6	-1,5	-0,1
Treforedlingsprodukter	16,1	-3,0	6,5	-2,3	-7,9	-7,9	-10,5
Grafiske produkter	2,9	7,4	8,2	9,1	3,9	8,6	-14,9
Raffinerte oljeprodukter	-5,5	15,6	7,5	6,0	20,9	28,3	11,4
Kjemiske råvarer mv.	4,0	-6,4	-13,0	-4,4	-6,7	-0,9	4,5
Kjemiske og mineralske produkter	-0,5	-3,4	-3,2	-0,7	-2,7	-6,9	0,2
Metaller	5,8	-5,3	-2,5	-2,1	-6,7	-9,6	-4,9
Verkstedprodukter	-1,3	-0,6	0,8	-1,9	-1,1	-0,1	-7,5
Andre industriprodukter	0,6	3,5	1,1	2,3	5,8	4,6	-1,7
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	3,3	5,4	3,1	10,1	2,8	4,9	-5,0
Elektrisk kraft	-30,3	20,7	4,5	40,8	26,4	17,8	-45,7
Tjenester	2,5	1,5	-3,3	3,5	1,9	3,1	5,5
Driftsutgifter skipsfart ekskl. bunkers	9,2	-0,4	-7,7	-1,0	-3,0	9,9	8,8
Driftsutgifter Oljeboring ekskl. bunkers	0,9	2,1	0,3	3,5	2,6	2,2	4,5
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	3,7	2,9	1,6	2,4	3,8	3,2	4,2
Reisetrafikk	0,8	3,4	3,9	5,4	3,8	0,4	-4,1
Andre tjenester	-0,1	0,9	-6,2	5,8	2,5	1,2	12,1

33*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A37. Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1
Eksport i alt	353 296	412 679	99 005	98 612	102 870	112 192	106 429
Varer	267 236	321 688	77 583	76 267	78 126	89 712	83 915
Tjenester	86 060	90 991	21 422	22 345	24 744	22 480	22 514
Import i alt	297 471	319 986	75 636	75 250	81 345	87 755	78 384
Varer	216 919	238 348	57 986	56 120	57 920	66 322	57 864
Tjenester	80 552	81 638	17 650	19 130	23 425	21 433	20 520
Eksportoverskudd	55 825	92 693	23 369	23 362	21 525	24 437	28 045
Inntekter	36 961	39 607	10 717	9 668	9 235	9 987	10 395
Renteinntekter	21 864	23 152	6 166	5 476	5 413	6 097	6 287
Aksjeutbytte m.v. til Norge	1 699	2 038	1 062	404	275	297	202
Reinvestert fortjeneste	3 998	3 613	352	1 105	1 067	1 089	1 136
Andre løpende overføringer til Norge	9 400	10 804	3 137	2 683	2 480	2 504	2 770
Utgifter	61 520	59 594	14 705	15 160	12 505	17 224	16 106
Renteutgifter	24 304	22 983	6 067	6 057	3 876	6 983	7 363
Aksjeutbytte m.v. fra Norge	8 044	9 488	2 265	3 982	2 775	466	2 939
Reinvestert fortjeneste	5 101	4 656	1 283	-109	689	2 793	342
Andre løpende overføringer fra Norge	24 071	22 467	5 090	5 230	5 165	6 982	5 462
Overskudd på rente og stønadsbalansen	-24 559	-19 987	-3 988	-5 492	-3 270	-7 237	-5 711
Overskudd på driftsbalansen	31 266	72 706	19 381	17 870	18 255	17 200	22 334
Kapitaloverføringer, netto	-1 067	-1 011	-17	-20	-55	-919	-58
Netto finansinvestering	30 199	71 695	19 364	17 850	18 200	16 281	22 276

Omvurderinger hovedsaklig som følge av valutakursendringer

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B1: Olje- og gassproduksjon

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996			1997		
						Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mar
Råolje	8,9	9,5	10,8	11,7	13,1	12,8	12,9	13,6	13,8	12,4	12,9
Naturgass	2,4	2,4	2,6	2,6	3,5	4,0	4,3	4,4	4,6	4,1	4,2

Tabell B2: Produksjonsindeks etter næring og varetype

Sesongjusterte indekser. 1995=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996			1997		
						Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mar
Produksjon etter næring:											
Oljeutv., ind., bergv. og kraftf.	85	89	95	100	105	104	105	105	105	106	101
Bergverksdrift og utvinning	79	83	92	100	113	111	114	118	118	116	108
Industri	90	92	97	100	103	104	102	103	102	103	104
Kraft- og vannforsyning.	96	98	93	100	84	71	78	79	76	79	83
Produksjon etter varetype:											
Innsatsvarer	87	91	97	100	101	104	102	102	101	101	102
Investeringsvarer.	90	92	96	100	104	105	102	100	99	103	104
Konsumvarer, i alt	93	94	99	100	104	103	104	105	105	105	108
Varige konsumvarer	95	93	99	100	106	109	105	108	108	115	116
Ikke-varige konsumvarer	93	94	99	100	104	103	103	104	104	104	106
Energivarer	82	86	92	100	108	103	107	110	107	111	98

Tabell B3: Industriproduksjonen - produksjonsindeksen

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1992	1993	1994	1995	1996	1996			1997		
						Sep	Okt	Nov	Des	Jan	Feb
Industri i alt	1,7	2,4	5,5	2,9	2,8	4,0	3,8	3,8	1,1	-0,5	-3,7
Nærings- og nytelsesmidler	0,7	0,5	4,2	1,3	2,0	0,7	-0,8	1,0	-0,2	0,2	-1,7
Tekstil- og bekledningsvarer	-4,1	-3,1	9,7	-3,1	2,8	11,8	14,3	16,8	13,3	10,4	-0,3
Lær, og lærvarer	1,3	2,2	7,2	-8,4	-13,2	-8,6	-11,9	-14,8	-21,1	-22,3	-24,8
Trevarer	-0,1	1,7	9,4	2,0	1,4	2,8	1,2	3,5	-1,0	-0,5	-4,8
Treforedl., grafisk prod. og forlagsv.	-0,8	2,4	4,8	3,6	0,8	-0,5	-0,3	0,2	1,1	0,1	-2,7
Kull- og petroleumsprodukter	10,4	-0,0	3,3	-9,4	10,5	43,3	38,1	23,6	10,9	12,5	9,1
Kjemikalier og kjemiske prod.	-0,2	5,9	3,8	2,7	0,9	3,6	3,8	-0,3	-2,6	-6,9	-8,9
Gummi- og plastprodukter	-9,3	4,1	5,4	1,0	-0,1	1,5	1,8	4,7	1,6	1,2	-6,6
Andre ikke-metallholdige mineralprod.	3,2	0,5	13,0	11,4	5,3	6,4	10,3	10,4	8,3	3,0	-1,5
Metaller og metallvarer	1,3	3,5	6,4	1,9	5,0	4,7	4,4	4,9	2,5	2,0	-0,2
Maskiner og utstyr	3,3	1,2	7,7	7,1	4,2	7,4	8,8	7,2	3,5	1,8	-2,3
Elektriske og optiske produkter	1,1	7,0	8,5	7,6	4,7	6,8	8,4	8,7	1,5	-4,5	-7,9
Transportmidler.	1,8	-4,8	6,5	7,3	3,8	1,7	1,6	1,5	-1,9	-0,2	-3,9
Annenn industriproduksjon	-3,3	0,1	6,5	0,7	5,4	5,8	3,8	4,6	3,1	3,2	-2,2

1) Tallene i kolonnen for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B4: Ordretilgang - industri

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1995=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1995		1996			
						3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:											
Ordretilgang i alt	89	101	105	100	115	106	97	115	112	113	122
For eksport	94	103	106	100	98	107	88	107	92	97	98
Fra hjemmemarkedet	69	95	103	100	178	98	127	155	174	169	215
Produksjon av metaller:											
Ordretilgang i alt	68	70	80	100	111	103	110	109	117	110	108
For eksport	68	69	79	100	108	101	110	107	111	110	104
Fra hjemmemarkedet	71	71	86	101	133	106	108	115	184	99	136
Produksjon av maskiner:											
Ordretilgang i alt	92	94	107	100	144	99	99	114	184	124	154
For eksport	86	111	113	99	113	99	116	116	135	99	101
Fra hjemmemarkedet	99	76	99	101	185	100	85	103	256	151	231

Tabell B5: Ordreserver - industri

Ordreserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1995=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1995		1996			
						3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:											
Ordreserver i alt	229	209	179	100	180	82	113	224	170	144	181
For eksport	222	212	179	100	179	84	120	231	163	141	182
Fra hjemmemarkedet	256	199	180	100	182	72	86	196	197	156	178
Produksjon av metaller:											
Ordreserver i alt	75	76	84	100	105	100	105	103	103	105	108
For eksport	74	76	82	100	101	98	107	104	95	100	104
Fra hjemmemarkedet	84	74	92	100	132	108	90	101	157	133	139
Produksjon av maskiner:											
Ordreserver i alt	100	99	123	100	127	104	95	103	127	131	144
For eksport	94	97	141	100	108	98	97	102	113	111	106
Fra hjemmemarkedet	111	102	89	100	162	115	89	106	154	170	216

36*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B6: Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning

Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av kvartalene.

	1992	1993	1994	1995	1996	1995		1996			
						3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Leting:											
I alt.	1920	1358	1253	1162	1364	1226	1224	1275	1082	1388	1710
Undersøkelsesboring.	1288	717	432	532	680	614	672	545	490	745	941
Generelle undersøkelser	251	284	384	171	302	182	193	129	335	365	378
Felt eval. og - undersøk.	91	146	164	192	108	254	156	68	95	88	181
Adm. og andre kostnader	290	211	273	267	274	175	203	533	162	191	210
Feltutbygging:											
I alt.	7216	8802	7146	6740	6336	6385	8077	5581	6710	6171	6881
Varer	3668	4608	3956	3182	3888	2997	4837	3469	3911	3407	4764
Tjenester	3021	3442	2511	2980	1779	2681	2604	1402	2007	2268	1440
Produksjonsboring.	532	752	680	579	669	707	637	710	792	496	677
Felt i drift:											
I alt.	1269	1576	1688	1737	2256	1578	1663	1705	2158	2696	2465
Varer	166	150	164	163	262	146	183	178	290	275	306
Tjenester	179	137	132	243	322	287	222	242	390	318	337
Produksjonsboring.	925	1290	1393	1332	1672	1145	1258	1285	1478	2102	1822

Tabell B7: Industriinvesteringer i verdi - Investeringsundersøkelsen

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.

Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1995		1996				1997
						4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	
Utførte	2549	2322	2326	3389	3458	3311	3475	3415	3347	3592	..	
Antatte	2622	2709	2671	3720	4117	3729	3933	3957	4121	4457	4166	

Tabell B8: Boligbygging

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene

viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996		1997			
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Boliger satt igang.	1,3	1,3	1,7	1,6	1,5	1,4	1,7	1,7	1,7	1,8	2,1
Boliger under arbeid.	16,2	13,6	15,4	16,7	16,8	16,9	17,4	17,6	17,8	17,9	17,9
Boliger fullført	1,5	1,3	1,5	1,6	1,4	1,4	1,5	1,4	1,5	1,8	2,0

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B9: Detaljomsetningsvolum

Sesongjustert indeks. 1995=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996		1997			
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Omsetning ialt	91	93	97	100	103	107	104	104	103	105	105

Tabell B10: Detaljomsetningsvolum mv.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1992	1993	1994	1995	1996	1996		1997			
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Omsetning i alt	2,0	1,7	4,5	2,9	3,1	4,8	3,5	1,2	-0,6	1,7	..
Butikkhandel med bredt vareutvalg	1,3	2,6	5,2	4,6	1,8	2,6	2,1	-0,7	-1,4	-2,0	..
Butikkhandel med nærings- og nytelsesmidler i spesialforr.	12,3	7,0	2,2	-0,8	-1,7	1,2	0,3	-2,5	-4,3	-4,8	..
Butikkhandel med apotekvarer,, sykepleieart. kosmetikk og toaletart.	2,6	8,9	5,1	-2,9	1,4	4,8	4,9	4,0	-0,1	1,7	..
Butikkhandel med andre nye varer	0,5	-1,3	4,2	3,9	5,7	7,4	5,4	3,3	0,5	6,3	..
Reg. nye personbiler	11,8	3,8	42,7	7,2	50,0	69,4	51,2	33,5	1,3	2,9	2,2

1)Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

Tabell B11: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen

Arbeidsledige (AKU) og sysselsatte. 1000 personer og prosent.

	1992	1993	1994	1995	1996	1995	1996			1997	
						4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Arbeidsledig (AKU) :											
Kvinner	50	50	47	46	50	34	51	53	55	43	48
Menn	76	77	70	61	59	50	67	62	56	51	52
Totalt	126	127	116	107	109	84	117	115	111	94	100
Sysselsatte	2004	2004	2035	2079	2137	2097	2096	2134	2164	2154	2155
Arbeidsledighetsrate (AKU)	5,9	5,9	5,4	4,9	4,9	3,8	5,3	5,1	4,9	4,2	4,4

Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer

Tallet på registrerte arbeidsledige og ledige plasser. Arbeidsledighetsprosenten.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996	1997				
						Des	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai
Sesongjusterte tall:											
Reg. arb.løse og pers. på tiltak 1000 pers.	164	175	166	147	128	116	111	107	106	102	100
Ujusterte tall:											
Registrerte arbeidsløse 1000 pers. . . .	114,4	118,1	110,3	102,1	90,9	78,8	90,1	83,6	81,5	76,2	71,7
Herav: Permitterte 1000 pers. . . .	8,7	9,2	7,5	6,4	6,4	6,0	7,8	6,9	6,3	4,7	3,7
Ledige plasser 1000 pers. . . .	6,4	7,4	7,7	8,8	10,0	9,1	12,7	14,9	16,0	17,4	14,5
Arbeidsledighetsrate (AD) 1)	5,4	5,5	5,2	4,7	4,2	3,6	4,1	3,8	3,6	3,4	3,2
Arb.ledige/led.plasser	19,5	17,0	15,0	11,8	9,3	8,7	7,1	5,6	5,1	4,4	4,9

1)Registrerte ledige i følge Arbeidsdirektoratet (AD) i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B13: Timefortjeneste

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1992	1993	1994	1995	1996	1995		1996			
						3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Industri, kvinner	89,2	91,8	94,5	97,9	102,1	98,4	99,1	99,9	100,9	103,3	104,5
Industri, menn	102,7	105,4	108,5	112,3	117,0	112,6	113,6	114,6	116,6	117,3	119,3
Bygge- og anl., menn	110,6	113,3	112,7	114,2	118,4	114,3	115,9	114,6	116,9	118,9	123,2

Tabell B14: Konsumprisindeksen

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996		1997			
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Ialt	2,3	2,3	1,4	2,5	1,3	1,8	1,8	3,0	3,3	3,1	2,6
Varer og tjenester etter konsumgruppe:											
Matvarer ialt	1,4	-1,1	1,5	1,5	1,7	3,3	3,3	3,7	3,8	3,8	4,0
Drikkevarer og tobakk	9,1	3,1	3,9	4,3	2,3	2,4	2,4	6,6	6,6	6,7	6,8
Klær og skotøy	1,7	2,7	1,5	0,9	-3,1	-1,8	-2,6	0,5	2,4	2,7	1,5
Bolig, lys og brensel	2,3	2,8	0,9	2,8	2,4	3,7	4,0	5,3	5,3	4,7	3,2
Møbler og husholdningsartikler	0,4	1,9	1,4	1,8	1,3	1,3	1,4	1,1	1,4	1,4	1,3
Helsepleie	6,0	4,3	2,3	4,5	3,2	3,3	3,3	2,6	2,5	2,4	2,8
Reiser og transport	2,0	3,4	1,5	3,2	0,3	-0,2	-0,5	2,0	2,2	2,0	1,6
Fritidssysler og utdanning	3,3	3,4	2,1	2,1	1,0	1,1	1,2	1,4	1,7	1,8	1,8
Andre varer og tjenester	2,2	1,6	0,2	2,3	2,2	1,7	1,7	2,0	1,9	1,9	2,0
Varer og tjenester etter leveringssektor:											
Jordbruksvarer	1,3	-2,0	0,1	-0,1	1,8	4,7	4,6	5,3	5,5	5,6	5,3
Andre norskproduserte konsumvarer	2,5	2,7	1,9	3,9	2,3	3,3	3,1	5,4	5,6	4,9	3,2
Importerte konsumvarer	1,8	3,3	2,3	2,3	-2,1	-1,8	-1,9	0,9	1,6	1,6	1,5
Husleie	3,7	2,8	0,6	1,4	1,7	1,4	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Andre tjenester	2,3	2,0	1,1	2,7	2,6	2,4	2,4	2,1	2,2	2,2	2,5

Tabell B15: Engrospriser

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996		1997			
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Ialt	0,1	-0,0	1,4	1,9	1,5	2,0	1,9	1,7	1,5	1,2	0,8
Matvarer og levende dyr	1,1	-2,4	0,8	-1,0	0,6	2,0	2,3	1,8	2,0	2,2	2,2
Drikkevarer og tobakk	6,5	1,1	4,6	4,9	-0,0	-0,7	-0,6	1,6	1,5	1,7	1,7
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	-3,1	-4,1	3,7	2,8	-0,9	-0,5	0,0	0,3	1,1	3,6	2,8
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	-3,5	-2,3	-1,8	-0,8	5,4	8,7	7,0	6,4	4,1	0,3	-2,0
Dyre- og plantefett, voks	5,4	0,2	5,0	1,0	-0,9	0,7	2,0	1,0	1,7	2,1	1,7
Kjemikalier	0,2	2,5	2,8	4,3	0,7	0,3	0,4	0,4	0,3	0,6	0,4
Bearbejdede varer etter materiale	0,1	0,3	2,5	4,8	0,8	-0,5	-0,4	-0,8	-0,5	-0,5	0,0
Maskiner og transportmidler	1,4	4,2	2,1	3,2	1,1	1,3	1,3	1,6	1,4	1,9	1,6
Forskjellige ferdigvarer	2,0	2,7	1,6	2,5	2,2	1,5	1,4	0,9	1,0	1,1	1,4

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B16: Utenrikshandel - verditall

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996		1997			
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Eksport 1)	9,0	9,4	10,8	11,9	12,9	14,3	12,9	13,2	13,2	12,8	13,7
Import 2)	12,9	13,2	15,5	16,9	18,3	18,8	19,3	18,5	18,6	19,8	18,8
Import 3)	12,9	13,1	15,5	16,8	18,2	18,6	19,5	18,2	18,2	19,4	18,5

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

2)Uten skip og oljeplattformer.

3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

Tabell B17: Utenrikshandel - indekser

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport i flg. handelsstatistikken. 1988=100.
Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1995		1996			1997
						4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Sesongjusterte tall:											
Eksportvolum 1)	126	131	149	153	169	154	170	165	167	174	172
Importvolum 2)	111	111	130	140	154	143	148	152	156	161	164
Ujusterte tall:											
Eksportpriser 1)	93	93	94	101	100	101	99	100	99	100	99
Importpriser 2)	103	104	104	105	104	107	106	103	103	106	100

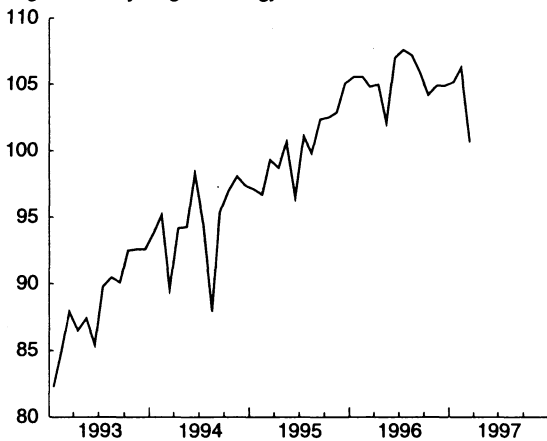
1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

2)Uten skip og oljeplattformer.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Produksjonsindeks

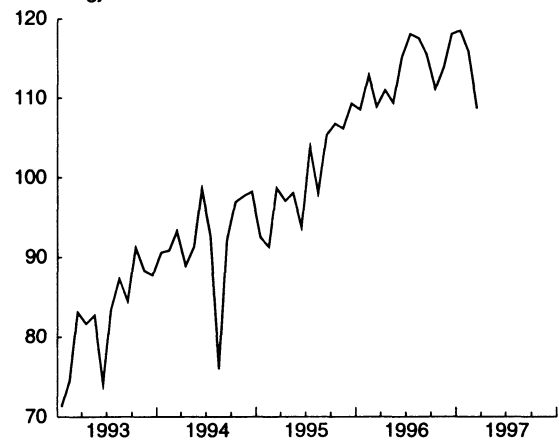
Olje- og gassutvinning, industri, bergverksdrift og kraftforsyning. Sesongjustert. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjonsindeks

Utvinning av råolje og naturgass. Sesongjustert. 1995=100

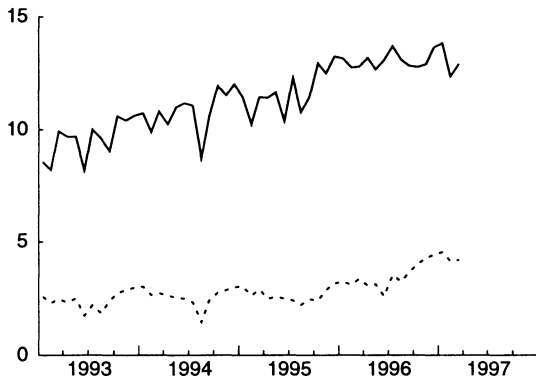

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Olje- og gassproduksjon

Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm³)

Ujusterte tall.

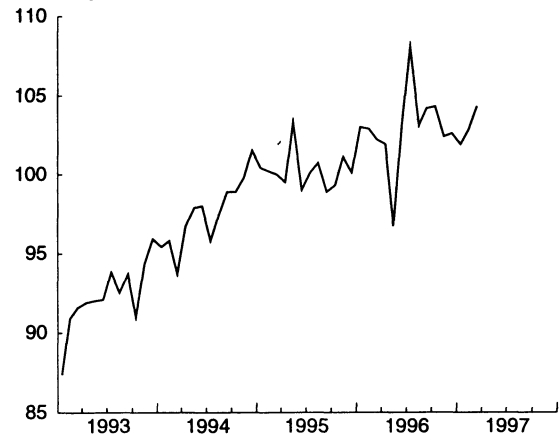
— Råolje
- - - Naturgass

Kilde: Oljedirektoratet.

Produksjonsindeks

Industri i alt.

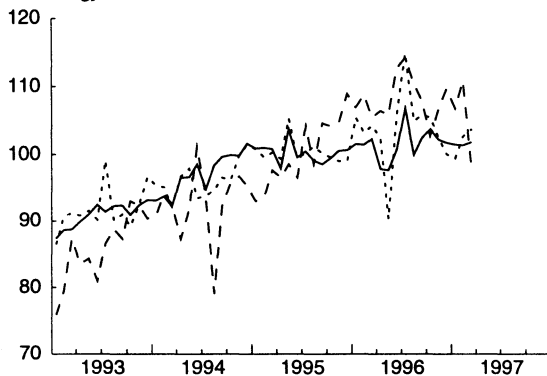
Sesongjustert. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjonsindeks etter varetype

Sesongjustert. 1995=100

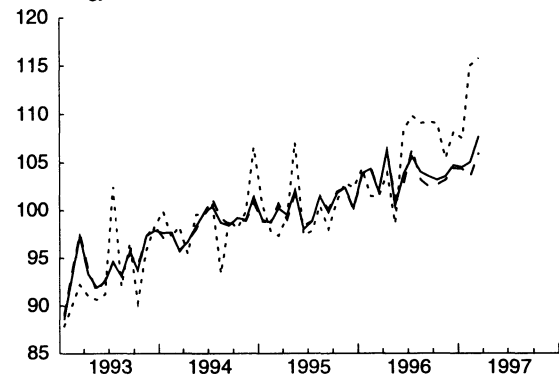

— Innsatsvarer
- - - Investeringsvarer
- . - Energivarer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjonsindeks etter varetype

Sesongjustert. 1995=100

— Konsumvarer i alt
- - - Varige konsumvarer
- . - Ikke-varige konsumvarer

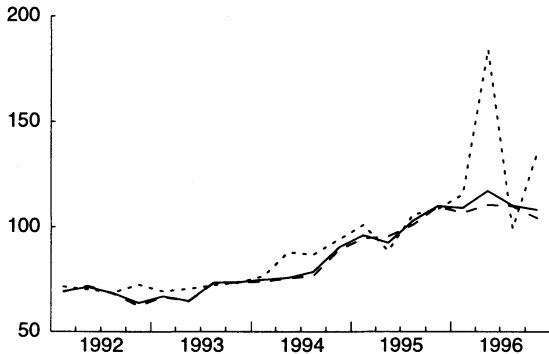
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Ordretilgang

Metaller

Sesongjustert verdiindeks. 1995=100

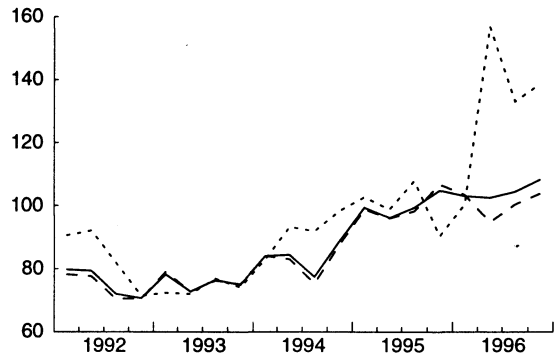
— I alt
 Fra hjemmemarkedet
 - - - Fra utlandet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordreserve

Metaller

Ujustert verdiindeks. 1995=100

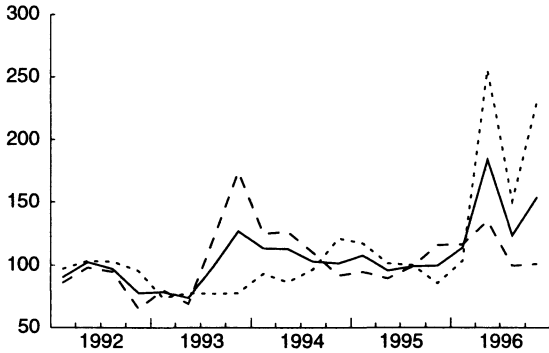
— I alt
 Fra hjemmemarkedet
 - - - Fra utlandet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordretilgang

Maskiner

Sesongjustert verdiindeks. 1995=100

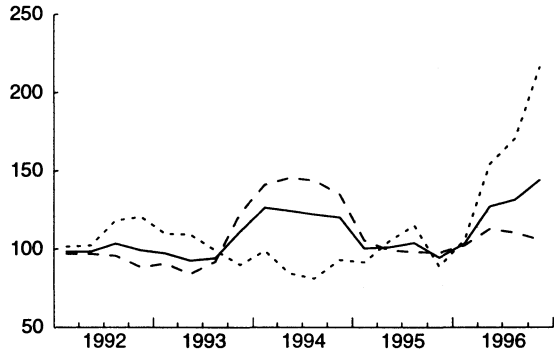
— I alt
 Fra hjemmemarkedet
 - - - Fra utlandet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordreserve

Maskiner

Ujustert verdiindeks. 1995=100

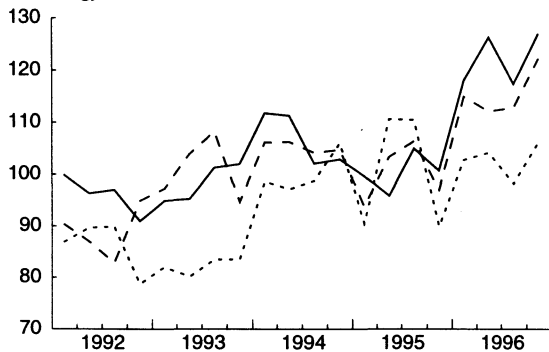
— I alt
 Fra hjemmemarkedet
 - - - Fra utlandet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordretilgang

Tekstil og bekledning, metallvarer og kjemiske råvarer

Sesongjustert verdiindeks. 1995=100

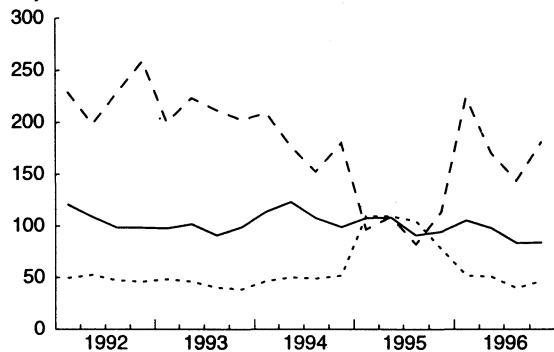
— Tekstil og bekledning
 Metallvarer
 - - - Kjemiske råvarer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordreserve

Tekstil og bekledning, metallvarer og kjemiske råvarer

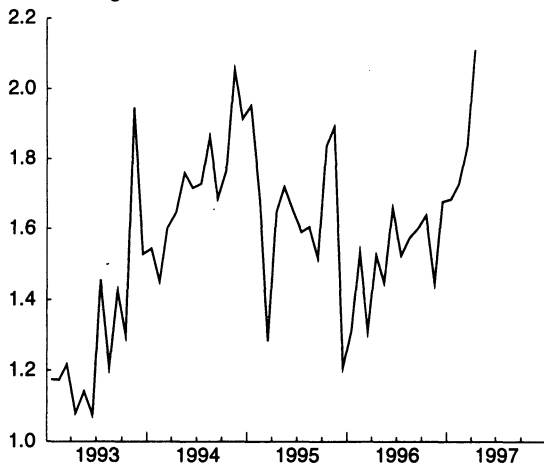
Ujustert verdiindeks. 1995=100

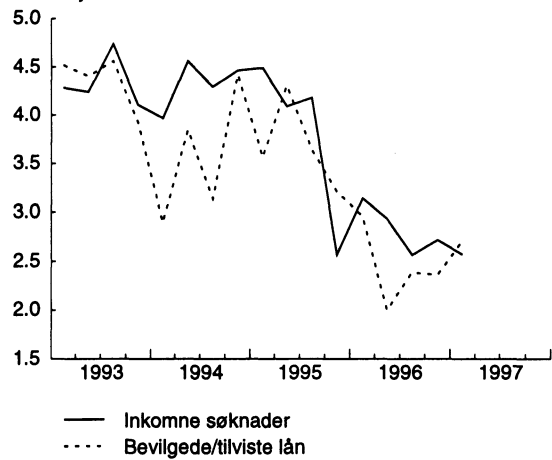
— Tekstil og bekledning
 Metallvarer
 - - - Kjemiske råvarer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

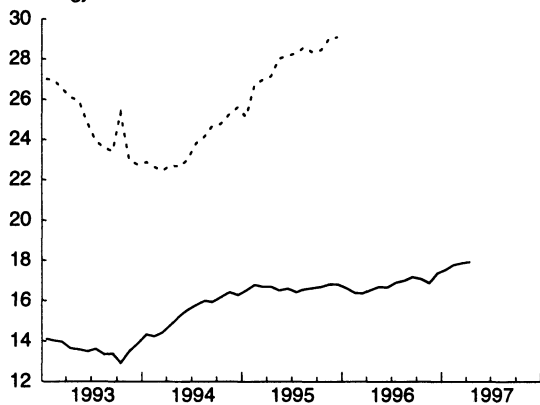
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Bygg satt igang
Antall boliger i tusen

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

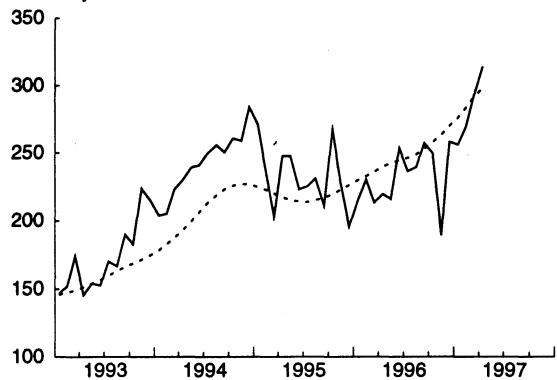
Boliglån nye boliger
Antall oppføringslån fra Husbanken i tusen.
Sesongjustert.

Kilde: Husbanken.

Bygg under arbeid
Sesongjustert.

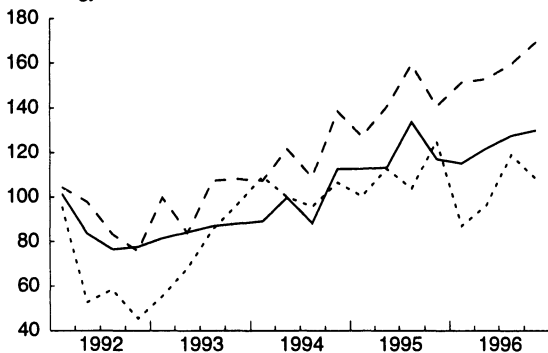
— Boliger antall i 1000
- - - Andre bygg u.jordb., skogb., fiske. 1000 kvm

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygg satt igang
Bruksareal i tusen kvm.
Sesongjustert.

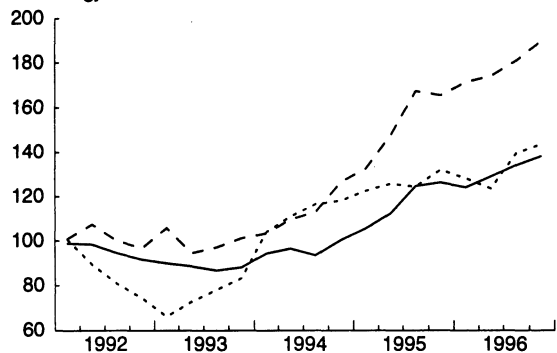
— Boliger
- - - Andre bygg, u.jordb., skogb. og fiske. Trend

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygge- og anleggsvirksomhet
Ordretilgang. Verdiindeks.
Sesongjustert. 1.kv.1992=100

— I alt
- - - Boligbygg
- . - Andre bygg

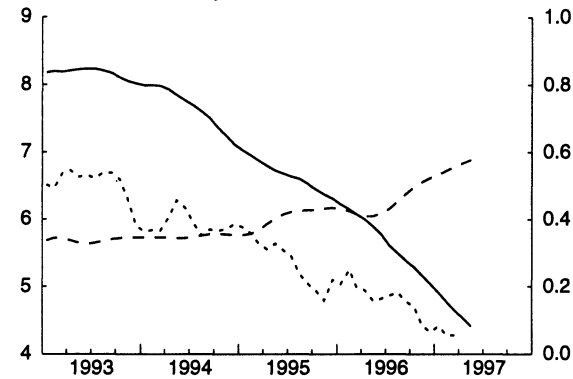
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygge- og anleggsvirksomhet
Ordreservert. Verdiindeks.
Sesongjustert. 1.kv.1992=100

— I alt
- - - Boligbygg
- . - Andre bygg

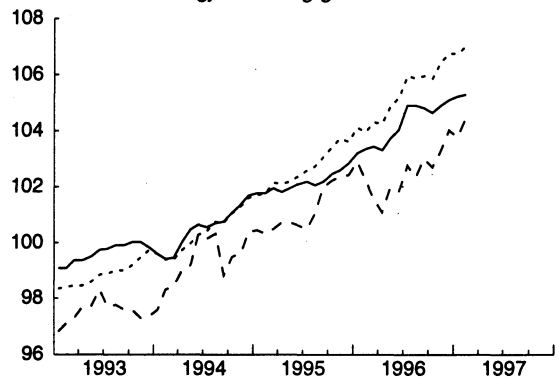
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser
Prosent av arbeidsstyrken.

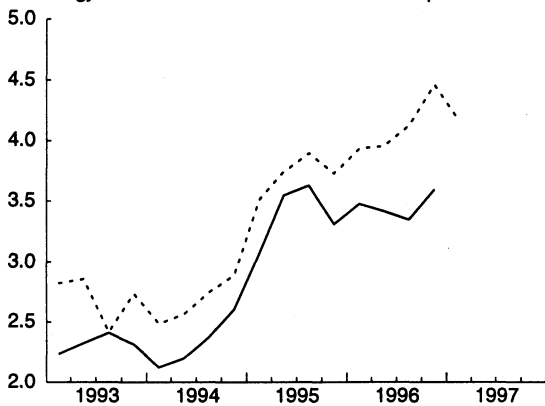
— Reg. ledige og pers. på arb.markedstiltak
 AKU-ledige
 - - - Ledige plasser (høyre akse)

Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
1990=100. Sesongjusterte og glattede månedstall.

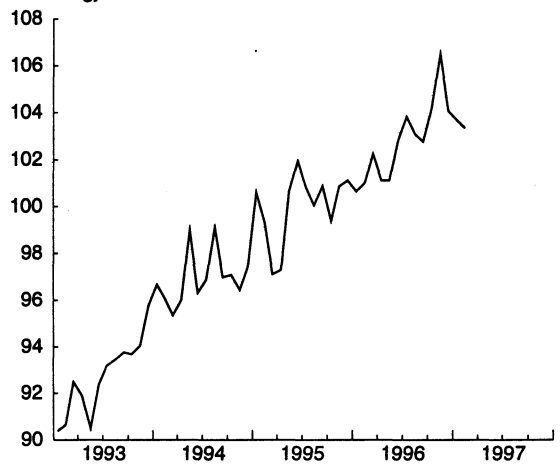
— Arbeidsstyrke
 Sysselsatte
 - - - Ukeverk

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

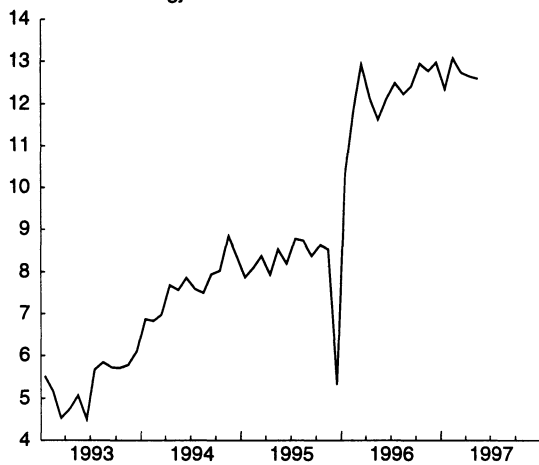
Antatte og utførte investeringer i industri
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal

— Utførte
 Antatte. Anslag gitt i samme kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Detaljomsättning
Sesongjustert volumindeks. 1995=100

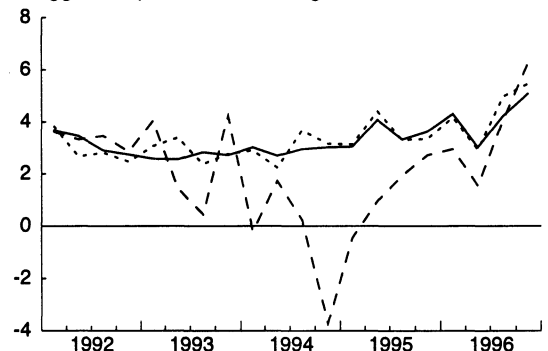
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Registrerte nye personbiler
1000 stk. Sesongjustert.

Kilde: Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Lønninger

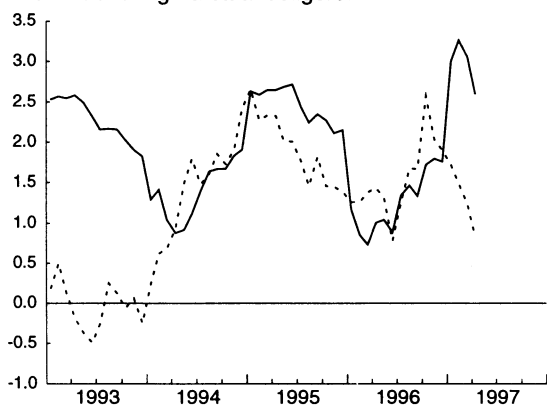
Gj.sn. timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirk., prosentvis endring fra et år før.

— Industri, menn
 Industri, kvinner
 - - - Bygge- og anl.v., menn

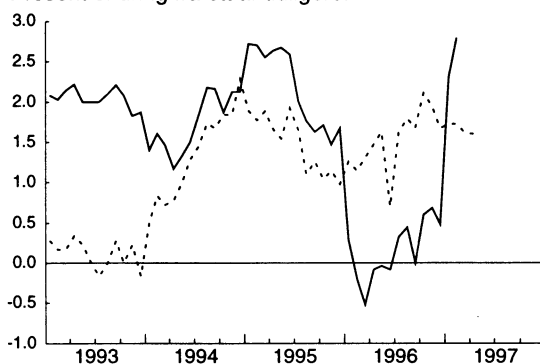
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Innenlandske priser
 Prosent endring fra ett år tidligere.

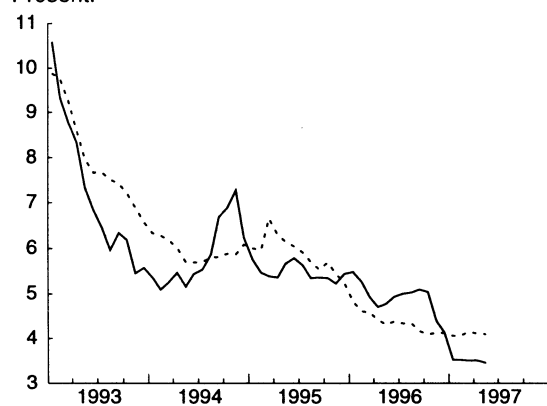
— Konsumprisindeks
 - - - Førstegangsomsetning innenlands

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisstigning for konsumvarer 1)
 Prosent endring fra ett år tidligere.

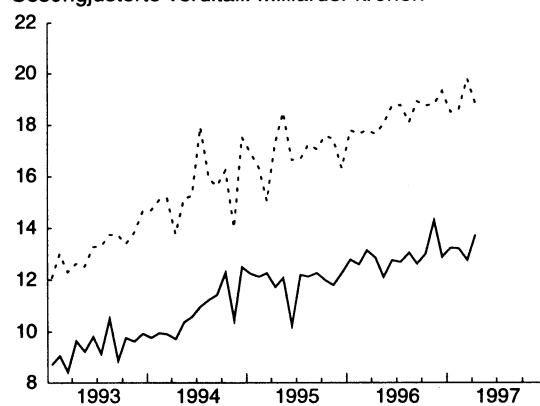
— Iflg. konsumprisindeksen
 - - - Iflg. førstegangsomsetning innenlands

1) Konsumprisindeks for varer omsatt gjennom detaljhandel og førstegangsomsetning innenlands for varer til konsum.
 Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Nominell rente på tre-måneders plasseringer
 Prosent.

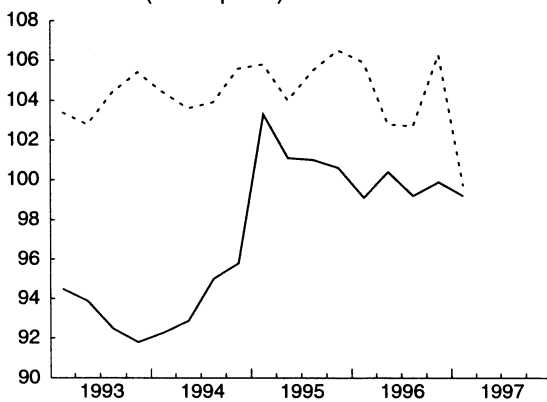
— Eurokronemarkedet
 - - - Kurvrente/ECU

Kilde: Norges Bank.

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
 Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

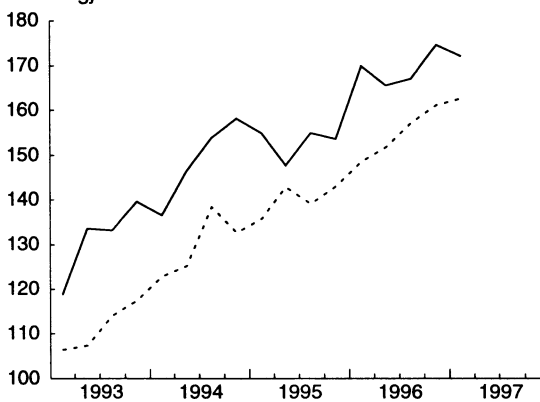
— Eksport u. skip, plattformer, råolje og gass
 - - - Import u. skip og plattformer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
 Prisindekser (enhetspriser). 1988=100.

— Eksport u. skip, plattformer, råolje og gass
 - - - Import u. skip, plattformer og råolje

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
 Sesongjustert volumindeks. 1988=100.

— Eksport u. skip, plattformer, råolje og gass
 - - - Import u. skip, plattformer og råolje

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

45*
NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	1,3	0,2	1,5	4,4	2,8	1,9	2,9	3,1
Frankrike	0,8	1,2	-1,3	2,8	2,2	1,3	2,5	2,6
Italia	1,1	0,6	-1,2	2,1	3,0	0,8	1,2	2,1
Japan	4,0	1,1	0,1	0,5	0,9	3,6	1,6	3,7
USA	-1,0	2,7	2,3	3,5	2,0	2,4	2,2	2,0
Storbritannia	-2,0	-0,5	2,1	3,8	2,4	2,4	3,3	3,0
Sverige	-1,1	-1,4	-2,2	3,3	3,6	1,7	2,2	2,1
Tyskland ¹⁾	5,0	2,2	-1,1	2,9	1,9	1,1	2,2	2,6
Norge	2,9	3,4	2,1	5,0	3,3	5,1	3,0	2,3

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C2: Privat konsum

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	1,2	1,9	2,4	6,6	2,3	2,5	2,9	3,2
Frankrike	1,4	1,4	0,2	1,4	1,8	2,4	1,7	2,4
Italia	2,7	1,0	-2,4	1,5	1,7	0,5	1,0	2,2
Japan	2,5	2,1	1,2	1,8	1,7	2,7	1,9	2,5
USA	-0,6	2,8	2,8	3,1	2,3	2,5	2,2	2,2
Storbritannia	-2,2	-0,1	2,5	2,6	2,0	2,9	3,7	3,0
Sverige	0,9	-1,4	-3,1	1,8	0,8	0,8	1,5	1,8
Tyskland ¹⁾	5,6	2,8	0,3	1,0	1,8	1,7	2,0	2,3
Norge	1,4	2,2	2,1	4,0	2,6	4,0	3,2	2,6

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C3: Offentlig konsum

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	-0,1	0,4	3,0	1,4	0,8	1,5	0,8	0,4
Frankrike	2,8	3,4	3,4	1,1	0,9	1,6	1,1	1,0
Italia	1,7	1,1	0,5	-0,0	-0,5	-0,7	-1,4	-0,7
Japan	2,0	2,0	2,4	2,2	2,0	2,1	1,7	2,5
USA	1,0	-0,1	-0,0	0,2	-0,3	0,5	0,2	0,2
Storbritannia	2,6	-0,1	-0,1	1,7	1,0	0,8	0,8	1,0
Sverige	2,8	-0,0	0,2	-0,7	-1,0	-1,5	-0,2	-1,0
Tyskland ¹⁾	0,5	4,3	-0,0	1,3	2,0	2,7	0,7	0,9
Norge	3,9	5,5	1,0	0,7	0,2	2,0	0,7	1,9

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	-5,7	-4,2	-4,6	3,0	10,2	5,7	6,5	7,6
Frankrike	0,0	-2,8	-6,7	1,3	2,7	0,6	2,5	3,4
Italia	0,8	-1,8	-12,8	0,2	5,9	2,2	2,9	4,4
Japan	3,3	-1,5	-2,0	-1,0	0,9	9,6	1,1	5,5
USA	-6,6	5,2	5,1	7,9	5,3	6,0	3,3	1,9
Storbritannia	-9,5	-1,5	0,6	2,9	-0,1	3,4	6,3	6,3
Sverige	-8,9	-10,8	-17,2	2,0	10,9	9,8	4,1	6,1
Tyskland ¹⁾	6,0	3,5	-5,6	4,2	1,5	-2,2	1,4	4,1
Norge	-1,3	-3,3	1,5	6,9	4,5	6,5	3,7	2,4

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C5: Eksport av varer og tjenester

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	7,7	1,4	-1,6	7,9	3,7	3,0	4,0	5,0
Frankrike	4,1	4,9	-0,4	6,0	6,0	2,4	5,8	6,4
Italia	-0,8	5,9	9,1	10,5	11,6	-0,4	4,0	5,4
Japan	5,4	4,9	1,3	4,5	5,0	1,7	8,3	9,5
USA	6,3	6,6	2,9	8,2	8,9	5,9	7,1	7,5
Storbritannia	-0,7	4,1	3,5	9,2	7,2	6,5	6,0	6,0
Sverige	-2,3	2,3	7,6	14,0	12,6	6,0	6,0	4,5
Tyskland ¹⁾	12,3	-0,3	-4,9	8,0	5,9	3,7	5,9	7,0
Norge	6,1	5,2	2,0	8,2	3,8	7,6	5,7	3,2

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C6: Import av varer og tjenester

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	4,1	0,8	-3,9	12,3	8,2	1,5	4,5	5,8
Frankrike	3,0	1,2	-3,5	6,7	5,4	1,1	5,3	6,3
Italia	2,7	5,4	-8,1	8,9	9,6	-2,2	3,6	6,1
Japan	-4,7	-1,1	1,7	9,0	13,5	11,4	8,3	7,8
USA	-0,7	7,5	9,2	12,0	8,0	6,4	6,0	6,0
Storbritannia	-5,2	6,6	3,0	5,4	3,9	7,3	6,8	6,5
Sverige	-4,9	1,1	-2,5	13,2	10,3	2,5	5,0	5,0
Tyskland ¹⁾	12,8	2,0	-5,7	7,6	6,4	2,4	4,0	6,4
Norge	0,2	0,7	4,0	6,9	5,1	5,0	5,4	3,6

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

47*
NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

Tabell C7: Privat konsumdeflator
Prosentvis endring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	2,4	2,0	0,2	1,7	2,1	2,1	2,5	2,8
Frankrike	3,2	2,4	2,2	2,1	1,6	1,8	1,3	1,2
Italia	6,9	5,6	5,1	4,6	5,7	4,2	2,5	2,2
Japan	2,5	1,9	1,2	0,7	-0,5	0,0	0,6	0,3
USA	4,2	3,3	2,6	2,4	2,4	2,1	2,3	2,3
Storbritannia	7,5	5,1	3,4	2,5	2,6	2,6	2,5	2,3
Sverige	10,3	2,2	5,7	2,9	2,4	1,5	2,1	2,2
Tyskland ¹⁾	3,7	4,7	4,0	2,9	1,9	1,7	1,5	1,5
Norge	3,9	2,7	2,2	1,7	2,4	1,3	2,5	2,4

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C8: Lønnskostnader pr. sysselsatt
Prosentvis endring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	4,9	3,7	1,3	3,0	3,7	3,9	4,3	4,8
Frankrike	4,4	4,0	2,9	1,7	2,2	2,8	2,1	2,3
Italia	8,8	6,3	4,2	3,0	6,0	5,0	4,8	3,4
Japan	4,3	0,9	0,7	1,3	1,1	1,5	1,6	1,9
USA	3,9	5,6	2,7	2,4	2,7	3,3	3,3	3,4
Storbritannia	8,0	4,4	2,4	2,9	2,2	3,0	3,7	3,7
Sverige	6,3	3,3	5,2	4,8	2,9	5,6	4,6	4,2
Tyskland ¹⁾	-5,7	10,3	3,7	3,6	3,2	2,9	2,8	2,8
Norge	4,7	3,8	1,2	2,9	2,8	2,2	4,3	5,3

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C9: Sysselsetting
Prosentvis endring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	-1,5	-0,6	-1,0	-0,6	1,6	1,0	1,0	0,9
Frankrike	0,0	-0,6	-1,2	0,1	0,9	-0,0	0,3	0,8
Italia	0,7	-0,9	-2,5	-1,7	-0,6	0,4	0,1	0,4
Japan	1,9	1,1	0,2	0,1	0,1	0,6	1,1	1,0
USA	-0,9	0,7	1,5	2,3	1,6	1,4	1,2	1,0
Storbritannia	-3,1	-2,4	-0,8	0,7	0,6	0,2	0,8	1,2
Sverige	-1,9	-4,3	-5,8	-0,9	1,6	-0,5	0,5	0,4
Tyskland ¹⁾	2,5	-1,8	-1,7	-0,7	-0,3	-0,9	0,2	0,7
Norge	-1,0	-0,3	-0,0	1,5	2,0	2,4	1,3	1,1

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

48*
NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

Tabell C10: Arbeidsledigheten

Prosent av arbeidsstyrken¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	10,5	11,3	12,3	12,2	10,3	8,9	8,6	8,4
Frankrike	9,4	10,4	11,7	12,3	11,7	12,4	12,5	12,1
Italia	8,6	8,8	10,2	11,3	12,0	12,2	12,2	11,8
Japan	2,1	2,2	2,5	2,9	3,2	3,3	3,2	3,1
USA	6,8	7,5	6,9	6,1	5,6	5,4	5,4	5,5
Storbritannia	8,2	9,9	10,2	9,2	8,2	7,6	7,4	7,0
Sverige	3,0	5,3	8,2	8,0	7,7	7,9	7,4	7,2
Tyskland ²⁾	6,7	7,7	8,9	9,6	9,4	10,3	10,4	10,1
Norge	5,5	5,9	6,0	5,4	4,9	4,2	3,9	3,6

Kilde: OECD.

¹⁾ Vanlig brukte definisjoner. ²⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C11: Korte renter

Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	9,7	11,5	10,3	6,2	6,0	4,0	3,6	4,2
Frankrike	9,6	10,3	8,6	5,8	6,6	3,9	3,3	3,8
Italia	12,0	14,4	10,7	8,5	10,3	9,5	7,6	7,1
Japan	7,2	4,3	2,9	2,3	1,2	0,6	0,6	0,9
USA	5,4	3,4	3,0	4,2	5,5	5,0	5,3	5,3
Storbritannia	11,5	9,6	5,9	5,5	6,7	5,9	6,1	6,3
Sverige	11,6	12,9	8,4	7,4	8,7	5,9	4,6	4,9
Tyskland ¹⁾	9,2	9,5	7,3	5,4	4,5	3,3	3,1	3,7
Norge	10,6	11,8	7,3	5,9	5,5	4,8	4,7	5,8

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C12: Budsjetbalanse

Prosent av BNP

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	-2,1	-2,9	-3,9	-3,5	-1,6	-1,5	-0,4	0,3
Frankrike	-2,0	-3,8	-5,6	-5,6	-4,8	-4,1	-3,2	-3,0
Italia	-10,2	-9,5	-9,6	-9,0	-7,1	-6,7	-3,7	-3,4
Japan	2,9	1,4	-1,6	-2,1	-3,3	-4,1	-2,6	-2,3
USA	-3,3	-4,4	-3,6	-2,3	-2,0	-1,6	-1,8	-1,8
Storbritannia	-2,5	-6,3	-7,8	-6,8	-5,7	-4,8	-3,7	-3,0
Sverige	-1,1	-7,8	-12,3	-10,3	-7,9	-3,8	-2,5	-0,5
Tyskland ¹⁾	-3,3	-2,8	-3,5	-2,4	-3,5	-4,1	-3,4	-2,6
Norge	0,2	-1,7	-1,5	0,3	3,0	5,4	5,0	4,1

Kilde: OECD.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

A-blad

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Publikasjonen kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 00 44 80
Telefaks: 22 86 49 76

eller:

Akademika - avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-4380-7
ISSN 0800-4110

Pris (inkl. mva):

Økonomiske analyser kr 540,00 pr. år

Economic Survey kr 160,00 pr. år

Enkeltnummer ØA: kr 75,00; ES: kr 50,00

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

9 788253 743806